

บวชให้พ่อ

บวชให้พ่อ

เรียบเรียงโดย

พระราชญาณกวี (สวัญญ์ ปิยะวิสุโข ๒.๕.๙, คณ.บ., M.A.)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

และรักษาการเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย (ธรรมยุต)

จัดพิมพ์โดย

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

พุทธศักราช ๒๕๖๑

บวชให้พ่อ

ISBN

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนที่พิมพ์

ผู้เรียบเรียง

จัดพิมพ์โดย

ที่ปรึกษา

พิสูจน์อักษร

พิมพ์ที่

๙๗๘ - ๖๑๖ - ๔๒๙ - ๑๒๙ - ๔

พุทธศักราช ๒๕๖๑

๒,๐๐๐ เล่ม

พระราชญาณกวี (ปิยโสภณ) วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก

วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก ธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๙
๔๔๔/๔ ซอย ๑๔ ถนนพระราม ๙ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง
กรุงเทพมหานคร, ๑๐๓๒๑
โทรศัพท์: ๐๒ ๗๑๔ ๗๖๓๖

อ.พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ

คุณสิริวัฒน์ สิงห์เสนี
คุณศุภมาส เสนะเวส
คุณชญาบุญ บุญสิริวรรณ

โรงพิมพ์แคนนา กราฟฟิค เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ
โทร. ๐ - ๒๘๖๕ - ๘๔๕๔ - ๕

ที่ รล ๐๐๐๕.๓/๒๕๕๒๔

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก

อ้างถึง ลิขิตวัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก ที่ พร. ๒๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ตามที่พระคุณท่านได้มีลิขิตขอให้ นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ ภาพพระราชกรณียกิจ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัสพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสคัดตัดตอนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามสำเนาที่แนบมา เพื่อเชิญไปลงพิมพ์ในหนังสือ “บวชให้พ่อ” จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม สำหรับมอบแก่โรงเรียน สถานปฏิบัติธรรม และประชาชนทั่วไป ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักราชเลขาธิการรับทราบในความจงรักภักดีของวัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก และเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการเผยแพร่พระเกียรติคุณ

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบ

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(นายปรีชา สังกิตติสุนทร)

ผู้ช่วยราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร. ๐๒ ๒๒๐๗๒๐๐ ต่อ ๓๔๐๔

โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๗๓๒๒

เว็บไซต์ www.ohm.go.th

เทพทรงธรรม

พระพุทธองค์ทรงจำแนกเทพไว้ ๓ ประเภท คือ **สมมติเทพ** เทวดาโดยสมมติ ได้แก่ พระราชา พระราชินี พระราชโอรส พระราชธิดา **อุปบัติเทพ** เทวดาโดยกำเนิด ได้แก่ เทวดาในสรวงสวรรค์ และพรหมโลก **วิสุทธิเทพ** เทวดาโดยความบริสุทธิ์ ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

ตลอดระยะเวลา ๘๙ พรรษา บนโลกมนุษย์ ๗๐ ปีที่ทรงครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีอย่างยิ่ง ทรงประทับอยู่ในดวงใจของ ทวยราษฎร์ในจันทรันตร์ ทรงเป็น**สมมติเทพ**บนโลกมนุษย์โดยพระชาติกำเนิด เมื่อได้ทรงบำเพ็ญบารมีทั้ง ๑๐ ประการ จนครบคือ **ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี** อย่างครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว

บารมีทั้ง ๑๐ ประการนี้ แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ทรงบำเพ็ญนานถึง ๑๐ พระชาติ จึงได้ทรงบรรลุ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ คือการหลุดพ้นแห่งการเวียนว่ายตายเกิด อันได้แก่กิเลสตัณหา มานะ ทิฐิ อุปาทาน ทั้ง ทรงข้ามกระแสแห่งสายธารทุกข์ในสังสารวัฏได้ปลอดภัย จึงทรงมีพระนามว่า **พุทธโธ** หรือ **พระพุทธเจ้า**

บัดนี้ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เมื่อถึงกาลเสด็จสวรรคตไปแล้ว พระองค์จะทรงเป็น **อุปบัติเทพ** บนสรวงสวรรค์ ด้วยอำนาจแห่งบุญที่ทรงบำเพ็ญดีแล้วนั้น และด้วยบุญบารมีที่เหล่าพสกนิกรน้อมจิตอุทิศถวาย บุญบารมีทั้งปวงที่ทรง บำเพ็ญและทรงอนุโมทนากัน จะชำระจิตใจให้เกิดความบริสุทธิ์ ทำให้พระองค์ไ้กิเลสตัณหาอุปาทานทั้งปวงเป็น **วิสุทธิเทพ**

การบวชครั้งนี้ คือบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของ ๓ สถาบัน อันยิ่งใหญ่ที่สุดในยุคนี้ นั่นคือ**สถาบันชาติ พระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์** นับแต่วันนี้ในหลวงรัชกาลที่ ๙ เสด็จสวรรคต วันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ มีพสกนิกรชาวไทยจำนวนมาก ต่างหลั่งไหลพร้อมใจกันออกบวชให้พ่อ ณ วัดต่างๆ ทั่วประเทศ

คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม พระเถรานุเถระ พระอุปัชฌาย์อาจารย์ ต่างก็ได้อำนวยความสะดวกในการบวช ครั้งประวัติศาสตร์นี้แก่ทุกคน เพื่อให้ลูกพ่อทุกคนได้แสดงความจงรักภักดี แสดงน้ำใจอันประเสริฐต่อพ่อแห่งชาติ อย่างอímใจ เต็มใจ ภูมิใจ ถึงใจ

สำหรับวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ก็ถือปฏิบัติเช่นกัน คือตลอดเวลา ๑๔ เดือน ได้จัดให้มีการบวชให้พ่อขึ้น จำนวน ๑,๖๑๕ รูป เป็นพระภิกษุ ๑,๒๔๐ รูป เป็นสามเณร ๓๕๗ รูป แม่ชี ๑๘ รูป มีนวกภิกษุจงรักภักดีรวม ๑๖ รุ่น

คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๙-ธันวาคม ๒๕๖๐ กระทั่งเสร็จพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ โดยบวชเป็นรุ่น ๆ ละ ๑๕ วัน มีหลักสูตรชัดเจน สอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และภาคอุทิศดวงจิต เป็นที่ประทับใจแก่ผู้บวช ขอนุนโมทนาบุญ ขอขอบคุณ การเสียสละอันงดงาม น้ำใจอันประเสริฐจากพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ พระพี่เลี้ยง จากพระอารามต่าง ๆ ที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอนุนโมทนาบุญ ท่านเจ้าคุณ พระราชญาณกวี (สวัญ ปิยวิสุทธิ) ประธานดำเนินการ “บวชให้พ่อ” พระพรพล ปสันโน (สุวรรณมาศ) พระภาณุวัฒน์ จิตตทนโต พระอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙ ทุกคน พร้อมด้วยจิตอาสาผู้มีน้ำใจงามทุกท่าน คุณสมศักดิ์ ชลาชล ตัวแทนนวกะจงรักภักดีทุกรุ่น ที่ได้ทำหน้าที่พสกนิกรและพุทธศาสนิกชนอย่างดีที่สุด ได้เสียสละทรัพย์ เวลา และความรู้ความสามารถ ช่วยให้การบวชให้พ่อเป็นบุญบารมีอันยิ่งใหญ่ นับว่าทุกท่านได้ร่วมสร้างบารมีที่บริสุทธิ์งดงาม เป็นความร่วมเย็นภายใน สุขใจ ทุกครั้งที่หลับตานึกถึง

การบวชให้พ่อครั้งนี้แม้จะสั้น แต่นั่นคือช่วงประวัติศาสตร์ชีวิตอันสำคัญยิ่งของแต่ละท่าน ดังปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งแต่ละท่านจะได้มีโอกาสเป็นเจ้าของ เก็บรักษาไว้เป็นที่ระลึกประจำตระกูลสืบไป

ขอบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ไปพลยในการ “บวชให้พ่อ” จงเป็นบุญศกดิ์สิทธิ์ น้อมถวายเป็นพระราชกุศลอุทิศแด่ องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ด้วยความจงรักภักดียิ่ง

ด้วยพระบารมีที่ทรงบำเพ็ญมาตลอด ๘๙ พระพรรษา ๗๐ ปีที่ทรงครองราชย์ และด้วยบุญ “บวชให้พ่อ” ของพสกนิกร ขอพระองค์จงทรงรับรู้ ทรงอนุโมทนาบุญ และได้เสวยผลบุญเป็น **เทพทรงธรรม** บนสรวงสวรรค์ บรรลุธรรมาภิสมัยในสัมปรายภพนั้น จงทุกประการ เทอญฯ

(พระธรรมบัณฑิต)

เจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

กรรมกรมหาเถรสมาคม

พระอุปัชฌาย์

คำปรารภ

พระมหากษัตริย์ไทยในพระบรมราชวงศ์จักรี ทรงมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา ทรงแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า ความเคารพด้วยศรัทธาในทุกพระองค์เป็นความจริงที่มีหลักฐานเป็นรูปธรรม ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จนถึงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙

การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาของพระมหากษัตริย์ไทยในพระบรมราชวงศ์จักรี และความเป็นพุทธศาสนูปถัมภก อันได้แก่ การบำรุงศาสนธรรม การอุปถัมภ์คณะสงฆ์ การสร้างสรรค์ศาสนวัตถุ และการกำหนดรูปแบบสืบสานประเพณี อันเป็นองค์ประกอบในพุทธศาสนา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ กับความเป็นพุทธศาสนูปถัมภก ดังพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์พร้อม พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถในทุกด้าน ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งแผ่นดิน

ตลอดพระชนม์ชีพพระองค์ มีความสนพระราชหฤทัยและความตั้งพระราชหฤทัยที่จะศึกษาพระพุทธศาสนาและประเพณีธรรมอย่างจริงจัง ตามพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏในหนังสือ “บวชให้พ่อ” ซึ่งได้รวบรวมเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เพื่อเผยแพร่พระราชจริยาวัตรอันงดงามตามครรลองของพุทธมามกะที่ทรงถึงพร้อมด้วยกาย วาจา ใจ

กระผม **ดร.สมศักดิ์ ชลาชล** ประธานจัดทำหนังสือ “บวชให้พ่อ” และตัวแทนนวกิกษุทุกรุ่น ขอทูลเกล้าทูลกระหม่อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ตราบนิจนิรันดร์ ขอเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท เสริมสร้างคุณประโยชน์แก่แผ่นดินในหลักคุณธรรมความดี ด้วยการน้อมนำทศพิธราชธรรมไปบำเพ็ญปฏิบัติ และขอทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชวงศ์จักรีทุกพระองค์

ข้าพระพุทธเจ้า

ดร. สมศักดิ์ ชลาชล

ตัวแทนนวกิกษุทั้ง ๑๖ รุ่น

สารบัญ

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ๐๘

พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี ๑๑

“ภูมิพล” พระผู้เป็นกำลังของแผ่นดิน ๑๑๘
(พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช)

ในหลวง...ในรอยธรรม ๑๔๑
(พระราชพิธีในการทรงผนวช)

บทสนทนาธรรม ๑๘๓
(บทสนทนาธรรมพระราชทานผู้ทรงศรัทธาในพระพุทธศาสนากับพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ)

พระบรมราโชวาท ๒๓๓
พระราชทานแก่คณะผู้แทนพุทธสมาคมทั่วประเทศที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๒

พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ๒๖๕

ประวัติวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ๒๖๘

๗๐ ปี ได้ร่วมพระบารมี

พระธรรมเทศนา เรื่อง สีสันธกถา โดย พระราชญาณกวี (ปิยโสภณ) ๒๘๐

บทความ เรื่อง ทรงเป็นเทพคุ้มครองไทย โดย พระราชญาณกวี (ปิยโสภณ)..... ๒๙๖

พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ ๓๐๑

ภาคผนวก กิจกรรมบวชให้พ่อ รัชกาลที่ ๙ ๓๐๙

พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ ๓๙๒

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก
พระองค์ผู้เป็นต้นพระบรมราชวงศ์จักรี

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก พระนามเดิมว่า ทองดี ทรงเป็นสมเด็จพระบรมอัครราชบรรพบุรุษแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ และทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชชนกในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ประสูติที่บ้านสะแกกรัง เมืองอุทัยธานี ทรงเป็นบุตรคนโตของพระยาราชนิกุล (ทองคำ) ในรัชกาลสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๙ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) เสนาบดีพระคลัง ในรัชกาลสมเด็จพระเพทราชา ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นออกพระวิสุทธสุนทร และเดินทางไปถวายพระราชสาส์นของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ยังราชสำนักของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศส เมื่อพุทธศักราช ๒๒๒๘

ครั้นเมื่อพุทธศักราช ๒๒๕๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้าเพชร กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ได้ขึ้นครองราชย์เป็น “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ” จมื่นมหาสนิท (ทองคำ) มีความดีความชอบ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระยาราชนิกุล ปลัดทูลฉลอง กรมมหาดไทย ดังนั้น จึงย้ายครอบครัวไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา เหนือป้อมเพชร

ส่วนนายทองดี บุตรชายของท่านนั้น เมื่อมีอายุพอที่จะเข้ารับราชการได้แล้ว พระยาราชนิกุลบิดาก็นำไปรับราชการอยู่ที่กรมมหาดไทย คอยช่วยเหลืองานอยู่กับตน สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในที่สุดก็ได้รับแต่งตั้งเป็น “หลวงพิณอักษร” ครั้นอายุได้ ๒๐ ปี หลวงพิณอักษรก็อุปสมบท และเมื่อลาสิกขาบทแล้วพระยาราชนิกุล (ทองคำ) ได้เสนอชื่อ “ดาวเรือง” (หยก) หลานสาวพระยาอภัยราชา สมุหนายกว่าราชการแผ่นดินให้แต่งงานอยู่กับกันตามประเพณี ต่อมาหลวงพิณอักษร (ทองดี) ก็ได้รับแต่งตั้งเป็น พระอักษรสุนทรศาสตร์เสมียนตรา กรมมหาดไทย มีหน้าที่ร่างพระราชสาส์นตราต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์ และรักษาพระราชลัญจกร อันเป็นตราประจำแผ่นดิน

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก มีพระโอรสและพระธิดา กับพระอัครชายา (หยก) ๕ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาเทพสุดาวดี พระนามเดิมว่า สา
๒. สมเด็จพระเจ้าขุนรามณรงค์ สิ้นพระชนม์เสียแต่ในครั้งกรุงเก่า
๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระศรีสุดารักษ์ พระนามเดิมว่า แก้ว
๔. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระนามเดิมว่า ดั่ง
๕. สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท) พระนามเดิมว่า บุญมา

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกสิ้นพระชนม์ในช่วงการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง พุทธศักราช ๒๓๑๐ ขณะที่พระองค์เดินทางไปพำนักอยู่ที่เมืองพิษณุโลก แต่ประจวบจนสิ้นพระชนม์

พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระอัฐิของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกและพระราชชนนีขึ้น เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๘ เนื่องในวโรกาสที่มีพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษา โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเมรุมาศขนาดใหญ่ และมีมหรสพสมโภชเหมือนอย่างงานพระบรมศพ พระเจ้าแผ่นดินในสมัยกรุงศรีอยุธยา

พระเมรุมาศก่อสร้างแล้วเสร็จในพุทธศักราช ๒๓๓๙ มีพิธีแห่พระอัฐิออกสู่พระเมรุ เมื่อเสร็จพระราชพิธีถวายพระเพลิงแล้วได้อัญเชิญพระอัฐิกลับมาประดิษฐาน ณ หอพระสุราลย์พิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกยังได้โปรดเกล้าฯ ให้หล่อพระพุทธรูปปางห้ามสมุทร หุ้มทองคำ ประดับเนวรัตน์ขึ้นหนึ่งองค์ ถวายพระนามว่าพระพุทธจักรพรรดิ ทรงอุทิศส่วนพระราชกุศลถวายแด่สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก พระพุทธรูปพระองค์นี้ประดิษฐานไว้ ณ หอพระสุราลย์พิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี

รัชกาลที่ ๑

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕-๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๕๒

พระราชัญญกรประจำรัชกาลที่ ๑ เป็นรูปพุ่มอุณาโลม มีอักขระ “อุ” แบบอักษรขอมอยู่กลาง ล้อมรอบด้วยกลีบบัว อันเป็นพฤกษชาติที่เป็นสิริมงคลในพุทธศาสนา ตราอุณาโลม มีรูปร่างคล้ายสังข์เวียนขวา อยู่ในกรอบลายกนก เริ่มใช้คราวพระราชพิธีปราบดาภิเษก พุทธศักราช ๒๓๒๘

**พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีปราบดาภิเษก
พุทธศักราช ๒๓๒๘**

พรรณพฤษ แลสิ่งของทั้งปวง ซึ่งมีในแผ่นดินทั่วขอบเขตแดนพระนคร
ซึ่งหาเจ้าของหวงแหนมิได้นั้น ตามแต่สมณซึ่งพรหมณอนาประชาราษฎรจะปราถนาเกิด

**พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีปราบดาภิเษก
พุทธศักราช ๒๓๒๘**

พรรณพฤษ ชลธิ แลสิ่งของในแผ่นดิน ทั่วเขตพระนคร
ซึ่งหาผู้หวงแหนมิได้นั้น ตามแต่สมณซึ่งพรหมณาจารย์ราษฎร ปราถนาเกิด

ปลายรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พุทธศักราช ๒๓๒๕ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้นำกองทัพกลับจากเขมร เข้ามาทำการปราบจลาจลที่เกิดขึ้นในกรุงธนบุรี หลังจากปราบจลาจลเสร็จแล้ว สมณชีพราหมณ์เสนาพุดามาศย^๑ ราษฎรทั้งปวงได้พร้อมใจกันอัญเชิญเสด็จขึ้นปราบดาภิเษก เป็นกษัตริย์ครองราชอาณาจักรและสถาปนาราชวงศ์ ซึ่งตรงกับวันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวได้ ๒ วัน (วันที่ ๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕) พระองค์จึงได้มีพระบรมราชโองการให้พระยาธรรมาภิบาล กับพระยาวิจิตรนาวิ เป็นแม่กองคุมช่างและไพร่ไปวัดกะที่ดิน เพื่อสร้างพระนครใหม่ฝั่งตะวันออกโปรดให้ประกอบพระราชพิธียกเสาหลักเมืองขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ เวลา ๐๖.๕๔ น. ต่อมาพระองค์โปรดให้กระทำพระราชพิธีปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ เมื่อวันพฤหัสบดี ขึ้น ๔ ค่ำ ปีมะโรงตรงกับวันที่ ๑๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ขณะมีพระชนมายุ ๔๕ พรรษา พระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“สมเด็จพระบรมราชาธิราชวราธิปดี ศรีสินทรมมมหารัชมังมหาราชดิราชดิปดินทร ธรณินทราธิราช รัตนากาศภาศกรวงษ องค์ปรมาธิเบศร ตริภูวเนตรนารถนายก ดิลกรัตนราชชาติอาชาวไศรย สมุทัย ดโรมนต์ สกลจักรวาฬ ธิเบนท์ สุริเยนทราธิปดินทร หริหรินทราธาดาธิบดี ศรีสุวิบูลยคุณาชนันธุส ฤทธิราเมศวรมหันท บรมธรรมิกราชาธิราช เดโชไชย พรหมเทพาติเทพนฤปดินทร ภูมิเนทรปรมาธิเบศร โลกเชษฐวิสุทธิ รัตนมงกุฎประเทศศดา มหาพุทธางกูร บรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว”^๒

ในครั้งแรกมีพระนามเรียกว่า **แผ่นดินตัน** ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทรงเปลี่ยนพระนามเป็น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ตลอดรัชกาลของพระองค์นั้น ทรงทำสงครามกับพม่าถึง ๗ ครั้ง โดยเฉพาะสงคราม ๙ ทัฟ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๘ ด้วยพระราชปรีชาสามารถนำกองทัพไทยเอาชนะข้าศึกที่มีกำลัง ๑๔๔,๐๐๐ คน

พุทธศักราช ๒๓๔๗ พระองค์ทรงฟื้นฟูศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วรรณคดี สังคายนาพระไตรปิฎก การตรากฎหมายพระสงฆ์ การรวบรวม และชำระกฎหมายเก่าในสมัยอยุธยาให้ปรับปรุงใหม่เป็นกฎหมายตราสามดวง คือ ตราราชสีห์ ตราคชสีห์ ตราบัวแก้ว ซึ่งใช้กฎหมายนี้ เป็นหลักการปกครองประเทศสยามมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕

๑ เสนามาตย์ (อ่านว่า เส-นา-มาต) เสวกมาตย์ (อ่านว่า เส-วะ-กา-มาต) พุดามาศย (อ่านว่า พู-ติ-ทา-มาต) พบในวรรณคดีและในกฎหมายตราสามดวง
๒ ภาวส บุนนาค. ๒๕๔๓ พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หน้า ๓

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณคดี มีผลงาน พระราชนิพนธ์สำคัญหลายเรื่องเช่น นิราศทำดินแดง บทละครอิเหนา บทละครรามเกียรติ์ และบทละครอุณรุท

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระมหากษัตริย์ไทยพระองค์ที่ ๑ ในราชวงศ์จักรี มีพระนามเดิมว่า **ทองด้วง** พระราชสมภพในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อวันพุธที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๒๗๙ (แรม ๕ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะโรง) พระองค์เป็นบุตรคนที่ ๔ ของพระอภัยมณีสุนทรศาสตร์ (ทองดี) ซึ่งต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก สมเด็จพระบรมอัครราชบรรพบุรุษแห่งพระบรมราชวงศ์จักรี และพระบรมราชชนนี (พระอัครชายา ดาวเรือง)

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ สมเด็จพระอนุชาธิราช

๑. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาเทพสุดาวดี พระนามเดิมว่า **สา**
๒. สมเด็จพระเจ้าขุนรามณรงค์ สิ้นพระชนม์เสียแต่ในครั้งกรุงเก่า
๓. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระศรีสุดารักษ์ พระนามเดิมว่า **แก้ว**
๔. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระนามเดิมว่า **ด้วง**
๕. สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล (สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท) พระนามเดิมว่า **บุญมา**

เมื่อพระชนมายุครบ ๒๑ พรรษา ได้ออกผนวชเป็นพระภิกษุอยู่วัดมหาทลาย (พระนครศรีอยุธยา) ๑ พรรษา แล้วลาผนวชเพื่อเข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กหลวงในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในตำแหน่ง “หลวงยกกระบัตร์” ต่อมาแต่งงานกับ “นาค” (ภายหลังได้รับการสถาปนาที่สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี) ธิดาเศรษฐีบ้านอัมพวา ตำบลบางช้าง แขวงเมืองราชบุรี มีพระราชโอรส พระราชธิดารวมทั้งสิ้น ๔๒ พระองค์

เสด็จสวรรคต วันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๕๒ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบรมมหาราชวัง สิริพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา ๕ เดือน ๑๙ วัน ครองราชย์ ๒๗ ปี ๕ เดือน ๒ วัน

สร้างกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี

การสร้างพระนครหรือกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ในพงศาวดารมีความปรากฏไว้

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแผ่นดินต้น (รัชกาลที่ ๑) มีพระราชดำริว่า “เมืองธนบุรีนี้ ฝั่งปากตะวันออกเป็นที่ชัยภูมิดีกว่าที่ปากตะวันตก โดยเป็นที่แหลมมีลำน้ำเป็นขอบเขตอยู่กว่าครึ่ง ถ้าตั้งพระนครข้างฝั่งตะวันออก แม่น้ำศึกยกมาติดถึงชนพระนคร ก็จะต้องสู้ป้องกันได้ง่ายกว่า อยู่ข้างฝั่งตะวันตก ฝั่งตะวันออกนั้นเสียแต่เป็นที่ลุ่ม พระเจ้ากรุงธนบุรี จึงได้ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกซึ่งเป็นทีดอน แต่เป็นที่ท้องคุ้งน้ำเซาะทรุดพัง อยู่เสมอไม่ถาวร พระราชมนเฑียรสถานเล่าที่ตั้งอยู่ในอุปัฏฐาร^๑ ระหว่าง วัดแจ้งและวัดท้ายตลาดขนานบอยู่ทั้งสองข้าง ควรเป็นที่รังเกียจ^๒”

ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงมีพระราชดำริให้สร้างพระนครขึ้นใหม่ที่ ฝั่งตะวันออก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธี ยกเสาหลักเมืองขึ้น ณ วันอาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวด จัตวาศก^๓ จุลศักราช ๑๑๔๔ ตรงกับวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ฤกษ์เวลารุ่งแล้ว ๕๔ นาที

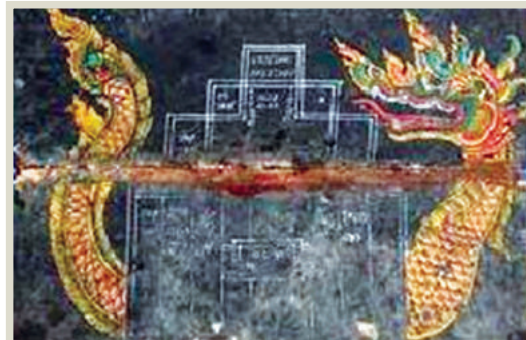
จากนั้นจึงทรงเริ่มสร้างพระบรมมหาราชวังขึ้น โดยให้ช่างถ่ายแบบ จากพระราชวังหลวงของกรุงศรีอยุธยามาเกือบทุกอย่าง โดยจัดให้มีชัยภูมิ แบบ **นาคนาม** ต้องตามตำราพิชัยสงคราม สมัยกรุงศรีอยุธยา

ภาพพืดยกเสาหลักเมือง เมื่อแรกก่อสร้างกรุงเทพมหานคร

แผนผังแสดงแนวคลองและกำแพงกรุงรัตนโกสินทร์สมัยแรก
ที่มา: สำนักพระราชพิธีการ สถาปัตยกรรมพระบรมมหาราชวัง

ตำราพิชัยสงครามของไทย นาคนาม อยู่ใกล้กับทางน้ำ

๑ “อุปัฏฐาร” [อุปะจาน] น. การเข้าใกล้, ที่ใกล้, บริเวณรอบๆ เช่น อุปัฏฐารวัด. (ป., ส.).
๒ พลาดศัย สัทธัญญกิจ. ๒๕๕๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๑๐๔
๓ จัตวาศก เรียกปีจุลศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข ๔ เช่น ปีจอ จัตวาศก จุลศักราช ๑๓๔๔.

พระราชพิธีฉลองสมโภชพระนคร

เมื่อสร้างพระนครและกำแพงป้อมประตูพระบรมมหาราชวังเรียบร้อยแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระอารามหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง แล้วเสร็จเมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๗ จากนั้นพระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรูปมณฑปรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) จากพระราชวังเดิมในกรุงธนบุรีมาประดิษฐานในพระอุโบสถหลังใหม่ แล้วนิมนต์พระสงฆ์ราชาคณะประชุมกระทำสังฆกรรมสวดผูกพัทธสีมาในวันนั้น พร้อมกับพระราชทานนามพระอารามว่า **วัดพระศรีรัตนศาสดาราม** มีความหมายว่า “เป็นที่เก็บรักษาไว้ขององค์พระพุทธรูปมณฑปรัตนปฏิมากร” จากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีงานฉลองสมโภชพระนคร และสมโภชวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต่อเนื่อง ๓ วันเป็นกำหนด ครั้นเสร็จการฉลองพระนครแล้ว จึงพระราชทานนามพระนครใหม่ว่า “**กรุงรัตนโกสินทร์ อินทายุทธา มหาตติลภพ นพรัตนราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติย-วิษณุกรรมประสิทธิ์**”¹

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแก้พระนามพระนครเป็น “**กรุงรัตนโกสินทร์มหินทราอยุธยา**” และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้ขยายความเป็น “**กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรา-ยุทธา**” ภายหลังพระองค์ทรงแก้สร้อยพระนามพระนครใหม่เฉพาะข้อความว่า “**บวรรัตนโกสินทร์**” เป็น “**อมร-รัตนโกสินทร์**”

1 พลาติคัย สิทธิธัญกิจ. ๒๕๕๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๑๑๘

ความเป็นมาขององค์พระพุทธรูปพุทธมหายานนิรัตนปฏิมากร¹

พระพุทธรูปพุทธมหายานนิรัตนปฏิมากรมรกตหรือพระแก้วมรกต เป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญที่สุดองค์หนึ่งของไทยกล่าวคือ สร้างด้วยแก้วมณี มีค่า ซึ่งมีขนาดใหญ่ประการหนึ่ง มีพุทธลักษณะงดงามประการหนึ่ง และพุทธศาสนิกชนทั้งหลายในประเทศไทยต่างนับถือว่ามีฤทธาานุภาพ คักดีสิทธิ์อีกประการหนึ่ง

ประวัติความเป็นมา ของพระพุทธรูปพุทธมหายานนิรัตนปฏิมากรที่ปรากฏ ในตำนานฉบับต่าง ๆ หลายสำนวนหลายเนื้อความนั้น สรุปได้ว่า พระพุทธรูปพุทธมหายานนิรัตนปฏิมากรนั้น เดิมอุบัติขึ้นในประเทศอินเดีย ต่อมาถูกอัญเชิญไปประดิษฐานยังเมืองต่าง ๆ จนเข้ามาสู่ประเทศไทย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏแน่ชัดว่า เมื่อพุทธศักราช ๑๙๗๙ ตรงกับรัชกาลพระเจ้าสามฝั่งแกน ซึ่งเป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนา ครองราชธานีนครเชียงใหม่ นั้น ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้น ณ พระเจดีย์ ในวัดแห่งหนึ่งที่เมืองเชียงรายได้ (ปัจจุบันคือ วัดพระแก้วอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) ได้ถูกฟ้าผ่าทลายลง ชาวเมืองได้พบพระพุทธรูปปูนปั้น ลงรักปิดทององค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ในเจดีย์นั้น จึงได้อัญเชิญออกมา ตั้งไว้หน้าพระประธานในพระวิหาร ต่อมาปูนที่หุ้มองค์พระกะเทาะออก ทำให้มองเห็นเนื้อแก้วหยกสีเขียวภายใน จึงได้กะเทาะปูนออกทั้งหมด ปรากฏเห็นเป็นพระแก้วมรกต ซึ่งสร้างจากแก้วมณีก้อนเดียวตลอดทั้งองค์ มีลักษณะงดงามหาตำหนิมิได้

พุทธลักษณะขององค์พระแก้วมรกต เป็นพระพุทธรูป ขัดสมาธิราบ ปางสมาธิ มีเส้นจีวรคาดเข้าทั้งสองข้าง องค์พระอวบอ้วน พระพักตร์กลมอุ้ม พระขนงโค้ง หลังพระเนตรอุ้ม พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์บาง สลักขอบเป็นสองเส้น พระหูเป็นปม พระรัศมีที่อยู่เหนือเศวตมาลาเป็นต่อม ชายสังฆาฏิยาว ฐานรองรับเป็นฐานเขียง มีหน้ากระดานโค้งออกข้างนอก ขนาดองค์พระหน้าตักกว้าง ๔๘.๓ เซนติเมตร สูงแต่ฐานเฉพาะทับเกยตื้นถึงพระเมาลี ๒๖ เซนติเมตร

1 จดหมายเหตุ การบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระบรมมหาราชวัง ในหลวงพระนครครบ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕. หน้า ๒.

วัดประจำรัชกาลที่ ๑¹

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เดิมเรียกว่า **“วัดโพธาราม”** หรือ **“วัดโพธิ์”** เป็นวัดเก่าแก่ที่ราษฎรสร้างขึ้นในช่วง พุทธศักราช ๒๒๒๔ ในรัชสมัยสมเด็จพระเพทราชา กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้ถูกยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงในสมัยกรุงธนบุรี ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมีพระราชประสงค์บูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ได้เล่าเรียนพระปริยัติธรรม

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสถาปนาพระบรมมหาราชวังแล้ว พระองค์มีพระราชดำริให้วัดเก่าทางด้านเหนือ คือ วัดสลัก (วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์) ขนานพระบรมมหาราชวัง โดยโปรดให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทบูรณปฏิสังขรณ์ ส่วนพระองค์บูรณะวัดโพธารามที่ตั้งอยู่ด้านใต้ โดยโปรดให้ขุนนางเจ้ากรมช่างสิบหมู่เป็นผู้ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑

ทรงสร้างพระอุโบสถพระระเบียง พระวิหาร ใช้เวลา ๗ ปี ๕ เดือน ๒๔ วัน จึงแล้วเสร็จ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิธีฉลองสมโภชฉลองวัดเมื่อพุทธศักราช ๒๓๔๔ พร้อมกับพระราชทานนามใหม่ ว่า **“วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม”** ต่อมารัชกาลที่ ๔ พระราชทานให้เปลี่ยนชื่อยานามวัดเป็น **“วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม”**

พระมหาเจดีย์สรเพ็ชญ์ดาญาณ

1 พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. ๒๕๕๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๑๔๐

พระพุทธรูปสำคัญของวัดนี้ ได้แก่

พระศรีสรรเพชญ์ พระพุทธรูปองค์ยืนสูง ๑๖ เมตร อัญเชิญจากกรุงศรีอยุธยามาประดิษฐานบรรจุในพระมหาเจดีย์สรรเพชญ์-ดาญาณ

พระพุทธเทวปฏิมากร พระประธานในพระอุโบสถ มีความหมายว่า “เทวดามาสร้างไว้” เป็นพระพุทธรูปโบราณปางสมาธิ มีลักษณะงดงามเป็นอย่างยิ่ง ขนาดหน้าตักกว้าง ๕ ศอกคืบ ๔ นิ้ว ได้ฐานซุกที่พระแท่นประดิษฐานพระประธานในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ก่อไว้ ๓ ชั้น ชั้นที่ ๑ ได้บรรจุพระบรมอัฐิและพระบรมราชสรีรางคารของบูรพกษัตริย์ในรัชกาลที่ ๑

มีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามไว้ว่า เดิมพระพุทธเทวปฏิมากรประดิษฐานอยู่ ณ วัดศาลาสีหน้าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรูปชำรุดจากเมืองพิษณุโลก สวรรคโลก สุโขทัย อยุธยา ลพบุรี อยุธยา รวบรวม ๑,๒๔๘ องค์ มาบูรณะให้สมบูรณ์ และอัญเชิญประดิษฐานตามศาลารายรอบวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

1 ชุกชี (อ่านว่า ชุก-กะ-ชี) เขียน ช ช้าง สระอุ ก ไก่ ช ช้าง สระอี พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ ให้คำนิยามว่า ฐานปูนสำหรับประดิษฐานพระประธาน บางทีเรียกว่า จุกชี (อ่านว่า จุก-กะ-ชี)

วัดสุทัศน์เทพวราราม

วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)

การบูรณปฏิสังขรณ์วัดในรัชกาลที่ ๑

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาวัดสุทัศน์เทพวรารามขึ้นกลางพระนคร โดยสร้างพระวิหารให้มีขนาดใหญ่ เพื่อเป็นพระอารามประจำพระนครเช่นเดียวกับวัดมณฑลปิตรแห่งกรุงศรีอยุธยา พระองค์พระราชทานนามใหม่ว่า **วัดมหาสุทธาวาส** แต่สร้างยังมีต้นสำเร็จ เสด็จสวรรคตเสียก่อน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการสร้างต่อ การก่อสร้างวัดได้เสร็จบริบูรณ์ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) และพระราชทานนามว่า **“วัดสุทัศน์เทพวราราม”** เมื่อพุทธศักราช ๒๓๙๐

วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง) เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองกรุงธนบุรี ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดแจ้ง และรื้อกำแพงพระราชวังกรุงธนบุรีออก ทำให้วัดแจ้งไม่ได้อยู่ในเขตพระราชวัง ต่อมาพระองค์มีพระราชประสงค์ให้มีพระสงฆ์จำพรรษา

วัดสระเกศ เป็นวัดโบราณในสมัยอยุธยาเดิมชื่อ **วัดสะแก** ซึ่งมีบทบาทสำคัญในครั้งยกทัพมาพักไพร่พล แล้วนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีมุรธาภิเษก^๑ ก่อนเข้ากรุงธนบุรี ทรงสระพระเกศาและทรงตั้งสัตยาธิษฐานเป็นปฐมฤกษ์มงคล

๑ น้ำพระพุทธมนต์และเทพมนตร์สำหรับถวายเป็นมหากษัตริย์เพื่อสงวนในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือพระราชพิธีอื่น ๆ, มุรธาภิเษก ก็ว่า. (ส.; ป. มุทุธาภิเษก).

วัดสระเกศ

สมเด็จพระอริยวงศญาณ
สมเด็จพระสังฆราช (ศรี)
ผู้สังคายนาพระไตรปิฎก
ครั้งแรกของกรุงรัตนโกสินทร์

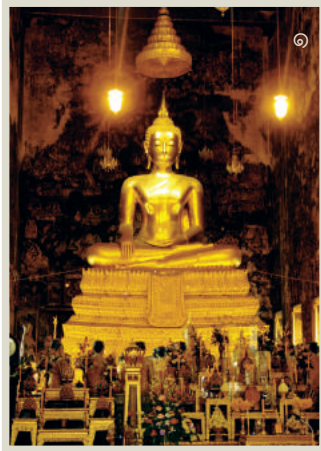
ต่อมาหลังเสร็จพระราชพิธีปราบดาภิเษกแล้ว พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์ ขุดคลองรอบพระอาราม และพระราชทานนามใหม่ว่า **วัดสระเกศ**

วัดระฆังโฆสิตาราม เป็นวัดโบราณเดิมชื่อ “วัดบางหัวใหญ่” พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะหอรระฆัง และยกพระตำหนักให้เป็นหอพระไตรปิฎก ด้วยพระองค์ทรงผูกพันตั้งแต่ครั้งทรงรับราชการเป็นพระราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจหลวงในสมัยธนบุรี

การสังคายนาพระไตรปิฎก

พุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระสังฆราช (ศรี) เป็นประธานการคัดเลือกพระสงฆ์ผู้มีความรู้ทางพระปริยัติธรรมกับราชบัณฑิต ช่วยสังคายนาพระไตรปิฎก ณ วัดนิพพานาราม ปัจจุบันคือ **วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์** เมื่อสังคายนาพระไตรปิฎกเรียบร้อยแล้ว ทรงให้คัดลอกสร้างเป็นพระไตรปิฎกฉบับหลวงขึ้น เรียกว่าฉบับทองใหญ่ หรือฉบับทองทึบ นำไปไว้ในหอพระมณเฑียรธรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต่อมาภายหลังได้สร้างขึ้นอีก ๒ ชุด เรียกว่า ฉบับทองชุบและฉบับรองทอง หรือฉบับข้างลาย แล้วโปรดให้คัดลอกแจกจ่ายไปตามวัดวาอารามต่าง ๆ

๑. พระศรีศากยมุณี
วัดสุทัศนเทพวราราม
๒. พระพุทธลีลึงค์
ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์
๓. พระพุทธโลกนาถ

การรวบรวมพระพุทธรูปโบราณ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญที่ทิ้งร้างไว้กลางแดดกลางฝนตามวัดร้างในเมืองเก่าต่าง ๆ มาประดิษฐานไว้ที่พระนคร **พระพุทธลีลึงค์** อัญเชิญจากเชียงใหม่ มาประดิษฐาน ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ **พระศรีศากยมุณี** อัญเชิญจากวิหารหลวง วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย มาประดิษฐานในวิหารหลวงวัดสุทัศนเทพวราราม **พระพุทธเทวปฏิมากร** อัญเชิญจากวัดศาลาสีหน้า (วัดคูหาสวรรค์) ธนบุรี มาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) **พระพุทธโลกนาถ** อัญเชิญจากวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดอยุธยา มาประดิษฐานในพระวิหารวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) **พระศรีสรรเพชญ์** อัญเชิญจากวัดพระศรีสรรเพชญ์ จังหวัดอยุธยา มาบรรจุไว้ในพระมหาเจดีย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ได้พระราชทานนามว่า **พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญดาญาณ พระมหาเจดีย์ประจำรัชกาลที่ ๑**

ตรากฎหมายสงฆ์

ด้วยพระสงฆ์ประพฤติผิดพระธรรมวินัยหลายเรื่อง ทำให้เป็นที่เสื่อมศรัทธาแก่ประชาชน จึงมีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายสงฆ์ขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ ห้ามพระเทศน์ตลกคะนอง, ห้ามพระสงฆ์รับฝากสมบัติหรือพัวพันสมบัติของฆราวาส, ห้ามพระสงฆ์หากินจุกจิกกับฆราวาส เป็นต้น

๑. พระพุทธรูปประจำรัชกาล
๒. พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา
๓. พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

พระพุทธรูปประจำรัชกาล¹

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ทรงสร้างพระพุทธรูปประจำรัชกาลถวายเป็นพระราชกุศล เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบ ปางมารวิชัย สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗-๒๓๙๔ หน้าตักกว้าง ๘.๓ เซนติเมตร สูงเฉพาะองค์พระ ๑๒.๕ เซนติเมตร สูงรวม ๔๖.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา¹

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ทรงสร้างถวายเป็นพระราชกุศล เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิเพชร ปางมารวิชัย องค์พระเป็นสัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗-๒๓๙๔ หน้าตักกว้าง ๗.๕๐ เซนติเมตร สูงฐานถึงพระรัศมี ๑๕ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระธาตุมณฑลเขียว พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร¹

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงสร้างพระพุทธรูปตามวันพระราชสมภพ (วันพุธ) ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นพระพุทธรูปยืน ปางอุ้มบาตร สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๔๑๐-๒๔๑๑ เป็นทองคำ บาตรลงยา องค์พระสูง ๒๙.๕๐ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัยพิमान พระบรมมหาราชวัง

1 พริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อัครลักษณะพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๔, ๗๒, ๘๑

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ ๑

พระชัยใหญ่

พระชัยหลังช้าง

พระชัยหลังช้าง สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๒๕
องค์พระเป็นเงิน ฐานเป็นทองคำ หนักตักกว้าง ๑๕ เซนติเมตร
องค์พระสูง ๒๓.๕ เซนติเมตร

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล^{1, 2}

ในพระราชพิธีปราบดาภิเษก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดให้หล่อพระชัยวัฒน์ขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ องค์พระเป็นเงิน ฐานเป็นทองคำ ประทับบนฐานสิงห์ มีผ้าทิพย์ทอดทางด้านหน้า ประดิษฐานอยู่ภายใต้ฉัตร ๕ ชั้น ด้วยเหตุที่ว่าพระเบญจปฎลเศวตฉัตร³ หรือ ฉัตรสีขาว ๕ ชั้น เป็นฉัตรสำหรับพระอิสริยยศของเจ้าฟ้า และสกลมหาสังฆปริณายกที่ได้รับพิธีสมณุตมาภิเษก⁴ เป็นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ถูกนำมาเปรียบกับพระพุทธองค์ที่ทรงมีพระอิสริยยศเป็นเจ้าฟ้า ก่อนที่จะเสด็จออกบรรพชา และเมื่อทรงเป็นพระภิกษุแล้ว ก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า อันเป็นที่มาของการสร้างพระพุทธรูปประดิษฐานใต้ฉัตร ๕ ชั้น ส่วนตาลปัตรที่ทรงถือนั้นมีรูปทรงคล้ายพัดขนนกประดับด้วยอัญมณี

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล เป็นพระพุทธรูปประทับขัดสมาธิเพชร ปางมารวิชัย ถือตาลปัตรในพระหัตถ์ซ้าย ยพระทานพรให้มีชัยชนะแก่หมู่มารทั้งปวง และทรงคุ้มครองอันตรายได้ทุกประการ จึงเป็นพระพุทธรูปที่เชิดชูเสด็จไปพร้อมกับพระองค์เวลาออกศึกสงคราม เช่นพระชัยหลังช้าง ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างและอัญเชิญมาประดิษฐานในพระราชพิธีปราบดาภิเษก

ต่อมาได้มีการเพิ่มคำว่า “วัฒน์” ซึ่งมีความหมายว่า **ความเจริญขึ้น** โดยมีนัยว่า จะนำมาซึ่งชัยชนะแด่ผู้ที่เป็นเจ้าของ และยังนำซึ่งความเจริญอีกด้วย จึงกลายเป็น “**พระชัยวัฒน์**” มาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

1 พิริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธรูปวิมา อัครลักษณะพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๗, ๖๘

2 (ส. พลายน้อย และ ภาวาส ๒๕๒๒, ๓ - ๗)

3 ส่วนฉัตรขาว ๕ ชั้น หรือ **พระเบญจปฎลเศวตฉัตร** (อ่านว่า พระ-เป็น-จะ-ปะ-ดณ-สะ-เหวด-ตะ-ฉัด)

สำหรับพระราชทานพระบรมราชวงศ์ที่ดำรงพระอิสริยยศชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้า

4 พิธีมหาสมณุตมาภิเษก มาจากคำว่า “สมณ” บวกกับ “อุตม” คือ อุตม และอภิเษก

รัชกาลที่ ๓

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๕๒-๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๓๖๗

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๒ เป็นรูปครุฑพุดนาคร เป็นพระราชสัญลักษณ์ของพระบรมนามาภิไธยว่า “ฉิม” ตามความหมายของวรรณคดีไทยคือ พญาครุฑ ซึ่งในเทพนิยายเทวกำเนิดเป็นเทพองค์หนึ่งที่ทรงมหิทธิานุภาพยิ่ง แต่ยอมเป็นเทพพาหนะสำหรับพระนารายณ์ ปกติดูอยู่ที่วิมานฉิมพลี ดังนั้นทรงพระกรุณาให้ใช้รูปครุฑพุดนาครเป็นพระราชสัญลักษณ์ประจำพระองค์แทนพระบรมนามาภิไธย

พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พุทธศักราช ๒๓๕๒

แต่บรรดาพสกนิกรและแม่น้ำใหญ่ น้อย และสิ่งของทั้งปวง
ซึ่งมีในแผ่นดินทั่วขอบเขตแดนพระนคร ซึ่งหาเจ้าของหวงแหนมิได้
ให้พระราชทานแก่ สมณะ พราหมณ์ อณาประชาราษฎร์ทั้งปวง ตามแต่ปรารถนาเถิด

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระอัจฉริยภาพด้านวรรณคดี ทรงพระนิพนธ์งานวรรณคดีสำคัญหลายเรื่องเช่น บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องอิเหนา บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง ไกรทอง มณีพิชัย ไชยเชษฐาธิราช กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน บทกาพย์โขนตอนนางลอย พรหมศาสตร์ นาคบาศ และเอราวัณ กลอนเสภา ขุนช้างขุนแผน พระองค์ทรงโปรดงานศิลปกรรม เช่น แกะลายสลักบานประตูพระวิหารพระศรีศากยมุณี วัดสุทัศน์เทพวราราม สร้างประธานประดิษฐานในพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม ทรงปั้นพระพักตร์พระพุทธธรรมมิศรราชโลกธาตุดิลก และทรงได้รับสมญานามว่าเป็น **“กษัตริย์ศิลปิน”**

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีวิสาขบูชาเป็นครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์ บูรณปฏิสังขรณ์พระอาราม สร้างพระไตรปิฎก ส่งสมณทูตไปลังกา เริ่มใช้ธงช้างเป็นธงชาติช้างเผือก ๓ ช้างคือ พระยาเศวต ฤๅษทร พระยาเศวตไอยรา และพระยาเศวตคชลักษณ์ ทรงแต่งตั้งเจ้านายเชื้อพระวงศ์ไปกำกับราชการ ทรงตราพระราชกำหนดลักเล็ก¹ และพระราชกำหนดห้ามมิให้สูบและซื้อขายฝิ่น จัดเก็บภาษีอากรการค้าให้พระคลังสินค้า และทรงติดต่อค้าขายและเจริญไมตรีกับประเทศต่างๆ เช่น จีน โปรตุเกส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

1 การลักเล็ก หมายถึง เล็ก หมายถึง ชายฉกรรจ์ที่มีความสูงเสมอไหล่ ๒.๕ ศอกขึ้นไป จนถึงอายุ ๗๐ ปี การลักคือการเอาเหล็กแหลมแทงตามเส้นหมึกที่เขียนไว้เป็นตัวอักษร บอกชื่อเมือง ชื่อมูลนายที่สังกัด โดยลักที่ข้อมือด้านหน้า หรือด้านหลังมือ ทั้งนี้การลักเล็กเป็นการควบคุมไพร่พลให้มูลนายดูแล

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระมหากษัตริย์ไทยพระองค์ที่ ๒ ในราชวงศ์จักรี มีพระนามเดิมว่า **จิม** (สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร) เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันพุธ เดือน ๔ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีกุน ตรงกับวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๓๑๐ ณ บ้านอัมพวา เมืองราชบุรี เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๔ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) และสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (นาค)

เมื่อพระชนมายุ ๑๓ พรรษา ทรงถวายตัวเป็นศิษย์สมเด็จพระวันรัต (อยู่) ทรงช่วยราชการทัพกับพระบรมชนก ทำสงครามกับเมืองเขมร สงครามที่ทำดินแดง และตีเมืองทวาย ทรงได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕

พุทธศักราช ๒๓๓๑ ทรงผนวชที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นพระองค์แรก แล้วเสด็จไปจำพรรษา ณ วัดสมอราย เป็นเวลา ๑ พรรษา หลังจากทรงลาผนวชแล้วจึงกลับเข้ารับราชการ ทรงอภิเษกสมรสกับสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงบุญรอด พระธิดาของของสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงกรมพระศรีสudarักษ์ ต่อมาพระองค์ได้รับสถาปนาเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ ขณะพระชนมายุได้ ๔๐ พรรษา

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จสวรรคตด้วยพระโรคชรา เมื่อวันที่ ๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๕๒ สมเด็จพระกรมพระราชวังบวรสถานมงคล เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ ๒ แห่งราชวงศ์จักรี ขณะมีพระชนมพรรษา ๔๒ พรรษา มีพระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“สมเด็จพระบรมราชาธิราชวามาธิบดี ศรีสินทรบรมมहाจักรพรรดิราชาธิบดินทร ธรณินทราธิราช รัตนากาศ ภาศกรวงษ องค์ปรมาธิเบศร ตริภูวนเตศวรนาถนายก ดิลกรัตนราชชาติอาชาวไศรย สมุทัยดโรมนต์ สกลจักรวาฬ ธิเบนท์ สุริเยนทราธิบดินทร หริหรินทราธาดาธิบดี ศรีสุวิบูลยคุณอักษนิษฐ ฤทธิราเมศวรมหันท บรมธรรมิก- ราชธาธิราชเดโชไชย พรหมเทพาติเทพนฤบดินทร ภูมินทรปรมาธิเบศร โลกเชษฐวิสุทธิ รัตนมกุฎประเทศคตา มหาพุทธางกูรบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว”

ในครั้งแรกมีพระนามเรียกว่า **“สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว แผ่นดินกลาง”** ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทรงถวายพระนามว่า **พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**

พระราชกรณียกิจด้านศาสนา

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีพระราชดำริว่า “*พระสงฆ์ในลังกาทวีปเป็นสมณวงศ์แบบเดียวกันกับพระสงฆ์ไทย เคยมีสัมพันธไมตรีติดต่อกันมาช้านานตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา แต่ขาดการติดต่อไป*” จึงโปรดเกล้าฯ ให้ส่งสมณทูตไปลังกาเพื่อทราบการพระศาสนาและศาสนาวงศ์ในลังกาทวีป เริ่มเดินทางเมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๗ กลับมาถึงประเทศไทย เมื่อพุทธศักราช ๒๓๖๑ และได้นำหน่อพระศรีมหาโพธิ์จากลังกา ซึ่งถือว่าเป็นหน่อของโพธิ์ที่สืบต่อจากต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าประทับนั่งตรัสรู้มาจำนวน ๖ ต้น ปลูกไว้ที่เมืองกลันตัน ๑ ต้น ปลูกไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช ๒ ต้น ปลูกไว้ที่กรุงเทพมหานคร ๓ ต้น โดยปลูกที่วัดสุทัศนเทพวราราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ วัดสระเกศ แห่งละต้น

ฟื้นฟูประเพณีงานวิสาขบูชา¹ ครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์ (ตามอักขรเดิม)

พุทธศักราช ๒๓๖๐ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีพระราชดำริด้วยสมเด็จพระสังฆราช (มี) ให้ประกอบพระราชพิธีวิสาขบูชาในกลางเดือน ๖ เป็นครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์

“...สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริถึงสรรพการกุศล เปนต้นว่าบริจาคทานรักษาศีล เจริญภาวนา ซึ่งได้ทรงบำเพ็ญมาเปนนิจกาลนั้น ยังหาเต็มพระราชศรัทธาไม่ มีพระไทยปรารถนาจะใคร่ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ให้มีผลพิเศษประเสริฐยิ่งที่พระองค์มิได้ทรงกระทำ เพื่อจะให้แปลกปลาด จึงมีพระปณิธานสมเด็จพระสังฆราช แลพระราชอาคณະผู้ใหญ่ผู้น้อยถวายพระพรว่า

แต่ก่อนสมเด็จพระมหากระษัตริราชเจ้า กระทำสักการบูชาพระศรีรัตนไตรยในวันวิสาขบูชาจะมี คือวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เปนวันวิสาขนักขัตฤกษ์มหาบุญพิธีบูชาใหญ่ มีผลอันสงฆ์มากยิ่งกว่าตรุษสงกรานต์ เหตุว่า เปนวันสมเด็จพระสัมพันธูปพุทธเจ้าประสูตร ได้ตรัสรู้ ปรีชาญาณ แลสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าสิริวิมล พระราชธิดาองค์โต เคยกระทำสืบพระชนมายุเปเนนยั้งอย่างโบราณราชประเพณีมีมาแต่ก่อน แลพระราชพิธีวิสาขบูชาอันนี้เลื่องลือ

¹ สื่อออนไลน์ วชิรญาณ (พระราชกำหนดพิธีวิสาขบูชา)

<http://vajirayana.org/พระราชพงษาวดาร-กรุงรัตนโกสินทร์-รัชกาลที่-๒/๕๐-พระราชกำหนดพิธีวิสาขบูชา>

ขาดมาช้านานแล้ว หากมีกระษัตริย์พระองค์ใดกระทำไม่ ถ้าได้กระทำสักการบูชาพระศรีรัตนไตรยในวันนั้นแล้ว ก็จะมีผลานิสงส์มากยิ่งขึ้น อาจสามารถปิดประตูตุลาบายภูมิทั้ง ๔ แลเป็นที่ดำเนินไปในสุคติภพเบื้องหน้า อาจให้เจริญทฤศมายุคิริสวัสดิพิพัฒมมงคล รำกับทุกขโทษอุปัทวอันตรายไทยต่าง ๆ ในปริเขตกาลปัจจุบันเปนนันทคุณานิสงส์พิเศษนัก จะนับประมาณมิได้

ครั้นได้ทรงฟังเกิดพระราชปิติโสมนัส จะเป็นเนื่อนานุญราศีของพระราชกุศลเกิดขึ้นอีกแห่ง ๑ เป็นแท้ จึงทรงพระราชศรัทธาจะยกเรือวิสาขบูชามหาบุญญพิธีอันขาดประเพณีมานั้น ให้กลับคืนเจียรฐิติกาลปรากฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถดัดตบประโยชน์ แลปรารถนาประโยชน์ ทรงมพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลกข้ามขอบขัณฑสีมาทั้งปวง จำเจริญอายุแลอยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้ แลชั่วน้ำ จึงมีพระราชโองการमारพระบัณฑูรสุรสิงหนาทดำรงเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า แต่นี้สืบไปเถิง ณ วันเดือน ๖ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ แรมค่ำ ๑ เป็นวันพิธีวิสาขบูชาหนักขัตฤกษ์ใหญ่ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวจะทรงรักษาพระอุโบสถศีล ประณิบัติพระสงฆ์ ๓ วัน ปล่อยสัตว์ ๓ วัน ห้ามมิให้ผู้ใดฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เสพสุราเมรัยใน ๓ วัน ถวายพระที่บั้งโคมแขวนเครื่องสักการบูชาดอกไม้เพลิง ๓ วัน ให้เกณฑ์ประโคมเวียนเทียนพระพุทธรเจ้า ๓ วัน ให้มีพระธรรมเทศนาในพระอารามหลวง ถวายไชยทาน ๓ วัน ส่วนพระบรมราชวงษานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์ลูกค้ำวณิชสมณะชีพรามณ์ทั้งปวง จงมีศรัทธาปลงใจลงในการกุศล อุส่าห์กระทำวิสาขบูชาให้เป็นประเพณียั่งยืนไปทุกปีอย่าให้ขาด ฝ่ายฆราวาสนั้นจงรักษาอุโบสถศีลถวายบิณฑบาตทาน ปล่อยสัตว์ตามศรัทธาทั้ง ๓ วัน ดุจวันตรุษสงกรานต์ เพลาเพนแล้วมีพระธรรมเทศนาในพระอาราม...”

พระราชกรณียกิจในการฟื้นฟูประเพณีการจัดงานวิสาขบูชา ได้เป็นประเพณีสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

วัดประจำรัชกาลที่ ๒¹

วัดอรุณราชวราราม เป็นวัดโบราณสร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นวัดประจำรัชกาลที่ ๒ เดิมเรียกว่า **วัดมะกอก** ต่อมาในพุทธศักราช ๒๓๑๐ เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมีพระราชประสงค์จะย้ายราชธานีมาตั้ง ณ กรุงธนบุรี จึงเสด็จกรีธาทัพลงมาจากทางชลมารค ถึงหน้าวัดมะกอกเวลารุ่งอรุณพอดี จึงทรงเปลี่ยนชื่อวัดมะกอกเป็น **“วัดแจ้ง”** เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งนิมิตที่ได้เสด็จมาถึงวัดนี้เมื่อเวลาอรุณรุ่ง

วัดแจ้งได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมาจนถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงตั้งพระทัยว่าจะสร้างใหม่ทั้งหมด จึงเริ่มสร้างพระอุโบสถ พระวิหาร และทรงลงมือปั้นหุ่นพระพักตร์ **“พระพุทธรธรรมมิศราชโลกธาตุดิลก”** พระประธานในพระอุโบสถด้วยฝีพระหัตถ์ของพระองค์เอง และโปรดให้จัดพิธีฉลองสมโภช พุทธศักราช ๒๓๖๓ พระราชทานนามวัดว่า **“วัดอรุณราชธาราม”** จนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะเพิ่มเติมแล้วทรงเปลี่ยนชื่อนามวัดใหม่เป็น **“วัดอรุณราชวราราม”**

เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต พระบรมอัฐิของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้นำมาประดิษฐานไว้ที่ฐานชุกชีพระประธานในพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม

¹ หนังสือพระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล (จากห้องสมุดสำนักพระราชวัง)

พระพุทธบุษยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย¹

พระพุทธรูปองค์นี้แต่เดิมประดิษฐานอยู่ในถ้ำเขาสัมปอ ยเมืองจำปาศักดิ์ พบโดยนายพราน แล้วนำไปให้เจ้าเมืองจำปาศักดิ์ ต่อมา เจ้าเมืองจำปาศักดิ์นำมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ได้พระราชทาน แบบให้ช่างทำฐาน ตามความว่า (อักษรเดิม)

“...แล้วซงพระราชดำหริพระราชทานหย่างให้ช่างปั้นถาน มีหน้ากะดาน ชั้นสิงห์ บัวหงายแลหน้ากะดานบนลวดทับหลัง ย่อเกิดเปนหลั่น แลมีหน้ากะดานทองไม้ ชั้นรองรับบัวกลุ่ม หุ้มรับ ทับกเสตรแก้วต่อองค์พระพุทธรูปติมา โดยชวดซงสันถานที่พึงพอ พระราชหรีไทย แล้วก็ให้หล่อด้วยทองสำริดแต่งให้เกลี้ยงเกลาสนธิ แล้วหุ้มด้วยทองคำทำให้เกลี้ยงกวอดขึ้นเงางามด้วย ชอบพระราช หรีทัยว่า เนื้อแก้วเกลี้ยงใสสะอาดต่อติดกับเครื่องทองอันเกลี้ยงนั้น งามยิ่งนัก...”²

พระพุทธบุษยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย เป็นพระแก้ว ประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ประดิษฐานในหอพระสุลาลัยพิมาน และทรงสักการบูชาวันละ ๒ เวลา เข้าค่ำมิได้ขาด

เมื่อมีพระราชพิธีนอกพระอุโบสถโปรดให้อัญเชิญพระพุทธ- บุษยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัยออกมาตั้งเป็นประธานในการ พระราชพิธีแทนพระแก้วมรกต

¹ พิริยะ ไกรฤกษ์, ๒๕๕๑, พระพุทธปฏิมา อุดลัคน์พุทธศิลป์ไทย, หน้า ๑๑๑

² จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๔๘๕, ๙๓, อักษรวิธสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

พระพุทธบุษยรัตนจักรพรรดิพิมลมณีมัย
พบที่ถ้ำเขาสัมปอ แคว้นจำปาศักดิ์ ประเทศลาว
พุทธศตวรรษที่ ๒๑
องค์เป็นแก้วผลึก สูง ๒๔ เซนติเมตร
ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต
(ภาพจากหนังสือ พระพุทธปฏิมา ในพระบรมมหาราชวัง)

วัดสุทัศนเทพวราราม

ส่งเสริมให้ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ทุกชนชั้นหมั่นบำเพ็ญกุศล
เป็นอาจิณ โดยพระองค์ทรงประพาศิตนเป็นแบบอย่าง
ในการให้ทาน รักษาศีล และเฝ้าชีวิตสัตว์เป็นทานอย่างสม่ำเสมอ

การบูรณปฏิสังขรณ์ และการศึกษาคณะสงฆ์

วัดสุทัศนเทพวราราม เริ่มสร้างตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) ทรงสร้างเสร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดอื่นๆ อาทิ วัดโมฬีโลกยาราม วัดราชบูรณะ วัดราชาธิวาส วัดสุวรรณดาราราม (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

การสังคายนาบทสวดมนต์

เมื่อพุทธศักราช ๒๓๖๓ เกิดเหตุการณ์อหิวาตกโรคระบาดทำให้ประชาชนเสียชีวิตจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รับสั่งให้มีพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศล และสังคายนาบทสวดมนต์ โดยแปลพระปริตรเป็นภาษาไทยและโปรดให้ขุนนางข้าราชการฝ่ายในสวดพระปริตรทุกวันให้เหมือนกับที่พระสงฆ์สวด

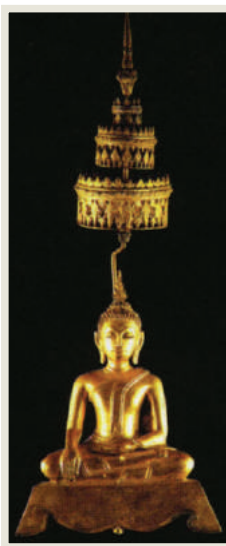
ปรับปรุงการสวดพระปริยัติธรรม

พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการแก้ไขวิธีสวดพระปริยัติธรรม ซึ่งเดิมแบ่งเป็น ๓ ชั้นคือ เปรียญตรี เปรียญโท และเปรียญเอก โดยโปรดให้กำหนดวิธีสวดเป็น ๙ ประโยค ผู้ที่สวดได้ ๓ ประโยคขึ้นไปจึงนับว่าเป็นเปรียญ ทำให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ภาษาบาลีแตกฉานยิ่งขึ้นไปพร้อม ๆ กับความเจริญทางด้านพระพุทธศาสนา

พระพุทธรูปประจำรัชกาล

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

พระพุทธรูปประจำรัชกาล¹

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗ - ๒๓๙๔ หน้าตักกว้าง ๘.๕ เซนติเมตร สูงเฉพาะองค์พระ ๑๒ เซนติเมตร สูงรวม ๔๖.๘ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา¹

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗ - ๒๓๙๔ องค์พระเป็นสัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง หน้าตักกว้าง ๗.๕๐ เซนติเมตร สูงฐานถึงพระรัศมี ๑๕ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระธาตุมณเฑียร พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร¹

ประจำวันพุทธ พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๔๑๐ - ๒๔๑๑ องค์พระเป็นทองคำ บัตรลงยา สูง ๑๕ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัยพิมาน พระบรมมหาราชวัง

¹ พริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อัครลักษณะพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๔, ๗๒, ๘๑

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล¹

พระชัยวัฒน์นี้ สร้างขึ้นประมาณพุทธศักราช ๒๓๖๗ ก่อนที่จะเสด็จสวรรคต มีพุทธลักษณะคล้ายกับพระชัยวัฒน์ของรัชกาลที่ ๑ ทุกประการ แตกต่างกันตรงที่รัศมีลงยา เบื้องพระเนตร และหล่อด้วยทองคำ ตาลปัตรเป็นพัดแฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ประดับอัญมณีหน้าตัดกว้าง ๒๑.๒๐ เซนติเมตร องค์พระสูง ๓๑.๘๐ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัยพิมาน พระบรมมหาราชวัง

- 1 พริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อุตลักษณ์พุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๗, ๖๘
- 2 ๑.ข้าวตอกปั้นเป็นรูปดอกบัวตูม.
๒.ชื่อลายอย่างหนึ่งมีรูปเหมือนพุ่มข้าวบิณฑ์.

รัชกาลที่ ๙

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๗ - ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๓ เป็นรูปปราสาท เป็นพระราชสัญลักษณ์ของพระบรมนามาภิไธยว่า “ทับ” อันหมายถึงที่อยู่หรือเรือน เป็นรูปปราสาท อธิบายกันว่า เนื่องมาจากพระนามเดิมว่าทับ ซึ่งหมายถึงที่อยู่อาศัย พระราชลัญจกรจึงทำเป็นรูปวิมาน

หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงกล่าวว่า “พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถือพระองค์ว่าเป็นหัวหน้าแห่งเทพ จึงทรงให้ทำรูปปราสาทเป็นตราแผ่นดิน แปลความหมายว่า ปราสาทของพระอินทร์ พระอินทร์เป็นหัวหน้าของเทพ”

พระราชโองการปฏิสังการ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๓๖๗

เจ้าพญา แลพญา ของซึ่งถวายทั้งนี้ จงจัดแจงบำรุงไว้ให้ดีจะได้รักษาแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๓ เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎทรงผนวชยาวนาน และพระบรมราชชนกทรงไว้ว่างพระราชหฤทัยให้ดูแลราชการมาก่อน ซึ่งพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในด้านการค้าขายกับจีน มีการแต่งสำเภาลงออกทะเลจนมีเงินเก็บในท้องพระคลังเรียกว่า **“เงินถุงแดง”** ได้รับยกย่องว่ามีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทรงใส่พระทัยต่อปัญหาในการทำมาหากินของราษฎร ดังปรากฏในพระบรมราชโองการไปถึงเจ้าเมืองต่าง ๆ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๘๖ คราวที่เกิดภาวะฝนแล้งว่า

“...สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะใคร่ทรงทราบการไร่นา น้ำฝน น้ำทำให้ถ่วนถี่แน่นอน ให้พระยาไชยวิชิต พระปลัดกรมการว่ากล่าวตรวจดูแล ให้เจ้าเมืองกรมการราษฎรทำไร่นาให้ทั่วกันให้เต็มภูมิฐาน ให้ได้ผลเม็ดข้าวในปีมะโรง ขอศก^๑ให้จงมาก...”^๒

ในรัชสมัยของพระองค์มีชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาเผยแพร่ศาสนาและวิทยาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะการแพทย์และการพิมพ์ จึงทรงเจริญพระราชไมตรีกับต่างประเทศโดยมีนโยบายเรือปืนหนุนหลัง ซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศต้องเผชิญ ขณะนั้น มีการรุกรานประเทศเพื่อนบ้านจากประเทศอื่นๆ ทำให้พระองค์เร่งสร้างป้อมปราการทางทะเลและกองทัพเรือตามเมืองสมุทรทั้ง ๓ แห่ง ตั้งเมืองต่าง ๆ ไว้ป้องกันอาณาจักร โดยขุดคลองแสนแสบพร้อมกับสร้างป้อมรักษาพระนครเพิ่มขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นการณ์ไกลจึงทรงเตือนราษฎรให้ระวังฝรั่งข้างตะวันตก ดังกระแสพระราชดำรัส พุทธศักราช ๒๓๙๓ ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ ว่า

“การศึกสงคราม ข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ดีอย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่ดีควรเรียนร่ำเอาไว้ ก็เอาอย่างเขา แต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปทีเดียว”

พระราชกิจสำคัญของพระมหากษัตริย์ คือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสืบทอดหลักการปกครองตามพระราชประเพณีด้วยความตั้งพระทัยเป็นอย่างยิ่ง โปรดให้ขุนนางข้าราชการผู้ใหญ่เข้าเฝ้าถวายข้อราชการวันละ ๒ ครั้ง

๑ ขอศก (จศก : [จอสก]) น. เรียกปีจุลศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข ๖ เช่น ปีชวดจศก จุลศักราช ๑๓๔๖.

๒ มุลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ๒๕๕๔, นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย, หน้า ๒๐๒, ๒๐๓

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์จักรี มีพระราชนามเดิมว่า “**ทับ**” เป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) กับเจ้าจอมมารดาเยี่ยม (ภายหลังได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระศรีสุลาลัย) เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันจันทร์แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะแม เวลาค่ำ ๑๐.๓๐ น. (สี่ทุ่มครึ่ง) ตรงกับวันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๓๓๐ ณ พระราชวังเดิม

ด้วยพระปรีชาสามารถในศาสตร์ต่างๆ หลายนแขนง อาทิ ด้านอักษรศาสตร์ ด้านพุทธศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านพาณิชยศาสตร์ ทรงได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบรมชนกนาถให้ไปบังคับบัญชาหน่วยราชการต่างๆ เมื่อสมเด็จพระราชวงศ์จักรีสวรรคตแล้ว ทรงได้รับพระราชทานสิทธิขาดในการบังคับบัญชากรมพระตำรวจว่าความฎีกา ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการรับเรื่องราวร้องทุกข์และชำระคดีความ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ขณะพระชนมายุ ๕๘ พรรษา ทรงประชวรเป็นไข้พิษ เสด็จสวรรคต วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๓๖๗ มิได้ตรัสมอบราชสมบัติให้แก่ผู้ใด ขุนนางและพระราชวงศ์จึงพร้อมใจกันทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ขณะนั้นมีพระชนพรรษา ๓๓ พรรษา มีพระปรมาภิไธยจารึกในพระสุพรรณบัฏเหมือนรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ อย่างเต็มว่า

“สมเด็จพระบรมราชาธิราชวรมหาธิปัตย์ ศรีสินทรมมมหาจักรพรรดิราชาธิบดินทร ธรณินทราธิราช รัตนากาศภาคกรวษ องค์ปรมาธิเบศร ตริภูวนตรวรนารถนายก ดิลกรัตนราชชาติอาชาวไศรย สมุทัย ดโฆมนต์ สกลจักรวาฬ ธิเบนท์ สุริเยนทราธิบดินทร หริหรินทราธาตธิปัตย์ ศรีสุวิบุลยคุณอักษนิษฐ ฤทธิราเมศวรมหันท บรมธรรมิกราชาธิราชเดโชไชย พรหมเทพาติเทพนฤบดินทร ภูมินทรปรมาธิเบศร โลกเชษฐวิสุทธิ รัตนมกุฏประเทศคตมาหาพุทธางกูร บรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว คือสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ”

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงทำพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏถวายพระปรมาภิไธยใหม่ในพุทธศักราช ๒๓๙๔ ว่า *“พระบาทสมเด็จพระปรมาทิวรเสฏฐมมหาเจษฎาบดินทร์ สยามมินทรวโรดมบรมธรรมมิกมหาราชวรมหาราชบรมนารถบพิตร พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว”*

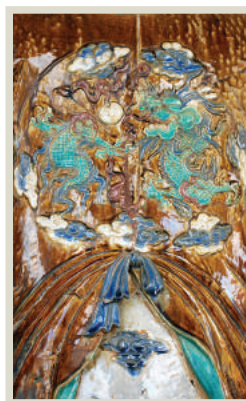

วัดประจำรัชกาลที่ ๓

วัดราชโอรสาราม¹ พระอารามหลวงชั้นเอก เป็นวัดโบราณ มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเดิมชื่อ **วัดจอมทอง** เพี้ยนมาจากคำว่า วัด **“เจ้าทอง”** หรือวัด **“กองทอง”** ตามที่เล่าสืบกันมา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ทรงมีความผูกพันกับวัดนี้ เพราะเป็นนิวาสสถานช้างพระญาติฝ่ายพระบรมราชชนนี กรมสมเด็จพระศรีสุลาลัย (เจ้าจอมมารดาเรียบ) ประกอบกับเจ้าอาวาสพระสุธรรมเทพเถร (ทอง) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณทางวิปัสสนาธุระ ชำนาญการพยากรณ์ มีความคุ้นเคยกับพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวตั้งแต่องค์ครองเมืองพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ ในรัชกาลที่ ๒

เมื่อเดือน ๑๑ ปีมะโรง พุทธศักราช ๒๓๖๓ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ มีข่าวพม่าจะยกทัพเข้ามาตีไทย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ จัดกองทัพอันหนึ่ง ๔ ทัพ คุ่มพลหนึ่งหมื่น เสด็จไปสกัดกั้นทัพพม่าทางด้านเจดีย์สามองค์ เมืองกาญจนบุรี ซึ่งเป็นทางผ่านที่สำคัญที่สุด พระองค์เสด็จยาตราทัพทางเรือ ออกจากกรุงเทพฯ เมื่อวันศุกร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีมะโรง

เส้นทางยาตราทัพทางเรือได้ผ่านคลองบางกอกใหญ่ เข้าคลองด่าน เมื่อเสด็จถึงวัดจอมทอง ทรงหยุดประทับแรมที่ หน้าวัด และทรงกระทำ

1 บรรจพพร ประพัฒน์ทอง. (๒๕๔๗). การศึกษาเปรียบเทียบจิตรกรรมฝาผนัง ภาพเครื่องโต๊ะบูชาของวัด ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาญานพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

พระพุทธอาสน์ของพระประธานในพระอุโบสถ

พิธีไหลนทวาร ตามลักษณะพิธีสังขาราม พระยาตรัง
ก็เฝ้าบรยายถึงการกระทำพิธีนี้ไว้ว่า

‘อาดาลอาหุดีห้อม	โหมสนาน
ถักพญผิพราหมณ์	โสรัตเกล้า
ชีฟ้อเป็กไหลนทวาร	ทวิเทศ วยแล
ลารูปพระเจ้าปู้	แบดมือ’

ในพิธีดังกล่าวนี้ได้ทรงอธิษฐานขอให้เสด็จไป
ราชการทัพคราวนี้ประสบความสำเร็จ ครั้นเสด็จกลับถึง
พระนครโดยสวัสดิภาพแล้ว ทรงโปรดฯ ให้ปฏิสังขรณ์
วัดจอมทองขึ้นใหม่ทั้งวัด โดยเสด็จประทับคุมงานและ
ตรวจตราด้วยพระองค์เองตลอดมา เสร็จแล้วได้ทูลเกล้าฯ
ถวายเป็นพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธ-
เลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
นามใหม่ว่า “**วัดราชโอรส**” หมายถึงเป็นวัดที่พระราชโอรส
ทรงสถาปนา

พระองค์ทรงโปรดการติดต่อค้าขายกับประเทศจีน
เป็นอย่างมาก จึงมีพระราชดำริเปลี่ยนแปลงอย่างตาม
ความพอพระราชหฤทัย โดยนำศิลปกรรมจีนมาผสมผสาน
กับศิลปกรรมไทยได้อย่างประณีตกลมกลืน โดยมีชาวจีน
ลำแพิงมาช่วยสร้าง พร้อมทั้งส่งช่างฝีมือดีมาจากเมืองจีน
งานก่อสร้างในครั้งนี้นำเวลายาวนานถึง ๑๔ ปี จึงแล้วเสร็จ

พระราชกรณียกิจด้านศาสนา

พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอันมากในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกตามพระราชประเพณี มีพระราชศรัทธาอย่างแรงกล้าในพระพุทธศาสนา พระองค์โปรดผู้ที่มีศรัทธาทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังพระราชดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวปวเรศ-วริยาลงกรณ์ **“ในรัชกาลที่ ๓ ใครมีใจศรัทธาสร้างวัด ก็เป็นคนโปรด”** พระองค์ทรงสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม และพระพุทธรูปจำนวนมาก ทรงประกอบพระราชกุศลทุกวาระ และโดยส่วนพระองค์เอง ทรงบาตรทุกเช้า ดังมีปรากฏในพระราชานุกิจบันทึกว่า **“แต่ถึงจะเสด็จออกอยู่จนดึกเท่าไร เวลาเช้าคงเสด็จลงทรงบาตรตามเวลา ไม่ได้เคลื่อนคลาด”** ทรงรักาศิล บำเพ็ญทาน บำรุงคณะสงฆ์ ตลอดจนกิจต่างๆ ในพระพุทธศาสนาเป็นประจำมิได้ขาด

บูรณปฏิสังขรณ์

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามต่างๆ ที่ทรุดโทรมรวม ๓๕ แห่ง ได้แก่ วัดเฉลิมพระเกียรติ วัดราชนันทดา วัดเทพธิดาราม วัดมหาธาตุฯ วัดราชโอรสาราม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดกลาง เมืองสมุทรปราการ วัดนางนอง คลองด่านใต้ วัดพระพุทธบาท เมืองสระบุรี วัดสระเกศ วัดโมลีโลกยาราม วัดยานนาวา (วัดคอกควาย) วัดระฆังโฆสิตาราม

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

หุ่นงาช้างติดตน ทำแก้มเอาจ

แผ่นจารึกวิชาความรู้ต่าง ๆ

1 มุลนิธสมเด็จพรเทพรัตนราชสุดา. (๒๕๕๔). นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย.

วัดราชสิทธิาราม วัดศาลาปูน เมืองอยุธยา วัดสุทัศนเทพวราราม วัดสุวรรณาราม วัดสังฆะกระจาย เป็นต้น

ส่วนวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์และจารึกวิชาความรู้ต่าง ๆ ไว้รอบศาลาเขตพุทธาวาส ทั้งวิชาอักษรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ พุทธศาสตร์ และโบราณคดีตำราโคลงฉันท์ กาพย์ กลอน ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาพระอารามขึ้นใหม่ ๓ แห่งคือ วัดราชโอรสาราม (วัดประจักษ์กาลที่ ๓) วัดราชนัดดา และวัดเทพธิดาราม

ส่วนสนทนการเรียนพระปริยัติธรรม

พุทธศักราช ๒๓๘๔ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงฟัง การแปลพระไตรปิฎกติดต่อกันเป็นเวลา ๒๕ วัน ทรงเห็นว่ายังไม่มีพระภิกษุสามเณรรูปใดมีความรู้พระไตรปิฎก เป็นอย่าง เอก โท ตี และจัตวา จึงทรงอาราธนาพระราชาคณะทั้งปวง ดังมีพระราชดำริว่า (ตามอักขรเดิม)

“...ถึงเจ้าพระคุณพระราชาคณะทั้งปวง จะรักพระศาสนาอยู่ ก็เหมือนมิได้รักพระศาสนา เหตุมิให้ ศึกษาฝึกสอน ศิษยานุศิษย์ให้รู้พระปริยัติธรรม จะได้แทนพระองค์รักษาพระพุทธศาสนาสืบไป ตั้งแต่นี้จะได้ขออาราธนาเจ้าพระคุณ พระราชาคณะทั้งปวง กระทำซึ่งพระพุทธศาสนาให้เหมือนสระโบกขรณี ที่มีน้ำอันเย็นใส และมีดอกประทุมชาติ เกิดคอยกันเป็นชั้น ๆ ถึง ๕ ชั้น ที่มีดอกอันบานแก่ และมีดอกอันแก่พื้งจะบาน แก่พื้งจะแย้มกลีบแลเกษร ที่มีดอก อ่อนพื้งจะผุดขึ้นพ่นน้ำบ้างอยู่ในน้ำบ้าง เป็นชั้น ๆ กันดังนี้ สระโบกขรณีจึงบริบูรณ์ไปด้วยดอกประทุมชาติเป็นที่ เกษมสุข เปนที่อาศรัยแห่งสัตว์จุตบาทวิบาท มีพระยาราชนางษ์แลพระยาราชสีห์เป็นต้นฉันใด อันว่าพระพุทธศาสนา ถ้าวุ่นเรื่องไปด้วยพระภิกษุสงฆ์แลสามเณรที่รู้พระไตรปิฎกเป็นชั้น ๆ กันดังนี้แล้ว อันว่ากลั่นคันธธรส อันกล่าวคือ คุณธรรมก็จะฟุ้งจรจรระหลบไปในที่ทวนลมแลตามลม จะเปนที่อภิมรณยินดีแห่งเทพยตามนุษย์ทั้งปวง มีอุปมา ยดุจนั้น...”

1 สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าฯ พระบรมราชเทวี. ๒๔๖๕. ประชุมพระราชบัญชา ภาคที่ ๔ พระราชบัญชาในรัชกาลที่ ๓. หน้า ๗๗-๗๘

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎ (พระวชิรญาณมหารัชมะ) ขณะทรงผนวชอยู่ ได้ตั้งนิกายสงฆ์ใหม่เป็นคณะธรรมยุติกนิกาย ดังปรากฏจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) พระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร ความว่า

...ส่วนมูลกระหม่อมทรงตั้งพระสงฆ์คณะธรรมยุติกนิกาย เป็นการต่อสู้อย่างยิ่งมิใช่เล่น ท่านก็มีไชแต่ไม่ออกพระโอษฐ์คัดค้านอันหนึ่งอันใด กลับพระราชทานที่วัดบวรนิเวศฯ ให้เป็นที่เสด็จประทับอยู่เป็นที่ตั้งธรรมยุติกนิกาย และยกย่องให้เป็นราชาคณะผู้ใหญ่จนถึงเป็นผู้สอปล้ำพระปริยัติธรรมจนสวรรคตทีเดียว จึงได้ขอเลิกห่มผ้าแหวกอกแต่อย่างเดียวนั้น...

กระแสพระราชดำริปลายรัชกาล เกี่ยวกับผู้สืบราชสมบัตินั้น พระองค์ได้แสดงให้เห็นถึงน้ำพระทัยที่ทรงรักและห่วงใยบ้านเมืองอย่างยิ่ง ทรงมอบให้เสนาบดีผู้ใหญ่ประชุมปรึกษากันว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูติปรีชารอบรู้เป็นศาสนูปถัมภก ปกป้องไพร่ฟ้าประชาชน รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์ เป็นที่ยินดีแก่มหาชน ก็ให้พร้อมใจกันยกพระองค์ขึ้นเสวยราชย์ การครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล่าพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมารความว่า

...มาจนชั้นปลายสุดจวนจะสวรรคต ใช้ว่าท่านจะไม่มีพระราชประสงค์จะให้พระราชโอรสสืบสันตติวงศ์เมื่อใด แต่หากท่านไม่มั่นพระทัยในพระราชโอรสของท่านว่า องค์ใดอาจจะรักษาแผ่นดินได้ เพราะท่านรักแผ่นดินมากกว่าพระโอรส จึงได้มอบคืนแผ่นดินให้แก่เสนาบดี ก็เพื่อประสงค์จะให้เลือกเชิญมูลกระหม่อม ซึ่งเห็นปรากฏอยู่แล้วว่าทรงพระสติปัญญาสามารถจะรักษาแผ่นดินได้ ขึ้นรักษาแผ่นดินสืบไป นี่ก็เป็นการแสดงให้เห็นพระราชหฤทัยว่าต้นพระบรมราชวงศ์ของเราอย่ารักแผ่นดิน มากกว่าลูกหลานในส่วนตัว...

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งจักรพรรดิพิมานองค์ตะวันตก เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๗๔ มีพระชนมพรรษา ๖๓ พรรษา

1 มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ๒๕๕๔, นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย. หน้า ๒๐๓, ๒๐๔

พระพุทธรูปสำคัญประจำรัชกาล

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานการสร้างพระพุทธรูปเป็นอันมาก โดยสร้างให้มีขนาดใหญ่เหมือนสมัยกรุงศรีอยุธยา อาทิ **พระพุทธรูปไสยาสน์** วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม **พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก** ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำรัชกาลที่ ๑ และ**พระพุทธรูปเลิศล้ำภาลย์** พระพุทธรูปประจำรัชกาลที่ ๒ ทั้งสององค์ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นพระพุทธรูปยืนทรงเครื่องอย่างกษัตริย์หล่อด้วยสัมฤทธิ์ หุ้มด้วยทองคำหนักองค์ละ ๖๓ ชั่ง^๑ ๑๔ ตำลึง **พระพุทธรูปตรีโลกเชษฐ์** พระประธานในพระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม **พระพุทธรูปเศรษฐมุนี** พระประธานในพระอุโบสถ วัดราชนันทดา **พระพุทธรูปมหาโลกาภินันทปฏิมา** พระประธานในพระอุโบสถ วัดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนนทบุรี **พระพุทธรูปไตรรัตนนายก** พระประธานในวิหาร วัดกัลยาณมิตร

- ๑ ซึ่ง อาจหมายถึงการชั่งน้ำหนัก ดูที่ น้ำหนัก เครื่องชั่งและตราชั่ง
มาตราชั่งน้ำหนักจีน ๑ ชั่ง เท่ากับ ๕๐๐ กรัมในประเทศไทย, ๖๐๐ กรัมในไต้หวัน, ภูมิภาคอื่นของจีนประมาณ ๖๐๔-๖๐๕ กรัม
มาตราชั่งน้ำหนักไทยโบราณ ๑ ชั่ง เท่ากับ ๒๐ ตำลึง หรือ ๑๒๐๐ กรัม
มาตราเงินไทยโบราณ ๑ ชั่ง เท่ากับ ๒๐ ตำลึง หรือ ๘๐ บาท

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๘๖
สัมฤทธิ์ หุ้มทองคำลงยา
ประดับเนวรัตน์ สูง ๓ เมตร
ประดิษฐาน ณ พระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปเลิศล้ำภาลย์

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๘๖
สัมฤทธิ์ หุ้มทองคำลงยา
ประดับเนวรัตน์ สูง ๓ เมตร
ประดิษฐาน ณ พระอุโบสถวัด
พระศรีรัตนศาสดาราม
พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูป พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก

พระพุทธรูป พระพุทธรูปเลิศล้ำภาลย์

“พระเสถียรธรรมณี” องค์พระประธานภายในพระอุโบสถวัดราชนัสดารามวรวิหาร

พระพุทธรูปมหาโลกาภินันตปฏิมา พระประธานวัดเฉลิมพระเกียรติ เมืองนนทบุรี

พระเสถียรธรรมณี และพระพุทธรูปมหาโลกาภินันตปฏิมา^๑

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการค้นพบแหล่งแร่ทองแดงเป็นอันมากที่บ้านจันทิก จังหวัดนครราชสีมา พระองค์โปรดฯ ให้นำทองแดงจันทิกหล่อเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ หน้าตัก ๘ ศอก ขึ้น ๒ องค์ องค์หนึ่งพระราชทานนามว่า **พระเสถียรธรรมณี** ได้พระราชทาน ไว้ที่วัดราชนัสดาราม ส่วนอีกองค์พระราชทานนามว่า **พระพุทธรูปมหาโลกาภินันตปฏิมา** ได้พระราชทานเป็นพระประธานที่วัดเฉลิมพระเกียรติ ตลาดขวัญ เมืองนนทบุรี

^๑ พลาดภัย สิทธิบัญญัติ. ๒๕๕๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๒๕๘

พระพุทธรูปไสยาสน์

พระพุทธรูปโลกเชษฐ์ เป็นพระพุทธรูปสมัยรัตนโกสินทร์ ปางมารวิชัย หล่อด้วยโลหะ หน้าตักกว้าง ๓ วา ๑๗ นิ้ว สูง ๔ วา ๑๘ นิ้ว ปัจจุบันประดิษฐานเป็นพระประธาน ในพระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม

พระพุทธรูปไสยาสน์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือพระนอน วัดโพธิ์ เป็นพระพุทธรูปปางโปรดอสุรินทราหู พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้สร้างขึ้นเมื่อครั้งที่ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โดยองค์พระก่อด้วยอิฐถือปูน ลงรักปิดทองทั้งองค์

พระบาทของพระพุทธรูปไสยาสน์แต่ละข้าง กว้าง ๑.๕ เมตร ยาว ๕ เมตร มีภาพประดับมุกลายมงคล ๑๐๘ ประการ มงคลแต่ละอย่างจะอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก ล้อมรอบโลกัณฐานที่มีเขาพระสุเมรุอยู่ตรงกลาง ซึ่งอยู่ตรงกลางพระบาท พระบาทคู่นี้มีภาพประดับมุกเหมือนกัน

พระพุทธรูปโลกเชษฐ์

พระพุทธรูปประจำรัชกาล¹

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗ - ๒๓๙๔
หน้าตักกว้าง ๘.๓ เซนติเมตร สูงเฉพาะองค์พระ
๑๑ เซนติเมตร สูงรวมฐาน ๔๖.๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา¹

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษาที่
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างขึ้น
ปีละองค์ ตามจำนวนปีที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา
เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบ ปางสมาธิ
หล่อด้วยสัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง หน้าตักกว้าง ๗.๕๐
เซนติเมตร สูงฐานถึงพระรัศมี ๑๕ เซนติเมตร
สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗ - ๒๓๙๔ ปี

ที่ยังมิได้เสด็จเสวยราชสมบัตินั้นไม่มีฉัตรกัน
แต่เมื่อได้เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติแล้ว มีฉัตร
สามชั้นกัน จำนวน ๖๕ องค์ ไม่มีฉัตร ๓๗ องค์
มีฉัตร ๒๔ องค์ ประดิษฐาน ณ หอพระธาตุมณเฑียร
พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำรัชกาล

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

1 พริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา
อัครลักษณะพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๔, ๖๗, ๖๘, ๗๒,

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร¹

เป็นพระพุทธรูปประจำวันจันทร์ เป็นพระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร ถวายเป็นพระราชนิพนธ์แด่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระปิตุลาธิราช สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓ หล่อด้วยทองคำ องค์พระสูง ๒๕ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัยพิमान พระบรมมหาราชวัง

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล¹

เป็นพระชัยวัฒน์ที่ลักษณะองค์พระครองจีวรทองลงยา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชนิยมพระพุทธรูปครองจีวรลงยาฐานเป็นหน้ากระดานสลักลวดลาย และปู้ด้วยผ้าทิพย์ลงยาประดับอัญมณี ตาลปัตรเป็นพัดฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ประดับอัญมณีเช่นกัน

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖๗ - ๒๓๙๔ หล่อด้วยทองคำ หน้าตักกว้าง ๑๒ เซนติเมตร องค์พระสูง ๑๘ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัยพิमान พระบรมมหาราชวัง

รัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

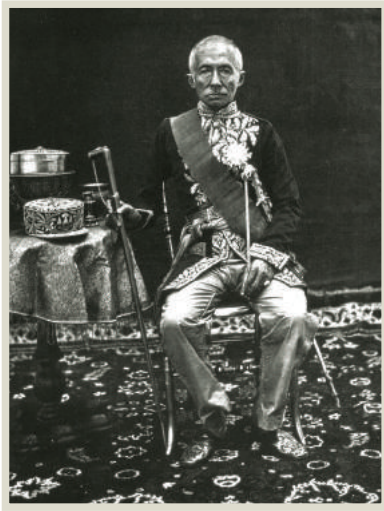
เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๙๔-๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑

พระราชัญญกรประจำรัชกาลที่ ๔ ลักษณะเป็นรูปกลมรี ตรงกลางเป็นรูปพระมหาพิชัยมงกุฏ อันเป็นพระราชสัญลักษณ์ของพระบรมนามาภิไธยว่า “มงกุฏ” ซึ่งเป็นศิราภรณ์สำคัญของพระมหากษัตริย์ อยู่ในเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ มีฉัตรบริวารตั้งชนาบข้างที่ริมขอบทั้งสองข้าง มีพานทองสองชั้นวางพระแว่นสุริยกานต์หรือเพชรข้างหนึ่ง สมุดตำราข้างหนึ่ง รูปพระแว่นสุริยกานต์หรือเพชรนี้มาจากฉายาเมื่อทรงผนวชว่า “วชิรญาณ” ส่วนสมุดตำรามาจากเหตุที่ได้ ทรงศึกษาเชี่ยวชาญในทางอักษรศาสตร์และดาราศาสตร์

**พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๓๙๕**

พรวณพฤกษ ชลธีแลสิ่งของในแผ่นดินทั่วเขตพระนคร ซึ่งหาผู้หวงแหนมิได้นั้น
ตามแต่สมณชีพราหมณาจารย์ราชภูวจำปภานาเถิด

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาว่า “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” ด้วยทรงพระอัจฉริยภาพในด้านวิทยาศาสตร์ ทางด้านดาราศาสตร์ ทรงสามารถคำนวณการเกิดสุริยุปราคา ณ บ้านห้วยก้อ ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ล่วงหน้าถึง ๒ ปี ได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งในสมัยของพระองค์มีดาวหางปรากฏถึง ๓ ดวง พระองค์ทรงมีความรู้ทางด้านดาราศาสตร์ จึงมิได้ทรงตื่นกลัวอย่างที่ผ่านมา พร้อมทั้งทรงออกประกาศเกี่ยวกับดาวหาง เพื่อไม่ให้ประชาชนตื่นกลัวด้วย

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ ๔ แห่งราชวงศ์จักรี มีพระนามเดิมว่า “เจ้าฟ้ามงกุฏ” เสด็จพระราชสมภพในวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๓๔๗ ณ นิวาสนสถานในพระราชนิเวศน์เดิมด้านใต้ของวัดอรุณราชวราราม เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) กับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี

เมื่อพระชนมายุได้ ๙ พรรษา พระบรมชนกนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีลงสรงพุทธศักราช ๒๓๕๔ เพื่อเฉลิมพระนามเจ้าฟ้ามงกุฏอย่างเป็นทางการ นับเป็นพระราชพิธีลงสรงครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์ ได้รับการเฉลิมพระนามตามพระสุพรรณบัฏว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ามงกุฏ สมมุติเทววงษ์ พงษ์อัคร-กระษัตริย์ขัตติยราชกุมาร”¹ ครั้นถึงพุทธศักราช ๒๓๖๗ พระชนมายุ ๒๑ พรรษา ทรงผนวชเป็นพระภิกษุตามราชประเพณี ครั้นทรงผนวชได้ ๑๕ วัน สมเด็จพระบรมชนกนาถเสด็จสวรรคต โดยไม่ได้มอบราชสมบัติให้แก่พระราชโอรสพระองค์ใด พระบรมวงศานุวงศ์ได้พร้อมกันกราบบังคมทูลเชิญพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าทับ

1 มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. ๒๕๕๔. นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย. หน้า ๒๐๗

กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ ซึ่งได้สนองพระราชกิจว่าการพระคลังและการต่างประเทศต่างพระเนตรพระกรรมาแต่เดิม ให้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ ๓ แห่งราชวงศ์จักรี

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎ ในระหว่างทรงพระผนวชเป็นพระวชิรญาณมหาเถระ ทรงมีโอกาสดำเนินการกิจไปยังสถานที่ต่าง ๆ ตามหัวเมือง ทำให้ทรงรู้จักสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างแท้จริง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตในวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๙๔ พระราชวงศ์และเสนาบดีมีมติเห็นชอบให้กราบบังคมทูลถวายสิริราชสมบัติแก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระวชิรญาณมหาเถระ สมเด็จพระยาบรมมหาราชวัง (ดิศ บุนนาค) ไปเฝ้าฯ พระเจ้าฟ้ามงกุฎ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร แต่พระองค์ยังไม่ทรงลาผนวชและตรัสว่า *ต้องอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑามณีกรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว) ขึ้นครองราชย์ด้วย เนื่องจากพระองค์เป็นผู้ที่ควบคุมกำลังทหารเป็นอันมากได้*

พระองค์ทรงลาผนวชเมื่อวันที่ ๖ เมษายน และทรงรับการบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชาของปีนั้น มีพระปรมาภิไธยจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า *“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ สุธิสम्मติเทพยพงศ วรศาตศรภษัตริย์ วรชัตติยราชนิกรโธม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ จักรบรมนาถ อดิศวราชรามวรัญกูร สุจริตมูลสุสาธิตอุภยฐานวิบูลย บุรพาดุลยกฤษฎาภินิหาร สุภาธิการรังสฤษดิ์ ธิญญลักษณ์วิจิตรโสภาคสรพวงค์ มหาชินตมางคประนดบาทบงกชยุคคล ประสิทธิสรพสุภผลอุดม บรมสุขุมาลยมหาบุรุษยรัตน ศึกษาพิพัฒน์สรพโกศล สุวิสุทธิวิมลศุภศีลสมาจารย์ เพ็ชรญาณประภาไพโรจน์ อเนกโกฐิสาธุคุณวิบูลยสันดาน ทิพยเทพวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ เอกอัครมหาราช สุตพุทธมหาระวี ตรีปิฎกาภิโกศลวิมลปริชามหาอุดมบัณฑิต สุนทรวิจิตรปฏิภาณ บริบูรณ์คุณสาร สยามาภิโลกยดิลก มหาปรีวารนายกอเนนธ์ มหันตวรฤทธิเดช สรรพพิเศษสิรินธร มหาชนนิกรสมิทธสมมติ ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปดลเศวตฉัตรราชฉัตรสิริวิรัต โนปลักษณ์มหาบรมราชาภิเศกาภิษิต สรรพทศทิศวิจิตไชย สกลมหิสรวิกรมมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหาราชธิราช วโรดมบรมนารถชาติอาชาวศรัย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์ อุภยฐานศักดิ์อัครนเรศวราชิบดี เมตตากฤษณาสีตลหฤทัย อโนปมัยบุญการสกลไพศาล มหารัษฎาธิเบศรทรมมิกมหาราชธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”*

มีพระปรมาภิไธยอย่างมัธยมว่า “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล สุทนต์สมมติเทพยพงษ์ วงษาดิศวรร
กษัตริย์ วรชัตติยราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราชบรมนาถบพิตร
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยใฝ่ธรรม ครั้นเสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุ
ทรงตั้งธรรมยุติกนิกายเพื่อรักษาพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ตลอดระยะเวลา ๒๗ ปี
ที่ทรงผนวชเป็นพระภิกษุได้ทรงรับทราบสภาพความเป็นอยู่และทุกข์สุขของประชาชนเป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อเสด็จ
เสวยราชสมบัติแล้ว ทรงประกาศแก้ไขข้อกำหนดกฎระเบียบประเพณีต่าง ๆ ของสังคมที่ล้าสมัยให้เหมาะสมและกำหนด
ระเบียบแบบแผนที่เป็นธรรมเนียมและการปกครองมากมาย ทรงโปรดให้ราษฎรเข้าเฝ้าใกล้ชิด พระราชทานเงิน
หรือสิ่งของแก่ประชาชนด้วยพระองค์อยู่เสมอ โปรดให้สร้างพระราชฐานที่ประทับแรมไว้ในหัวเมืองหลายแห่ง
เพื่อเสด็จประพาสหัวเมืองต่าง ๆ ในการเยี่ยมเยียนราษฎร

โปรดเกล้าให้ส่งคณะทูตเจริญสัมพันธไมตรีและเจริญราชไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ทำให้ประเทศพร้อมที่จะ
ก้าวหน้าตามอารยณานานาประเทศ ทั้งยังทรงส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ให้กับพระราชโอรสพระราชธิดา เพื่อเตรียมพร้อม
ให้เท่าทันต่างประเทศ พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถด้านภาษาและวิทยาการต่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่อง
ดาราศาสตร์ ทรงคำนวณสุริยุปราคาที่บ้านหว่ากอได้แม่นยำ ทรงได้รับสมัญญานามเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย
เป็นที่รู้จักกันในพระนาม “**พระเจ้ากรุงสยาม**”

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต วันพฤหัสบดี เดือน ๑๑ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีมะโรง
ตรงกับวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ รวมพระชนมายุ ๖๕ พรรษา ดำรงสิริราชสมบัติ ๑๗ ปี

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว¹

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ซึ่งทรงสถาปนาพระเกียรติยศเสมอด้วยพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒ ในแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๕๑ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) กับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี มีพระนามเดิมว่า **เจ้าฟ้าจุฑามณี** ในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้าประทับที่พระราชวังเดิม ต่อมาทรงได้รับการสถาปนาให้ทรงกรมเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑามณี กรมขุนอิศเรศรังสรรค์ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๓๗๕ พระชนมพรรษา ๒๔ พรรษา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชสมบัติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๓๙๔ มีพระนามในพระสุพรรณบัฏว่า “**สมเด็จพระปวเรนทราเมศ มหิศเรศรังสรรค์ มหันทวเรเดโชไชย มโหฬารคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บวรจุลจักรพรรดิราชสังกาศ บวรธรรมิกราช บวรนาถบพิตร พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว**”

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเมื่อวันอาทิตย์ แรม ๖ ค่ำ เดือน ๒ เวลาเช้าย่ำรุ่ง ตรงกับวันที่ ๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๐๘ พระชนมพรรษา ๕๘ พรรษา ทรงอยู่ในอุปราชภิเษกสมบัตินี้ทั้งสิ้น ๑๕ ปี

1 มุลินธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. ๒๕๕๔, นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย. หน้า ๒๑๓

พระราชกรณียกิจด้านศาสนา

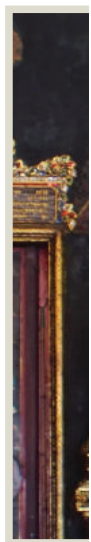
“...ความกตัญญูตเวทีต่อพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แลพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญพระมหาพุทธรัตนปฏิมากรนี้...เพื่อจะได้เป็นพระเกียรติยศแก่พระนคร ซึ่งเป็นที่อยู่ของท่านทั้งปวง...เป็นที่พึ่งท่านทั้งปวง...บรรดาท่านทั้งปวงที่มีความยินดีอนุโมทนาพระราชกุศลอันนี้ทุกคน ทรงแผ่พระราชเมตตา กรุณาจิตมาถึงว่า ขอให้ท่านทั้งปวงอยู่เย็นเป็นสุข สุขุขสบาย พ้นจากอันตราย ไข้เจ็บ อุบัติหะ ทั้งปวงเทอญ...”

(ประชุมประกาศ รัชกาลที่ ๔ เล่ม ๑)

สถาปนาธรรมยุติกนิกาย

พุทธศักราช ๒๓๗๒ ขณะพระองค์ทรงผนวชอยู่ ทรงจัดตั้งนิกายใหม่เรียกว่า “**ธรรมยุติกนิกาย**” พระองค์ทรงแตกฉานเชี่ยวชาญภาษาบาลี และสันสกฤต พระองค์จึงสามารถตรวจสอบข้อความต่าง ๆ ในพระไตรปิฎกทุกฉบับได้โดยละเอียด ตลอดจนสามารถเรียนรู้ จดจำตามพระอรรถกถาด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนจากพุทธบัญญัติเป็นอันมาก พระองค์ได้ซักถามพระธรรมวินัยกับพระมอญ ผู้มีความรู้แตกฉานในพระธรรมวินัย และพระไตรปิฎกเป็นอย่างดี เป็นที่พอพระทัยมากจนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา พระองค์จึงทรงตั้งพระทัยปฏิบัติพระธรรมวินัยของฝ่ายมอญ แต่เมื่อทรงใคร่ครวญแล้วว่าถ้าทรงประพฤติเช่นนั้นแล้ว อาจก่อให้เกิดสังฆเภทได้ จึงเข้าไปกราบทูลลาพระสังฆราชขอกลับวัดสมอรายอีกครั้ง และโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ซึ่งเป็นศิษย์ใกล้ชิดได้ร่วมกันจัดตั้งธรรมยุติกนิกาย ขึ้นในครั้งนั้น ซึ่งได้อนุเคราะห์ให้ส่งสอนกุลบุตรและผู้มีศรัทธาในข้อวินัยวัตร และสูตรต้นตปิฎกต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัย จนกุลบุตรเหล่านั้นเกิดความศรัทธาขอบรรพชาอุปสมบท ประพฤติตามธรรมยุติกนิกาย นับเป็นมหัศจรรย์แห่งพระพุทธศาสนาในสยามประเทศเป็นอย่างยิ่ง

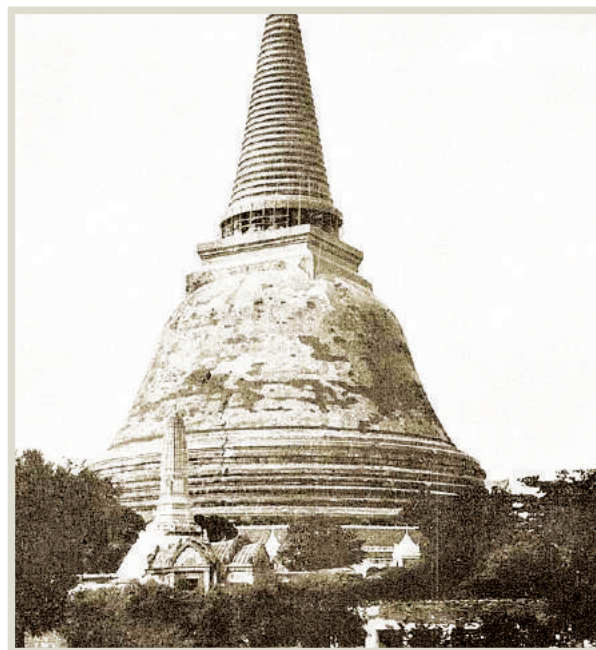
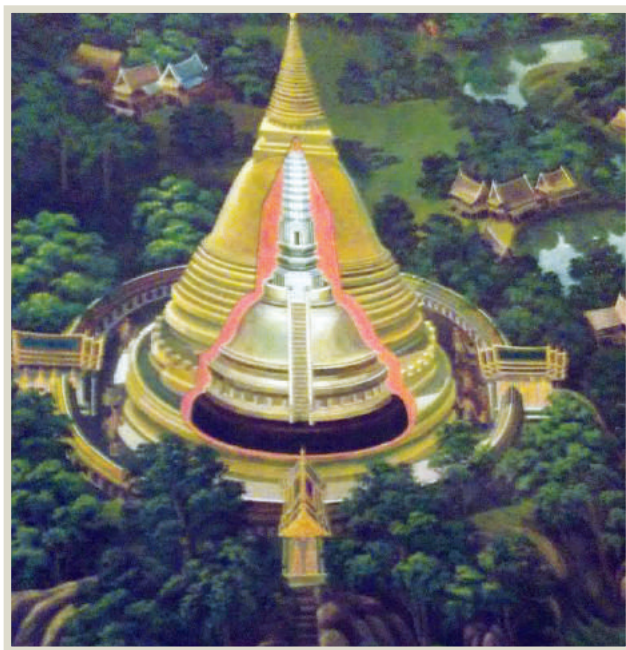

วัดประจำรัชกาลที่ ๙

วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นตามธรรมเนียมประเพณีโบราณที่ว่า ในราชธานีจะต้องมีวัดสำคัญประจำ ๓ วัด คือ **วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์** **วัดราชบูรณะ** **วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม**

พุทธศักราช ๒๔๐๗ ขณะเริ่มการก่อสร้าง ได้พระราชทานนามว่า **“วัดราชประดิษฐ์สถิตธรรมยุติการาม”** เมื่อสร้างเสร็จแล้วทรงเปลี่ยนนามใหม่ว่า **“วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม”** เพื่อให้เหมาะสมกับเป็นที่ประดิษฐานหลักศิลา ซึ่งเป็นสิมาที่มีจารึกคาถาบาลีและภาษาไทย ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ รวม ๑๐ หลัก

ภาพถ่ายเก่าองค์พระปฐมเจดีย์ในปี พุทธศักราช ๒๔๖๘

พระปฐมเจดีย์¹

พระปฐมเจดีย์ เดิมเรียกว่า **พระธมเจดีย์** มีฐานะเป็นมหาธาตุหลวง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชวินิจฉัยว่า *พระธมเจดีย์องค์นี้อาจเป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นเมื่อคราวที่พระสมณทูตในพระเจ้าอโศกมหาราช เดินทางมาเผยแผ่ศาสนายังสุวรรณภูมิก็เป็นได้* เพราะพระเจดีย์เดิมมีลักษณะทรงโอ่งคว่ำหรือทรงมะนาวผ่าซีก แบบเดียวกับพระสถูปสาญจี แต่ปรากฏว่ามียอดเป็นแบบปรางค์ ซึ่งพระองค์มีพระราชวินิจฉัยว่า อาจมีเจ้านายพระองค์ใดมาบูรณะไว้ก็เป็นได้ ซึ่งตรงกับความรู้ในศิลาจารึกหลักที่ ๒ (ศิลาจารึกวัดศรีชุม) ของพระมหาเถรศรีศรีธรรมาธิบดีว่า *“พระมหาเถรศรีศรีธรรมาธิบดีท่านทรงได้วะมาบูรณะพระธมเจดีย์องค์นี้ ก่อนที่ท่านจะเดินทางกลับเมืองราดเมื่อคราวที่ท่านเสด็จกลับจากศึกษาศาสนาพุทธในประเทศศรีลังกา”* พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานนามใหม่ว่า **“พระปฐมเจดีย์”**

¹ สืบออนไลน์ <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร>

เมื่อพุทธศักราช ๒๓๗๔ พระภิกษุสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามงกุฎ ได้เสด็จไปทรงนมัสการพระปฐมเจดีย์ มีพระสงฆ์ตามเสด็จไปหลายรูป เวลาค่ำพระองค์ได้เสด็จขึ้นไปบนชั้นทักษิณ ทรงสวดมนต์จบแล้วจึงทรงตั้งอธิษฐานด้วยภาษามคธ แปลความเป็นภาษาไทยว่า

“พระมหาเจดีย์ฐานนี้ ข้าพเจ้ามีความเชื่อถือและเลื่อมใสว่าคงเป็นเจดีย์สถานของเก่าโดยแท้ จึงใหญ่ยิ่งกว่าพระเจดีย์ฐานในเขตแดนสยามประเทศ ไม่มีพระเจดีย์องค์ใดที่จะเก่าจะใหญ่ยิ่งกว่าองค์นี้ไม่มีแล้ว เพราะลวดลายบันลายจำหลักนั้นก็ประหลาด ผิดกันกับฝีมือช่างทุกวันนี้ด้วย เป็นของโบราณหลายต่อมาจนหาจุดหมายไม่ใคร่จะเป็นเจดีย์ แน่ลวงว่าสร้างครั้งใดไม่ถึงคนทุกวันนี้เห็นพระเจดีย์องค์นี้ เมื่อแรกเห็นยังไม่มีใครแนะนำบอกก็ไม่รู้จักว่าเป็นเจดีย์ฐานไม่ เพราะโตใหญ่ไม่เคยเห็นเป็นการสำคัญว่า ภูเขาบ้าง อะไรวะ ไปต่างๆ บ้าง

ฉะนั้น ข้าพเจ้ามาคิดอีกประการหนึ่งว่า ผู้ที่ท่านก่อสร้างลงไว้แต่เดิมนั้น เห็นที่ท่านจะได้บุญตฤณของประณีตอุดมดี ที่ควรจะเชื่อจะเลื่อมใสเป็นมหัศจรรย์ ท่านจึงบริจาคทรัพย์เป็นอันมาก มาก่อพระมหาเจดีย์ฐานลงไว้ให้เป็นสิ่งซึ่งถาวรโตใหญ่มั่นคงดำรงอยู่สืบกาลนาน ถ้าพระบรมธาตุของสมเด็จพระภาคเจ้าหากจะยังประดิษฐานเหลืออยู่ในโลกนี้ก็คงจะมีอยู่ในที่เช่นนี้เป็นแน่ไม่สงสัยถ้าในพระมหาเจดีย์ฐานขององค์นี้ จึงมีเมตตากุณาแบ่งพระบรมธาตุให้สักสององค์ ข้าพเจ้าจะนำไปบรรจุไว้ในพระพุทธรูปที่หล่อใหม่มีพระนามว่า “พระสัมพุทธพรรณี” นั้นองค์หนึ่ง และบรรจุในพระเจดีย์ทองเหลืองหุ้มเงินองค์หนึ่ง จะได้ไว้เป็นที่เคารพบูชากราบไหว้ในกรุงเทพฯ ให้สมควร เพราะว่าที่ปฐมเจดีย์บัดนี้ก็เป็นป่าแล้วไม่สมควรจะเป็นที่บูชาแห่งมหาชนเป็นอันมาก เพราะผู้คนจะไปมายากลำบากด้วยทางรกเป็นป่า ขอเทพยดาจงแบ่งพระบรมสารีริกธาตุให้ข้าพเจ้าสัก ๒ องค์เถิด”

เมื่อพระองค์ตั้งจิตอธิษฐานเสร็จแล้ว รับสั่งให้พระมหาศุภกับนายรินเชิญผอบแก้วขึ้นไปได้ตั้งไว้ในโพรงพระเจดีย์ด้านตะวันออก คืบหนึ่งเวลาประมาณ ๕ หุ่่ม พระสงฆ์ได้เข้าไปสวดมนต์ได้ครึ่งหนึ่งก็ปรากฏควันสีแดงคลุ้งขึ้นและมีกลิ่นหอม พระสงฆ์ในวัดมหาธาตุได้นำความกราบทูลให้ทรงทราบ พระองค์จึงเสด็จลงมาทอดพระเนตร ทรงเห็นว่า มีพระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุไว้ในองค์พระพุทธรูปนั้นมีจำนวนมากกว่า ๒ องค์ จึงมีรับสั่งให้ประชุมพระสงฆ์เถรานุเถระในหอสวดมนต์วัดมหาธาตุ ที่ประชุมลงความเห็นพร้อมกันว่า “พระบรมธาตุใหม่สององค์นั้น เสด็จมาเอง”¹

1 พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. ๒๕๕๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๓๐๙, ๓๑๐

การสถาปนาพระอาราม

พระราชประเพณีของพระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณ มีพระราชศรัทธาในพระศาสนา ทรงโปรดให้สร้างพระอารามถวายเป็นพระราชกุศล และสืบอายุพระพุทธศาสนาให้สืบต่อไป ในรัชกาลนี้ได้มีการสถาปนาพระอารามดังนี้

วัดบรมนิวาส โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้น พุทธศักราช ๒๓๗๗ เมื่อครั้งยังทรงผนวช และเสด็จประทับ ณ วัดสมอราย หรือเดิมเรียกชื่อว่า **วัดนอก**

วัดโสมนัสวิหาร โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้น พุทธศักราช ๒๓๙๖ ทรงอุทิศพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี พระมเหสี ซึ่งสิ้นพระชนม์ลงในปี ๒๓๙๕

วัดปทุมวนาราม โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้น พุทธศักราช ๒๔๐๐ พระราชทานให้เป็นพระอารามหลวงของสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี

วัดมกุฏกษัตริยาราม โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้น พุทธศักราช ๒๔๑๐

นอกจากนี้ยังทรงบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามอื่นๆ กว่า ๔๐ แห่ง ทั้งในกรุงเทพมหานครและหัวเมือง อาทิ วัดอรุณราชวราราม, วัดบวรนิเวศวิหาร, โดยเฉพาะพระเจดีย์ภูเขาทอง วัดสระเกศนั้น พระองค์ทรงบูรณะ และได้พระราชทานนามว่า **“บรมบรรพต”**, พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ, และยอดเขามหาสุวรรณคีรีหรือที่เรียกว่าพระนครคีรีซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปว่า **เขาวัง** จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

วัดปทุมวนาราม

วัดบรมนิวาส

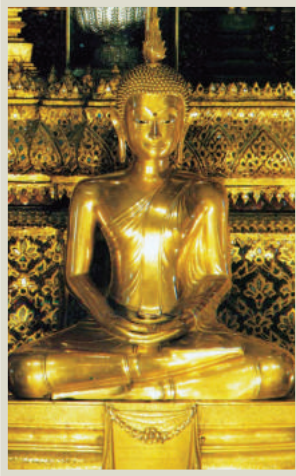

วัดโสมนัสวิหาร

วัดมกุฏกษัตริยาราม

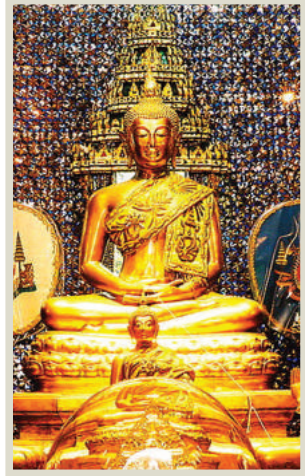
พระสัมพุทธพรณี

พระนรินทราย

พระพุทธรังคีรส

พระพุทธรังคังจำลอง

การสร้างและจำลองพระพุทธรูป

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้สร้างพระพุทธรูป โดยมีพุทธลักษณะแตกต่างกันไปจากพระพุทธรูปสมัยก่อนคือ มีลักษณะใกล้เคียงกับมนุษย์มากขึ้นพระพุทธรูปที่โปรดให้สร้าง **พระสัมพุทธพรณี** มีพระราชดำริสร้างขึ้นแต่ครั้งยังทรงผนวช ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม **พระนรินทราย** มีพระราชดำริให้สร้างสำหรับพระราชทานให้กับพระอารามหลวงฝ่ายธรรมยุติกนิกาย วัดละ ๑ องค์ รวม ๑๔ องค์ **พระพุทธรังคีรส** พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อจะอัญเชิญไปประดิษฐาน ณ พระปฐมเจดีย์ แต่สิ้นรัชกาลเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม จึงทรงอัญเชิญพระพุทธรังคีรส มาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม **พระพุทธรังคัง** (จำลอง) สร้างขึ้นเพื่อเป็นพระประธานวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม

พระพุทธรูปประจำรัชกาลที่ ๙¹

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างพระพุทธรูปประจำรัชกาล ทรงเลือกแบบพระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมชนกนาถทรงประดิษฐ์คิดขึ้น อันได้แก่ พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิเพชร ปางสมาธิ ครองจีวรห่มดองพาดสังฆาฏิแบบพระภิกษุในคณะธรรมยุติกนิกาย จีวรเป็นริ้วตามธรรมชาติ และไม่มีพระเมาลี

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓ หน้าตักกว้าง ๗.๕ เซนติเมตร สูงเฉพาะองค์พระ ๑๑.๕ เซนติเมตร สูงรวม ๔๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร¹

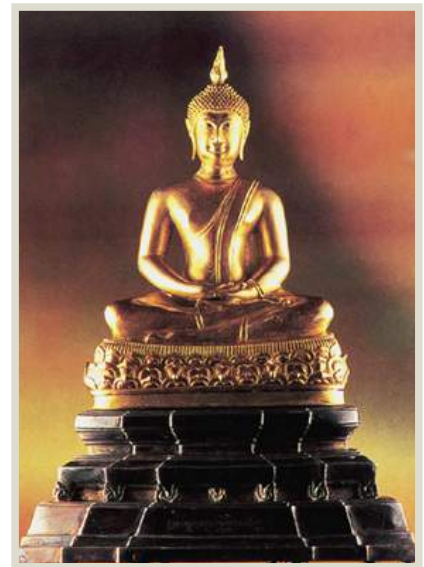
เป็นพระพุทธรูปประจำวันพฤหัสบดี ประทับขัดสมาธิราบ ปางสมาธิ สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓ หล่อด้วยทองคำ องค์พระสูง ๒๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา¹

พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิเพชร ปางสมาธิ จำนวน ๖๔ องค์ ไม่มีฉัตร ๔๖ องค์ มีฉัตร ๑๘ องค์ สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๙๔ - ๒๔๑๑ หล่อด้วยสัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง หน้าตักกว้าง ๖.๘๐ เซนติเมตร สูงฐานถึงพระวรศมี ๑๕.๑๕ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำรัชกาล

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

1 พิริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อัดลักษณะพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๔, ๖๘, ๗๓

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล¹

สร้างถวายโดย พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๙๔ พระชัยวัฒน์องค์นี้แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่พระองค์ทรงริเริ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี เพราะทรงรับคติสังนิยมแบบตะวันตกที่เน้นความเป็นธรรมชาติ เข้ามาแทนที่ค่านิยมแบบประเพณี พระพักตร์และจีวรที่เน้นความเหมือนจริง ไม่มีพระเมลาลี แต่มีพระอุณาโลม ครองไตรจีวรแบบพระภิกษุในคณะธรรมยุติกนิกาย ประทับเหนือฐานบัวคว่ำบัวหงาย ที่รองรับด้วยฐานแบบโรมันแปดเหลี่ยม และมีจารึกยันต์อริยสัจสี่ที่ฐานและที่หน้ากระดาน ความว่า

พระสยามินทร์มหाराชพระองค์ใด ทรงบูชาพระพุทธรูปนี้เป็นนิตย์ ขอพระ
สยามินทร์มหाराชพระองค์นั้น จงชนะซึ่งแผ่นดินทั้งหมด จงชนะซึ่งข้าศึกทั้งหลาย
ทุกเมื่อ (ส. พลายน้อย และ กาวาส ๒๕๒๒, ๕๖)

หล่อด้วยทองคำ หน้าตักกว้าง ๑๐.๔๕ เซนติเมตร องค์พระสูง ๑๗ เซนติเมตร ในส่วนของตาลปัตรที่ถือในพระหัตถ์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ประดับอัญมณี

รัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ - ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๕ ลักษณะเป็นรูปพระจุลมงกุฏ (หรือพระเกี้ยว) เปล่งรัศมีประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า เป็นพระราชลัญจกรลักษณะของพระบรมนามาภิไธยว่า “**จุฬาลงกรณ์**” ซึ่งแปลความหมายว่าเป็นศรียกษัตริย์ชนิดหนึ่งอย่างมงกุฏ มีฉัตรบริวารตั้งชนาบข้างที่ริมขอบทั้งสองข้างมีพานแว่นฟ้าและพระแว่นสุริยกานต์หรือเพชรข้างหนึ่ง วางสมุดตำราข้างหนึ่ง พระแว่นสุริยกานต์หรือเพชรและสมุดตำรานั้นเป็นการเจริญรอยจำลองพระราชลัญจกรประจำองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นสมเด็จพระบรมชนกนาถ

พระราชดำรัส

“...ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนเฉพาะหน้าพระสงฆ์เถรานุเถระทั้งหลายอันประชุมอยู่ ณ ที่นี้ว่า ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่นนอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบด้วยดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่อันใดได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตรากว่าสิ้นชีวิต...”

คำปฏิญาณสมათานสามประการนี้ ข้าพเจ้าได้ทำไว้เฉพาะหน้าพระสงฆ์เถรานุเถระอันได้มาประชุมในการพระราชพิธีศรีสัจปานกาล¹ แห่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์และที่ปรึกษาของผู้สำเร็จราชการ

(การเสด็จประพาสยุโรปฯ ร.ศ.๑๑๖ เล่ม ๑)

1 พระราชพิธี : ศรีสัจปานกาล หรือ พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา และคำประกาศถวายสัตย์สาบานในสมัยรัตนโกสินทร์

พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๑๑

แต่บรรดาที่ไม่ได้มีเจ้าของผลไม้ ทั้งน้ำในห้วยละหารตรทำก็ดี
ตามแต่สมณพราหมณาจารย์อาณาประชาราษฎร จะมาแต่จตุระทิศต่างๆ ตามแต่ปรารถนา

พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๖

อิทธานันท์ สัพพะสิทธิ์ อนุมตติยา ราชชา มุฑราวาสิตโต สยามเมสุ อิสฺสวราชิปัจจํ ราชํ กาเรมิ ธมฺมิกราชปเวณิยา อนุชานามิ ยนฺตํ
สยามวิชิต อปรปริคฺคหิตํ ตินกฏฐิตํ สมณพราหมณาภโย สัพเพ สยามภฺภูสิกา ยถาสุขํ ปริภุชฺชนตุฯ

คำไทยตามภาษามคธ

ครั้งนี้ท่านทั้งปวงพร้อมใจกัน ยอมให้เราเป็นเจ้าครองราชสมบัติได้รับมูรธาภิเษก เป็นใหญ่ในสยามราชภวรัวณาจักร
นี้แล้ว เราอนุญาตยอมให้โดยธรรมมิกราชประเพณี พรรณพฤษชลธีในสยามราชภวรัวณาจักรนี้ ซึ่งไม่มีเจ้าของ
หวงเหวนั้นตามแต่สมณพราหมณาจารย์ ประชาภวรัวทั้งปวงจะปรารถนาใช้สอยเทอญฯ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ทำให้มีการแต่งตั้งเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์ เมื่อพระองค์ทรงบรรลุนิติภาวะและทรงผนวชแล้ว เสด็จขึ้นครองราชย์อีกครั้ง ทำให้ในรัชกาลนี้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๒ ครั้ง

พระองค์ทรงเจริญรอยตามสมเด็จพระบรมราชชนก (รัชกาลที่ ๔) ทุกประการ ทรงส่งสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ไปศึกษาต่างประเทศในวิชาการด้านต่าง ๆ

ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่เสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศอย่างเป็นทางการ เริ่มตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๑๓ เมื่อครองราชย์ได้เพียง ๒ ปี ในพุทธศักราช ๒๔๔๐ และพุทธศักราช ๒๔๕๐ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ๒ ครั้ง ทรงได้พบเห็นและเป็นโอกาสที่ทรงได้ศึกษาแบบแผนวิธีการปกครอง ตลอดจนวิทยาการต่าง ๆ ของชาติตะวันตกด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นการแผ่พระเกียรติยศ และเกียรติภูมิของไทยในหมู่ชาติอารยะ เป็นปัจจัยเกื้อกูลประการหนึ่งที่ทำให้ชาติต่าง ๆ เกิดความคุ้นเคย ยอมรับ และเคารพอธิปไตยของประเทศสยาม

ส่วนภายในประเทศนั้น พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยือนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อทอดพระเนตร ทรงสดับทุกข์สุขของพลกนิกร โดยเฉพาะตามหัวเมืองที่ราษฎรยังไม่เคยมีโอกาสดำเนินเข้าเฝ้ารับเสด็จพระมหากษัตริย์ มาก่อน บางคราวเสด็จประพาสโดยไม่เปิดเผยพระองค์ เสด็จเป็นการล้าลองที่เรียกว่า **ประพาสต้น** เป็นช่องทาง ได้ใกล้ชิด และทรงทราบความจริงเรื่องราวความเป็นอยู่ของประชาชนในราชอาณาจักรไทยด้วยพระองค์เอง

ทรงประกาศเลิกทั้งระบบทาสและระบบไพร่ ซึ่งเคยเป็นประเพณีบ้านเมืองมาช้านานแต่ไม่สมสมัย เพราะเป็นการกดคนลงใช้แรงงานโดยปราศจากอิสระเสรีภาพ มีพระราชดำริให้ตั้งโรงเรียนหลวง โรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทยากร โรงเรียนราชแพทยาลัย¹ โรงเรียนยันตรศึกษา² รวมทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในทุกระดับชั้น เพื่อพัฒนาประชาชนทุกหมู่เหล่าให้ได้มีการศึกษามีความรู้ และเป็นกำลังของบ้านเมืองของประเทศอย่างแท้จริง

1 <https://www.mahidol.ac.th/th/history.htm>

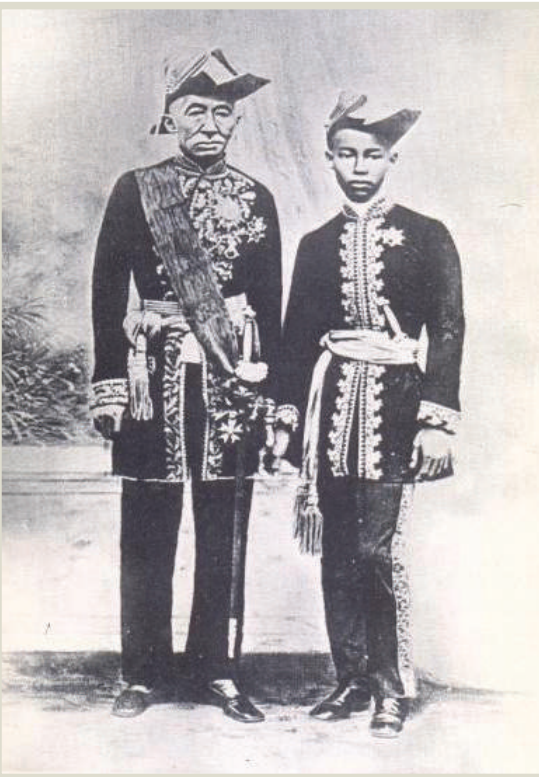
2 <http://www.chula.ac.th/about/history>

พระราชประวัติ¹

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๙๖ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ประสูติแต่กรมสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี (ต่อมาภายหลังในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้มีการเปลี่ยนแปลงพระนามเจ้านายฝ่ายในให้ถูกต้องชัดเจนตามโบราณราชประเพณีนิยมยุคถัดมาเป็น สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี) ได้รับพระราชทานนามว่า **สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพมหามงกุฏ บวรชัยรัตนราชรังสฤษฎิ์ วรุตมพงศบริพัตร สิริวัฒนราชกุมาร** พระองค์มีพระชนนีษฐาและพระอนุชารวม ๓ พระองค์ ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจันทรมณฑล กรมหลวงวิสุทธิกระษัตริย์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมพระจักรพรรดิพงษ์ และสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

วันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๐๔ ทรงได้รับการสถาปนาให้ขึ้นเป็นกรมหมื่นพิฆเนศวรสุรสังกาศ และพุทธศักราช ๒๔๐๙ พระองค์ทรงผนวชตามราชประเพณี ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ภายหลังจากการทรงผนวช พุทธศักราช ๒๔๑๐ พระองค์ได้รับการเฉลิมพระนามาภิไธยขึ้นเป็น **สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ กรมขุนพิริยปราชสานถ** โดยทรงกำกับราชการกรมมหาดเล็ก กรมพระคลังมหาสมบัติ และกรมทหารบกวังหน้า

¹ มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. ๒๕๕๔, นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย. หน้า ๒๑๕

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๑¹

วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) เสด็จสวรรคตภายหลังเสด็จออกทอดพระเนตรสุริยุปราคา เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ ครั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระประชวรอยู่ ทรงมีรับสั่งให้หากรมหลวงวงศาธิราชสนิท เจ้าพระยาตรีสุริยวงศ์ และเจ้าพระยาภูธราภัยเข้าไปเฝ้า พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ว่า

“ผู้ที่จะดำรงรักษาแผ่นดินต่อไปนั้นให้พระราชวงศานุวงศ์และข้าราชการปรีชาหาหรือ สุดแต่จะเห็นพร้อมกันว่า พระราชวงศ์พระองค์ใดจะเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ หรือ พระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าหลานเธอ ซึ่งทรงพระสติปัญญารอบรู้สรรพสิ่งทั้งปวงสมควรจะปกป้องสมณพราหมณาจารย์อาณาประชาราษฎร์ได้ ก็ให้ยกพระราชวงศ์พระองค์นั้นขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์มิได้ทรงรังเกียจ บัดนี้ท่านทั้งหลายทั้งปวงบรรดาอยู่ในที่ประชุมนี้จะเห็นว่าเจ้านายพระองค์ใดสมควรจะเป็นที่พึ่งแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและอาณาประชาราษฎร์ดั่งยุคเข็ญได้ ก็ให้ว่าขึ้นในท่ามกลางประชุมนี้ อย่าได้มีความหวาดหวั่นเกรงขามเลย”

จึงมีการประชุมปรึกษาเรื่องการถวายสิริราชสมบัติแด่พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ ซึ่งในที่ประชุมนั้นประกอบด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และพระสงฆ์ โดยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทเวศร์วัชรินทร์ได้เสนอ **สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ กรมขุนพินิตประชานาถ** เสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ ต่อจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ (รัชกาลที่ ๔) โดยในขณะนั้นมีพระชนมายุ ๑๕ พรรษา ดังนั้น จึงแต่งตั้งสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์จนกว่าทรงเจริญพระชนมายุ ๒๐ พรรษา โดยทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งแรก วันที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๑๑

1 ห้องสมุดออนไลน์ วชิรญาณ: <http://vajirayana.org/พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์- รัชกาลที่- ๕/ตอนที่- ๑>

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๒

พระองค์มีพระชนมพรรษา ๒๐ พรรษา เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๖ จึงทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วเสด็จไปประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหารเป็นเวลา ๑๕ วัน หลังจากทรงลาผนวชแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๒ ขึ้น ในวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ ได้รับการเฉลิมพระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุษยรัตน์ราชวिवังค์ วุฒมพงศบริพัตร วรขัตติยราชนิโครดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุบาโสสุชาติสังสุทธิเคราะห์ จักรีบรมนาถ อดิศวราชรามวังกูร สุจริตมูลสุสาธิต อรรถอุกฤษฐไพบุลย์ บุรพาตุลย์กฤษฎาภินิหาร สุภาธิการรังสฤษดิ์ ธัญญลักษณ์ วิจิตร โสภาคยสรรพางค์ มหาชนโตมางค์ประนต บาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมาลย์ ทิพยเทพาวดารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทพเศรณารักษ์ วิสิษฐศักดิ์สมญา ปินิตประชานาถ เปรมกระมลขัตติยราชประยูร มุลมุขมาตยาภิรมย์ บรมกฤษฎาภินิหาร บริบูรณ์คุณसारสยามาทินครวตเมกราชดิกล มหาปรีวารนายกอนันต มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษสิรินทร อเนกชนนิกรสไมสรสมมติ ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพดลเศวตฉัตรดิลกัตถ์ สิริรัตโนปลักษณมหาบรมราชาภิเษกาภิลิต สรรพทศทิศวิชิตชัย สกลมหาสุริยมahasวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวศรัย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์ อดุลยศักดิ์อรรคเนศวราธิบดี เมตตากฤณาสีตลหฤทัย อโนปมัยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร์ ปรมินทร์ธรรมิกมหาราชาริราช บรมนาถบพิตร พระจุฬาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัว.”

พระปรมาภิไธยอย่างมัธยม “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุษยรัตน์ราชวिवังค์ วุฒมพงศบริพัตร วรขัตติยราชนิโครดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาริราชบรมนาถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ด้วยพระโรคพระวักกะพิการ สิริพระชนมพรรษา ๕๘ พรรษา ทรงดำรงอยู่ในสิริราชสมบัติ ๔๒ ปีเศษ

พระราชกรณียกิจด้านศาสนา

“...พระราชบิดาของฉันได้ทรงสละเวลาเป็นส่วนใหญ่ในการศึกษาและคุ้มครองศาสนาของชาติ ส่วนฉันได้ขึ้นครองราชย์ในขณะอายุน้อย จึงไม่มีเวลาที่จะศึกษาอย่างพอ ฉันเองมีความสนใจในการศึกษาหนังสือธรรมต่าง ๆ สนใจที่จะคุ้มครองศาสนาของเรา และต้องการที่จะให้มหาชนทั่วไปมีความเข้าใจถูกต้อง...”

(พระราชหัตถเลขาถึง เซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์)

“...ข้าพเจ้าย่อมรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งคู่กับพระราชอาณาจักรให้ดำเนินไปในทางวัฒนาถาวรพร้อมกันทั้งสองฝ่าย...”

(พระราชดำรัส ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พุทธศักราช ๒๔๔๐)

ด้านการศาสนา

พุทธศักราช ๒๔๓๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระและพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นอักษรไทย มีพระราชดำริว่า “...เดิมพระไตรปิฎกเขียนด้วยอักษรขอมในใบลาน อ่านยาก ทำได้ช้า สิ้นเปลืองเงินทองและไม่ถูกต้องตรงกันทุกฉบับ...” ด้วยเหตุนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทั้งฝ่ายพระสงฆ์และฆราวาสร่วมดำเนินการชำระและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยขึ้น ให้ทันวันฉลองราชสมบัติครบ ๒๕ ปี พุทธศักราช ๒๔๓๑ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน ๑,๐๐๐ ชั่ง พระราชทานไปยังพระอารามหลวงทั่วประเทศ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งหอพุทธศาสนสังคหะขึ้นที่วัดเบญจมบพิตรสำหรับเป็นที่เก็บรวบรวมพระไตรปิฎกและหนังสืออื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณรและผู้สนใจ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แต่งหนังสือที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ หนังสือเบญจศีลและเบญจธรรม หนังสือเทศนา หนังสือสวดมนต์ หนังสือธรรมจักขุ และหนังสือชาดกต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น

ด้านการคณะสงฆ์

การตราพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์

พุทธศักราช ๒๔๔๕ มีพระบรมราชโองการให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ขึ้น เพื่อจัดตั้งสมณทูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยทั่วพระราชอาณาจักร โดยมอบอำนาจบริหารให้แก่มหาเถรสมาคม ในอันที่จะปกครองตัดสินข้อขัดแย้ง และเป็นองค์ปรึกษาแก่สังฆมณฑลทั่วพระราชอาณาจักร ส่วนการปกครองคณะสงฆ์ ให้จัดอนุโลมตามวิธีการปกครองพระราชอาณาจักร คือมีเจ้าคณะมณฑล เจ้าคณะเมือง เจ้าคณะแขวง และอธิการหมวดบังคับบัญชาในมณฑล เมือง แขวง ตำบล และวัด ขึ้นตรงต่อกันโดยลำดับ

จัดตั้งสถานการศึกษาของคณะสงฆ์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรมขึ้นตามวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุและสามเณร ทรงกำหนดให้มีการสอบไล่พระปริยัติธรรมเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์ทั้งฝ่ายมหานิกาย และธรรมยุติกนิกาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงขึ้นสองแห่งคือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายและธรรมยุติกนิกายตามลำดับ

จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาคำทำให้พระพุทธรูปศาสนาแพร่หลาย และทำให้คนใกล้ชิดกับวัดหรือพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ดังพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกราบทูลกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส) เพื่อทรงปรึกษาในเรื่องการจัดการศึกษาของไทยตามแผนการของพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ร.ศ.๑๑๗ (พุทธศักราช ๒๔๔๑) ว่า (ตามอักษรเดิม)

“...เรื่องการศึกษาขึ้นขอให้ทรงช่วยคิดให้มาก ๆ จนถึงรากเหง้าของการศึกษาในเมืองไทย อย่าตัดช่องไปแต่ข้างวัด อีกประการหนึ่ง การสอนศาสนาในโรงเรียนทั้งกรุงแลหัวเมืองจะให้มีขึ้น ให้มีความวิตกไปว่าเด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากศาสนาจนเลยเป็นคนไม่มีธรรมในใจมากขึ้น...คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตามคงจะหันไปหาทางทุจริตโดยมาก ถ้ารู้บ่อยก็โกงใคร่คล่อง ฤๅโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคล่องขึ้นแลโกงพิสดารมากขึ้น การที่หัดให้รู้อ่านอักษรวิธีไม่เปนเครื่องฝึกหัดให้คนดีและคนชั่ว เปนแต่ได้วิธีสำหรับจะเรียนความดีความชั่วได้คล่องขึ้น...”

เพราะทรงเห็นในคุณค่าของการศึกษาในวัดนี้เอง ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๑ (พุทธศักราช ๒๔๔๕) จึงได้กำหนดหน้าที่ของพระสงฆ์ตั้งแต่ชั้นเจ้าอาวาสขึ้นมาจนถึงระดับสูงสุดไว้ประการหนึ่งว่าต้องมีหน้าที่บำรุงการศึกษาด้วย

กล่าวได้ว่า การพุทธศาสนาได้รับการปฏิรูปจริงจังในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่นเดียวกับงานด้านอื่นๆ โดยมีสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสเป็นกำลังสำคัญ

ด้านการค้าอุปถัมภ์

การสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดต่าง ๆ เช่น **วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม** เป็นวัดประจำรัชกาล, **วัดเทพศิรินทราวาส**, **วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม** รวมทั้งการบูรณปฏิสังขรณ์วัดสำคัญต่าง ๆ ทั้งพระราชอาณาจักร เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม, วัดอรุณราชวราราม, วัดพระปฐมเจดีย์ ฯลฯ

ด้านคำสอนธรรม

พระไตรปิฎก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระไตรปิฎกคัมภีร์ใบลานฉบับหอหลวงฉบับหนึ่ง เรียกว่า **“ฉบับทองทิบ”** เพราะปิดทองทิบเหมือนกับฉบับทองใหญ่และทองน้อย ต่อมาในปี ๒๔๓๑ โปรดเกล้าฯ ให้ชำระพระไตรปิฎกให้ถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อเป็นหลักฐานของพระธรรมคำสอนสืบไป แล้วโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกด้วยอักษรไทยจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด เรียกว่า **“พระไตรปิฎกฉบับพิมพ์”** สำเร็จเมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๖ นับเป็นครั้งแรกที่มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นอักษรไทยแล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระราชทานพระไตรปิฎกชุดนี้ไปตามพระอารามหลวง หอสมุด และสถานศึกษาต่าง ๆ แห่งละชุด ต่อมารัฐบาลและสถานศึกษาชั้นสูงในต่างประเทศได้ขอพระราชทานพระไตรปิฎกดังกล่าว เพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าในประเทศของตนเป็นผลให้พระไตรปิฎกชุดนี้เผยแพร่หลายไปทั่วโลก นับเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาให้กว้างขวางอีกทางหนึ่ง

เมื่อคราวเสด็จประพาสอินเดียในปี ๒๔๑๔ พระองค์ทรงนำพันธุ์พระศรีมหาโพธิ์จากพุทธคยามาทรงปลูกไว้ที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และวัดอัมพวันนimit เกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี

รัชกาลที่ ๕ ประทับพระราชยาน ซึ่งเทียบเกลยพลับพลาเปลื้องเครื่อง
วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

วัดประจำรัชกาลที่ ๕¹

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอกฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ชนิดราชวรวิหาร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีก่อศิลาพระฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๑๒ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๑๓

การก่อสร้างวัดต่างๆ ภายในวัดดำเนินไปเป็นเวลายาวนาน มีพิธียกช่อฟ้าอุโบสถเมื่อวันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๑๖ ต่อมาพุทธศักราช ๒๔๒๗ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ (ผู้อำนวยการก่อสร้าง) สิ้นพระชนม์ลง พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้านั่งยาเธอ กรมหมื่นสรวาสตราศุภกิจเป็นผู้ดูแลการก่อสร้างวัดราชบพิธแทนจนแล้วเสร็จ

โดยวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามมีแผนผังวัดตามแบบอย่างวัดในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีพระมหาเจดีย์เป็นหลักสำคัญของวัด สิ่งปลูกสร้างสำคัญภายในวัด ได้แก่ พระเจดีย์ พระอุโบสถ พระวิหาร และสุสานหลวง

1 พีรศรี โพพาทอง. ๒๕๕๓. สถาปัตยกรรมในสมัยพระพุทธเจ้าหลวง. หน้า ๒๔๘.

พระพุทธชินราชจำลอง วัดเบญจมพิตรดุสิตวนาราม

พุทธศักราช ๒๔๔๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้สร้างวัดเบญจมพิตรดุสิตวนารามขึ้น ดังมีพระราชดำริว่า (ตามอักษรเดิม)

ได้พยายามหาพระพุทธรูปซึ่งจะเป็นพระประธาน ทั้งในกรุงแลหัวเมือง ตลอดกระทั่งถึงเมืองเชียงใหม่...ก็ไม่เป็นที่พอใจ จึงคิดเห็นว่าจะหาพระพุทธรูปองค์ใดให้งามเสมอพระพุทธชินราช นั้นไม่มีแล้ว'

จากข้อความจารึกศิลา ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑ์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก

“ศุภมัสดุพระพุทธศาสนากาลล่วงแล้ว ๒๔๔๔ พรรษา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชศรัทธามีพระราชประสงค์จะทรงสร้างพระพุทธรูปปฏิมากรให้มีพระพุทธรูปลักษณะเหมือนพระพุทธชินราช ณ เมืองพระพิษณุโลกอันมีมาแต่โบราณ เพื่อประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเบญจมพิตรดุสิตวนาราม ณ กรุงเทพมหานคร จึงเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนชลมารควิถีมาประทับแรม ณ เมืองพระพิษณุโลก ครั้น ณ วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ตุลาคมรัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จันทรคติกาลเดือน ๑๐ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีมะเส็งตรีศกจุลศักราช ๑๒๖๓ เสด็จพระราชดำเนินมานมัสการพระพุทธชินราช ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ทรงปิดทองถวายใหม่ทั่วทั้งพระองค์ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีการมหรสพสมโภช แลจัดการตั้งพระราชพิธีที่จะหล่อพระพุทธชินราชขึ้นใหม่ ณ พระวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ ๓๐ รูป แลสวดภาณวารประจำเทียนไชย ๔ รูป นั่งปรกรูป ๑ ผลัดเปลี่ยนกันตลอดการพระราชพิธีถ้วน ๓ ทิวาราตรี ครั้น ณ วันอาทิตย์ที่ ๒๐ ตุลาคมรัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จันทรคติกาล เดือน ๑๑ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีมะเส็งตรีศกจุลศักราช ๑๒๖๓ เวลารุ่งเช้าเป็นมงคลฤกษ์อันอุดม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเททองหล่อพระพุทธรูปปฏิมากรเป็นปฐม แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ช่างเททองต่อไป แล้วเสด็จพระราชดำเนินจากเมืองพระพิษณุโลกไปประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือต่อไปจนถึงเมืองอุดรดิฐ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับมาถึงเมืองพิษณุโลก เสด็จพระราชดำเนินมานมัสการพระพุทธชินราช แลทอดพระเนตรพระพุทธรูปปฏิมากรที่หล่อใหม่แล้ว จึงทรงปลุกต้นโพธิ์ต้นนี้ไว้ ณ ที่นั้นอันเป็นที่ตั้งพิมพ์หล่อพระพุทธรูปปฏิมากรองค์ใหม่ ให้ต้องตามตำนานในกาลก่อนกล่าวไว้ว่า

พระพุทธชินราชจำลอง วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระพุทธชินราช วัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก

เมื่อครั้งโบราณมหाराชทรงสร้างพระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ แลพระศรีศาสดา ได้ทรงปลูกต้นโพธิ์ไว้ในที่ซึ่งหล่อพระพุทธรูปมากรทั้งสามพระองค์นั้น อันเรียกกันว่าโพธิ์สามเล่มี่ปรากฏอยู่ในบัดนี้ ต้นโพธิ์ต้นนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปลูกเมื่อ ณ วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ จันทรคติกาลเดือน ๑๑ ขึ้น ๑๕ ค่ำปีฉลูตรีศกจุลศักราช ๑๒๖๓

ขอสาธุชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาอันได้มานมัสการในที่นี้ จงระลึกถึงคุณพระรัตนไตรยอันเป็นเหตุให้เกิดภาวนามัย บุญกิริยา แล้วจงระลึกถึงพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แลอุทิศส่วนกุศลถวายด้วยอำนาจความศรัทธา แลกตัญญูกตเวทิตา ขอความสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลชนมสุขขงมีแก่ท่านทั้งหลาย ความประสงค์ที่เป็นธรรมปราศจากโทษจงสำเร็จทุกประการเทอญฯ”

1 ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). จารึกวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พิษณุโลก ด้านที่ ๑.
http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_image_detail.php?id=๑๐๘๘

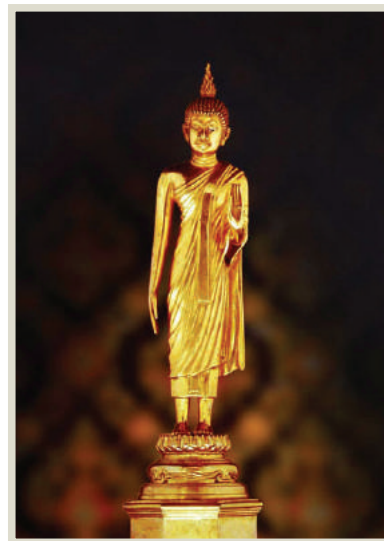

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร¹

พระประจำวันพระบรมราชสมภพของพระมหากษัตริย์ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นตามประเพณีนิยมเป็นปฏิบัติสืบมา แต่ในรัชกาลที่ ๕ พระราชสมภพวันอังคาร ซึ่งพระพุทธรูปประจำพระชนมวารจะเป็นพระปางไสยาสน์ พระองค์จึงมีพระราชดำริว่า “พระปางไสยาสน์เมื่อประดิษฐานรวมกับปางอื่นๆ จะแลไม่งดงาม” จึงทรงสร้างพระพุทธรูปประจำพระชนมวารเป็น “ปางห้ามญาติ” แทน

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา¹

พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นเท่าจำนวนพระชนมพรรษา จากพระราชนิพนธ์ของสิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ ในหนังสือ “พระราชพิธีสิบสองเดือน” กล่าวโดยสรุปได้ว่า เริ่มสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชศรัทธาสร้างพระพุทธรูปปางสมาธิไม่มีฉัตร หน้าตักประมาณ ๓ นิ้ว กะไหล่ทอง จำนวน ๓๗ องค์ เท่าพระชนมพรรษาที่ยังมิได้เสวยราชย์ และในปีต่อมาก็ทรงสร้างเพิ่มขึ้นปีละ ๑ องค์ มีฉัตรปรุ ๓ ชั้น ถวายปักกันตามพระชนมพรรษาที่เจริญขึ้น ในโอกาสเดียวกันทรงสร้างพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษาอุทิศถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) เป็นปางมารวิชัย จำนวน ๗๓ องค์ และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) เป็นปางสมาธิ จำนวน ๕๙ องค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริว่า **ปีที่ทรงพระบรมราชสมภพมีฝนตกต้องตามฤดูกาล น้ำท่าบริบูรณ์ดี จึงโปรดฯ ให้สร้างพระพุทธรูปปางคันธารราษฎร์** เป็นพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

¹ พริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑. ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อุดลัทธิพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๙, ๗๑, ๗๔.

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ ๕

พระชัยวัฒน์เนาวโลหะ

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ ๕^๑

สร้างขึ้นในปี ๒๔๑๒ มีพุทธลักษณะคล้ายพระชัยวัฒน์ประจำ รัชกาลที่ ๔ ทุกประการ รวมทั้งฐานแปดเหลี่ยม และจารึกยันต์อริยสัจที่ฐานหน้ากระดาน แตกต่างกันที่รั้วจีวรเป็นธรรมชาติมากขึ้น และตาลปัตรรูปพัดแฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ทองคำลงยาราชาวดี ภายในฐานหน้ากระดานยังมีคูหาประดิษฐานพระกริ่ง ซึ่งได้แก่พระพุทธรูปประทับขัดสมาธิเพชร ปางมารวิชัย ถือนมือน้ำอมฤต ในพระหัตถ์ซ้ายที่วางหงายอยู่ในพระเพลา ซึ่งถอดแบบมาจากพระกริ่งของกัมพูชา สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ (พุทธศักราช ๑๗๒๔ - ๑๗๕๗) และเป็นพระบุคลาธิษฐานของพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภา พระพุทธะผู้รักษาโรคทั้งมวล

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

รัชกาลที่ ๖

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓-๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๖ เรียกว่า พระราชลัญจกรพระวชิระ เป็นรูปวชิราวุธเปล่งรัศมีเป็นสายฟ้า ประดิษฐานบนพานแว่นฟ้าตั้งอยู่เหนือตั่ง มีฉัตรกลีบบัวตั้งอยู่สองข้าง เป็นสัญลักษณ์ของพระบรมนามาภิไธย “วชิราวุธ” ซึ่งหมายถึง สายฟ้าอันเป็นเทพศาสตรา ของพระอินทร์

พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๓

คำมคม

อิทนานี้ พุราหมณา ราชากาวิ วหนโต พหุโน ชนสุส อตุถาย หิตาย สุขาย ญมฺเมน สเมน รชฺสํ กาเรมิ ตมฺหากํ สปริคฺคหิตานํ อุปริ ราชกํ อาณํ ปสาเรตฺวา นาโถ หุตฺวา ญมฺมิกํ รุกฺขาวรณคฺคตฺตํ สํวิทหามิ วิสุสฺสุสา หุตฺวา ยถาสฺสุขํ วิหเรถ ฯ

คำไทยตามภาษามคม

ดูกรพราหมณ์ บัดนี้เราทรงราชภาระครองแผ่นดินโดยธรรมสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและสุขแห่งมหาชน เราแผ่ราชอาณาจักรเหนือท่านทั้งหลายกับโภคสมบัติ เป็นที่พึงจัดการปกครองรักษาป้องกัน อันเป็นธรรมสืบไป ท่านทั้งหลายจงวางใจอยู่ตามสบาย เทอญฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักปราชญ์ พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในด้านการทหาร การเมือง การประพันธ์และหนังสือพิมพ์ การศาสนา อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วรรณคดี และได้ทรงพระนิพนธ์บทร้อยแก้วและร้อยกรองไว้มากมายหลายเรื่อง ทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญานามว่า **“สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า”**

พุทธศักราช ๒๕๒๔ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ยกย่องพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม ในฐานะที่ทรงเป็นนักปราชญ์ นักประพันธ์ และกวี

ช่วงระยะเวลา ๙ ปี ที่ประทับอยู่ประเทศอังกฤษ ได้ทรงสั่งสมประสบการณ์ และความเป็นไปของโลก ทำให้มีพระวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในอันที่จะทรงยกระดับประเทศสยามให้มีความเท่าเทียมกับชาติอารยะ และเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก

ทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยทดลองเรียนรู้ในรูปแบบเมืองจำลองประชาธิปไตย คือ **เมืองดุสิตธานี** ทรงให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนและหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ โดยทรงส่งเสริมกิจการหนังสือพิมพ์ และทรงเขียนบทความหนังสือพิมพ์โต้ตอบกับประชาชนทั่วไป โดยมีได้ถือพระองค์ว่าทรงเป็นกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีพระราชอำนาจเด็ดขาดแต่พระองค์เดียว ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงพัฒนาประเทศด้วยการส่งเสริมการศึกษา การตั้งกองเสือป่า และลูกเสือขึ้น

เมื่อครั้งเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระราชหฤทัยประกาศเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายพันธมิตร เมื่อมีชัยชนะแล้ว ได้ทรงแก้ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่เสียเปรียบมาแต่เดิมกับประเทศต่าง ๆ อันเป็นผลให้ประเทศไทยสามารถมีอำนาจทางศาลและเศรษฐกิจมั่นคงในเวลาต่อมา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ สิริพระชนมพรรษา ๔๖ พรรษา

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๖ แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๒๓ ณ พระที่นั่งในพระบรมมหาราชวังชั้นใน มีพระเชษฐภคินีและพระอนุชาร่วมพระชนนี ดังนี้

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าพาหุรัตมณีมัย กรมพระเทพนารีรัตน์
๒. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)
๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าตรีเพ็ชรุตม์ธำรง
๔. จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ
๕. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์
๖. พลเรือเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอภัยวงศ์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา

๗. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย
๘. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธฯ ได้ทรงศึกษาเบื้องต้นในโรงเรียนราชกุมาร ซึ่งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และครุฑขาวต่างประเทศถวายพระอักษร ก่อนเข้าโรงเรียนราชกุมาร จนกระทั่งเสด็จไปทรงศึกษาต่างประเทศอังกฤษ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๖

ครั้นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระประชวรและเสด็จสวรรคตในเดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๔๓๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธฯ ขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๓๗ ขณะมีพระชนมายุ ๑๓ พรรษา

ทรงผนวช

วันที่ ๒๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๗ ทรงผนวช ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นพระอุปัชฌาย์ เวลาบ่าย ๔ โมงเย็น ได้ทรงทำทัฬหีกรรม^๑ ณ พระพุทธรัตนสถาน กับพระอุปัชฌาย์ และพระกรรมวาจาจารย์ ทรงผนวชแล้วประทับ ณ พระตำหนักปั้นหยาวัดบวรนิเวศวิหาร ถึงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ศกนั้นจึงทรงลาผนวช

๑ [ทันฮีคำ] น. การกระทำให้นั่นคงขึ้น ได้แก่การที่ท่าช้างลงไปเพื่อให้นั่นคงในกรณีที่การกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ มักใช้ในพิธีสงฆ์ เช่น พระภิกษุที่บวชในฝ่ายมหานิกาย เมื่อไปอยู่ในวัดที่เป็นธรรมยุติกนิกายบางวัดก็ต้องให้ทำทัฬหีกรรม. (ป. ทฬัฏฐิม; ส. ทฤฒี + กรุมฺ).

การขึ้นครองราชย์

วันที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ สมเด็จพระบรมชนกนาถ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) เสด็จสวรรคตลง สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชทูลเชิญพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ เสด็จลงพระที่นั่งอัมพรสถาน และท่ามกลางพระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดีผู้ใหญ่ องคมนตรี และข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย พร้อมกันคุกเข่ากราบถวายบังคมอัญเชิญเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบสนองสมเด็จพระบรมชนกนาถ

วันเสาร์ที่ ๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช เสด็จพระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ เอกอรรคมหาบุรุษบรมนราธิราช พินิตประชานารมมหาสมมตวงษ์
 อดิศักยพงษ์วิมลรัตน วรชัตติยราชนิกรโถม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ จักรี-
 บรมนารถ จุฬาลงกรณราชวรานุสร บรมมกุฏนเรนทร์สุรัสวดีวงษ์วิสิฐ สุสาธิตบุรพาธิการ อดุลยภุชญาภินิหาร
 อดิเรกบุญฤทธิ์ รัษฎลักษณะวิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตตะมางคประณต บาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภผล
 อุดมบรมสุขุมालย์ ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บุริมศักดิ์สมญา เทพทวารวดี
 ศรีมหาบุรุษสุดสมบัติ เสนาณิกนิกรรัตนอศวกโศล ประพนธปริษามัทธิวาสมาจาร บริบูรณ์คุณสารสยามาทินครวุดเมก-
 ราชดิกล มหาปรีวารานายกอนันต มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษศิรินคร บรมชนกาศิครสมมต ประสิทธิวรยศมโหดม
 บรมราชสมบัติ นพปฎลเสวตรฉัตรดิษฐ์ ศิริรัตนปลัษณมมหาบรมราชาภิเศกาสิต สรรพทศทิศวิชาติไชย สกลมไห-
 ศวริยมหาสวามินทร์ เมษวรรมนินทรมหารามาราชวโรดม บรมนารถชาติอาชาวไศรย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์
 อดุลยศักดิ์อรรคนเรศรามภิบัติ เมตตากรุณาสีตลหฤไทย โอนปโมบายบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาภิเษก ปรเมนท-
 ธรรมิกมหาราชาราชธิราช บรมนารถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.”¹

พระปรมาภิไธยอย่างมัธยมว่า “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ เอกอรรคมหาบุรุษบรมนราธิราช
 พินิตประชานารมมหาสมมตวงษ์ อดิศักยพงษ์วิมลรัตน วรชัตติยราชนิกรโถม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ
 ปรเมนทธรรมิกมหาราชาราชธิราช บรมนารถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.”

1 ภาวส บุนนาค. ๒๕๔๓ พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หน้า ๑๙

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณูปการต่อประชาชนชาวสยามและประเทศชาติมากมาย ด้วยพระราชปรีชาสามารถคุณูปการของพระองค์ โดยทรงวางแผนการพัฒนาด้านต่าง ๆ เริ่มจากที่พระองค์มีพระราชดำริในการที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญให้ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ ซึ่งทรงเน้นการให้การศึกษาแก่พสกนิกรเป็นประการสำคัญ ทรงสถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กหลวงในพระบรมมหาราชวัง (ต่อมาพัฒนาเป็นวชิราวุธราชวิทยาลัยในต้นรัชกาลที่ ๗) และโรงเรียนข้าราชการพลเรือน (ต่อมาเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๔๕๘) จากนั้นเพื่อให้การศึกษาขยายไปทั่วประเทศ

พุทธศักราช ๒๔๖๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติระดับประถมศึกษาให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ โดยให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ ๗ ปี ขึ้นไปจนถึง ๑๔ ปี ให้เรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียน พระองค์ทรงมุ่งจัดการการศึกษาให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ และทรงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาด้านอาชีพ พระองค์ทรงจัดตั้งโรงเรียนพาณิชยกรรม โรงเรียนเพาะช่าง และโรงเรียนฝึกหัดครูฝึกกรรมชั้นประถม ดังมีพระราชดำรัสว่า

“การที่จะนำบ้านไปสู่ความเจริญทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศนั้น การให้การศึกษาแก่พสกนิกรนั้น เป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน”

ด้านการริเริ่มที่สำคัญ

การใช้พุทธศักราช มีพระราชดำริ การใช้รัตนโกสินทร์ศกไม่สะดวกสำหรับเหตุการณ์ในอนาคต จึงโปรดให้ใช้ “พุทธศักราช” เป็นศักราชในราชการ

เปลี่ยนวิธีนับเวลา จากแบบโง่งยาม มานับแบบสากลว่า **นาฬิกา**

การใช้คำนำหน้านาม ทรงตราพระราชกฤษฎีกาคำนำหน้านามเด็ก และสตรีให้เป็นระเบียบ คือเด็กชาย เด็กหญิง นาง นางสาว นาย

การสร้างธงไตรรงค์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างธงชาติขึ้นใหม่แทนธงช้าง ด้วยเหตุที่ทอดพระเนตรเห็นผู้ชักธงกลับหัวข้างลงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ทรงแบ่งสีธงให้เป็นธงแถบสีขาว - แดง ตามแบบสากล ต่อมาจึงเพิ่มสีน้ำเงินขาบแก่ไว้ตรงกลางเป็นธงไตรรงค์มี ๓ สี ได้แก่ สีแดงสีขาว สีน้ำเงินขาบ มีความหมายแทนสถาบันสูงสุด

๓ สถาบัน คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดย พระราชทานนามว่า “**ธงไตรรงค์**” ทรงพระนิพนธ์ความหมาย

๑ สีน้ำเงินขาบ ๒ สีน้ำเงินแกมอม่วง. (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔)

เกี่ยวกับธงไว้ดังนี้

ขอร่ำรำพันบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย
 แห่งสีทั้งสามงามถนัด
 ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายถึงไตรรัตน์
 และธรรมะคัมภีร์ไทย
 แดงคือโลหิตเราไซรั ซึ่งยอมสละได้
 เพื่อรักษาชาติศาสนา
 น้ำเงินคือสีโสภา อันจอมราชา
 ๕ โปรดเป็นของส่วนพระองค์
 จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์ จึงเป็นสีธง
 ที่รักแห่งเราชาวไทย
 ทหารอวดร่นนำไป ยงยุทธวิชัย
 วิชิตก็ชูเกียรติสยามฯ

พระบรมราชโองการ
 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม
 ร.ศ. ๑๒๙ (พุทธศักราช ๒๔๕๙)

แก้ไขพระราชบัญญัติธงชาติ
 พุทธศักราช ๒๔๖๐

ด้านการทำนุบำรุงพระศาสนา

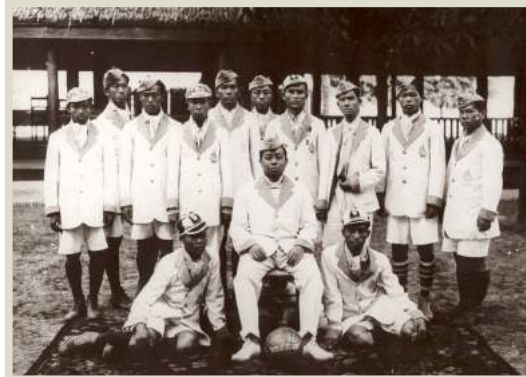
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีพระองค์แรก ที่ไม่ได้สร้างพระอารามหลวงประจำรัชกาลตามพระราชประเพณี แต่ทรงสถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กหลวงขึ้นแทน ดังมีพระราชดำริว่า **“พระอารามนั้นมีมากแล้ว และการสร้างอารามในสมัยก่อนนั้น ก็เพื่อบำรุงการศึกษาของเยาวชนของชาติ”** ทรงส่งเสริมการสอนพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ ทรงสนับสนุนสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราช วัดบวรนิเวศวิหาร ปรับปรุงแก้ไขการศึกษา และการสวดพระปริยัติธรรม เช่นเปลี่ยนแปลงการสวดไล่พระปริยัติธรรม จากวิธีการแปลด้วยปากมาเป็นวิธีเขียน ทรงจัดตั้งหลักสูตรนันทธรรมและบาลีขึ้น ซึ่งได้ยึดเป็นแบบแผนจนถึงปัจจุบัน

การบูรณปฏิสังขรณ์วัดและปูชนียสถานนั้น มีพระราชดำริว่า วัดต่าง ๆ ในเวลานี้มีอยู่มากจนเหลือกำลังที่จะทำนุบำรุงดูแลให้ทั่วถึง อีกทั้งในเวลานี้การศึกษาและสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นยิ่งกว่าวัดเสียแล้ว ฉะนั้น จึงมิได้โปรดให้สร้างวัดเพิ่มขึ้นอีก ให้มาสร้างโรงเรียนแทน ดังนั้น นับแต่ในรัชกาลที่ ๖ นี้เป็นต้นมา การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในด้านวัตถุ จึงมุ่งไปในด้านการบูรณปฏิสังขรณ์เป็นสำคัญ และได้เลิกล้มประเพณีการสร้างวัดประจำรัชกาลในคราวนั้นด้วย วัดที่สำคัญที่มีการบูรณะ ได้แก่ **วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, วัดพระเชตุพลวิมลมังคลาราม, วัดบวรนิเวศวิหาร, วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์** ส่วนวัดในหัวเมือง ได้แก่ **สร้างวิหารสำหรับประดิษฐานพระร่วงโรจนฤทธิ์ไว้ที่วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม วัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี วัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** พระองค์ทรงพระนิพนธ์หนังสือเกี่ยวกับธรรมะไว้เป็นอันมาก ทั้งปาฐกถาเทศนาบทสวดมนต์ บทความสั้น ๆ และโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เช่น พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร เทศนาเสือป่าประโยชน์แห่งการอยู่ในธรรม และธรรมาธรรมะสงคราม เป็นต้น รวมถึงทรงพระนิพนธ์การแปลภาษาบาลี เป็นภาษาไทย และแปลมงคลวิเศษคาถาเป็นภาษาอังกฤษ

พุทธศักราช ๒๔๕๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองเสือป่า โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกซ้อมราชการพลเรือนให้รู้จักวิธีการป้องกันประเทศยามฉุกเฉิน และได้ขยายกิจการตลอดไปตามหัวเมือง ประชาชน พ่อค้า คหบดี ข้าราชการ ตลอดจนเจ้านายสมัครเป็นเสือป่าได้ ทรงสั่งสอนธรรมแก่ทหารเสือป่าและลูกเสือด้วยพระองค์เองอย่างสม่ำเสมอ และได้ทรงริเริ่มก่อตั้งกิจการอนุศาสนาจารย์ขึ้นในกองทัพบก เพื่อเป็นที่ปรึกษาแก่บรรดาทหาร

การปาฐกถาเขตนาพระธรรมบท

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานอรรถาธิบายถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาไว้ในพระราชนิพนธ์ **“เทศนาเสือป่า”** มีความตอนหนึ่งที่สมควรอัญเชิญมาอ้างไว้ในหนังสือนี้

“...พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดามารดาและต้นโคตรวงศ์ของเรา จำเป็นต้องถือไม่มีปัญหาอะไร.

เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกได้แน่นอน จึงได้กล่าวลุกขึ้นยืนแสดงเทศนาทางพระพุทธศาสนาแก่ท่านทั้งหลาย โดยหวังแน่ว่าบรรดาท่านทั้งปวงซึ่งเป็นคนไทย เมื่อรู้สึกแน่นอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้ เป็นของที่ฝรั่งเขานิยมกันแน่นอนแล้วว่า **ศาสนากับชาติไม่แตกต่างกัน...”**

“...พระพุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด...เมื่อท่านทั้งหลายผู้มีสติปัญญาแลเห็นว่า ศาสนาพุทธไม่ใช่ศาสนาที่เลว เป็นศาสนาที่ดีพอสมควรที่คนศิวิลจะถือได้เช่นนี้แล้ว ในวันนี้ข้าพเจ้าเห็นเป็นโอกาส จึงได้ขยายข้อซึ่งมีอยู่ในใจนานมาแล้ว คือข้อที่ว่าศาสนานั้น เป็นของสำหรับชาติแท้ ๆ ...”

“...พระพุทธศาสนาที่ดี หรือศาสนาใดก็ดี ที่ตั้งมั่นอยู่ได้ก็ด้วยความมั่นคงของผู้เลื่อมใส ตั้งใจ ที่จะรักษา และข้าพเจ้าพูดทั้งนี้ ก็เพื่อชักชวนท่านทั้งหลายอย่างเป็นเพื่อนไทยและเพื่อนพุทธศาสนิกชนด้วยกันทั้งนั้น เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ทำหน้าที่สมควรแก่การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา เราตั้งใจจะรักษาศาสนาของเราด้วยชีวิต ข้าพเจ้าและท่านตั้งใจอยู่ในข้อนี้ และถ้าท่านตั้งใจจะช่วยข้าพเจ้าในกิจอันใหญ่นี้แล้ว ก็จะเป็นที่พอใจข้าพเจ้าเป็นอันมาก...”

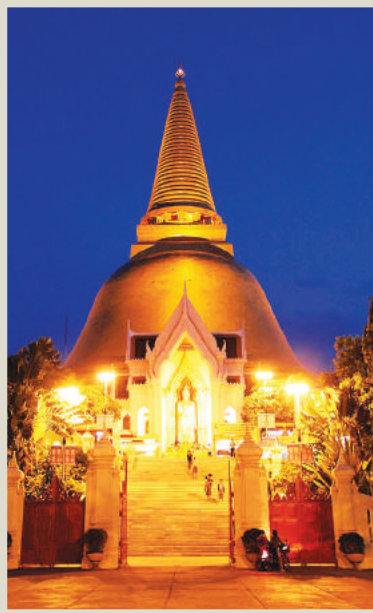
“...วันนี้จะได้พร้อมกันตั้งใจว่าในส่วนตัวเราเองจะรักษากันก็ตาม จะเป็นอย่างไรก็ตาม จะทำการเช่นนี้ต่อเมื่อเวลาว่างไม่มีภัย เมื่อมีเหตุสำคัญจำเป็นที่เราจะต้องต่อสู้ชาติอื่น แม้การส่วนตัวของเรา อย่างไรก็ตามจะไม่ทำให้เสียประโยชน์แก่ชาติเราแล้ว สิ่งนั้นเราจะทิ้งเสีย เราจะรวมกัน ไม่ว่าในเวลานี้ชอบกันหรือชังกัน เราจะถือว่าเราเป็นไทยด้วยกันหมด เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนาการอย่างที่เป็นมาแล้วหลายชั่วโคตรของเราทั้งหลาย...”

การสร้างพระพุทธรูปประจำรัชกาล

พระร่วงโรจนฤทธิ์ ประดิษฐานในซุ้มวิหารหน้าองค์พระปฐมเจดีย์ (ทิศเหนือ) สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งได้ พระเศียร พระหัตถ์ และพระบาทมาจากเมืองศรีสัตนาลัย จังหวัดสุโขทัย โปรดเกล้าฯ ให้ช่างทำรูปปั้นขึ้นผึ้ง ปฏิสังขรณ์ให้บริบูรณ์เต็มองค์ ทำพิธีหล่อที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๖ เป็นพระพุทธรูป ประทับยืน บางประธานอภัย เสร็จแล้วอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ในซุ้มวิหารด้านเหนือ และพระราชทานนามว่า **พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ ธรรมโมภาส มหาวชิราวุธราชูปถัมภ์** และที่ฐานพระพุทธรูปเป็นที่บรรจุพระสรีรังคารของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ ธรรมโมภาส มหาวชิราวุธราชูปถัมภ์ พระแก้วมรกตองค์น้อย

พระแก้วมรกตองค์น้อย ทำจากหิน Nephrite ปางมารวิชัย รังสรรค์โดยออตเตอร์ลีเย่ (Atelier) ของ ฟาแบร์เซ่ (Fabergé) ช่างทองหลวงแห่งจักรวรรดิรัสเซีย ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ หอพระสุราลย์พิมาน พระบรมมหาราชวัง

พระชัยวัฒน์ ประจำรัชกาลที่ ๖

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ ๖¹

สร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๔ มีวัชรในกรอบรูปข้าวปิ่นทึบที่ผ้าทิพย์เหนือฐาน บัวคว่ำบัวหงาย พระเศียรแบบพระพุทธรูปสุโขทัย พระวรกาย พระหัตถ์ พระบาทรวมทั้ง ไตรจีวร ปั้นแบบดูเป็นธรรมชาติมากกว่าพระชัยวัฒน์รัชกาลที่แล้ว ที่ฐานจารึกยันต์ อริยสัจจ์ ตาลปัตรรูปพัดฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ลงยา ตรงกลางมีเลข ๖ อยู่ได้มั่งกู่

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๓๙๔-๒๔๑๑ สัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง หน้าตักกว้าง ๖.๘๐ เซนติเมตร สูงฐานถึงพระรัศมี ๑๕.๑๕ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัย-พิมาน พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

พระพุทธรูปประจำวันวันเสาร์ พระปางนาคปรก สร้างพุทธศักราช ๒๔๕๓ ทองคำลงยา ประดับอัญมณี สูงถึงยอดต้นจิก ๒๐.๘๐ เซนติเมตร ประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

1 พริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อุดลัษณ์พุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๙, ๗๕, ๘๔.

รัชกาลที่ ๗

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘-๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๗ ลักษณะเป็นรูปพระแสงศร ๓ องค์ คือพระแสงศรพรมหาสตร์ พระแสงศร
ประลัยวาต พระแสงศรอัคนีวาต อันเป็นเทพอาวุธของพระพรมห พระอิศวร และพระนารายณ์ตามลำดับ
เหนือราวพาดพระแสงเป็นดวงตรามหาจักรีบรมราชวงศ์ ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎเบื้องซ้ายและเบื้องขวา
ของราวพาดพระแสงตั้งบังแทรก สอดแทรกด้วยลายกนกอยู่บนพื้นตอนบนของดวงตราพระแสงศร ๓ องค์นี้
เป็นพระราชสัญลักษณ์ของพระบรมนามาภิไธยว่า “**ประชาธิปไตยปกคติกิเดช**” ซึ่งมาจากความหมายของศัพท์
คำสุดท้ายของวรรคที่ว่า “**เดช**” แปลว่า ลูกศร

**พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๘**

คำมคม

อิทนานี้ พุราหมณ ราชภาร์ วหนโต พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย ญมฺเมน สเมน รชฺชํ กาเรมิ ตุมหากํ
สปรคฺคหิตานํ อูปริ ราชกํ อาณํ ปสาเรตฺวา นาโถ หุตฺวา ญมฺมิกํ ฤทฺธาวรณคฺคตฺตี สํวิทฺหามิ วิสฺสุณฺฐา หุตฺวา ยถาสฺสุ วิหเรถ ฯ

คำไทยตามภาษามคธ

ดูกรพราหมณ์ บัดนี้เราทรงราชภาระครองแผ่นดินโดยธรรมสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และสุขแห่งมหาชน
เราแผ่ราชอาณาจักรเหนือท่านทั้งหลายกับโภคสมบัติ เป็นที่พึงจัดการปกครองรักษาป้องกันอันเป็นธรรมสืบไป ท่านทั้งหลาย
จงวางใจอยู่ตามสบาย เทอญ ฯ

ตลอดเวลา ๑๐ ปี ที่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ แม้ว่าเป็นเวลาอันน้อย แต่ก็เป็นระยะเวลาที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของชาติไทย กล่าวคือในยามที่ประเทศเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลก สถานะการเงินของประเทศตกอยู่ในลักษณะขัดข้องฝืดเคือง จึงมีพระราชดำริแก้ไขฐานะความขัดข้องทางการเงิน พระองค์ทรงดำเนินพระราชกุศลบายโดยการกู้เงินจากต่างประเทศหรือเพิ่มอัตราส่วยอากรให้สูงขึ้น มีพระราชประสงค์ให้ทุกกระทรวงตัดทอนรายจ่ายที่ไม่เกิดประโยชน์ เป็นการเสียสละทั้งส่วนพระองค์และข้าราชการครั้งใหญ่

พระองค์พระราชทานพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ทรงตั้งราชบัณฑิตยสถาน หอสมุดวชิราวุธ พิพิธภัณฑ์สถานพระราชบัญญัติเทศบาลฉบับแรก ในรัชกาลของพระองค์ได้จัดพระราชพิธีฉลองพระนคร ๑๕๐ ปี และทรงสร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเป็นอนุสรณ์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗) พระราชทานรัฐธรรมนูญ และระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประเทศไทยตามคำร้องขอพระราชทานคณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ผู้สำเร็จราชการพระราชวังประกาศว่า

“...บัดนี้การเรียบเรียงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามสำเร็จสมบูรณ์แล้ว ให้กำหนดการพระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ราษฎรสยามในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕...”

นับเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานรัฐธรรมนูญมาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และปวงชนชาวไทย อันเป็นเจตนารมณ์ที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสืบต่อมา

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตหลังจากสละราชสมบัติแล้ว ในขณะที่ประทับอยู่ในลอนดอน เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ สิริพระชนพรรษา ๔๘ พรรษา

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๗ แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันพุธ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๓๖ ณ พระที่นั่งสุทธาศรีภิรมย์ หมู่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจัดพระราชพิธีโสกันต์พระราชทานเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๔๘ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาเฉลิมพระอิสริยยศเป็น “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ ชเนศร มหาราชาริราช จุฬาลงกรณนาถวโรธ อดมยศอุกฤษฐศักดิ์ อุภัยปักษนาวิล อสัมภินชาติพิสุทธิ์ มหามกุฏราชพงศบริพัตร บรมขัตติยมหารัษฎาภิษฎาจนพรพรโยทัย มงคลสมัยสมากร สถาวรวรวัจจรรย์คุณ อดุลยราชกุมาร กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา”¹

1 หนังสือราชสกุลวงศ์, ๒๕๕๔ หน้า ๑๐๓

พระชนมายุ ๑๒ พรรษา ทรงเข้ารับการศึกษา โดยสมเด็จพระบรมชนกนาถ (รัชกาลที่ ๕) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษ ต่อมาได้เสด็จไปทรงศึกษา ณ สหราชอาณาจักรในกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๔๗

พระชนมายุได้ ๑๓ พรรษา ทรงเริ่มรับการศึกษาวิชาสามัญในวิทยาลัยอีตัน กรุงลอนดอน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมชั้นหนึ่งของสหราชอาณาจักร เมื่อสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยอีตันแล้วทรงสอบเข้าศึกษาต่อในการศึกษาวิชาทหาร ณ Royal Military Academy Council เมืองวูลิช ทรงเลือกศึกษาวิชาทหารแผนกทหารปืนใหญ่ม้า

พุทธศักราช ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต จึงได้เสด็จกลับประเทศไทยเพื่อเข้าร่วมงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ และได้ฉลองพระเดชพระคุณถวายงานสมเด็จพระบรมชนกนาถในวาระสุดท้าย ด้วยการประกอบพระบรมโกศคู่กับสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกพระบรมศพเวียนพระเมรุมาศ หลังจากนั้นจึงเสด็จกลับไปศึกษาต่อ

พุทธศักราช ๒๔๕๗ ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ขึ้นในยุโรป สงครามได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีรับสั่งให้เสด็จกลับประเทศไทย

วันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๐ ทรงลาราชการเพื่อทรงผนวชและจำพรรษาจนครบไตรมาส ณ พระตำหนักทรงพรต วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อทรงศึกษาพระธรรมวินัย และรับใช้บวรพุทธศาสนา

วันที่ ๒๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีอภิเษกสมรส พระราชทานแก่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าฯ กับหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี สวัสดิวัตน์ ณ พระที่นั่งวโรภาสพิมาน พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว

เจ้าฟ้ากรมหลวงลุโขทัยธรรมราชา
(พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงผนวช

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้เลื่อน สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวง และทรงสถาปนาขึ้นเป็นรัชทายาทในเดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๗

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชาเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อ พระบรมเชษฐาธิราช

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๙ ได้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก มีพระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันทเดชนดิลงกรามาธิบดินทร์ เทพยปริยมหาราชรวังศ อสัมภินพงศพีระกษัตริย์ บรูษัรรัตนราชกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสําสุทธเคราหณี จักรีบรมนาถ จุฬาลงกรณราชวรารังกูร มหามกุฏวงศวีรสุรชัชวีร์ ราชธรรมทศพิธอุตฺกฤษฏินิบุณ อุดุลยฤษฏาภิไนร์หาร บวรพาธิการสุสาธิต ธันยลักษณวิจิตรเสาวภาคยสรพวงค์ มนาชโนตมางคมานท สนิมิตสมันตสภาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณ อุดุลยศักดิ์เดช สรรพเทเวศปரியานุรักษ์ มงคลลัคนเนมาหวัย สุโขทัยธรรมราชา อภินาวศิลปศึกษาเดชนาวุธ วิชัยยุทธศาสตรโกศล วิลนรยพินิต สุจริตสมาจาร ภัทรมชิญาณ ประดิภาณสุนทร ประวรศาสโนปสตามภก มูลมุขมาตยวรนายกมหาเสนานี สราชนาวีพยุหโยธไพยมจร บรมเชษฐโสทรสมมต เอกราชยยศสถิตม บรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรราชดิษฐ์ศรี รัตโนปลัษณมมหาบรม- ราชากิเษกาภิษิกดิ์ สรรพทศทิกวิชิตเดโชไชย สกลมไหศวрымมหาสวามินทร มเหศวรมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชั่นยาศรัย พุทธาทิไตรรัตนศรณารักษ์ วิศิษฎศักดิ์อัครนเรศวราชิบดี เมตตากฤษณาศีลลหฤทัย อโนปไมยบุญนการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร ปรมินทรธรรมิกมหาราชากิเษกาธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.”¹

1 ภาวาส บุนนาค. ๒๕๔๓ พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หน้า ๒๕

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้เกิดเหตุการณ์การปฏิวัติสยาม โดยคณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ด้วยพระราชนัดดาที่มีพระราชประสงค์ที่จะให้สยามเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยอยู่แล้ว กอปรกับไม่ทรงต้องการให้สถานการณ์ขัดแย้งบานปลาย และไม่เกิดการสูญเสียขึ้นในชาติ จึงทรงยอมรับเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของไทยพระองค์แรก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของไทย ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์จะเสด็จต่างประเทศเพื่อรักษาพระเนตร หลังจากมีพระราชบันทึกลง และทรงได้รับคำสนองพระราชบันทึกลงตอบจากรัฐบาล ซึ่งไม่สามารถลดข้อขัดแย้งได้ พระองค์จึงทรงตัดสินพระราชหฤทัยสละราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ ทรงพระหัตถเลขาแสดงความรู้สึกห่วงใยประเทศชาติและราษฎรไว้ว่า

“...ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาล และพวกพ้อง ใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของเสรีภาพในตัวบุคคล และหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอมให้ผู้ใดคณะใดใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามข้าพเจ้าต่อไปได้

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจ อันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิมให้แก่ราษฎรทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใดคณะใด โดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร

บัดนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้าจะให้ราษฎรมีสิทธิออกเสียงในนโยบายของประเทศ โดยแท้จริงไม่เป็นผลสำเร็จ และเมื่อข้าพเจ้ารู้สึกว่าบัดนี้เป็นหนทางที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราชสมบัติและออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้าขอสละสิทธิของข้าพเจ้าทั้งปวง ซึ่งเป็นของข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์ แต่ข้าพเจ้าสงวนสิทธิทั้งปวงอันเป็นของข้าพเจ้าแต่เดิมมาก่อนที่ข้าพเจ้าได้รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์

ข้าพเจ้ามีความเสียใจเป็นอย่างยิ่งที่ไม่สามารถจะยังประโยชน์ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติของข้าพเจ้าต่อไปได้ตามความตั้งใจและความหวัง ซึ่งรับสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ยังได้แต่งตั้งสัตยาธิษฐานขอให้ประเทศสยามจงได้ประสบความเจริญ และขอประชาชนชาวสยามจงได้มีความสุข ความสบาย และ...ฉันอดเสียใจไม่ได้ที่ทุกอย่างมิได้บังเกิดขึ้นตามแนวที่ฉันเคยกะไว้

บัดนี้ฉันรู้สึกว่าการของฉันในชีวิตนี้จบลงแล้ว ฉันไม่มีอะไรจะทำอีกนอกจากจะมีชีวิตอยู่ต่อไปโดยสงบที่สุดที่จะทำได้...”

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก พร

วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

เวลา ๑๓ นาฬิกา ๕๕ นาที

หลังจากที่ทรงสละราชสมบัติแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และพระประยูรญาติที่สนิทบางพระองค์ ได้เสด็จประทับที่รัฐเวอร์จิเนีย วอเตอร์ (Virginia Water) อันเป็นชนบทใกล้กรุงลอนดอน

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ พระองค์เสด็จสวรรคตโดยฉับพลันด้วยโรคพระหทัยวาย ณ กรุงลอนดอน สิริพระชนมพรรษา ๔๘ พรรษา

พระราชกรณียกิจด้านศาสนา

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเอาพระทัยใส่การพระศาสนาอย่างจริงจังมาตลอดต่อเนื่อง ตั้งแต่ยังทรงผนวช ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อยังทรงเป็นเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา โดยมีสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นพระอุปัชฌาย์ ทรงได้รับฉายาว่า “**ปชาธิโป**”

ในสมัยของพระองค์มิได้ทรงสร้างวัดประจำรัชกาล และการสร้างวัดขึ้นใหม่ แต่ก็ได้รับพระราชภาระในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในปี ๒๔๖๗ โปรดให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดประจำของสมเด็จพระบรมชนกนาถ (รัชกาลที่ ๕) เป็นงานใหญ่แทน เสมือนเป็นวัดประจำรัชกาลของพระองค์ด้วยเช่นกัน ในส่วนการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่าง ๆ ก็ทำในวงจำกัด เนื่องมาจากขาดแคลนเงินงบประมาณ วัดที่มีการบูรณะเนื่องในโอกาสฉลองกรุงเทพมหานคร ครบ ๑๕๐ ปี (พุทธศักราช ๒๔๗๕) ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, วัดสุวรรณาราม, วัดพระปฐมเจดีย์ และวัดพระพุทธบาท

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้จัดประกวดการแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาสำหรับเด็กขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี ๒๔๗๑ เรื่องที่ชนะการประกวดคือเรื่อง “**ศาสนาคุณ**” ของหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครออกเป็น ๒ หอ คือ

หอพระสมุดวชิรญาณ ให้ใช้เป็นที่เก็บหนังสือตัวเขียนและตู้พระธรรม ทรงปฏิรูปการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นมีการปรับปรุงการศึกษาจนยกระดับมาตรฐานถึงปริญญาตรี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งราชบัณฑิตยสภา อีกทั้งให้มีจัดพิมพ์พระไตรปิฎกสยามรัฐ ซึ่งเป็นฉบับพิมพ์อักษรไทยสมบูรณ์

หอพระสมุดวชิราวุธ ตั้งอยู่ที่ตึกถาวรวัตถุเป็นที่เก็บหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศกับทั้งรูปถ่าย และหนังสือพิมพ์ข่าวต่างๆ สำหรับประชาชนจะได้อ่านตามต้องการ และเป็นสถานที่จัดพิมพ์หนังสือของพระสมุดวชิราวุธด้วย ต่อมาหอพระสมุดวชิราวุธ เปลี่ยนชื่อเป็น **“หอสมุดแห่งชาติ”** เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๘ หอสมุดแห่งชาติได้สร้างอาคารแห่งใหม่ที่ท่าわสุกรี ที่หลังจากสร้างเสร็จแล้วจึงย้ายหนังสือทั้งหมดในหอพระสมุดวชิราวุธและหอพระสมุดวชิราวุธไปไว้ในอาคารใหม่ที่ท่าわสุกรี

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงฉายพระรูป
ร่วมกับคณะกรรมการหอพระสมุดสำหรับพระนคร พุทธศักราช ๒๔๖๙

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ ๗

สร้างขึ้นพุทธศักราช ๒๔๖๙ มีพระพักตร์แบบ พระพุทธรูปไทย พระเกศาแบบพระพุทธรูปอินเดียแบบ คันธารราชภูริ ทรงจีวร แบบเหมือนจริง ไม่พาดสังฆาฏิ ประทับเหนือกลีบบัวหงายรองรับด้วยฐานหน้ากระดาน และมีศร ๓ เล่ม อยู่ในซุ้มหน้าฐาน ศร ๓ เล่มนี้ มีความหมายว่า **“ศักดิ์เดช”** ซึ่งเป็นพระนามเดิมของสมเด็จพระเจ้าฟ้าชาย พระราชธิปก ศักดิ์เดชณ์ คำว่า **“เดช”** หมายถึง ลูกศรที่เป็น ๓ นั้นมาแต่พระแสงศรที่สำหรับชุบน้ำวันถือน้ำพระพิพัฒน์-สัตยา คือ ศรพระอิศวร ๑ ศรพระนารายณ์ ๑ ศรพระพรหม ๑ (ศรพรหมาศตร์ ศรปราชัยวาท ศรอัคินิวัต พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างขึ้นไว้สำหรับ ใช้ในการพระราชพิธีถือน้ำ)

ตาลปัตรออกแบบแปลกกว่ารัชกาลก่อนๆ ภายใน รูปพัดแฉก ทองพุ่มข้าวบิณฑ์ เป็นแก้วใสเขียนรูปธรรมจักร รอบนอกเป็นแฉก รูปแววขนหางนกยูง

องค์เงิน หน้าตักกว้าง ๑๗ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระสุลาลัยพิमान พระบรมมหาราชวัง

พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ ๗

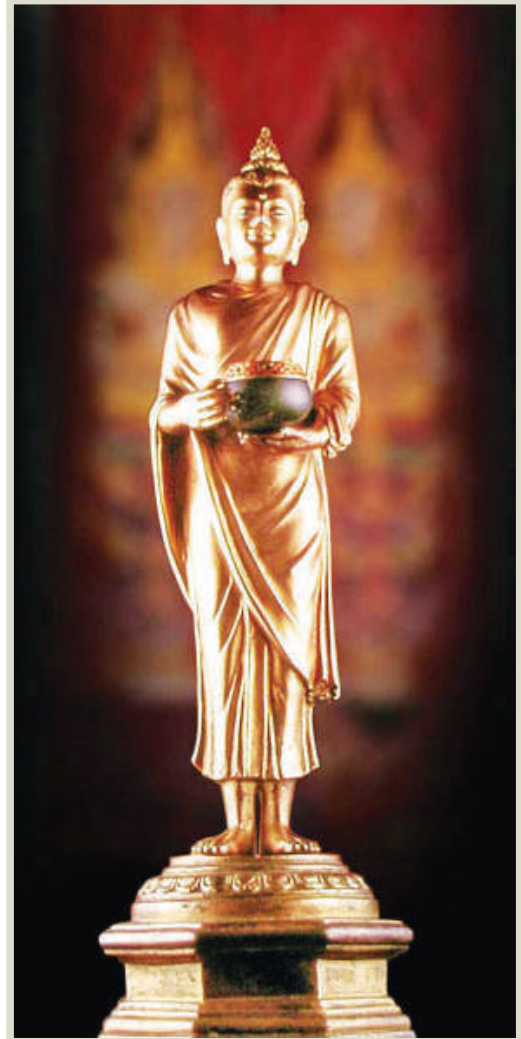
พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา

สร้างระหว่างพุทธศักราช ๒๔๖๙ - ๒๔๗๗ องค์สัมฤทธิ์
กะไหล่ทอง สูงจากฐานถึงพระรัศมี ๑๙.๕๐ เซนติเมตร ประดิษฐาน
ณ หอพระสุลาลัยพิमान พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

พระพุทธรูปประจำวันพุธ องค์ยืนปางอุ้มบาตร สร้างระหว่าง
พุทธศักราช ๒๔๖๙ - ๒๔๗๐ องค์สัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง บาตรหยก
องค์พระสูง ๒๔.๗๕ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระบรมอัฐิ
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

รัชกาลที่ ๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ - ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

พระราชัญญกรประจำรัชกาลที่ ๘ ลักษณะเป็นรูปพระโพธิสัตว์ประทับบนบัลลังก์ดอกบัว
ห้อยพระบาทขวาเหนือบัวบาน ซึ่งดัดแปลงจากพระราชัญญกรโพธิสัตว์สวนดุสิต ในรัชกาลที่ ๕)
หมายถึง แผ่นดินพระหัตถ์ซ้ายถือดอกบัวตูม และมีเรือนแก้วด้านหลังแทนรัศมี มีแท่นรองรับ
ตั้งฉัตรบริวารทั้งสองข้าง เป็นพระราชสัญลักษณ์ของบรมนามาภิไธยว่า “**อานันทมหิดล**”
ซึ่งแปลความว่า เป็นที่ยินดีของแผ่นดิน เพราะพระองค์ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็น
พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ด้วยความยินดีของอเนกนิกรชาวไทย ประหนึ่ง
พระโพธิสัตว์เสด็จมาประทานความร่มเย็นเป็นสุขแก่ทวยราษฎร์ทั้งมวล

พระราชดำรัส พุทธศักราช ๒๕๖๘ - ๒๕๘๔

ถ้าคนไทยทุกคน ถือว่าตนเป็นเจ้าของชาติบ้านเมือง และต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดี
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและถูกต้องตามทำนองคลองธรรมแล้ว ความทุกข์ยากของบ้านเมืองก็จะผ่านพ้นไปได้

จากธนบัตรมูลค่า ๒๐ บาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ ๘) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย พระองค์แรก โดยเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ขณะมีพระชนมพรรษา ๑๐ พรรษา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐบุรุษอาวุโส มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาาราชการแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เพียบพร้อมไปด้วยพระราชจริยวัตร พระองค์ทรงใส่พระราชหฤทัยต่อการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรของพระองค์ ทุกวันมีทรงหยุดพัก โปรดที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปท้องที่ต่าง ๆ ทั้งภายในเขตพระนครและจังหวัดใกล้เคียง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ใกล้ชิดกับพสกนิกรของพระองค์มากที่สุด

ในรัชกาลของพระองค์มีเหตุการณ์สำคัญ คือรัฐบาลได้เปลี่ยนชื่อจาก “ประเทศสยาม” มาเป็น “ประเทศไทย” เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ และประกาศให้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งแต่เดิมถือเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่นั้น ให้ถือเอาวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ตามสากลนิยม โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๓ เป็นต้นไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ สิริพระชนมพรรษา ๒๐ พรรษา ๙ เดือน ยังความโศกเศร้าอาลัยแก่คนไทยทั่วทั้งแผ่นดิน

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๘ แห่งราชวงศ์จักรี เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีฉลู ตรงกับวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ ณ เมืองไฮเติลเบิร์ก สาธารณรัฐไวมาร์ (ประเทศเยอรมนี) ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๒ ในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก กับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ภายหลังการปกครองมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติ จึงมีการลงมติเห็นชอบทูลเชิญพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันทมหิดล ขึ้นครองราชย์สืบสันตติวงศ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งขณะนั้นพระองค์มีพระชนมายุเพียง ๘ พรรษา เท่านั้น และประทับอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จึงต้องทรงมีคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพื่อทำการบริหารแผ่นดินแทน จนกว่าพระองค์จะทรงบรรลุนิติภาวะ

ขณะที่พระองค์ยังทรงศึกษา ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พระองค์มีพระราชประสงค์เสด็จนิวัตพระนครครั้งแรกภายหลังสืบสันตติวงศ์ เพื่อกลับมาดูแลทุกข์สุขของประชาราษฎร์ของพระองค์ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ และเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อ

เมื่อพระชนพรรษา ๒๑ พรรษา ได้เสด็จนิวัตประเทศไทยครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๔๘ เดิมทรงตั้งพระราชหฤทัยจะประทับอยู่เพียง ๑ เดือนเท่านั้น แต่เนื่องจากมีพระราชกรณียกิจมากมาย ในฐานะประมุขของประเทศ พระองค์จึงทรงเลื่อนเวลาเสด็จกลับ สวิตเซอร์แลนด์ออกไป ระหว่างที่พระองค์ประทับอยู่ในพระนคร พระองค์เสด็จสวรรคตกระทันหัน เนื่องจากถูกพระแสงปืน ณ ห้องบรรทมใน พระที่นั่งบรมพิมาน เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๔๙ หลังจาก เสดยราชสมบัติเพียง ๑๒ ปี เท่านั้น

พระราชกรณียกิจ

พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๔๙ และเปิดประชุมสภาผู้แทน ในวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๔๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎร ในจังหวัดต่าง ๆ และทรงเยี่ยมชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นครั้งแรก ณ ลำปาง พระนคร เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๔๙ ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดความขัดแย้งกันระหว่างชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน จนเกือบเกิดสงครามกลางเมือง เมื่อพระองค์ทรงทราบเรื่อง จึงมีพระราชดำริว่า **“หากปล่อยความขุ่นข้องบาดหมางไว้นี้จะเป็นผลร้ายตลอดไป”** จึงตัดสินพระราชหฤทัยเสด็จพระราชดำเนินลำปางด้วยพระบาทเป็นระยะประมาณ ๓ กิโลเมตร ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ ๔ ชั่วโมง การเสด็จพระราชดำเนินลำปางในครั้งนี้ จึงเป็นการประสานรอยร้าวที่เกิดขึ้นนั้นให้หมดไป

การดำเนิน

ในการเสด็จนิวัตพระนครครั้งแรกนั้น พระองค์ได้ประกอบพิธีทรงปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะท่ามกลาง มณฑลสงฆ์ ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ นอกจากนี้ ยังเสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการพระพุทธรูปในพระอารามที่สำคัญ เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วัดสระเกศ วัดอรุณราชวราราม วัดบวรนิเวศวิหาร และวัดเทพศิรินทราวาส โดยเฉพาะ ที่วัดสุทัศนเทพวรารามนั้น พระองค์มีพระราชดำรัสกล่าวว่า **“ที่นี่สงบเงียบน่าอยู่จริง”** ดังนั้น เมื่อพระองค์ เสด็จสวรรคตจึงได้อัญเชิญพระบรมราชสรีรางคารของพระองค์มาประดิษฐาน ณ วัดสุทัศนเทพวราราม

พระองค์ทรงตั้งพระราชหฤทัยว่าจะผนวชในพระพุทธศาสนา โดยได้มีพระราชหัตเลขาถึงสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ ทรงขอสังฆราชานุเคราะห์ในการศึกษาตำรา ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ในการเตรียมพระองค์ที่จะทรงอุปสมบท แต่ก็ได้ทรงผนวชตามที่ตั้งพระราชหฤทัยไว้ นอกจากนี้พระองค์มีพระราชทานพระราชทรัพย์บำรุงวัดวราาราม กับพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่ศาสนาอื่น ตามสมควร

การศึกษา

พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมสถานศึกษาหลายแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียน เทพศิรินทร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ทรงศึกษาขณะทรงพระเยาว์ และทรงเสด็จมาพระราชทานปริญญาบัตรเป็นครั้งแรก ของพระองค์ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ และหอประชุม โรงเรียนราชแพทยาลัย¹ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ โดยในการพระราชทานปริญญาบัตรครั้งนี้ มีพระราชปรารภให้มีการผลิตแพทย์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอที่จะ ช่วยเหลือประชาชน โรงเรียนแพทย์แห่งที่ ๒ จึงได้ถือกำเนิดขึ้นที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งในปัจจุบันคือ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 โรงเรียนราชแพทยาลัย เป็น “คณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล” มหาวิทยาลัยมหิดล/ จดหมายเหตุประวัติของมหาวิทยาลัย/ออนไลน์/. <https://www.mahidol.ac.th/th/history.htm#๐๓>

ในโอกาสเสด็จฯ พระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ ๑๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๘๗

เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

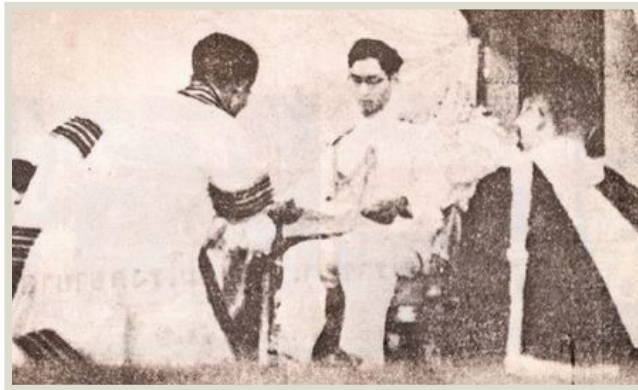
ท่านนายกสภามหาวิทยาลัย และสมาชิกแห่งคณะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งหลาย ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มีโอกาสมาในงานแจกปริญญาบัตรแก่นิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ข้าพเจ้าได้ฟังรายงานที่นายกสภามหาวิทยาลัยแถลงถึงกิจการต่างๆ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินมาในรอบปีการศึกษา ๒๔๘๗ ปรากฏว่าการศึกษาของมหาวิทยาลัยนี้ได้ถูกกระทบกระเทือนเนื่องจากภัยทางสงคราม ถึงกับทำให้การศึกษาต้องหยุดชะงักไปชั่วคราว แต่ก็เป็นที่น่ายินดีที่นิสิตของมหาวิทยาลัยนี้ ต่างพากันอาสาช่วยปฏิบัติราชการอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติในยามสงครามอย่างยิ่ง นับว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีของชาติที่สมควรได้รับรางวัลเมื่อสงครามได้ผ่านพ้นไปแล้วเช่นนี้ ทางมหาวิทยาลัยคงจะได้เร่งรัดการศึกษาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นต่อไปภายหน้า

ในโอกาสต่อไปนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะขอฝากโอวาทแก่นิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรดาผู้ที่สำเร็จหลักสูตรชั้นปริญญา ซึ่งจะได้พ้นการศึกษาไปประกอบกิจการงานตามวุฒิที่ศึกษาสำเร็จไปนี้ ไว้พอเป็นการเตือนสติบ้าง กล่าวคือ สำหรับนิสิตที่สำเร็จหลักสูตรซึ่งได้รับปริญญาในวันนี้ อย่าพึงเข้าใจว่าท่านเรียนจบสิ้นการศึกษาแล้ว การศึกษาย่อมไม่มีที่สิ้นสุด ท่านต้องหมั่นแสวงหาวิชาความรู้เพิ่มเติม ไว้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ อีกอย่างหนึ่งที่สำคัญ อันควรกล่าวก็คือ ความประพฤติ เราเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ซึ่งนับว่าเป็นสถานที่ศึกษาที่สูง และมีเกียรติ ย่อมต้องรู้ผิดและชอบแล้วว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่วและสิ่งใดควรประพฤติและไม่ควรเพี่ยงใด ตลอดจนกิจยามารยาทเราต้องบังคับใจของเราให้เป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรมอันดีงามเสมอ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักศึกษาที่ดีของชาติ เมื่อเร็ว ๆ นี้ ข้าพเจ้าก็ได้เคยมาเยี่ยมสำนักงานนี้นักศึกษานี้ครั้งหนึ่ง และได้ให้คติเตือนใจไว้บ้างแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่ขอนำมากล่าวซ้ำในที่นี้อีก ขอให้ท่านจงหมั่นรำลึกนึกคิดคำของข้าพเจ้าที่กล่าวไว้นั้น เชื่อว่าคงจะบังเกิดประโยชน์แก่ท่าน

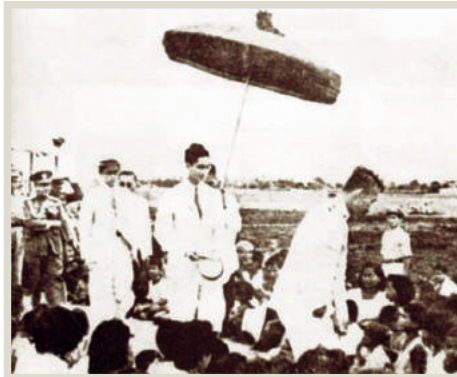
1 หอประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/พระบรมราชโองการที่ ๔/ออนไลน์/. <http://www.memohall.chula.ac.th/article/%E๐%B๔%๔๑/>

ในภายหน้า ส่วนผู้ที่ยังกำลังศึกษาอยู่ ก็ขอให้จงหมั่นเพียรอุตสาหะพยายามตั้งใจเล่าเรียนให้จงดี ความมุ่งหมายย่อมจะสำเร็จสมประสงค์ของท่านในวันหน้า ดังเพื่อนของท่านที่สำเร็จไปนี้

ขอความเจริญรุ่งเรืองจงมีแต่ท่านผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งจะออกไปประกอบกิจการสนองคุณประเทศชาติ กับนิสิตผู้ที่ยังศึกษาอยู่ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งหลายโดยทั่วกัน

วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ พระองค์ทรงหว่านข้าว ณ แปลงสาธิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจสุดท้าย ก่อนเสด็จสวรรคต

พระพุทธรูปประจำรัชกาลที่ ๘¹

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ๘ ทรงสร้างพระพุทธรูปประจำรัชกาลถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

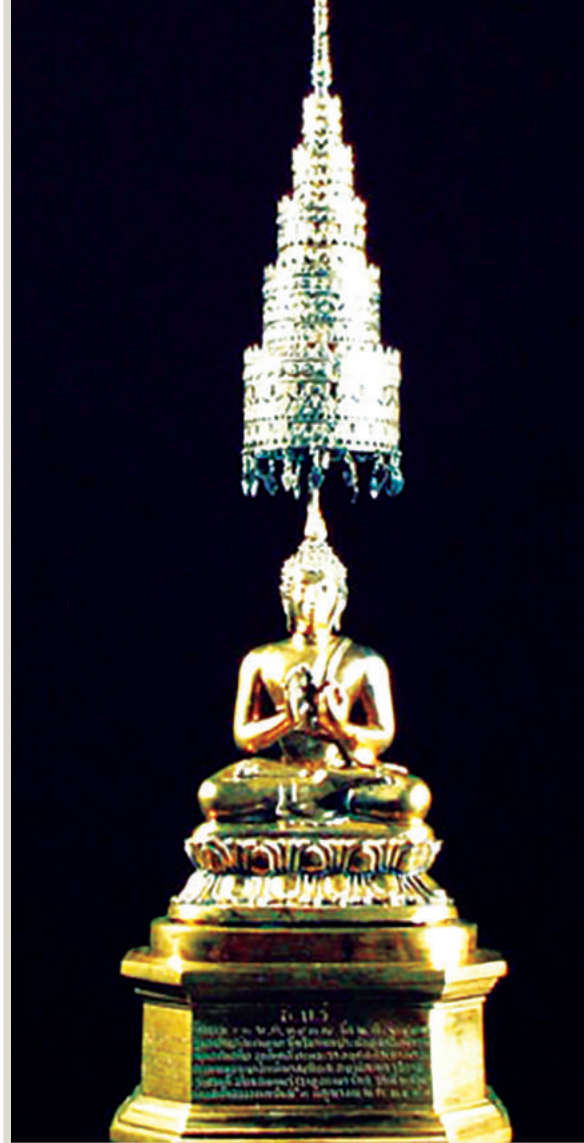
เป็นพระพุทธรูปประทับขัดสมาธิเพชร ปางปฐมเทศนา ครองจีวรห่มดอง สร้างขึ้นในปี ๒๔๙๙ (หน้าตักกว้าง ๘ เซนติเมตร สูงเฉพาะองค์พระ ๑๑ เซนติเมตร สูงรวม ๔๒ เซนติเมตร

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

วันอาทิตย์ พระพุทธรูปยืน ปางถวายเนตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ๘ ทรงสร้างพระพุทธรูปประจำพระชนมวารถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๙ องค์สัมฤทธิ์ กะไหล่ทอง องค์พระสูง ๒๒.๘๐ เซนติเมตร ประดิษฐาน ณ หอพระบรมอัฐิ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูปประจำรัชกาล

1 พิริยะ ไกรฤกษ์. ๒๕๕๑, ลักษณะไทย พระพุทธปฏิมา อัครลักษณะพุทธศิลป์ไทย. หน้า ๖๕, ๘๕, ๘๔.

พระพุทธรูปประจำพระชนมวาร

รัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

เสด็จขึ้นครองราชย์วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕-๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙

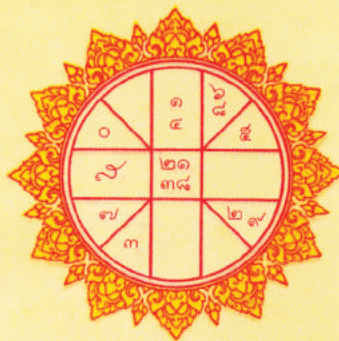

พระราชัญญกรประจำรัชกาลที่ ๙ ลักษณะเป็นรูปพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ ประกอบด้วยวงจักร กลางวงจักรมีอักขระเป็น “อุ” หรือ “เลข ๙” รอบวงจักรมีรัศมีเปล่งออกโดยรอบ เนื้อจักรเป็นรูปเศวตฉัตร ๙ ชั้น ฉัตรตั้งอยู่บนพระที่นั่งอัฐทิศ แปลความหมายว่า **ทรงมีพระบรมเดชานุภาพในแผ่นดิน** โดยในวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามโบราณราชประเพณี ได้เสด็จประทับเหนือพระที่นั่งอัฐทิศ สมาชิกรัฐสภา ถวายน้ำอภิเษกจากทิศทั้ง ๘ นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ทรงรับน้ำอภิเษกจากสมาชิกรัฐสภาแทนที่จะรับจากราชบัณฑิตตั้งในรัชกาลก่อน

พระปฐมบรมราชโองการ
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

ดวงพระฤกษ์สร้างพระมูรธาภิเษก

วันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๓
ขอพระราชทานตั้งฤกษ์พระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า พระยาโหราธิบดี (แหยม วัชรโชติ)
ขอพระราชทานคำนวณพระฤกษ์มงคลการพระราชพิธี
บรมราชาภิเษก ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย โดยทางสุริยคติ
กาล จันทรคติวารดิถี ตามคัมภีร์ฎีกาโหราศาสตร์นิยม

กำหนดวันสุกัรที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓ ตรง
กับเดือน ๖ แรม ๕ ค่ำ เวลา ๑๐ นาฬิกาเป็นประณมพระฤกษ์
ขอพระราชทานเชิญเสด็จสู่พระแท่นสรง ทรงแปรพระพักตร์
สู่มงคลทิศบูรพา สรงพระมูรธาภิเษก สำนานน้ำพระพุทธมนต์
เทพมนต์ชำระพระองค์ ถึงเวลา ๑๑ นาฬิกา ๔๖ นาที เป็น
ที่สุดแห่งพระฤกษ์

เพื่อทรงเจริญพระราชสิริสวัสดิพิพัฒนามงคล พระ
ชนมสุขทุกทีฟาราตรีกาล

โสคติเดโหดสุพพา

ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

พระยาโหราธิบดี.

ภูมิพล

พระเจ้าอยู่หัวกำลังของแผ่นดิน

“ อันที่จริงเธอก็ชื่อ ภูมิพล ที่แปลว่า กำลังของแผ่นดิน
แม่อยากให้เธออยู่กับดิน เมื่อฟังคำพูดนี้แล้วก็กลับมาคิด
ซึ่งแม่ก็คงจะสอนเรา และมีจุดมุ่งหมายว่า
อยากให้เรามาติดดิน และอยากให้ทำงานแก่ประชาชน ”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พระราชปรารภถึง สิ่งที่ดีสมเด็จพระบรมราชชนนีบรมลี้ลาภ

พระราชประวัติ

วันที่ พ.ศ.

ชื่อของบิดา
 ทัมเบง อุลละเดช
 Bhumibala

ชื่อของมารดา
 อุลละเดจา
 Aduladeja

ชื่อของออกเสียง
 (Poomipon)

ลายพระราชหัตถ์ของรัชกาลที่ ๙

Return and return to City Clerk, Cambridge within 15 days after the birth of child.

Commonwealth of Massachusetts 3173

Full Name of Child Bhumib Aduldej Sangkla

Date of Birth Dec. 5th 19 27

Sex male Color y (If other than white)

Place of Birth, No. 330 Mt. Auburn Street, CAMBRIDGE

Name of Father mahidal Sangkla

Age of Father 30

Place of Birth of Father Bangkok, Siam

Occupation of Father medical student

Name of Mother Sungwan Salsapat (Maiden Name)

Age of Mother 27

Place of Birth of Mother Bangkok, Siam

Occupation of Mother Housewife

Residence } No. 63 Longwood Ave Street,
 of Parents } CAMBRIDGE Brookline Ward 2

Physician or (Midwife) personally attending birth W. Stewart Whittier M.D.

Report made to City Clerk, Cambridge on Dec. 5, 1927

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพวันจันทร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีมะเส็ง จุลศักราช ๑๒๘๙ ตรงกับวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐ ณ โรงพยาบาลเมานต์ออบีร์น (Mount Auburn) เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นพระโอรสองค์เล็กในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก กับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อแรกประสูติมีพระนามว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช มีพระเชษฐภคินีและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชคือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

พระนามภูมิพลอดุลยเดชนั้น พระบรมราชชนนีได้รับพระราชทานทางโทรเลขจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗) เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐ โดยทรงกำกับตัวสะกดเป็นอักษรโรมันว่า “Bhumibala Aduladeja” ทำให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงเข้าพระทัยว่า ได้รับพระราชทานนามพระโอรสว่า “ภูมิบาล” ในระยะแรกพระนามของพระองค์สะกดเป็นภาษาไทยว่า “ภูมิพลอดุลเดช” ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเองทรงเขียนว่า “ภูมิพลอดุลยเดช” โดยทรงเขียนทั้งสองแบบสลับกันไปจนมาทรงนิยมใช้แบบหลังซึ่งมีตัว “ย” สะกด ตราบปัจจุบัน

พระนามของพระองค์มีความหมายว่า

ภูมิพล - ภูมิ หมายความว่า “แผ่นดิน” และ **พล** หมายความว่า “พลัง”

รวมกันแล้วหมายถึง “พลังแห่งแผ่นดิน”

อดุลยเดช - อดุลย หมายความว่า “ไม่อาจเทียบได้” และ **เดช** หมายความว่า “อำนาจ”

รวมกันแล้วหมายถึง “อำนาจที่ไม่อาจเทียบได้”

เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๑ สมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งเสด็จศึกษาในต่างประเทศนั้น ได้สำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมจาก HYPERLINK มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช ตามเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนก พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และสมเด็จพระเชษฐาธิราช เสด็จกลับสู่ประเทศไทย โดยประทับ ณ วังสระปทุม ต่อมาวันที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ สมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคต ขณะที่พระบาทสมเด็จพระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมายุไม่ถึง ๒ พรรษา

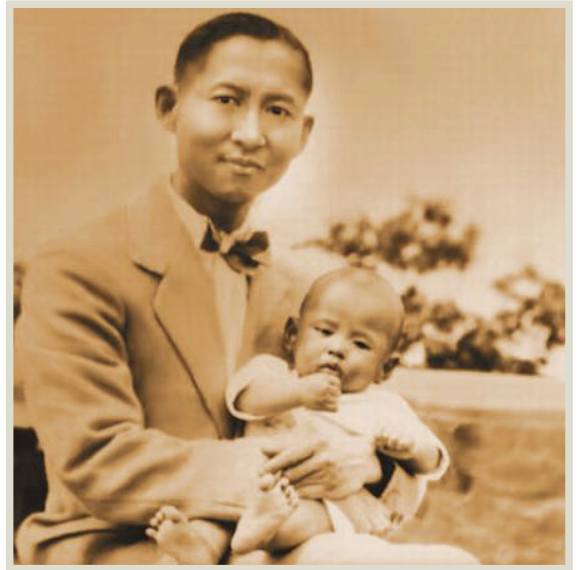
วันที่ ๑๔ มิ.ย. ค.ศ.

พ.ศ. ๒๔๗๐

ตำราสัพท

ดอว์พระเจ้าอยู่หัวพระเทพม
นลาพชบแล้ว ชื่อ ภูมิพลอดุลย
ฉิมพลีเสด็จ เมื่อเวลาตีหนึ่ง มี
กษัตริย์มณฑลว่า ลูกของลูกได้
เจริญถึงขั้นให้ส่งทางโทรเลข
ฉิมพลีมณฑลว่า จะส่งโทรเลข
ให้วันที่ ทมสมเด็จพระรัตนดุษ
นังสิริราช พระราชทานมาดอว์
ฉิมพลีได้ให้เกษจะพลาดผิด
โดยมีดไม่เคยเสีย ได้ส่งพมทอน
ให้ของมีดอว์ ให้ส่งโทรเลข
ให้เลียบวันที่

ดอว์สวามิภัก

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และสมเด็จพระเชษฐาธิราช

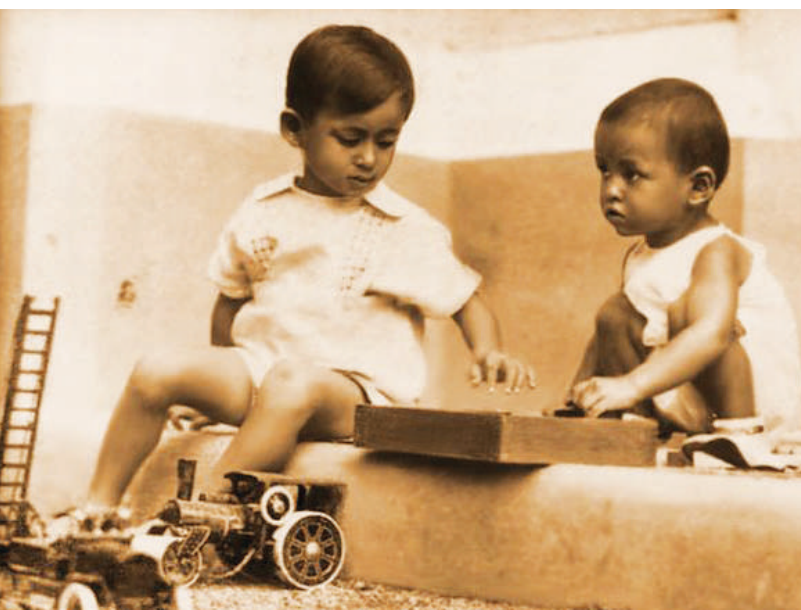
นาย เวทีน ชาติ

วันที่ ๑๖ ม.ค. ๒๕๐๖

กัลยาณี เวทีน

ชาแนล ๑๖ ม.ค. ๒๕๐๖

ป. ๑

การศึกษา

พุทธศักราช ๒๔๗๕ ขณะมีพระชนมายุได้ ๕ พรรษา ทรงเข้ารับการศึกษาชั้นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์เดอี กรุงเทพฯ จนถึงพุทธศักราช ๒๔๗๖ จึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่พระตำหนักวิลลาวัฒนา ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วยพระบรมราชชนนี พระเชษฐภคินีและสมเด็จพระเชษฐาธิราช เพื่อทรงศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนเมียร์มองต์ เมืองโลซานน์ ทรงศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ จากนั้นทรงเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ณ โรงเรียน HYPERLINK เอกอล นูแวล เดอ ลา ซูอิส โรม็องด์ (Ecole Nouvelle de la Suisse Romande) เมืองชาย์ย็ัวร์ โลซานน์ (Chailly - sur Lausanne)

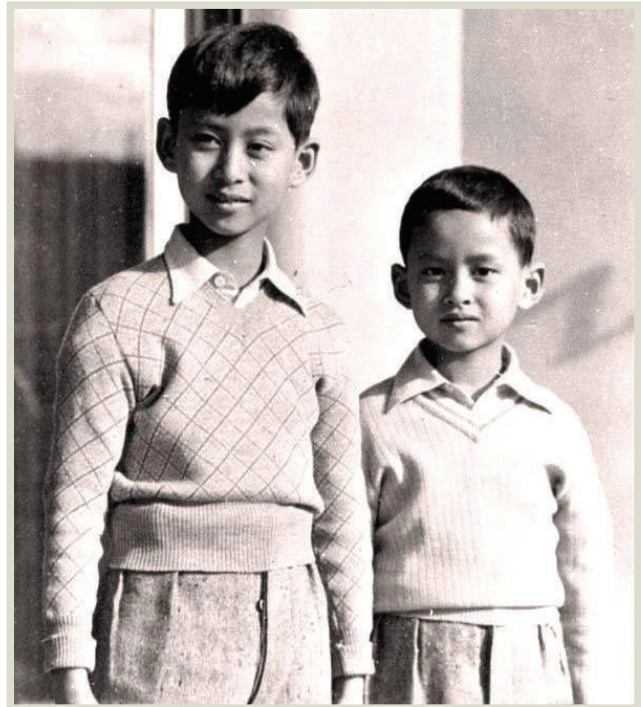
พุทธศักราช ๒๔๘๑ ทรงจบการศึกษาจากโรงเรียนเมื่อนาซกลาซิกก้องตอนาล เดอ โลซานน์ (Gymnase Classique Cantonal de Lausanne) ทรงรับประกาศนียบัตร ทางอักษรศาสตร์ จากนั้นทรงเข้าศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยโลซานน์ แผนกวิทยาศาสตร์

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ¹

พุทธศักราช ๒๔๗๖ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เสด็จขึ้นสืบราชสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ต่อจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ตามนัยแห่งกฎหมายสืบราชสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ต่อจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ตามนัยแห่งกฎหมายสืบราชสันตติวงศ์ ประกอบกับความเห็นชอบจากคณะรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตย ให้สืบราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๘ แห่งราชวงศ์จักรีนั้น พระองค์จึงได้สถาปนาฐานันดรศักดิ์ให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดชเป็น “สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช” เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

ต่อมาในวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งบรมพิมาน คณะรัฐบาลโดยความเห็นชอบของรัฐบาลจึงทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นครองราชสมบัติขณะที่มีพระชนมพรรษายังไม่เต็ม ๑๙ พรรษา และยังทรงเป็นนักศึกษา หลังจากทรงจัดการพระราชพิธีพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลแล้ว พระองค์จึงเสด็จกลับไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙

¹ พลาติชัย สิทธิธัญกิจ. ๒๕๕๑. ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๘๕๐

พระราชนิพนธ์บันทึกประจำวัน
ระหว่างวันเสด็จจากสยามสู่ประเทศสวีเดน¹

วันที่ ๑๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙

วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว.....พอถึงเวลาก็กองจากพระที่นั่งพร้อมกับแม่ ลาเจ้านายฝ่ายใน ณ พระที่นั่งชั้นล่างนั้นแล้ว ก็ไปยังวัดพระแก้วเพื่อนมัสการลาพระแก้วมรกตและพระภิกษุสงฆ์ ลาเจ้านายฝ่ายหน้า ลาข้าราชการทั้งไทยและฝรั่ง แล้วก็ไปขึ้นรถยนต์ พอรถแล่นออกไปได้ไม่ถึง ๒๐๐ เมตร มีผู้หญิงคนหนึ่งเข้ามาหยุดรถ แล้วส่งกระป๋องให้เราคนละใบ ราชองครักษ์ไม่แน่ใจว่าจะมีอะไรอยู่ในนั้น บางทีจะเป็นลูกกระเบิด เมื่อมาเปิดดูภายหลังปรากฏว่าเป็นทอฟฟี่ที่อร่อยมาก

ตามถนนผู้คนช่างมากมายเสียจริงๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขาใครเข้าบ้าง รถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตรรถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมาได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะละทิ้งอย่างไรได้” แต่ถ่วงเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว

1 ท่านผู้หญิงเกนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. ๒๕๓๙. ทำเป็นธรรม. หน้า ๑๐-๑๑

วันเสด็จพระราชดำเนินกลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์

“ในหลวง อย่าทิ้งประชาชน”

อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า

“ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะละทิ้งประชาชนอย่างไรได้”

ทรงพบความรัก¹

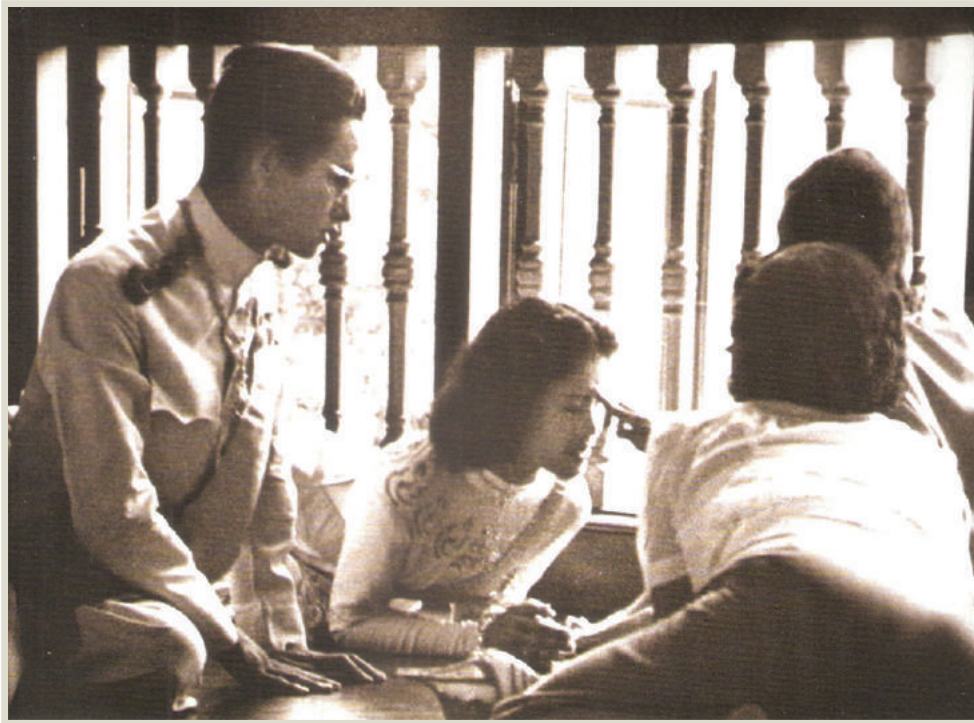
ระหว่างที่เสด็จฯ กลับไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่และพระราชวงศ์ทรงมีความเห็นว่า ถึงเวลาสมควรหาบุคคลที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งพระราชินีเตรียมไว้ในอนาคต ได้รวบรวมรายพระนามและนามพระราชวงศ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและสมควรแก่ตำแหน่งพระราชินีในอนาคต อัญเชิญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงทราบ (แต่รายนามที่ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงทราบนั้น ไม่มีนามของหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร รวมอยู่ด้วย)

ครั้งแรกที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ปารีส์ นับว่าเป็นศุภนิมิตได้เหมือนกัน เมื่อสมเด็จพระราชชนนีรับสั่งให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรธิดาของหม่อมเจ้านักขัตรมงคลด้วยว่าจะสวยงามน่ารักไหม และยังทรงกำชับว่า **“ถึงปารีสแล้วโทรศัพท์บอกแม่ด้วย”** และในครั้งนั้นเมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ถึงปารีสแล้วทรงโทรศัพท์ถึงสมเด็จพระราชชนนี และสมเด็จพระราชชนนีไม่ทรงลืมที่จะรับสั่งถามถึงธิดาของหม่อมเจ้านักขัตรมงคล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทูลตอบทันทีเหมือนกันว่า **“เห็นแล้ว น่ารักมาก”**

วันคืนวันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๑ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสูติบุตรธิดาพระองค์แรกที่นั่นกับรทบรรพต ได้รับบาดเจ็บที่พระเศียร พระพักตร์และพระเนตรขวา ทรงเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมอร์เซส เมื่อทรงฟื้นคืนสติครั้งแรกนั้น ทรงระลึกถึงบุคคลเพียงสองคนคือ สมเด็จพระราชชนนีและหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ สมเด็จพระราชชนนีได้รับสั่งขอหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากรต่อหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสวมพระอัมรังค์เป็นของหมั้นแด่หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากรเป็นพิธีภายในอย่างเงียบ ๆ ณ โรงแรมวินเซอร์

1 ท่านผู้หญิงเกษหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. ทำเป็นธรรม. ๒๕๓๙. ๒๙, ๓๕, ๓๗.

พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ณ ตำหนักสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ภายในวังสระปทุม (๒๘ เมษายน ๒๕๑๓)

ราชาภิเษกสมรส¹

วันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๓ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสตามโบราณราชประเพณีกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ภายในวังสระปทุม ซึ่งในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสนี้มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ พระอัครมเหสีเป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

1 ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. ๒๕๓๙. ทำเป็นธรรม. หน้า ๕๐.

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก¹

วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จขึ้นประทับบนพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก ทรงน้ำมูรธาภิเษกเหนือพระอังสา เสร็จแล้วทรงเครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ เสด็จประทับเหนือราชอาสน์บัลลังก์ทอง เสด็จพระบรมนามาภิไธยตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

**“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร
รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร”**

พระองค์พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการด้วยพระราชอำนาจสมบูรณ์ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้นว่า

**“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

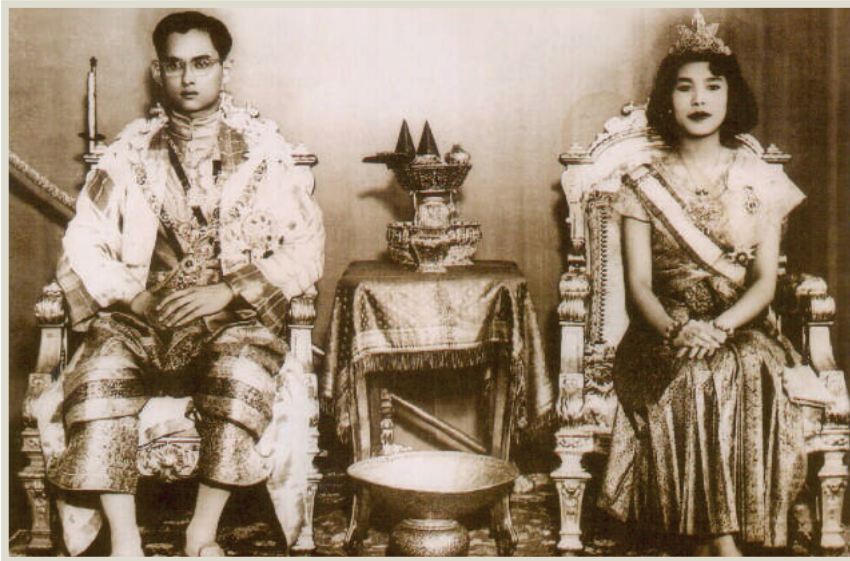
ในวาระมหามงคลนี้พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระอัครมเหสีขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ได้พระราชทานเครื่องยศเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคล นพรัตน์วราภรณ์ พร้อมด้วยเครื่องอิสริยศราชูปโภคตามฐานันดรศักดิ์

1 พลาดิชัย สิทธิธัญกิจ. ๒๕๐๐. ประวัติศาสตร์ไทย ๒ ราชวงศ์จักรี. หน้า ๘๕๔.

บทพิธราชธรรม¹

ราชธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม คือ จริยวัตร ๑๐ ประการ ที่พระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤติเป็นหลักธรรม ประจำพระองค์ หรือ เป็นคุณธรรมประจำตนของผู้ปกครองบ้านเมืองให้มีความเป็นไปโดยธรรม และยังประโยชน์สุข ให้เกิดแก่ประชาชน จนเกิดความชื่นชม ยินดี ซึ่งความจริงแล้วไม่ได้จำเพาะเจาะจงสำหรับพระเจ้าแผ่นดินหรือ ผู้ปกครองแผ่นดินเท่านั้น บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในทุกองค์กร ก็พึงใช้หลักธรรมเหล่านี้

ทศพิธราชธรรม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “**ราชธรรม ๑๐**” นี้ ปรากฏอยู่ในพระสูตร ขุททกนิกาย ชาดก ปรากฏ พระคาถา ดังนี้

ทานํ สีลํ ปริจาคํ

อาชุขวํ มทุทวํ

ตปํ อกุโธ อวิหิสนุจ

ขนฺติญจ อวิโรธนํ.

พ.ช.๒๔/๒๔๐/๘๖.

หลักบทพิธราชธรรม ๑๐ ประการ

ราชธรรม ๑๐ หรือ **ทศพิธราชธรรม** ธรรมของพระราชา, กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ, คุณธรรม ของผู้ปกครองบ้านเมือง, ธรรมของนักปกครอง

๑. **ทาน (ทานํ)** การให้ คือ สละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์ และบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์

๒. **ศีล (สีลํ)** ความประพฤติดีงาม คือ สักรวมกายและวจีหวาร ประกอบแต่การสุจริต รักษากิตติคุณ ให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์ มิให้มีข้อที่ใครจะดูแคลน

๓. **ปริจาคะ (ปริจาคํ)** การบริจาค คือ เสียสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง (self - sacrifice)

๔. อาชชวะ (อาชฺชว) ความซื่อตรง คือซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

๕. มัททวะ (มทฺทว) ความอ่อนโยน คือมีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองค์ มีความงามสง่า เกิดแต่ท่วงทีริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ความรักภักดี แต่มีชาติยำเกรง

๖. ตปะ (ตป) ความทรงเดช คือแผดเผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำอย่ายี่จิต ระวังยับยั้งข่มใจได้ ไม่ยอมให้หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญ และความปรนเปรอ ความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร ทำกิจให้บริบูรณ์

๗. อักโกธะ (อกุโธ) ความไม่โกรธ คือไม่กริ้วกราด ลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและ กระทำกรรมต่าง ๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจำใจไว้ระงับความเคืองขุ่น วินิจฉัยความ และกระทำการ ด้วยจิตอันราบเรียบเป็นตัวของตนเอง

๘. อวิหิงสา (อวิหิสญ) ความไม่เบียดเบียน คือไม่บีบคั้นกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีด หรือเกณฑ์แรงงาน เกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัย ความอาฆาตเกลียดชัง

๙. ขันติ (ขันติญ) ความอดทน คืออดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ทอดอย ถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกรณียที่บำเพ็ญ โดยชอบธรรม

๑๐. อวิโรธนะ (ขันติญ) ความไม่คลาดธรรม คือวางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ ไม่มีความ เอนเอียงหันไหวเพราะถ้อยคำที่ร้าย ลามสักการะ หรืออิฏฐารมณ์ อนิฏฐารมณ์ใด ๆ สติมั่นในธรรม ทั้งส่วน ยุติธรรมคือ ความเที่ยงธรรม ก็ดี นิติธรรมคือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงาม ก็ดี ไม่ประพฤตินำให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป

พระบรมวงศานุวงศ์¹

พระโอรสและพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙)

และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

๑. **สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี** (ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๕ เมษายน ๒๔๙๔

๒. **สมเด็จพระเจ้าฟ้าวชิราลงกรณ** (สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร) ประสูติเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๙๕ ได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศกิติ และเฉลิมพระนามาภิไธยเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร สิริกิตยสมบุรณสวาทวัฒน วรชัตติยราชสันตติวงศ์ มหิตลพงศอดุลยเดช จักรีนเรศยุพราชวิสุทธิ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๕ และเสด็จขึ้นครองราชย์สืบสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ มีพระปรมาภิไธยว่า

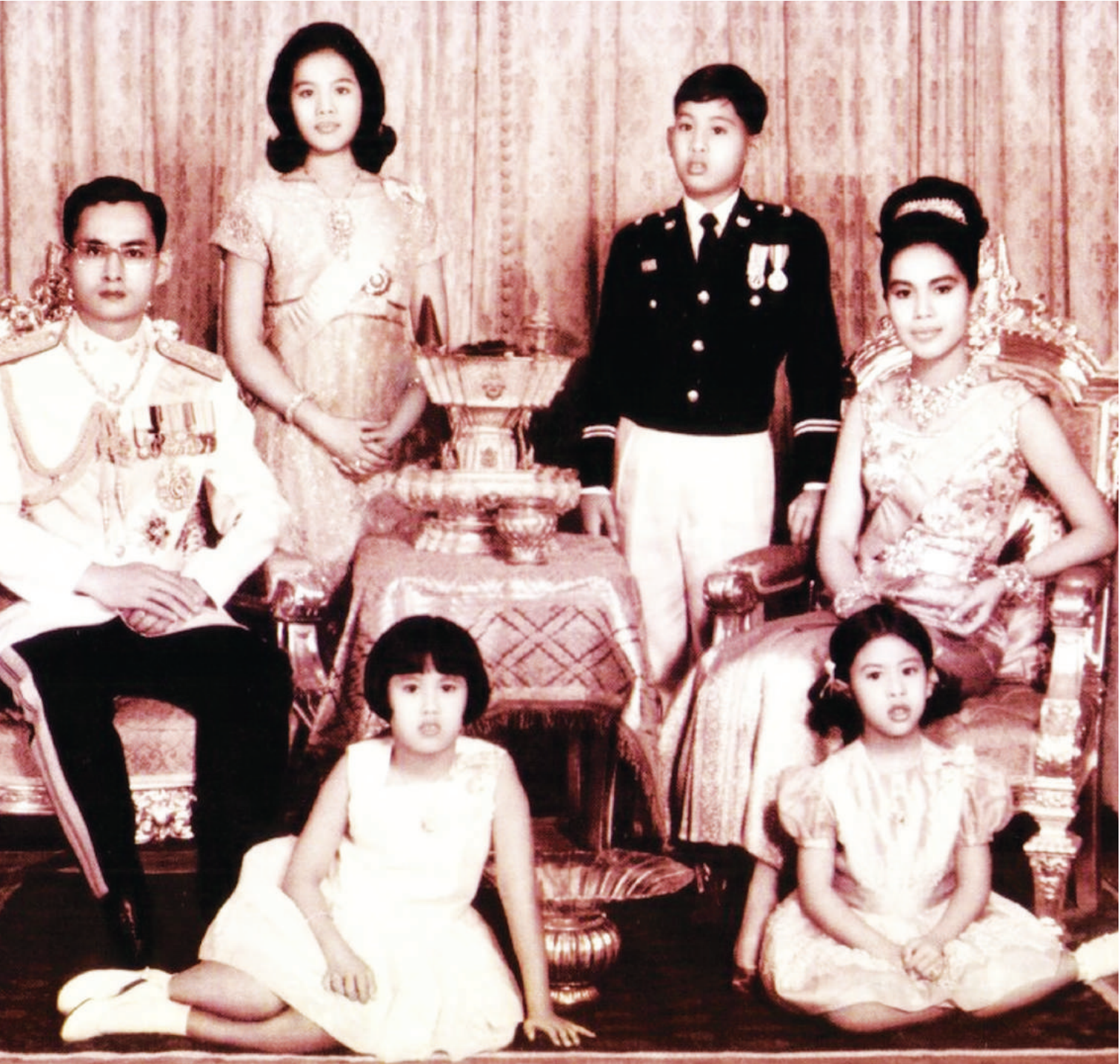
“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร”

๓. **สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงสิรินธรเทพรัตนสุตา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์** (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) ประสูติเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน ๒๔๙๘ ได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศกิติ และเฉลิมพระนามาภิไธยเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๐

๔. **สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี** (สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี) ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐

1 คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, ๒๕๕๔. ราชสกุลวงศ์. หน้า ๑๐๗-๑๐๙

ไขหหลวงไขรอยธรรม

“...พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธา
เชื่อมั่นของข้าพเจ้าเอง ก็เห็นเป็นศาสนาดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดา
สังฆกรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึงเคยคิดอยู่ว่าถ้าโอกาสอำนวย
ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่ง ตามราชประเพณี...”

พระราชดำรัส
ในโอกาสเสด็จออกทรงผนวช
วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่พระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี ตลอดจนคณะทูตานุทูตต่างประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และบรรดาข้าราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนได้มาร่วมชุมนุมกัน ในมหาสมาคมนี้ จึ่งขอแถลงคำที่จะบรรพชาอุปสมบทในพระศาสนาให้ทราบ

โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าเอง ก็เห็นเป็นศาสนาที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึงเคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตามราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนอง พระเดชพระคุณพระราชบูรพการี ตามคตินิยมด้วย และนับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ครองราชย์สืบสันตติวงศ์ ต่อจากสมเด็จพระเชษฐาธิราช ก็ล่วงมากกว่าสิบปีแล้ว เห็นว่า น่าจะถึงเวลา ที่ควรจะทำตามความตั้งใจไว้นั้นแล้วประการหนึ่ง อนึ่ง การที่องค์สมเด็จพระสังฆราชหายประชวรมาได้ในคราวประชวรครั้งหลังนี้ ก่อให้เกิดความปิติยินดีแก่ข้าพเจ้ายิ่งนัก ได้มาคำนึงว่า ถ้าในการอุปสมบทของข้าพเจ้า ได้มีองค์สมเด็จพระสังฆราชเป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว ก็จักเป็นการแสดงออกซึ่งความศรัทธาเคารพในพระองค์ท่านของข้าพเจ้าได้อย่างเหมาะสมอีกประการหนึ่ง จึงได้ตกลงใจที่จะบรรพชาอุปสมบทในวันที่ ๒๒ เดือนนี้

ในส่วนกิจการของบ้านเมื่อนั้น ด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ข้าพเจ้าก็ได้แต่งตั้งสมเด็จพระบรมราชาธิราชเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในระยะเวลาที่ข้าพเจ้าบวชอยู่นั้นไว้แล้ว ขอให้ทุก ๆ ฝ่ายจงสมัครสมานกัน ช่วยกันรักษาราชการให้ดำเนินไปด้วยดีเถิด

ข้าพเจ้าขอขอบใจรัฐบาล ที่ได้รับภาระจัดเตรียมการบรรพชาอุปสมบทของข้าพเจ้าด้วยความตั้งใจดี ขอบใจทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การนี้ได้เป็นไปสมตามประสงค์ ทั้งขอขอบใจทุกๆ ท่านที่แสดงความปรารถนาดีมาร่วมประชุมกันในที่นี้ ขอจงได้รับส่วนกุศลอันจักพึงมี จากการที่ข้าพเจ้าบรรพชา อุปสมบทครั้งนี้โดยทั่วกัน

ขอคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลพรให้ทุกท่านทั้งปวง ให้มีความสุขความเจริญรุ่งเรืองด้วย เทอญ.

ในวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ออก
สทัญชิตย ฌ พระที่นั่งสุทไธสวรรยปราสาท พร้อมด้วย
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หน้าพระที่นั่ง
สุทไธสวรรยปราสาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
มีพระราชดำรัสแก่ประชาชนผู้ความตอนหนึ่งว่า

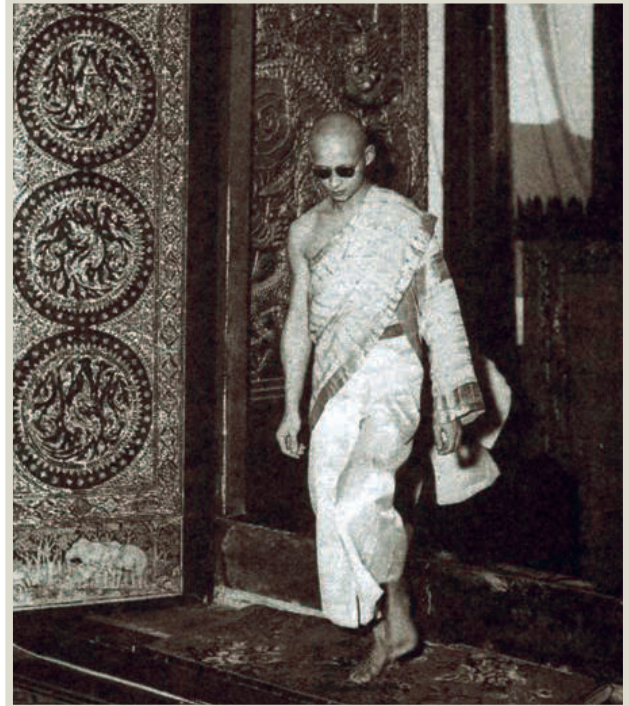
“...ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ท่านทั้งปวงมาร่วม
ประชุมกัน ฌ ที่นี้ ขอถือโอกาสแจ้งคำที่จะบรรพชา
อุปสมบทให้บรรดาอาณาประชาราษฎรทราบทั่วกัน...”

ภาพจากสำนักพระราชวัง

สมเด็จพระราชชนนีฯ ทรงจรดพระกรไกรบิดเปลี่ยนพระเกศา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เป็นปฐมนฤกษ์
หลังพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
วันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙

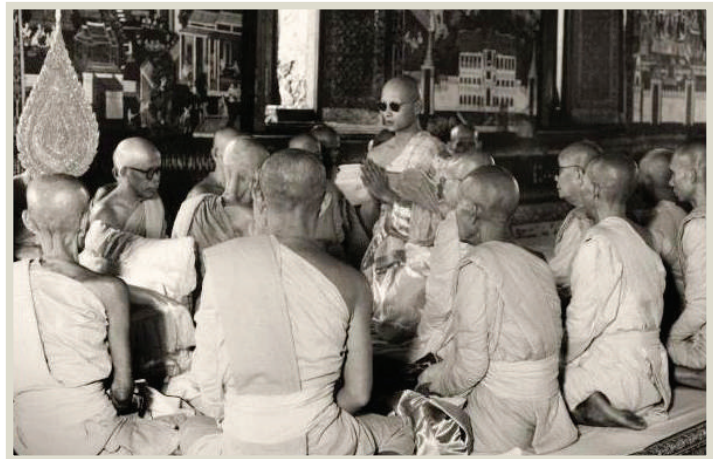
ทรงเครื่องอุปสมบทาเปกข์

สมเด็จพระราชชนนีฯ ถวายผ้าไตร เพื่อทรงขอพรพญา

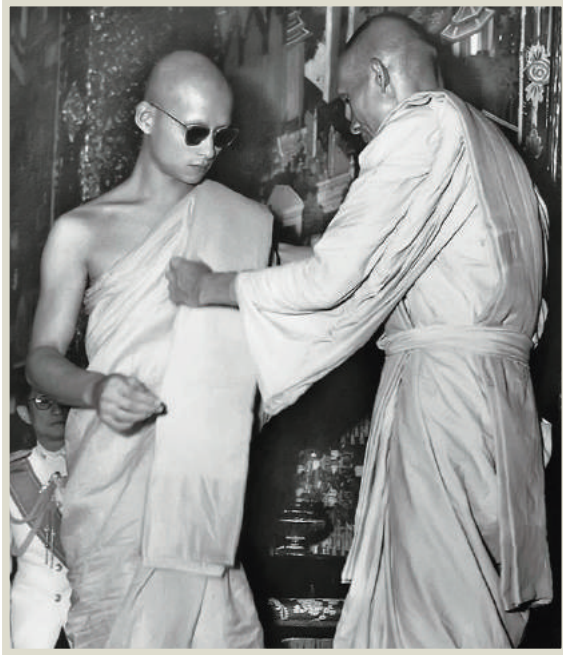

ทรงถือไตรเข้าไปขอพรพรพา

ทรงขอนิสัย ในท่ามกลางสงฆ์

ทรงครองผ้ากาสาวพัสตร์ตามเพศบรรพชิต
พระโสภณคณาภรณ์ (เจริญ สุวฑฺฒโน ป.๙)
เป็นพระอภิบาลแด่พระองค์ถวาย

ทรงถวายเครื่องราชสักการะ ทรงขอสรณคมน์ และทศศีล

พระกรรมวาจาจารย์พระศาสนโคภิน (จวน อุฏฺฐายี ป.๙)
วัดมกุฏกษัตริยาราม

๑. คลังบาตรที่พระองค์ และทูลอธิบายนเรื่องบริขารที่สำคัญ ๔ อย่าง แล้วทรงเสด็จไปยืนทำยาสนะสงฆ์
๒. พระกรรมวาจาจารย์ สวดกรรมวาจาสมมติตน จบแล้วออกจากสังฆสมาคมไปสวดถาม จากนั้นพระกรรมวาจาจารย์เข้าไปยังสังฆสมาคม สวดกรรมวาจาอนุญาตเรียกอุปสัมปทาเปกข์ แล้วเสด็จฯ ไปประทับที่สังฆสมาคม
๓. ทรงขออุปสมบทต่อสมเด็จพระสังฆราช ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์

สมเด็จพระราชชนนีฯ ถวายบาตรสำหรับพระราชพิธีอุปสมบทกรรม

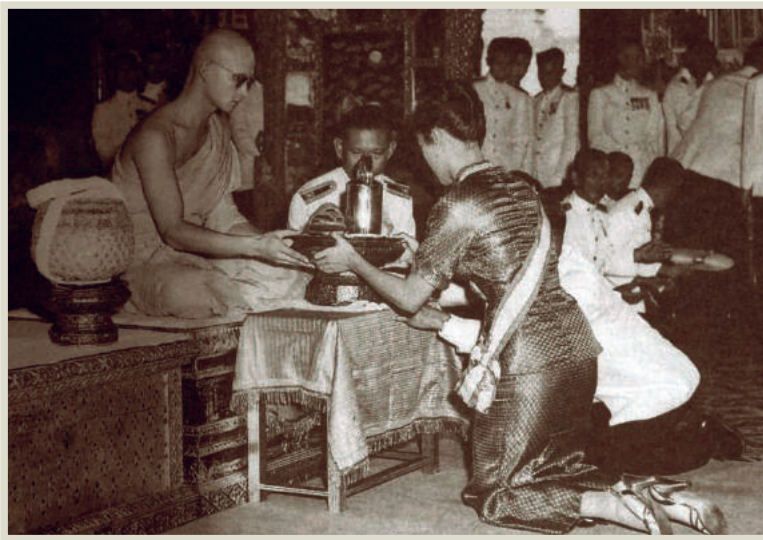

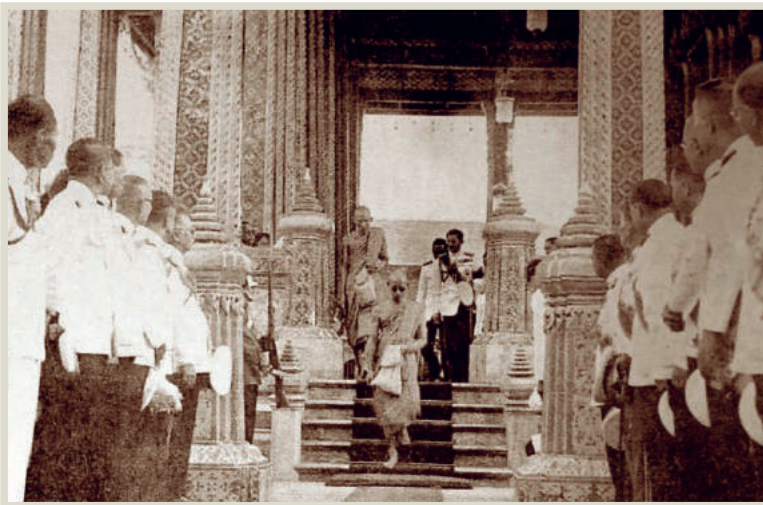
เมื่อทรงรับอุปสมบทเสร็จเป็น
อันทรงดำรงภิกขุภาวะโดยสมบูรณ์แล้ว
สมเด็จพระวันรัต พระอนุศาสนาจารย์
ถวายอนุศาสน์

พระองค์ทรงขอนิลาัย เมื่อทรงขอนิลาัยจบแล้ว
สมเด็จพระสังฆราชา ทรงกระทำอุปสมบทกรรม
และถวายพระฉายาในพระพุทธศาสนาว่า “ภูมিপโล”

สมเด็จพระนางเจ้าพระราชนิศาฯ ทรงถวายผ้าไตรและเครื่องบริขาร

พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยพระโสภณคณาภรณ์ (เจริญ สุวฑฺฒโน ป.๙) วัดบวรนิเวศวิหาร เสด็จฯ ทางหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงรถยนต์พระที่นั่งเข้าไปสู่พระพุทธรัตนสถาน

ในพระพุทธรัตนสถาน ทรงประกอบพิธีราชประเพณี มีพระเถระฝ่ายธรรมยุตินั่งหัตถบาตร ๑๕ รูป เมื่อเสร็จอุปสมบทกรรมเวลา ๑๗.๔๓ น. แล้ว เสด็จฯ โดยรถยนต์พระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระสังฆราช พระราชอุปัชฌายาจารย์ สู่วัดบวรนิเวศวิหาร วันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙

พระพุทธรัตนสถาน เป็นอาคารหนึ่งในบริเวณสวนศิลาลัย พระบรมมหาราชวัง เดิมมีฐานะเป็นพระอุโบสถสำหรับฝ่ายใน (วัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีพระอุโบสถสำหรับฝ่ายหน้า)

สำนักพระราชวัง. พระบรมมหาราชวัง. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, พุทธศักราช ๒๕๔๗. ๓๓๑ หน้า.

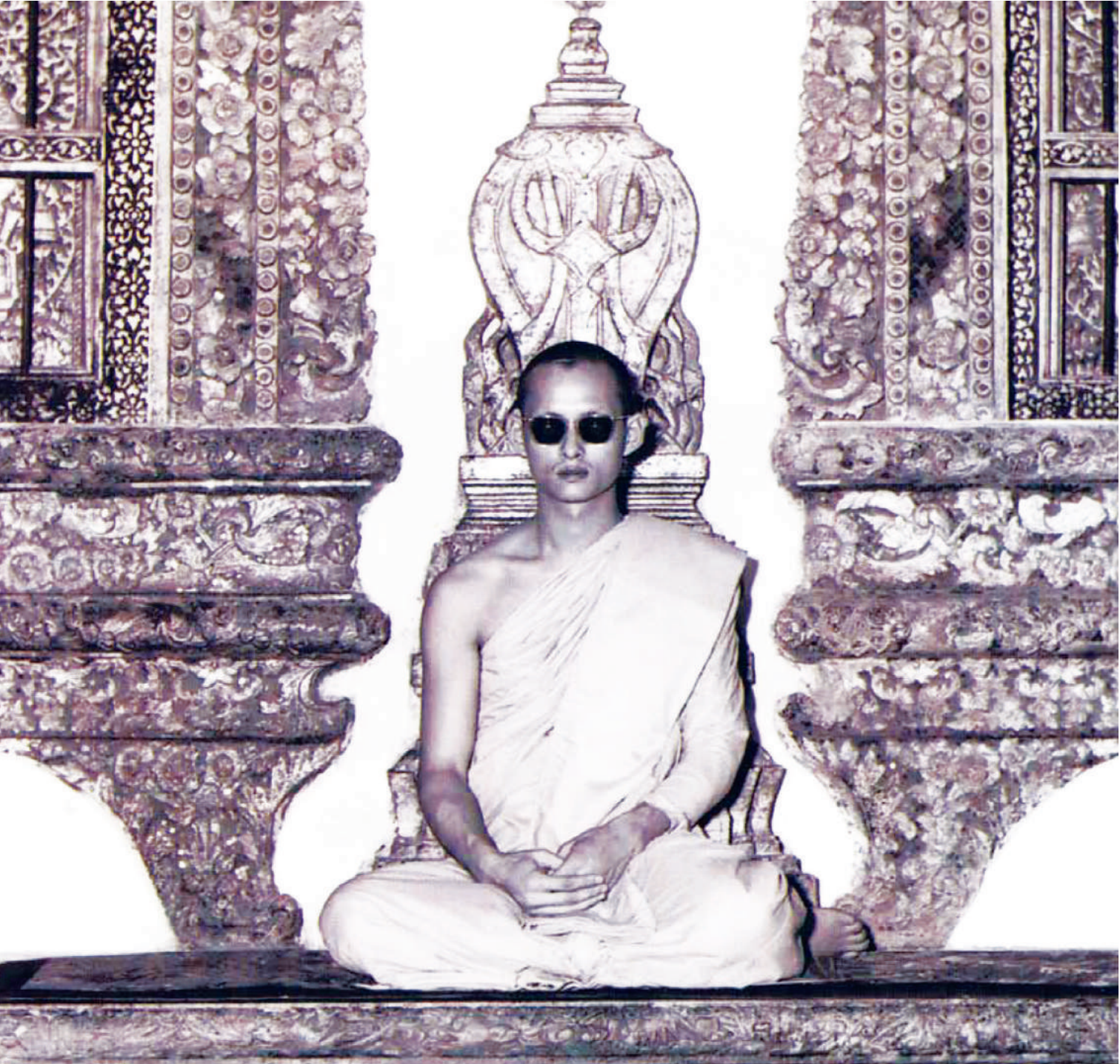

รถยนต์พระที่นั่งเคลื่อนจากพระบรมมหาราชวัง ไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
ผ่านถนนราชดำเนิน มีประชาชนเฝ้าฯ ตลอดสองข้างทาง ทำให้ขบวนรถยนต์พระที่นั่งเคลื่อนที่ไปได้ช้า ๆ

[illegible]

อนึ่ง ขอมุขพลิกษณ์นั้น ทรงดำรงอยู่ในความเป็นอัครพุทธ
ศาสนูปถัมภก จงทรงอุปถัมภ์จัดแจงทะนุบำรุงเพื่อความเจริญ
งอกงามไพศาลแห่งพระพุทธศาสนา เทอญฯ

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช

วันจันทร์ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๔๙๕

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ชื่น นพวงศ์) ประทานพระโอวาท

การทรงผนวชวันนี้ เป็นประโยชน์มากสำหรับคนผู้นับถือพระพุทธศาสนา เพราะเขายินดีกันมากแต่ว่าที่ได้เป็นประโยชน์สำหรับพระองค์เองนั้น ต้องประพฤติปฏิบัติธรรมวินัย คือบวชด้วยกายอย่างหนึ่งบวชด้วยใจอย่างหนึ่ง ถ้าทั้ง ๒ อย่างผสมกันเข้าแล้ว จะเป็นกุศลยิ่ง

การบวชด้วยกายนั้น ต้องทำพิธีในที่ประชุมสงฆ์ แต่การบวชด้วยใจต้องตั้งพระราชหฤทัยเรียนพระพุทธศาสนาในพระวินัย ทรงอ่านดูข้อบังคับที่จะไม่ประพฤติกดโกง และในพระธรรม ทรงศึกษา เพื่อปฏิบัติตามฝึกหัดพระราชหฤทัย ให้สงบระงับ

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อทรงผนวชแล้ว มีพระออกไปบอกอนุศาสน์

อนุศาสน์ แปลว่า คำสอนในลำดับ คือเมื่อบวชเสร็จก็ต้องสอน แม้เป็นภาษาบาลีก็ต้องสอนกันพระพุทธบัญญัติ พระพุทธภาษิตก็สอนอย่างนั้น แต่การสอนอนุศาสน์ในครั้งพุทธกาล เมื่อพูดภาษาบาลีเขารู้กัน แต่สมัยนี้พระพุทธศาสนา แพร่หลายมาถึงประเทศเรา ซึ่งไม่ใช่ภาษามคธ ผู้ไม่ได้เรียนภาษามคธก็ฟังไม่รู้เรื่อง เพราะฉะนั้น ควรทรงศึกษาเสียให้เข้าพระทัย

เสด็จฯ ไปเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช ณ พระตำหนักบัญชาเบญจมา
ทรงถวายดอกไม้ธูปเทียน ทรงสดับพระโอวาท

ทรงวิกัปไตรจีวร บนพระตำหนักทรงพรต ณ พระตำหนักปั้นหย่า
โดยมีพระโสภณคณาภรณ์ เป็นพระพี่เลี้ยง

ข้อต้น ท่านสอนว่า ผู้บวชต้องอาศัยบิณฑบาตเขาเลี้ยงชีวิต แต่ไม่บังคับ ถ้ามีอติเรกลาภ
อื่นๆ เขาถวายก็ใช้ได้

ข้อที่ ๒ ท่านสอนให้ใช้ผ้าบังสกุล คือผ้าที่เขาทิ้งเปื้อนฝุ่นแล้วเก็บมาซัก มาย้อม มาเย็บ
คือ ทำเป็นกระทงๆ อย่างที่ใช้นี้แต่ว่าไม่บังคับ ถ้าอติเรกจีวร ที่ได้มาโดยชอบธรรม ก็ใช้ได้

ข้อที่ ๓ ท่านสอนให้อาศัยยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า เพราะคนเราต้องเจ็บ เมื่อเจ็บแล้วต้อง
กินยา ยาดองน้ำมูตรเน่า เป็นยาถ่ายด้วย และเป็นยาแก้ไข้ด้วย แต่ไม่บังคับโดยเด็ดขาด
เป็นแต่ว่าถ้าไม่ได้อติเรกลาภ คือ ยาอื่น ก็ให้ใช้ยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า

ข้อที่ ๔ ท่านสอนให้อาศัยเรือนว่างเปล่า ให้อาศัยโคนไม้เป็นที่อยู่ แต่ไม่ห้ามเด็ดขาดถ้ามี
อติเรกลาภ คือกุฎีที่อยู่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ คือต้องรู้ว่า พระแต่ก่อนนั้นผิดเคืองมาก ต้องอาศัย
ปัจจัย ทั้ง ๔ นี้ เป็นอยู่

แถลงเว้นข้อห้ามที่สำคัญ ล่วงเข้าแล้วทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ เรียกว่าต้องปาราชิก

วันนี้ สอนแต่เพียงเท่านี้ก่อน ถวายหนังสือไป หนังสือนวโกวาท ถ้ามีเวลาควรทรงแอ่าน
ทรงแอ่านวินัยให้จบเสียก่อน และอ่านให้เข้าพระทัย เพื่อจะได้ประพฤติตาม ถ้าไม่เข้าพระทัยก็รีบ
สั่งถามพระพี่เลี้ยง

ส่วนธรรมะ อธิบายไว้ในโอวาทแล้ว เพราะฉะนั้น ถ้ามีเวลาควรทรงแอ่านเพื่อฝึกหัด
พระราชาหนุทัยให้สงบระงับ ให้เป็นการบวชด้วยพระราชาหนุทัยด้วย บวชพระกายด้วย

วันนี้ พอกันทีทรงเหน็ดเหนื่อยมามากแล้ว

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันอังคารที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๙

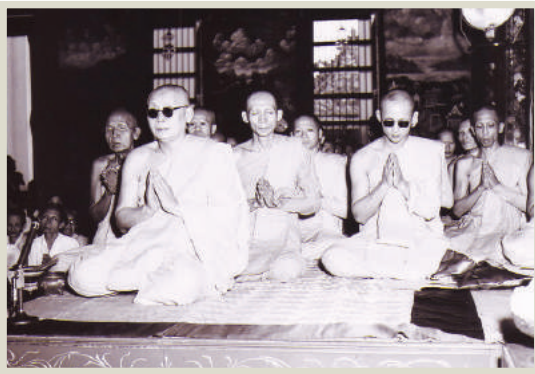
เวลา ๘.๐๕ น. เสด็จฯ ลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า จากนั้นทรงสดับวินัยมุข เรื่อง **“อุปสัมปทา”** ซึ่งพระสาธุศีลสังวรอ่านถวาย จบแล้ว จึงเสด็จฯ ไปทรงพระราชปฏิสันถารกับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพนิภา ซึ่งทรงจัดพระกระยาหารเพลมาถวาย จากนั้นทรงพระอักษรจนถึงเวลา ๑๐.๔๕ น. จึงเสด็จฯ ขึ้นพระตำหนักปั้นหยา ทรงฟังพระสวด ทรงถวายภัตตาหารเพล พระพรหมมุนี แล้วเสด็จฯ ไปถวายของพระสงฆ์ที่ได้รับพระราชทานฉันถวายอดิเรก

เวลา ๑๗.๐๕ น. เสด็จฯ ลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเย็นแล้ว ทรงสดับอรรถศาสตร์เรื่อง **“हितजरया”** ซึ่งพระครูวิสุทธิธรรมภาณอ่านถวาย จบแล้ว เสด็จฯ กลับพระตำหนักที่ประทับ ทรงพระอักษร จนถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. ทอดพระเนตรโทรทัศน์ ซึ่งออกอากาศข่าวทรงผนวช และข่าวงานถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า ระหว่างนั้นมีพระราชปฏิสันถารกับพระราชาคณะ ที่ทรงนิมนต์มาคู่ด้วย จนถึงเวลา ๒๐.๕๐ น. พระราชาคณะทูลลากลับ จากนั้น ทรงนมัสการพระบนพระตำหนักปั้นหยา แล้วเข้าที่พระบรรทมเวลา ๒๒.๐๕ น.

เสด็จฯ ลงพระอุโบสถเป็นประจำ เพื่อทรงทำวัตรเช้า-เย็น ตลอดเวลาที่ทรงพระผนวช

ประทับในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร

ทรงทำวัตรในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช

วันพุธที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๙๙

เวลา ๘.๐๕ น. เสด็จฯ ลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า จากนั้นทรงสดับวินัยมุข เรื่อง **“พระวินัย”** ซึ่งพระสาธุศีลสังวร อ่านถวาย จบแล้ว จึงเสด็จฯ ไปเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช

เวลา ๑๔.๒๘ น. พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับรถยนต์พระที่นั่งจากวัดบวรนิเวศวิหาร เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อทรงร่วมสังฆกรรมในพิธีผนวชและอุปสมบทนาคหลวงในพระบรมราชานุภาพ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นประธานในพิธี ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เวลา ๒๐.๒๐ น. พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพระภิกษุที่บวชใหม่ ซึ่งจำพรรษาอยู่ในวัดบวรนิเวศเช่นเดียวกัน จากนั้นพระพรหมมุนี รองเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ได้นำพระภิกษุที่บวชใหม่ ทั้ง ๕ รูป เข้าเฝ้าพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายดอกไม้ ฐูป เทียน

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๙

เวลา ๘.๐๕ น. เสด็จฯ ลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า จากนั้นทรงสดับวินัยมุข เรื่อง สิกขาบทตอน **“ปาราชิก”** ซึ่งพระสาธุศีลสังวรอ่านถวาย จบแล้ว จึงเสด็จฯ ไปทูลลา สมเด็จพระสังฆราช เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระเชตุพนฯ ทรงนมัสการพระอัฐิของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส มีพระราชปฏิสันถารกับพระธรรมดิลก พอลสมควร พระธรรมดิลกได้ทูลเรื่องพระตำหนักที่ประทับของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส และการบูรณะซ่อมแซมขณะนี้ มีประชาชนไปเฝ้าฯ ถวายดอกไม้ธูปเทียน ภายในบริเวณที่เสด็จฯ ผ่าน

เวลา ๑๗.๐๕ น. เสด็จฯ ลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเย็น แล้ว ทรงสดับบรรพชาสูตรเรื่อง **“กรรม”** ซึ่งพระมหานายกอ่านถวาย วันนี้พระสงฆ์เตรียมพร้อมงานพระราชทานผ้าพระกฐิน

เวลา ๒๑.๕๕ น. เสด็จขึ้นนมัสการพระแล้วเสด็จเข้าที่พระบรรทม

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันศุกร์ที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๙

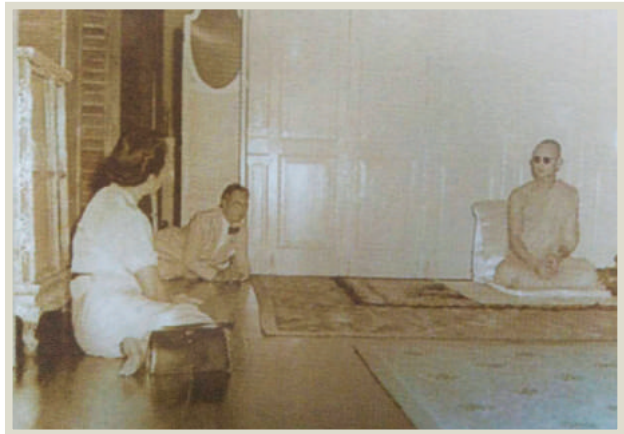
วันนี้สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗ เสด็จฯ มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพระภิกษุ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ พระตำหนักปั้นหย่า หลังจากเสวยพระกระยาหารเพลแล้ว พระพรหมมุนี รองเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ได้เข้าเฝ้าถวายธรรมะ เรื่อง **“ว่าด้วยความเป็นภิกษุ”** จากนั้นเสด็จฯ ไปยัง พระตำหนักเพชรโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉัตรประภา พระราชธิดาในพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเจ้าคุณจอมมารดา ลำลี) และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐาสารี เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททวายเป็นหมู่ ฐูป เทียน ณ พระตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร แล้วเสด็จฯ ไปทรง เยี่ยมพระอาการสมเด็จพระสังฆราช

หลังจากทรงทำวัตรเย็นแล้ว พระภิกษุพระบาท- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสดับบวรวิธาน เรื่อง **“ความ บริสุทธิ์”** และเรื่อง **“ภาวนา”** ซึ่งพระมหานายกอ่านถวาย

เวลา ๒๑.๓๐ น. เสด็จขึ้นนมัสการพระ แล้วเสด็จ เข้าที่พระบรรทม

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉัตรประภา พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเจ้าคุณมารดาลำลี) เฝ้าฯ ณ พระตำหนักเพชร

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เฝ้าฯ ณ พระตำหนักปั้นหย่า

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันเสาร์ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๙

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

วันนี้เป็นวันธรรมะสวนะ แรม ๘ ค่ำ พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงพระอุโบสถ เวลา ๐๙.๐๕ น. ทรงทำวัตรเช้า จบแล้วอุบาสกอุบาสิกาทำวัตร หลังจากนั้นพระโสภณคณาภรณ์ แสดงพระธรรมเทศนา **“อัคคกถา”** ถวาย

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา เสด็จมาทรงฟังธรรมด้วย มีอุบาสกและอุบาสิกามาฟังธรรมเต็มทั้งในพระอุโบสถและภายนอกพระอุโบสถ และได้พากันซื้อดอกไม้ ฐูปเทียน จากร้านขายดอกไม้ใกล้วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อนำมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายด้วย

เวลา ๑๕.๔๕ - ๑๖.๓๐ น. พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงพระอุโบสถ ในงานพระราชพิธีพระราชทานพระกฐิน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสด็จฯ สมเด็จพระสังฆราช เสด็จลงพระอุโบสถรับผ้าพระกฐิน รู้สึกมีพระพักตร์แจ่มใสมาก

เวลา ๒๑.๑๐ น. พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงพระอุโบสถ แล้วทรงชักผ้าป่าที่ไวยาวจักรจัดถวาย ที่เขาหน้าพระตำหนักปั้นหยาทกแต่งโดยเจ้าหน้าที่ มีชะนีร้อยด้วยดอกไม้แขวนไว้มีคาถาชักผ้าป่าเขียน และมีไฟฉายไว้เวลาเสด็จลงปิดไฟ และนำผ้าออกหมด เวลาเสด็จฯ กลับ จึงทอดพระเนตรเห็นทรงชักผ้าป่า แล้วทรงพระราชปรารภว่ามีมากแล้วจึงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำไปพระราชทานแก่พระภิกษุชราที่ยังขาดแคลน

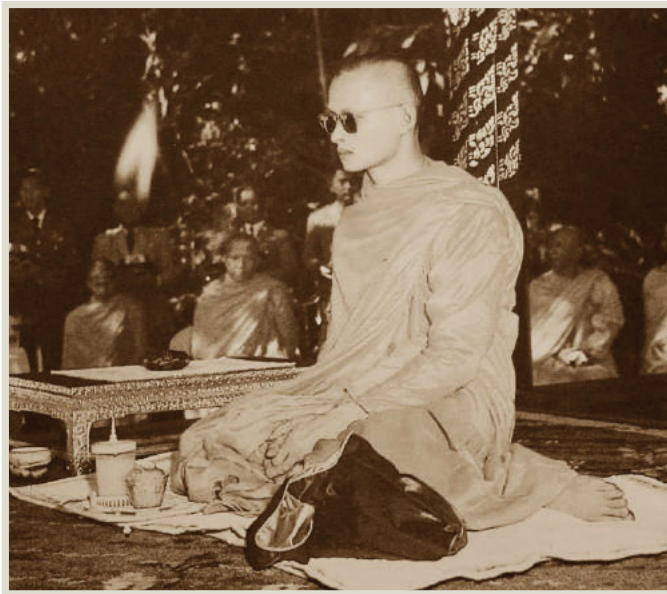
พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันอาทิตย์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๙๙

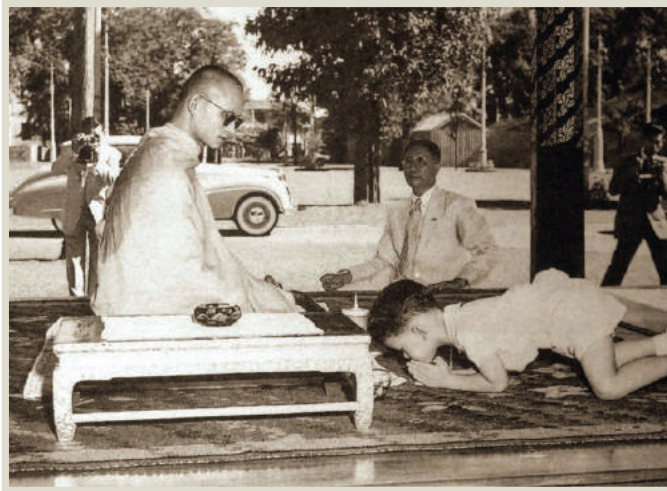
วันนี้หลังจากเสด็จฯ ลงทำวัตรเช้า ไม่มีอ่านวินัยบัญญัติถวาย เพราะจะเสด็จไปทรงรับบิณฑบาตร พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

ครั้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งอัมพรสถานแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์กับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอาหารบิณฑบาตแล้ว พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ ศาลาภาภิรมย์

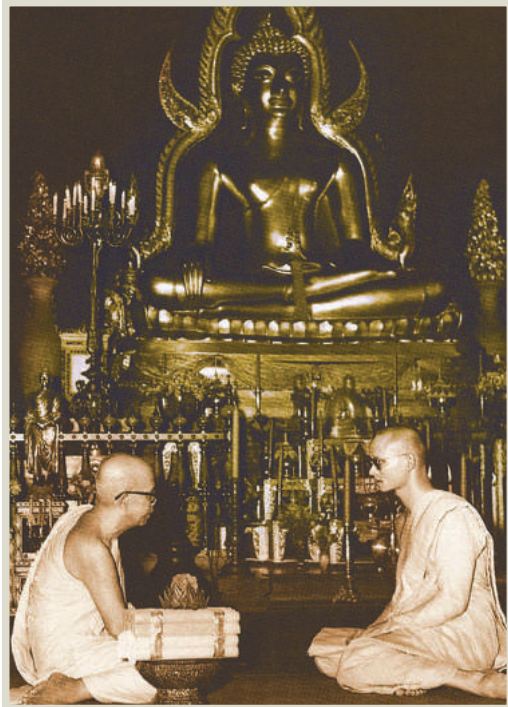
เสด็จฯ ไปถวายดอกไม้ธูปเทียนพระศาสนโศภน (จวน อุฏฐายี ป.๙)
พระกรรมวาจาจารย์ ที่วัดมกุฏกษัตริยาราม
พระศาสนโศภนถวายหนังสือ และพระวินัยมนีฯ ถวายพระสิวลีที่ได้จากพม่า
พร้อมด้วยตะลุมมุกลีๆ

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ เข้าเฝ้าฯ

เสด็จฯ ไปถวายดอกไม้ธูปเทียน สมเด็จพระวันรัต (ปลด กิตฺติโสภโณ ป.๙)
พระอนุศาสนจารย์ ที่วัดเบญจมบพิตร วันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙

สมเด็จพระวันรัต ถวายหนังสือ

ทรงรับอัฐฐาบริหารของ พณฯ ประธานาธิบดีแห่งประเทศพม่า
ที่พระตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร
วันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙

เวลา ๑๗.๐๐ น. เสด็จลงอุโบสถ ทำวัตรเย็น และทรงสดับพระธรรม
เรื่อง **“พละทั้ง ๕”** พระพรหมมุนีถวาย ในการนี้ทรงพระกรุณาโปรดให้
พระภิกษุทั้ง ๕ มาฟังด้วย ทรงสนทนาธรรมเรื่อง **“ธรรมะ”** พระพรหมมุนี
อธิบายว่า **“ธรรม”** แปลว่า **“ทรง”** เป็นทั้ง (๑) กุศล (๒) อกุศล(๓) กลาง ๆ
ธรรมแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ธรรมะฝ่ายโลกียะ คือไม่มีรู้ เช่น ก้อนหิน กววด ทราย ต้นไม้
ธรรมอันอยู่ในโลก
๒. ธรรมะที่เป็นโลกุตตระ ธรรมอันอยู่เหนือโลก มีรู้อยู่ในตัว
ตัวอย่างเช่น

โลกียะ คือ เหตุผล ได้ เสีย ชนะ ดี ชั่ว อารมณ์
อยากได้ รักใคร่ ฯลฯ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงได้

โลกุตตระ คือ รู้ว่าง รู้โปร่ง รู้หยุด รู้เยียบ รู้สงบ รู้นิ่ง
รู้ของจริงแจ้งประจักษ์ชัด รู้อยู่กับตัว

จากนั้นเสด็จขึ้นนมัสการพระบนพระตำหนักปั้นหย่า
แล้วเสด็จเข้าที่พระบรรทม

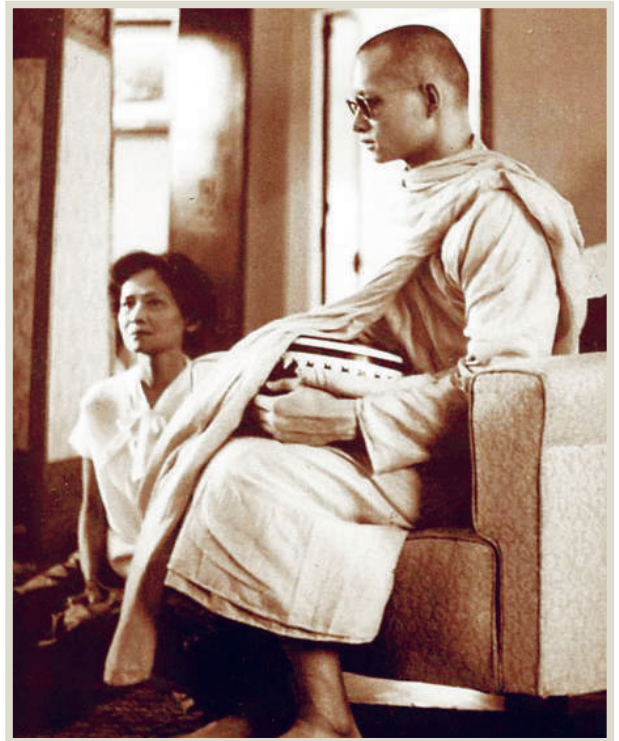

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช
วันจันทร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๔๙๙

หลังจากเสด็จลงทำวัตรเช้าเสร็จ พระภิกษุ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน
โดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังวังสระปทุม เพื่อทรงรับบิณฑบาต
จากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระ
พระเจ้าพี่นางเธอ พร้อมด้วยเจ้านายชั้นหม่อมเจ้า

มีหม่อมเจ้าอัษฎฉัตรวารี หม่อมเจ้าอภิมรณ หม่อมเจ้าสุภาภรณ์
ท่านผู้หญิงสุรางค์ศรี หม่อมเอลิซาเบท ในกรมพระยา
ชัยนาทฯ ฯลฯ คอยถวายบิณฑบาตอยู่

ในตอนเย็น เสด็จลงพระตำหนักเพชร ทรงพระ
กรุณาโปรดฯ ให้พระเถระ (ชั้นราชขึ้นไป) และบรรพชิต
จีน ญวน เข้าเฝ้าถวายอนุโมทนา และถวายพระพร
สมเด็จพระวันรัต สังฆนายก อ่านคำถวายพระพรในนาม
พระเถระแห่งคณะสงฆ์ไทย และบรรพชิตจีน ญวนดังนี้

คำถวายพระพร

สมเด็จพระวันรัต สังฆนายก

ถวายในนามพระเถรานุเถระแห่งคณะสงฆ์ไทย และบรรพชิต จิน ญวน

ณ พระตำหนักเพชร

วันที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙

ขอพระราชทานพระบรมราชาโรกาส ถวายพระพร

พระเถรานุเถระแห่งคณะสงฆ์ไทยกับมีพระสงฆ์สมณศักดิ์อานัมนิกาย และจีนิกายมาร่วมสมทบด้วย ซึ่งพร้อมอยู่ ณ ที่เฉพาะพระพักตร์ ณ บัดนี้ ต่างมีปิตินดีซาบซึ่งในพระราชศรัทธาประสาทาธิคุณแห่งสมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ที่ได้ทรงลาพระราชากรณียกิจชั่วคราว ทรงบรรพชาอุปสมบทบำเพ็ญพระเนกขัมมบารมี ในพระบวรพุทธศาสนา ด้วยทรงยืนยันความเชื่อมั่นในสัจจธรรม ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศแล้ว สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ไม่เป็นเพียงพระราชทานพระบรมราชาอุปถัมภ์ในภายนอกเท่านั้น ยังได้ทรงพระราชศรัทธาทรงบรรพชาอุปสมบท เพื่อได้ทรงปฏิบัติในพระธรรมวินัยอย่างใกล้ชิด เพื่อได้ทรงประจักษ์ด้วยพระปัญญา

อาตมภาพพระสงฆ์ทั้งปวงมีกัลยาณจิตเป็นสมานฉันท์ขอถวายอนุโมทนาสาธุการ ในพระราชากุศลนี้เป็นอย่างยิ่ง ขอพระเดชานุภาพคุณพระศรีรัตนตรัยพร้อมทั้งพระราชากุศลนี้ จงดลบันดาลอภิบาลรักษาสมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ให้เสด็จสถิตดำรงเป็นองค์เอกอัครพุทธศาสนูปถัมภกยืนยงตลอดกาลนาน เพื่อได้ทรงอภิบาลอุปถัมภ์บำรุงพระบวรพระพุทธศาสนา อันเป็นมิ่งขวัญของประเทศชาติให้วัฒนาสถาพรอำนวยสุขประโยชน์อันไพศาล ในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ

ขอถวายพระพร

พระราชดำรัสตอบคณะสงฆ์

พระคุณเจ้าทั้งหลาย

ดิฉันขอขอบพระคุณเป็นอันมาก ในการที่ได้แสดงไตรปิฎกครั้งนี้ แม้ดิฉันจะได้อยู่ในสมณเพศมาเป็นเวลาอันน้อยก็ตาม รู้สึกว่าได้รับการต้อนรับจากสงฆ์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ทั้งได้รับความรู้ในพระธรรมวินัย และทางปฏิบัติเท่าที่เวลาจะอำนวย ทั้งนี้ทำให้เกิดความรู้สึกว่าพระพุทธศาสนาเป็นทางแห่งความเจริญแก่ผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

ขออำนาจแห่งความสามัคคีที่พระคุณทั้งหลายได้แสดงอยู่ ณ บัดนี้ จงเป็นนิมิตอันดีที่จะเพิ่มพูน ความรุ่งเรืองมั่นคงแห่งพระศาสนาสืบไป

จบแล้วเสด็จลงหน้าพระตำหนักเพชร ประทับฉายพระบรมฉายาลักษณ์ร่วมกับพระเถรานุเถระ

เวลา ๑๘.๐๕ น. เสด็จฯ ลงพระอุโบสถ ทำวัตรเย็น ทรงสดับเรื่อง **“ศาสนากับคน”** ซึ่งพระมหานุกุลธรรมอานถวาย จากนั้นพระพรหมมุนีขึ้นถวายธรรมะเรื่อง **“การใช้ปัญญา”** ทรงสนทนาธรรมเรื่อง **สัจจะและเรื่องสังขาร**

พระราชปูลง : ขณะที่ทรงผนวชอยู่นี้ เรียกกันว่า “พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” โดยที่ทรงดำรงฐานะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ยังมีอยู่ เป็นเพียงแต่ทรงจีวรเช่นภิกษุเท่านั้น ขอความเห็นจากพระพรหมมุนี

พระพรหมมุนี : เรื่องนี้ทางธรรมะเรียกว่า สมมติซ้อนสมมติ สัจจะซ้อนสัจจะ ความเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็เป็นสมมติอย่างหนึ่งเรียกว่า **“สมมติเทพ”** ความเป็นพระภิกษุก็เป็นสมมติอีกอย่างหนึ่ง ซ้อนขึ้นในสมมติเทพนั้น ในการเช่นนี้ผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกับสมมตินั้นๆ เช่นเมื่อได้รับสมมติเป็นพระภิกษุแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามสิกขาบทของพระภิกษุโดยเคร่งครัด จักปฏิบัติแต่หน้าที่สมมติเทพ

อย่างเดียวไม่ได้ แต่ถ้าหน้าที่ของสมมติเทพที่ไม่ขัดกับสิกขาบทวินัยก็อาศัยได้ เช่น คำที่เรียกว่า “เสวย สรง บรรพม” เป็นต้นยังใช้ได้

สัจจะ คือความจริงนั้น ตามที่ท่านอธิบายกันมีหลายอย่าง แต่เมื่อกล่าวโดยหลักธรรม ก็มี ๒ อย่าง คือ

๑. สมมติสัจจะ จจริงโดยสมมติยกย่องขึ้นให้เป็นอย่างนั้น ให้เป็นอย่างนี้ เช่น สมมติให้เป็นเทวดา สมมติให้เป็นพระอินทร์ พระพรหม ผู้นั้นก็เป็นตามเขา สมมติเพียงแต่ชื่อ แต่ไม่ได้เป็นจริงไปเช่นนั้นด้วย เช่น เขาสมมติให้เป็นพระอินทร์ ชื่อพระอินทร์ก็มีอยู่แก่ผู้นั้น แต่ผู้นั้นก็ไม่ใช่เป็นพระอินทร์ตัวเขียวไปด้วย เขาสมมติให้เป็นพระนารายณ์ ชื่อนารายณ์ ก็มีอยู่แก่ผู้นั้น แต่ผู้นั้นก็หาได้เป็นพระนารายณ์ตัวจริงมี ๔ กรไม่

๒. สภาวสัจจะ จจริงตามสภาวะ เป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ เป็นดินก็เป็นดินจริง เป็นน้ำก็เป็นน้ำจริง เป็นไฟก็เป็นไฟจริง เป็นลมก็เป็นลมจริง เป็นทุกข์ก็เป็นทุกข์จริง เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ก็เป็นเหตุให้เกิดทุกข์จริง เป็นความดับทุกข์ก็เป็นความดับทุกข์จริง เป็นทางให้ถึงความดับทุกข์ ก็เป็นทางให้ถึงความดับทุกข์จริง อย่างนี้เป็นจริงตามสภาวะ

ท่านเรียก อีกอย่างหนึ่งว่า **ปรมัตถสัจจะ** เมื่อพิจารณาแล้วเป็นขั้นของสัจจะไปแล้ว ไม่ใช่ตัวสัจจะ เพราะปรมัตถสัจจะแยกออกเป็น ปรมะ-อย่างยิ่ง อัตตะ-ประโยชน์ สัจจะ-ความจริง รวมกัน แปลว่า ความจริงอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เมื่อมีความจริงที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ก็ย่อมสองความว่า ความจริงที่ไม่เป็นประโยชน์ก็มี ความจริงที่เป็น ประโยชน์ก็มี จึงได้ขั้นดังนี้

๑. ปรมัตถสัจจะ ความจริงที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

๒. อัตถสัจจะ ความจริงที่เป็นประโยชน์อย่างสามัญ

๓. อนัตถสัจจะ ความจริงที่ไม่เป็นประโยชน์

ญาณที่เห็นอริยสัจ ๔ นั้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งของบุคคล เรียกว่า ปรมัตถสัจจะ

ญาณรู้เหตุรู้ผลสามัญ หลบจากเหตุที่เสื่อม บำเพ็ญเหตุที่เจริญ นี่เป็นอัตถสัจจะ

ญาณที่เห็นผิดจากความจริง นี่เป็นอนัตตสังขะ

บุคคลผู้ปฏิบัติต้องละอนัตตสังขะบำเพ็ญแต่อตตสังขะ และปรมัตตสังขะ

สังขาร สังขารแบ่งออกดังนี้ คือ

๑. สังขารส่วนเหตุ ที่กำลังปรุงเรียกว่า สังขารขันธ์

๒. สังขารส่วนผล ที่ปรุงแต่งเสร็จแล้วเรียกว่า รูปขันธ์

ในทางที่ดี เราใช้สังขารให้เป็นประโยชน์ สังขารย่อมปรุงมรรค ปรุงผล

ในทางที่เลว สังขารใช้เรา เราเป็นทาสของสังขาร ย่อมเป็นอันตรายถึงความพินาศ

พระราชปุจฉา : คนที่มีใจเหี้ยม ฆ่าคนแล้วไม่รู้สึกละไรรึนั้น จัดเป็นบุคคลประเภทไหน ทำไมบางคนสร้างกรรมในชาตินี้ไว้มากจึงยังไม่ได้รับผลของกรรมนั้น กลับเจริญมีความสุขอยู่ได้

พระพรหมมุนี : ที่เขายังมีความสุขและเจริญอยู่ ก็เพราะกรรมชั่วที่ทำนั้นยังไม่ให้ผลถึงภพนั้น บุคคลผู้ทำกรรมชั่วย่อมจะได้รับความเดือดร้อนใจในภายหลัง ที่เรียกว่า **“วิปปฏิสาร”** บางกรรมก็อาศัยผลของกรรมที่สร้างมาแต่ปางก่อน ประกอบการกระทำซึ่งประกอบด้วย สติ ปัญญา วิริยะ เมื่อดีก็ดีเลิศ เลวก็เลวที่สุด ก็เพราะปัญญาของเขาเหล่านั้น

พระราชปุจฉา : ทำอย่างไรจึงจะระลึกได้ซึ่งชาติก่อนและชาติหน้า

พระพรหมมุนี : จะต้องบำเพ็ญตนเองให้สูงขึ้นในการปฏิบัติธรรม และอบรมจิตของตนเองให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับ เช่น เด็ก ๆ ระลึกหรือจำวันก่อนไม่ได้ ครั้นเจริญวัยก็จำเหตุการณ์ได้บ้าง และเห็นกาลในอนาคตบ้าง เมื่อเจริญเต็มที่แล้วก็เห็นทั้งเหตุในอดีตและอนาคตอันไกล.

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช

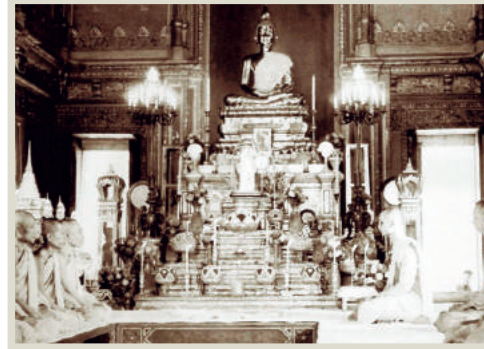
วันอังคารที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๙๙

เสด็จลงพระอุโบสถ ทำวัตรเช้า ทรงสดับวินัยมุข
เรื่อง **“อภิสมจาร”** ซึ่งพระครูวิสุทธิธรรมภาณ อำนวยการ

เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๕.๔๕ น. พระภิกษุพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการ
พระอัฐิกรมหลวงชินวราลริวิวัฒน์ อดีตสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
ณ พระอุโบสถ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม แล้วเสด็จ
พระราชดำเนินไปยังอนุสรณ์รังสีวัฒนา (สุสานหลวง)
ภายในวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เพื่อทรงอุทิศ
พระราชกุศลยังถวายสมเด็จพระราชบิดา สมเด็จพระ
พระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

เวลา ๑๖.๓๐ - ๑๘.๓๐ น. พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและท่านผู้หญิ
งละเอียด พิบูลสงคราม ภริยา เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายดอกไม้ ฐูป เทียน เสร็จแล้ว
พระกรุณาโปรดฯ ให้เจ้าจอมในรัชกาลก่อนๆ เฝ้าทูล
ละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายดอกไม้
ฐูป เทียน

เสด็จฯ นมัสการพระอัฐิ
กรมหลวงชินวราลริวิวัฒน์
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
ณ วัดราชบพิธ

เสด็จฯ ทรงอุทิศพระราชกุศล
ถวายสมเด็จพระราชบิดา
ณ อนุสรณ์ รังสีวัฒนา
ณ วัดราชบพิธ

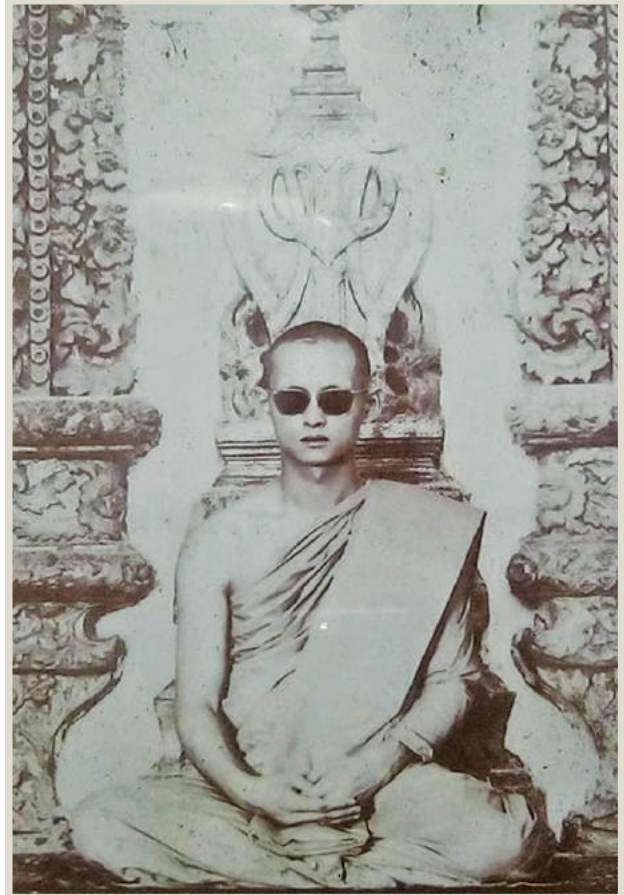
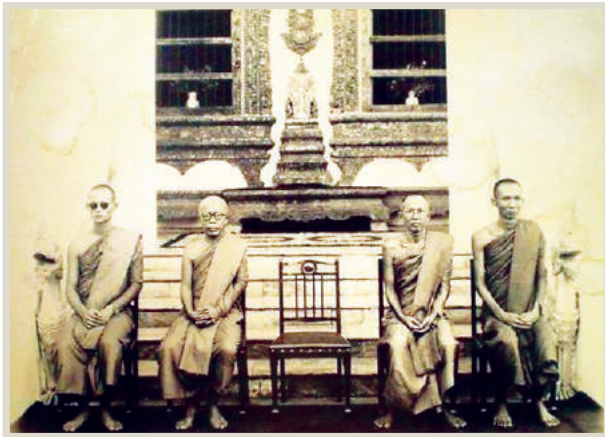
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี และภริยา
เฝ้าฯ ถวายดอกไม้ ฐูป เทียน
ที่พระตำหนักเพชร
วัดบวรนิเวศวิหาร

เจ้าจอมในรัชกาลก่อนๆ เฝ้าฯ
ถวายดอกไม้ ฐูป เทียน
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

จากนั้นเสด็จลง ณ บริเวณหน้าพระอุโบสถ
วัดบวรนิเวศวิหาร นายพระบรมฉายาลักษณ์ร่วมกับ
พระภิกษุวัดบวรนิเวศวิหาร พระอนุศาสนาจารย์ สมเด็จพระ
พระวันรัต และพระกรรมวาจาจารย์พระศาสนโศภน
(จวน อุฏฐายี) เสร็จแล้ว นายพระบรมฉายาลักษณ์เดียว

เวลา ๑๘.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ทรงสดับเรื่อง
“คนกับธรรม” ซึ่งพระมหาบุญธรรมอ่านถวาย

พระพรหมมุนีขึ้นเฝ้าถวายธรรมะ เรื่อง “สังขาร”
โดยละเอียด

ทรงสนทนาศรรมกับพระพรหมมุนีดังนี้

พระราชปูลง : การที่มีคนปาวข้าวทำให้เสียชื่อเสียงและอาจได้รับผลสะท้อนถึงฐานะของครอบครัว ตลอดจนญาติพี่น้องวงศ์ตระกูล สมควรที่สมณเพศและคฤหัสถ์จะปฏิบัติตนเช่นไร เมื่อมีการเช่นนี้เกิดขึ้น

พระพรหมมุนี : **ทางสมณเพศ** จงกระทำความดีต่อไป ความจริงย่อมหนีความจริงไปไม่พ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ประทานโอกาสให้แก่ตัว เช่นพระภิกษุที่ถูกไล่ความก็มีโอกาสแก้ตัวได้

ทางด้านคฤหัสถ์ ถ้าจะฟ้องร้องขอความเป็นธรรมจากศาลก็ไม่ผิด แต่ถ้าตั้งใจปฏิบัติชอบต่อไปโดยไม่สะทกสะท้านต่อการไล่ความ นานเข้าก็คงมีคนเห็นความดี ความชอบของเราจะถือเป็นกรรมก็ได้ เป็นเรื่องของสังฆารส่วนเหตุคือคนอื่นปรุ้งแต่งให้เป็นเรื่องเป็นราว

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช

วันพุธที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๔๕๕

เสด็จลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า จากนั้นพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ พระราชดำเนินรับบาตรที่ทำเนียบรัฐบาล

ในตอนเย็นเสด็จลงพระอุโบสถทรงทำวัตรเย็น เสร็จแล้วทรงสดับธรรม เรื่อง **“คำสอนของพระพุทธเจ้าและการปฏิบัติธรรม”** ซึ่งพระเจมีนมานิต (สิริคุตโตภิกขุ) อ่านถวาย จากนั้น พระพรหมมุนี ขึ้นเฝ้าฯ ถวายธรรมะเรื่อง **“ขันธ ๕”** แล้วทรงปฏิสันถารกับพระภิกษุในพระบรมราชานุูปถัมภ์ จนถึงเวลา ๒๑.๐๐ น. จึงเสด็จเข้าที่พระบรรทม

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๙

เสด็จลงพระอุโบสถ ทำวัตรเช้า ทรงสดับวินัยมธุ เรื่อง **“การวระ”**
ซึ่งพระครูวิสุทธิธรรมภาณ อ่านถวาย

เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๗.๕๐ น. พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปถวายสักการะพระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

เสด็จฯ ไปถวายสักการะพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
 เสด็จฯ สักการะพระร่วงโรจนฤทธิ์แล้ว
 เสด็จฯ เข้าพระวิหาร ถวายสักการะพระบรมสารีริกธาตุ ทำวัตรแล้ว
 เสด็จฯ กระทำประทักษิณพระเจดีย์รอบบน
 (รอบละ ๓๐๐ เมตร) ๑ รอบ
 วันที่ ๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๙

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันศุกร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เสด็จลงพระอุโบสถ ทำวัตรเช้า ทรงสดับวินัยมุข เรื่อง **“อุโบสถ”** ซึ่งพระครูวิสุทธิธรรมภาณ อ่านถวาย วันนี้เป็นวันธรรมสวนะ และภิกษุอุโบสถ ตามประเพณี ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ถีอวันธรรมสวนะและภิกษุอุโบสถ ตามปักษคณนา (วิธีคำนวณดีดีตามปักษ) มีพุทธศาสนิกชน พากันมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพระภิกษุพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกันมากมาย

ในตอนเย็นเสด็จลงพระตำหนักเพชร ทรงพระ กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายทหาร กรมราชองครักษ์เฝ้า ทูลละอองธุลีพระบาท ถวาย ดอกไม้ธูป เทียน และ ถวายจตุปัจจัยสมทบทุน อานันท์มหิตล แล้วเสด็จลง พระอุโบสถทรงทำวัตรเย็น ทรงสดับธรรมเรื่อง **“สัปปริ สบัญญัติ”** คือข้อที่ท่านสัตบุรุษตั้งไว้ ๓ อย่าง ซึ่ง พระเจมีนมานิตอ่านถวาย

เวลา ๒๐.๓๐ - ๒๐.๔๕ น. เสด็จพระราชดำเนิน ไปพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนชัยในพิธีหล่อพระพุทธรูปชินสีห์ จำลอง แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราช ซึ่งมี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ไวยาวจักร เชิญเทียนที่สมเด็จพระ สังฆราชทรงจุด นำมาถวาย ณ พระอุโบสถ

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันเสาร์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เสด็จลงพระอุโบสถ ในพิธีหล่อพระสำหรับงาน บำเพ็ญกุศลฉลองพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา ของ สมเด็จพระสังฆราช ณ บริเวณพระอุโบสถด้านตะวันตก ทรงวางแผ่นทองคำเปลว ๘๔ แผ่น ลงในบ้ำ และทรง เททองหล่อพระพุทธรูป (ทรงถือสายสิญจน์ซึ่งโยงจากบ้ำ เททอง เจ้าหน้าที่เททองลงบ้ำลงสู่พิมพ์ ซึ่งสวมไว้แต่ เข้าตรู่) พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา แล้วเสด็จ พระราชดำเนินกลับ

ทรงเป็นประธานแทนสมเด็จพระ สังฆราช สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ ในพิธีหล่อพระพุทธรูปชินสีห์จำลอง สำหรับงานทรงบำเพ็ญกุศล ฉลอง พระชนมายุ ๘๔ พรรษา ณ บริเวณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร

วันนี้เป็นวันอุโบสถตามปักขคณนา เสด็จลง
พระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า จบแล้วอุบาสก อุบาสิกา
ทำวัตร แล้วพระจุลนาถแสดงพระธรรมเทศนา

เวลา ๑๓.๐๐ น. เสด็จลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตร
ทรงสดับพระปาฏิโมกข์

เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๑๕ น. เสด็จลง พระอุโบสถ
ทรงสดับพระธรรมเทศนาเนื่องในวันธรรมสวนะ ซึ่งพระ
สารทิศลสังวรแสดง

เวลา ๑๙.๒๐ - ๑๙.๓๕ น. เสด็จพระราชดำเนิน
ไปถวายดอกไม้ ฐูป เทียน และพุดลาผนวชต่อสมเด็จพระ
พระสังฆราช และทรงสดับพระโอวาท

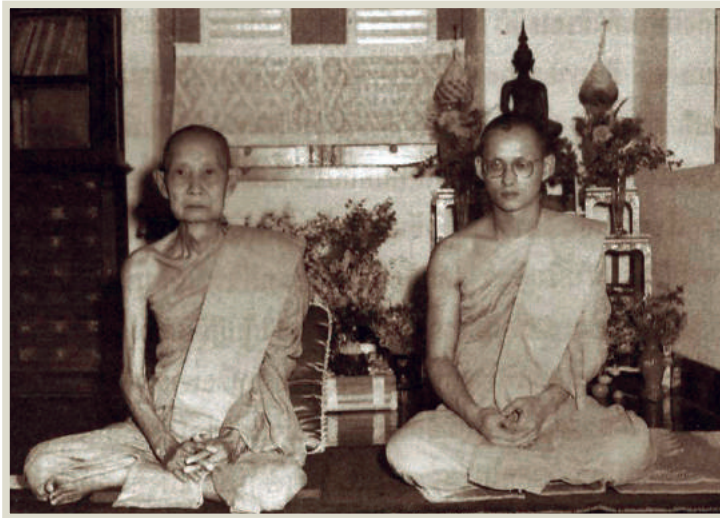
เวลา ๒๑.๐๐ น. ทรงนมัสการพระ แล้วเข้าที่
พระบรรทม

พุดลาผนวชต่อสมเด็จพระสังฆราช
และทรงสดับพระโอวาท บนพระตำหนักปญฺจบเบญจมา

ทรงสดับพระปาฏิโมกข์ ในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร

โปรดเกล้าฯ ให้ฉายพระบรมฉายาลักษณ์ กับสมเด็จพระสังฆราช
กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ชื่น นพวงศ์ ฉายา สุจิตโต ป.๗)
พระราชอุปัชฌายาจารย์ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

พระโอวาทของสมเด็จพระสังฆราช

ถวายแด่พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในวันทรงทูลลาเพื่อทรงลาผนวช ณ ตำนกบัญจบเบญจมา

วันที่ ๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๙

บุญกุศลอันใดที่อาตมภาพได้ประพาศด้วยกายวาจาใจ ขอถวายส่วนบุญส่วนกุศลเหล่านั้นแด่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ขอสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า จงทรงอนุโมทนาส่วนกุศลที่ได้ถวายนั้น ให้เหมือนกับทรงทำด้วยพระองค์เองแล้ว ทรงสถิตอยู่เป็นสุข ปราศจากทุกข์ ทุกทิพา ราตรีกาล ทรงเห็นแต่การที่เจริญทุกเมื่อ อย่าทรงเห็นการที่เสื่อมทรมานแม้แต่อย่างหนึ่งเลย พร้อมทั้งความเจริญด้วยพระชนมายุ วรณะ สุขะ พละ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ตลอดไปจนกาลนาน

ในการทรงผนวชคราวนี้ อาตมภาพไม่ชอบใจตัวเองอยู่ เพราะได้ทำอะไรถวายไม่ได้เต็มที่ เพราะต้องเจ็บเสียจนบัดนี้ก็ยังไมหาย แต่ส่วนสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจได้เต็มที่ ที่แสดงให้เห็นได้ก็คือคนที่นับถือพระพุทธศาสนาทั้งในประเทศ ทั้งนอกประเทศ อนุโมทนาตลอดทั่วถึงกัน และหวังความเจริญ ความสุขแด่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ให้ทรงเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นขวัญใจของบ้านเมือง และของผู้นับถือพระพุทธศาสนา

ว่าถึงบารมี น่าจะทรงทราบ ศัพท์ที่บารมี หมายความว่า เก็บความดี หรือทำความคุ้นเคยกับ ความดีให้เกิดขึ้น ตรงกันข้ามกับอาสวะ คือเก็บความชั่วหรือทำความชั่วให้เกิดพอกพูนขึ้น บารมีไม่ใช่ บุญกุศลโดยตรง บุญกุศลที่บุคคลได้ทำแล้ว ก็ให้ผลเป็นสุขตามควรตามสมัย แต่ความคุ้นเคยหรือความเก็บความดีไว้นั้นเป็นบารมี ตรงกันข้าม การทำชั่วทำร้ายเสียหายที่เป็นบาป นั้นก็ให้ผลชั่วร้าย แก่ผู้ทำตามควรตามสมัย แต่ว่าผู้ทำยังคุ้นเคยอยู่กับความชั่วหรือบาปนั้น นี่เป็นส่วนอาสวะ บารมี เกิดขึ้นได้เพราะรู้ดีรู้ชอบ อาสวะเกิดขึ้นได้เพราะรู้ชั่ว รู้ผิด เพราะฉะนั้น ในที่สุดบารมีจึงชนะอาสวะ

ขอพระบารมีทั้งหลายจงเจริญแด่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันอาทิตย์ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๙

เช้ามีดวันนี้พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินออกบิณฑบาต โดยไม่มีหมาย
กำหนดการ

ภาพที่พระองค์ประทับยืนรอรับบิณฑบาตอยู่
เบื้องหน้า ด้วยสีพระพักตร์ที่อ่อนโยน สงบสำรวมเยี่ยง
พระภิกษุสงฆ์รูปอื่น ๆ สร้างความปลื้มปิติโสมมณัส
อย่างล้นเหลือ ที่ชาวบ้านแถวบางลำพูได้ถวายบิณฑบาต
แต่พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็น
พระมหากษัตริย์ที่เคารพรักและเทิดทูนอยู่เหนือเกล้า
เหนือกระหม่อม

อาหารที่ทรงบิณฑบาตได้จากประชาชน มีเครื่องในไก่ผัดขิง ๑ ห่อ ผัดถั่วงอกยาว ๑ ห่อ กุนเชียงผัดหอมใหญ่กับหมู เนื้อทอด ปลาสดเค็มทอด
ปลาทุทอด รวมอาหารคาว ๗ ห่อ ของหวาน ขนมครก ถั่วแปบ ขนมบ้าบิ่น ส้มเขียวหวาน กลั้วหอม กลั้วไข่ โรตีสี เค้ก ขนมปังปิ้งทานเนย รวม ๙ อย่าง

เวลา ๘.๐๕-๘.๐๐ น. เสด็จลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า ทรงสดับวินัยมุข เรื่อง **“กาลิก ๔”** ซึ่งพระครูวิสุทธิธรรมภาณ อ่านถวาย แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทรงสักการะพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูปสำคัญในวัดบวรนิเวศวิหาร

เวลา ๑๖.๐๐-๑๖.๕๐ น. เสด็จออกพระตำหนักปั้นหยา ในการพระราชพิธีลาผนวช ทรงจุดธูปเทียนเพื่อนมัสการ แล้วทรงประเคนผ้าไตรแก่พระราชอาคันตุกะ ๗ รูป ซึ่งจะเจริญพระพุทธมนต์ พระสงฆ์ออกไปครองผ้า แล้วกลับมาหนึ่งยังอาสนสงฆ์ เจริญพระพุทธมนต์

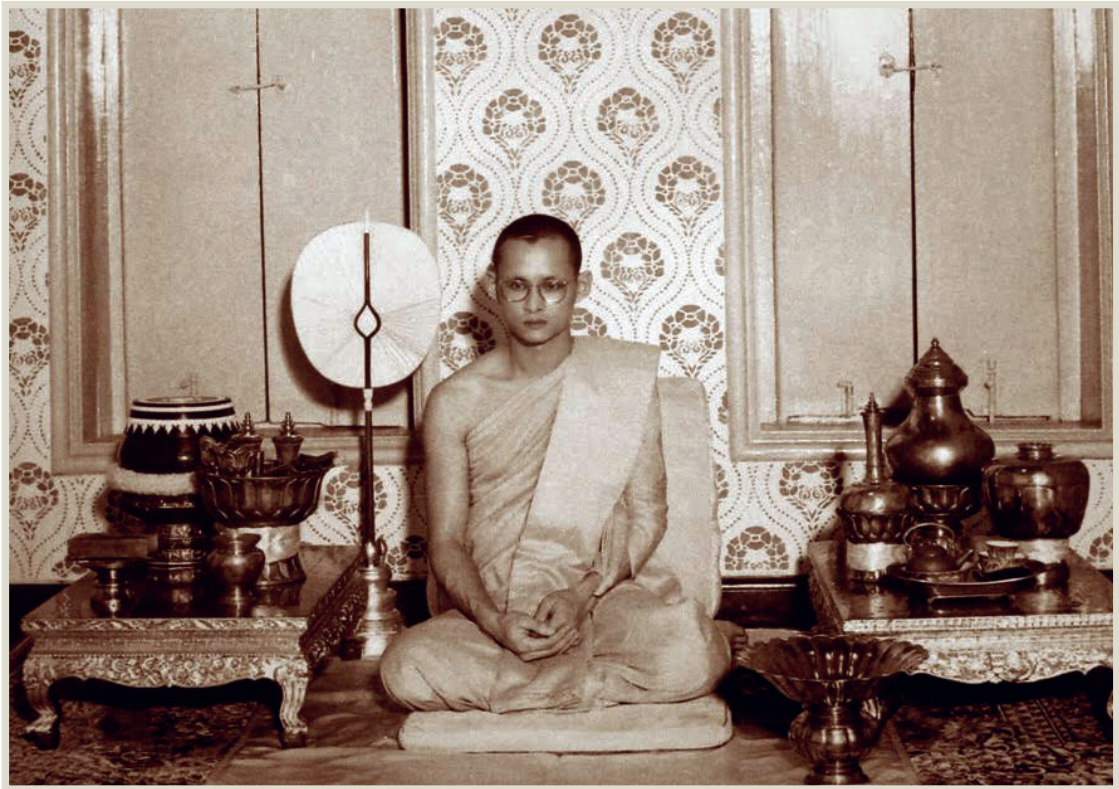
เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๕๐ น. เสด็จลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเย็น ทรงสดับ เรื่อง **“บุญกิริยาวัตถุ ๓ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐”** ซึ่งพระจมีน มานิตย อ่านถวาย จากนั้นพระพรหมมุนี และพระโสภณคณาภรณ์ เฝ้าฯ ถวายธรรม

พระราชกรณียกิจ แห่งการทรงพระผนวช วันจันทร์ที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เวลา ๗.๕๐ น. พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ฉายพระบรมฉายาลักษณ์พร้อมด้วยเครื่องบริวาร แล้วเสด็จลงพระอุโบสถ ทรงทำวัตรเช้า ทรงสดับเรื่อง **“สรุปเรื่องพระวินัยบัญญัติ”** ซึ่งพระครูวิสุทธิธรรมภาณ อ่านถวาย จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินกลับมาปลูกต้นสัก ๑ ต้น ที่บริเวณข้างพระตำหนักปั้นหยา แล้วทรงปลูกต้นสนฉัตร ๒ ต้น ที่บริเวณหน้าพระตำหนักทรงพรต

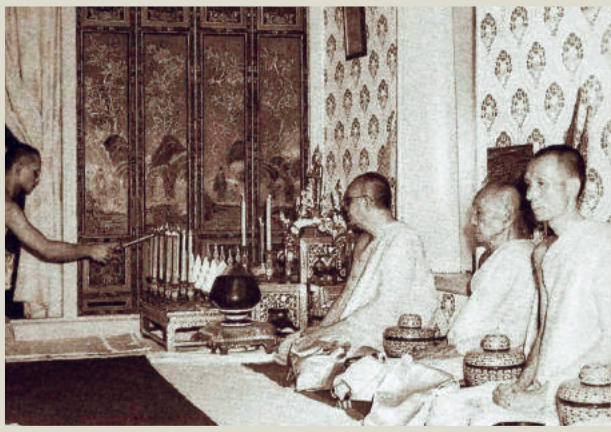
เวลา ๑๐.๑๕ น. เสด็จพระราชดำเนินไป ในพระราชพิธีลาผนวช ทรงประกาศลาสิกขาบท ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ แล้วทรงประกาศลาสิกขาต่อพระสงฆ์ จากนั้นเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปลื้องกาสาตัวพัสดร์ เมื่อทรงเสวยตรพัสดร์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทรงแสดงองค์เป็นอุบาสก แล้วทรงสมทานเบญจศีล แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปยังพระตำหนักทรงพรต เสด็จเข้าที่ทรง สรงน้ำพระพุทธมนต์เป็นการภายใน

ทรงปลูกต้นสัก ๑ ต้น ที่บริเวณข้างพระตำหนักปั้นหย่า แล้วทรงปลูกต้นสนฉัตร ๒ ต้น ที่บริเวณหน้าพระตำหนักทรงพรต

เสด็จฯ ไปยังพระตำหนักปัญจกเบญจมา ทูลลาสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
พระราชอุปัชฌายาจารย์
สมเด็จพระสังฆราช ถวายสร่งน้ำพระพุทธรูป ถวายพระพร

ทรงแถลงการณ์ลาผนวช ณ พระตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร

พระราชดำรัสในการทรงลาผนวช

ในคราวสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

พระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี

คณะรัฐมนตรี และประธานสภาผู้แทนราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ณ พระตำหนักเพชร

วันที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช. ๒๕๑๙

ตามที่ข้าพเจ้าได้แจ้งดำริ เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ศกนี้ว่า จะบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนานั้น บัดนี้ ข้าพเจ้าได้บรรพชาอุปสมบท และได้ลาสิกขาแล้ว ในวันนี้

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือในการนี้ โดยพร้อมเพรียงเป็นที่เรียบร้อยทุกประการ

ข้าพเจ้าขอขอบพระทัย สมเด็จพระบรมราชินี และขอใบรัฐบาล ตลอดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ช่วยกันบริหารการแผ่นดินให้เป็นไปด้วยดี

ขอท่านทั้งปวง จงมีส่วนได้รับกุศล อันพึงจะเกิดขึ้นแต่การบรรพชาอุปสมบทของข้าพเจ้านี้ โดยทั่วกัน.

ภาพบนซ้าย

บันทึกที่ประทับพระตำหนักทรงพรต วัดบวรนิเวศวิหาร ภายหลังทรงลาผนวชแล้ว

ภาพบนขวา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินลงจากพระตำหนักปั้นหย่า

เสด็จพระราชดำเนินออกจากวัดบวรนิเวศวิหาร ไปยังพระที่นั่งอัมพรสถาน

พระราชวังดุสิต

ภาพล่างซ้าย

ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

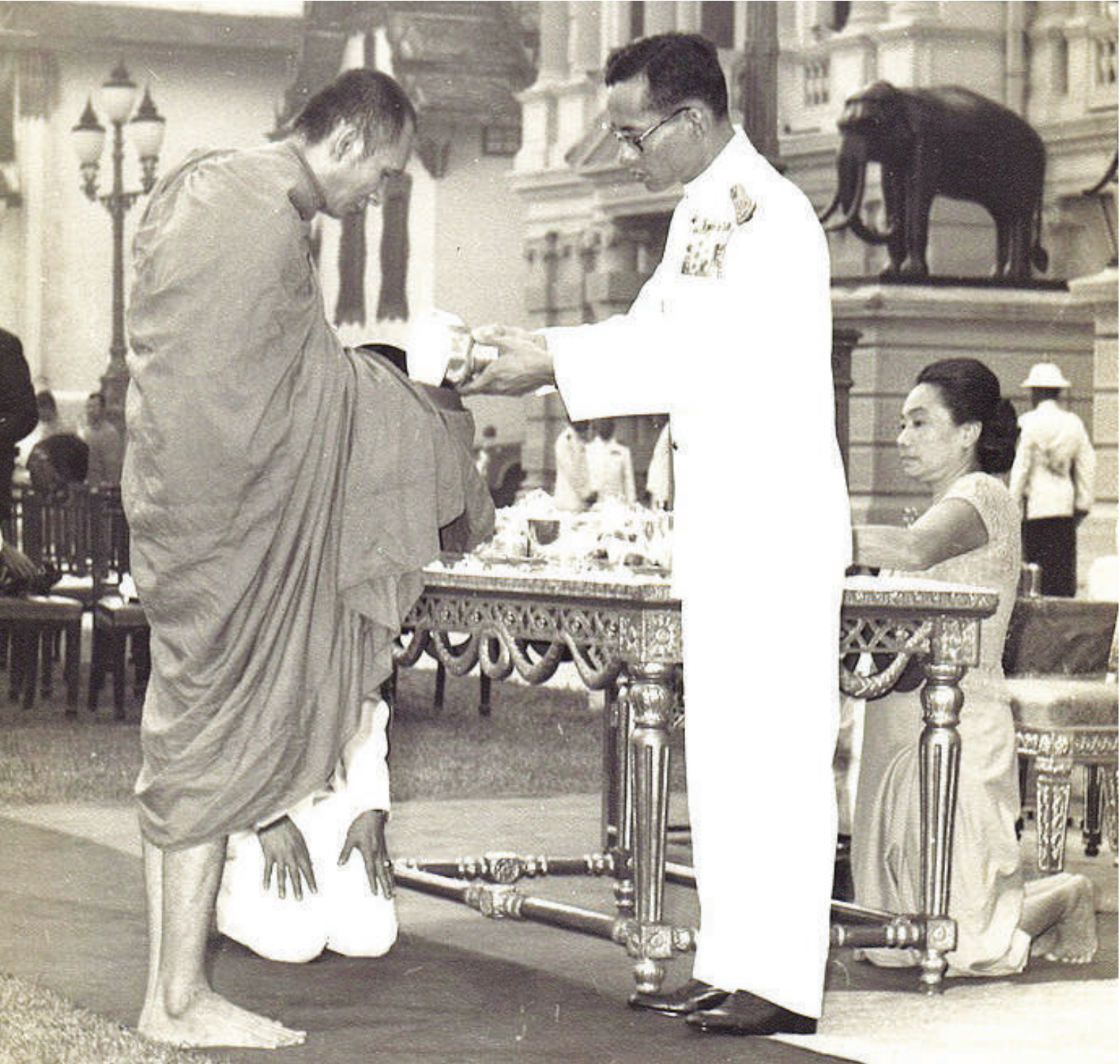

ប្រាសាទបុរាណវត្ថុ

ប្រាសាទបុរាណវត្ថុនៅក្នុងប្រាសាទបុរាណវត្ថុ

ក្នុងប្រាសាទបុរាណវត្ថុបុរាណវត្ថុបុរាណវត្ថុ

ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก พระองค์ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

ในวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ พระองค์จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งเป็นการส่วนพระองค์ อาทิ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ทรงบาตรในพระราชนิเวศน์ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐินส่วนพระองค์ ณ วัดราษฎร์ต่าง ๆ หรือในส่วนที่เป็นพระราชพิธีตามบูรพัตถิตยประเพณี เช่น ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในวันวิสาขบูชาและวันอาสาฬหบูชา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดพระราชพิธี**วันอัฐมิมบูชา** หรือวันถวายพระเพลิงพระพุทธเจ้าให้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๑

งานพิธีทางศาสนาที่ประชาชนหรือข้าราชการจัดขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ และได้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินนั้น พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีหรือทรงเป็นประธานในพิธีมิได้ขาด ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ให้เสด็จไปในงานพิธีต่าง ๆ ที่ประชาชนจัดขึ้นด้วย

การเสด็จพระราชดำเนินไปนั้นนอกจากพระองค์จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลแล้ว ยังทรงให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีพระราชปฏิสันถาร ทรงถามถึงความเป็นอยู่ของราษฎร และทรงแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

ในส่วนที่เกี่ยวกับคณะสงฆ์ ทรงอุปถัมภ์คณะสงฆ์ทั้งที่เป็นทางการและเป็นการส่วนพระองค์ ทรงอนุเคราะห์สงเคราะห์กุลบุตรให้ได้บรรพชาอุปสมบท (นาคหลวง) เป็นประจำทุกปีเสมอมามิได้ขาด พระราชทานสมณศักดิ์ตามระเบียบแบบแผนและประเพณีทุกวันที่ ๕ ธันวาคม ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา ทรงอุปถัมภ์ส่งเสริม

พระปริยัติธรรม โดยการพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวงให้กับพระภิกษุสามเณร ทรงอุปถัมภ์การทำสังคายนาพระธรรมวินัย โดยการชำระพระไตรปิฎกฉบับหลวง ทั้งภาษามคธและภาษาไทย รวมทั้งทรงอุปถัมภ์การเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้กว้างไกล เช่น รายการธรรมะทางวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการสนทนาศรัทธากับพระอริยสงฆ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ แม้ว่าในหลายพื้นที่จะอยู่ห่างไกลความเจริญ ซึ่งหลายครั้งได้เสด็จพระราชดำเนินไปเป็นการส่วนพระองค์ อาทิ หลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดหนองบัวลำภู หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่ พระอาจารย์แบน ธนากโร วัดดอยธรรมเจดีย์ จังหวัดสกลนคร

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี หลวงพ่อเกษม เขมโก สำนักสุสานไตรลักษณ์ จังหวัดลำปาง หลวงพ่อพุธ ฐานิโย วัดป่าสาลวัน จังหวัดนครราชสีมา หลวงปู่ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร ฯลฯ โดยทุกครั้งพระองค์จะทรงเยี่ยมและถวายปัจจัย และตรัสถามถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และที่สำคัญจะทรงสนทนารธรรมอยู่เป็นเวลานาน

ทรงสร้างพระพุทธรูป - ทำนุบำรุงวัดวาอาราม

พระราชจริยวัตรอีกด้านหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อพุทธศาสนาก็คือ การที่พระองค์ทรงทำนุบำรุงและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามให้เป็นเสาหลักในการพัฒนาชุมชน เช่น พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ หรือเงินที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลในการทำนุบำรุง ขณะที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมวัดนั้น ๆ หรือเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐิน รวมทั้งยังพระราชทานวิสุงคามสีมาแก่วัดที่ประชาชนร่วมกันสร้างขึ้น และยกวัดราษฎร์บางแห่งขึ้นเป็นวัดหลวง ทรงให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัด แล้วให้พระสงฆ์อบรมสั่งสอนนักเรียนโดยใกล้ชิด เพื่อให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้และใกล้ชิดกับพุทธศาสนา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชยังทรงสร้างพระพุทธรูปขึ้นในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อาทิ พระพุทธรูปปางประทานพร ภาปร. พระพุทธรูปหลวงพ่ोजิตรลดา พระพุทธรูปนราชนพิตร์ พระพุทธรูปมหาชัยวัฒน์ประจำรัชกาล เหรียญพระชัยหลังช้าง พระพุทธรูปเหล่านี้พระองค์ ได้พระราชทานไว้ ณ วัดวาอาราม หน่วยงานราชการทั่วประเทศ สถานที่สำคัญต่าง ๆ พระองค์ยังเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานหล่อพระพุทธรูปในสถานที่ต่าง ๆ ที่พุทธศาสนิกชน กราบบังคมทูลเชิญอย่างต่อเนื่อง

พระพุทธรูปนราชนพิตร์¹ เป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้สร้างขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๙ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย มีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานไปประดิษฐานไว้ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร ด้วยตั้งพระราชหฤทัยจะให้พระพุทธรูปองค์นี้เป็นที่ตั้งแห่งคุณพระรัตนตรัย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ

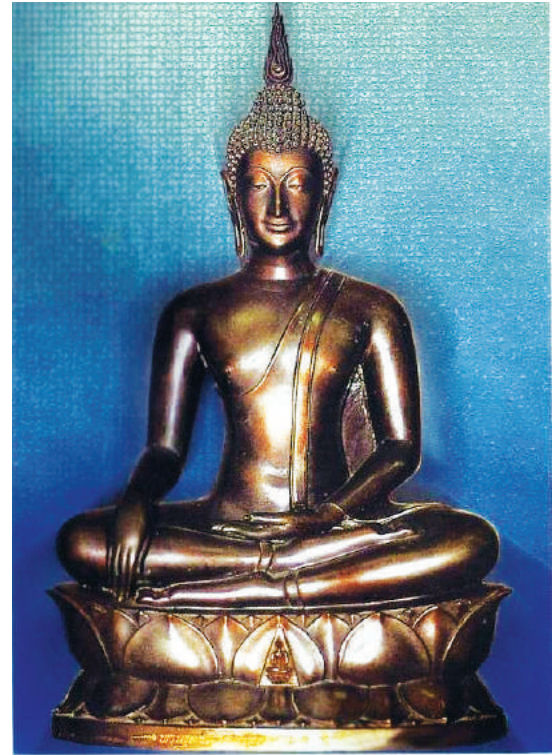
1 ข้อมูลจาก “เอกษัตริย์อัจฉริยะ” หนังสือเฉลิมพระเกียรติ ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จัดพิมพ์เนื่องในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๙ และ “ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร” จัดพิมพ์ในวโรกาสงานฉลองพระชันษา ๙๐ ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๖

พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ช่างจากกรมศิลปากรเข้าไปปั้นแบบพระพุทธรูปในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน โดยพระองค์ได้ทรงตรวจพระพุทธรูปลักษณะขององค์ พระจนพอพระราชหฤทัยแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ช่างเททองหล่อพระพุทธรูปขึ้น เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๐๙ และได้ทรงบรรจุพระพุทธรูปพิมพ์ศักดิ์สิทธิ์ ไว้หนึ่งองค์ที่ฐานบัวหงาย โดยพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพระพุทธรูปองค์นี้ทุกจังหวัดด้วยพระองค์เอง

นอกจากพระองค์ทรงให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาแล้ว ยังทรงให้การอุปถัมภ์ศาสนาอื่นๆ ที่ชาวไทยนับถือให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู ศาสนาซิกข์ รวมทั้งพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผู้นำศาสนาเข้าเฝ้าฯ ในโอกาสสำคัญๆ อย่างต่อเนื่อง

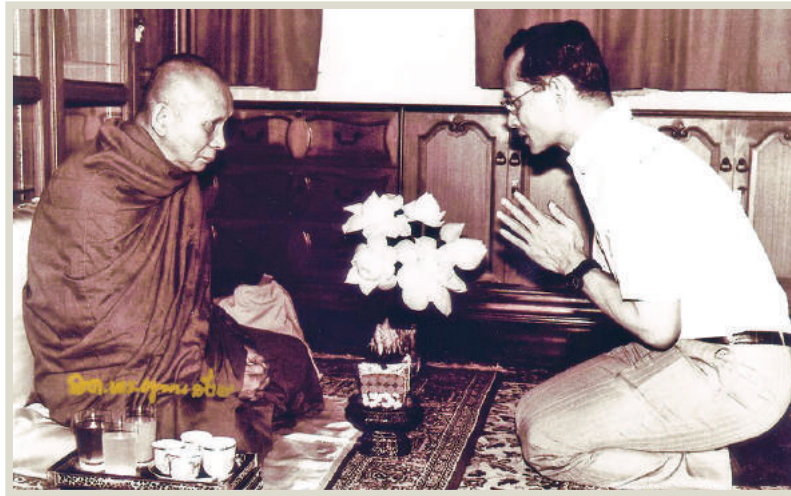
พระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านพระพุทธศาสนานั้น ได้ก่อให้เกิดคุณูปการแก่พุทธศาสนิกชนและศาสนิกชนศาสนาอื่น ๆ ในชุมชนและสังคมทั่วแผ่นดินไทยอย่างหาที่สุดมิได้ และยังก่อให้เกิดความประทับใจ ภาคภูมิใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

พระพุทธนวราชบพิตร

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน)
ทรงกล่าวถึงพระราชจริยวัตรของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ในทางพุทธศาสนา

ในด้านหน้าที่ราชการนั้น ก็ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทางพระพุทธศาสนาตามราชประเพณี โดยมิได้ขาดตกบกพร่อง เช่น พระราชกรณียกิจเนื่องในเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและในหัวเมือง และพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์แด่พระสงฆ์ในการเอื้ออำนวยแก่การปกครองคณะสงฆ์ และเชิดชูผู้ทรงศีลทรงธรรมให้เป็นที่ปรากฏตลอดถึงพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ การสั่งสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในด้านที่เป็นการส่วนพระองค์นั้น ก็ทรงปฏิบัติพระองค์ยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมของพระพุทธศาสนา มีราชธรรมเป็นต้นดังกล่าวก่อนแล้ว ทรงศึกษาพระพุทธศาสนาและทรงนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเป็นการส่วนพระองค์ในโอกาสต่าง ๆ และบำรุงพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นจำนวนมากมิได้ขาด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงสนทนารธรรมกับ
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

- พระราชดำรัส :** หนังสือสอนพระพุทธศาสนายากเกินไปแก่สมองเด็ก ให้เด็กเล็ก ๆ จำประวัติมากไป
- สมเด็จพระสังฆราช :** กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดหลักสูตร
- พระราชดำรัส :** อย่างสอนอริยสัจแก่เด็กเล็ก ๆ เหมือนจะให้เด็กเป็นพระอรหันต์ จะให้เด็กเข้าใจได้อย่างไร น่าจะสอนบทธรรมง่าย ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการอบรมเด็กด้วย เช่น ความเพียร และ น่าจะจัดเป็นหลักสูตรสูงขึ้นโดยลำดับ แทรกพุทธประวัติ นิทานชาดก บทสอนคฤหัสถ์ ศาสนาได้มีจัดไว้ในทำนองนี้ น่าจะทำแจกหรือจำหน่ายถูก ๆ ของกระทรวงก็ปล่อยให้เป็นส่วนของกระทรวง
- สมเด็จพระสังฆราช :** จะนำกระแสพระราชดำรัสนี้ไปจัดทำ แต่การเขียนเรื่องให้เด็กอ่านนั้น เขียนแล้วคิดว่าง่าย เด็กเข้าใจ ครั้นไปลองสอนกับเด็ก คือให้เด็กอ่าน เด็กก็ไม่เข้าใจ
- พระราชดำรัส :** ถ้าประสงค์จะทดสอบก็ได้ เขียนส่งไปให้พุทธกระหม่อมเจ้าฟ้าหญิงฯ อ่าน พระชนมพรรษา ถ้าจะทดสอบอายุน้อยกว่านั้นก็ให้พระชนมพรรษา

การปฏิบัติพระองค์

พระราชดำรัส : การปฏิบัติพระองค์ให้เหมาะเป็นการยาก ต้องทำ ๒ อย่างพร้อมๆ กัน อย่างหนึ่งต้องให้มีภาคภูมิ อีกอย่างหนึ่งต้องให้สุภาพ มิให้เป็นหยิ่งหรือที่เรียกกันว่าแบ่ง และในสมัยประชาธิปไตยก็ต้องให้เหมาะสมเข้ากันได้กับประชาชน

สมเด็จพระสังฆราช : ตามที่ได้ฟัง ได้ยินแต่เสียงชื่นชมในพระบารมี

พระราชดำรัส : ต้องคอยสังเกตเป็นบทเรียนและแก้ไขเรื่อยมา เมื่อคราวเสด็จภาคอีสาน วันหนึ่งเหนื่อยมาก หน้าบึ้งกลับที่พักแล้วนึกขึ้นได้ว่าราษฎรได้มีโอกาสเห็นหน้าเราเพียงครั้งเดียว ให้เขาเห็นหน้าบึ้งไม่ดี ต่อจากนั้นถึงจะเหนื่อยมากก็ต้องพยายามไม่ทำหน้าบึ้ง ต้องทำขึ้นบาน

กำลังใจ

พระราชปูลง : เมื่อคราวเสด็จทางใต้วันหนึ่งไม่สบาย แต่ถ่างดไม่ไปก็จะเกิดเสียหายต้องไป ครั้นไปแล้ว กลับมาก็สบายดี จะเป็นเพราะกำลังใจใช่ไหม

สมเด็จพระสังฆราช : ทูลรับ และทูลว่า ฝึกบ่อยๆ กำลังใจก็จะยิ่งมากขึ้น

นิมิตในสมาธิ

พระราชปูลง : ทำสมาธิ มองเห็นภาพต่างๆ เป็นจริงหรือ

สมเด็จพระสังฆราช : โดยส่วนมากไม่จริง ภาพที่เห็นมักเป็นนิมิต คือภาพที่เกิดจากสัญญาหรือที่เรียกว่าภาพอุปาทาน คือได้เคยคิด เคยเห็นมาแล้วเก็บไว้ในใจ ครั้นทำสมาธิใจแน่วแน่ว่าสิ่งที่เก็บไว้ในใจนั้นก็ปรากฏขึ้นมาเหมือนอย่างที่เราเห็นนรกเห็นสวรรค์ เห็นเทวดา ถ้ามองว่าเทวดารูปร่างอย่างไร ตามคำตอบก็คล้ายเทวดาที่ผนังโบสถ์ แต่ที่เป็นจริงก็มีเป็นพวกทิพยจักขุมน้อย

พระราชปูลง : เหมือนอย่างดูของหาย มองเห็นมีพระดูได้

สมเด็จพระสังฆราช : ถ้ามองเห็นถูกต้องกับเรื่องที่เกิดขึ้น ก็ต้องรับว่าเป็นจริงเพราะมีข้อพิสูจน์

การทำสมาธิ

พระราชปูลง : ทำสมาธิอย่างไร

สมเด็จพระสังฆราช : คือทำให้ตั้งมั่นแน่วแน่นอยู่ในอารมณ์เดียว จะทำอะไรทุก ๆ อย่าง ต้องมีใจเป็นสมาธิ ในทางปฏิบัติจึงต้องใช้สมาธิทั้งนั้น แต่มักมีคนเข้าใจว่าทำสมาธิต้องนั่งหลับตา

พระราชปูลง : นั้นทำพิธีทรงรู้ดีกว่า เวลาทรงปฏิบัติราชกิจต้องทรงสำรวมพระราชหฤทัย เช่น คราวพระราชทานกระป๋องนักเรียนนายร้อยเพียงหยิบให้ ถ้าไม่สำรวมใจมีผิด สำรวมใจอยู่ ก็ทำไม่ผิด

อิทธิ

พระราชปูลง : หายตัวเป็นจริง หรือเป็นการสะกดจิตไม่ให้เห็น

สมเด็จพระสังฆราช : อาจเป็นการสะกดจิต แต่การล่องหนทะลุกำแพงออกไป ถ้าเป็นจริงก็จะต้องทำตัวอย่างไร ให้เล็ดลอดออกไปได้

พระราชปูลง : มีในพระพุทธศาสนาหรือเปล่า

สมเด็จพระสังฆราช : มีแสดงไว้แต่ไม่ใช่พระพุทธศาสนาโดยตรง มีแสดงไว้ก่อนในตำหรับทางพราหมณ์

พระราชปูลง : แต่มีแสดงไว้ในพระพุทธศาสนาด้วย

สมเด็จพระสังฆราช : ทูลรับพระราชดำรัส

พระราชปจฉา : อยู่ในที่นี้แล้วคิดสะกิดจิตคนในที่อื่นได้ไหม

สมเด็จพระสังฆราช : เคยพบแต่ที่แสดงไว้ว่าอยู่ในที่เดียวกัน

พระเครื่อง

พระราชปจฉา : พระเครื่องคุ้มกันได้จริงไหม คุ้มกันได้เพราะใจเชื่อมั่นว่ามีพระเครื่องอยู่กับตัวเรา หรืออย่างไร

สมเด็จพระสังฆราช : เป็นเครื่องทำให้ใจเชื่อมั่น

พระราชปจฉา : ถ้าใจเชื่อมั่นแล้วก็ไม่จำเป็นหรือ

สมเด็จพระสังฆราช : ไม่จำเป็น แต่ก็มีเชื่อกันว่าพระเครื่องให้อยู่คงจริงก็มี คือผู้ที่มีอยู่จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม หรือมิได้คำนึงถึงแต่พระเครื่องก็คงคุ้มกันผู้ที่ไม่เชื่อก็มี

พระราชดำรัส : ก็เชื่อ มีคนให้รับมาไว้ที่พระองค์ เขาก็ยินดีแต่วันนี้ไม่ได้ติดตาม

พระราชดำรัส : จะกลับ

สมเด็จพระสังฆราช : จะถวายอดิเรก¹ก่อน

1 “อดิเรก” [อะดิเหฺรก, -เหฺรกกะ-] น. ชื่อพรพิเศษที่พระสงฆ์ชั้นพระราชาคณะถวายพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์หรือสามัญชนที่ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในคำว่า ถวายถวายอดิเรก หรือถวายอดิเรก คือ พระสงฆ์ถวายพระพรที่เป็นส่วนเพิ่มพิเศษ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และหรือสมเด็จพระบรมราชินี ท้ายพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศล

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน)
และบำเพ็ญพระราชกุศล ณ สำนักสงฆ์ตอปปุย อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงสนทนารธรรมกับ

พระราชวุฒาจารย์ (ดูลย์ อดุลโ)

วัดบูรพาภิราม อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมหลวงปู่ดูลย์ อดุลโ เป็นการส่วนพระองค์ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารีและพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

พระองค์ทรงพระปฏิสันถารถามถึงสุขภาพอนามัยและการอยู่สำราญแห่งอิริยาบถของหลวงปู่ ตลอดถึงทรงสนทนาศรัทธากับหลวงปู่ มีพระราชปจฉา ดังนี้

พระราชปจฉา : หลวงปู่ การละกิละนั้น ควรละกิละอะไรก่อน

หลวงปู่ดูลย์ : กิละทั้งหมดเกิดรวมอยู่ที่จิต ให้เพ่งมองดูที่จิต อันไหนเกิดก่อน ให้ละอันนั้นก่อน

ทุกครั้งที่พระองค์เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมหลวงปู่ หลังจากเสร็จพระราชกรณียกิจในการทรงเยี่ยมแล้ว เมื่อจะเสด็จฯ กลับ มีพระราชดำรัสว่า

พระราชดำรัส : ขออาราธนาหลวงปู่ ให้ดำรงขันธอยู่เกินร้อยปี เพื่อเป็นที่เคารพนับถือของปวงชนทั่วไป หลวงปู่รับได้ไหม

หลวงปู่ดูลย์ : อาตมาภาพรับไม่ได้หรอก แล้วแต่สังขารเขาจะเป็นไปของเขาเอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการเยี่ยม

หลวงปู่ขาว อนาลโย

วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดหนองบัวลำภู

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระอุทสาหะประกอบพิธี “ยี่ดออายุ” ของหลวงปู่ โดยทรงถือขัน (ขันน้ำ) บรรจูดอกไม้ ๕ สี เข้าไปประเคน

พอหลวงปู่รับแล้ว ก็ทรงไม่ให้หลวงปู่ “ทิ้งขันธุ์” (เล่นคำ “ขัน” กับ “ขันธุ์”) ขอให้หลวงปู่อยู่ไปอีกนาน ๆ หลวงปู่หัวเราะ แต่ไม่ได้รับสนองพระราชดำรัส

หลวงปู่ปรารภต่อมาว่า “มันหนักกระตุก ขันธุ์มันเป็นทุกข์หนัก แบกขันธุ์มันหนักกว่าแบกครก”

เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าฯ ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการและทรงสนทนารวมกับ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

ในการนี้มีหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน พระสาสนโสภณ (เจริญ สุวฑฺฒโน) พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจุภาโร) และพระพรหมมุนี (วิฑฺฒัย ปุณฺณวราโม) ร่วมรับเสด็จฯ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงสนทนารธรรมกับ

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

ณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

- พระราชปูลง :** ทำอย่างไรประเทศชาติ ประชาชน จะอยู่ดีกินดี มีความสามัคคีปรองดองกัน
- หลวงปู่ฝั้น :** ให้เข้าหาพระศาสนา เพราะศาสนาสอนให้ละชั่ว กระทำความดี ทำใจให้ผ่องใส
- พระราชปูลง :** คนส่วนมากทำดี คนส่วนน้อยทำชั่ว จะทำให้คนส่วนมากเดือดร้อนไหม ทำอย่างไรจึงจะแก้ไขได้
- หลวงปู่ฝั้น :** ขอถวายพระพร ทุกวันนี้คนไม่รู้ศาสนาจึงเบียดเบียนกัน ถ้าคนเรานึกถึงศาสนาแล้ว ก็ไม่เบียดเบียนกัน เพราะต้องการความสุข ความเจริญคนอื่นก็เช่นกัน คนทุกวันนี้เข้าใจว่าศาสนาอยู่กับวัด อยู่ในตู้ ในหีบ ในโถงลาน อยู่กับพระพุทธรูปเจ้า ประเทศอินเดียโน่น จึงไม่สนใจบ้านเมืองจึงเดือดร้อนรุ่นวาย มองหน้ากันไม่ได้ ถ้าคนเราถือกันเป็นบิดามารดา เป็นพี่น้องกันแล้วก็สบาย ไปมาหาสู่กันได้ เพราะใจเราไม่มีเวร เหวกไม่มีมี ใจเราไม่มีกรรม กรรมก็ไม่มี ฉะนั้น ให้มีพรหมวิหารธรรม อย่างมหาบพิตรเสด็จมานี้ ทุกอย่างเรียบร้อยหมด
- สมเด็จพระนางเจ้าฯ :** รับสั่งถาม ท่านอาจารย์ไปพักวัดบวรฯ บ่อยไหม

หลวงปู่ฝั้น : สมัยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ไปพักบ่อยทุกวันนี้ไม่ได้ไป ท่านเจ้าคุณ
สาสนโสภณ (เจริญ สุวฑฺฒโน) นิมนต์เหมือนกัน (ท่านเจ้าคุณสาสนโสภณ ต่อมาได้รับ
สถาปนาเป็นสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกในเวลาต่อมา)

สมเด็จพระนางเจ้าฯ : ถ้าท่านอาจารย์ไปพักที่วัดบวรฯ ดิฉันจะไปนมัสการ ดิฉันสนใจาวนามานานแล้ว แต่เมื่อนั่งจิตไม่ค่อยสงบ

หลวงปู่ฝั้น : ไม่ว่าจะนั่ง จะนอน จะยืน จะเดิน ทำได้

สมเด็จพระนางเจ้าฯ : ทำอะไร ให้รู้อยู่หรือ

หลวงปู่ฝั้น : ขอถวายพระพร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : มีพระราชปฏิสันถารว่า ท่านอาจารย์มากรุงเทพฯ รู้สึกเหนื่อยไหม

หลวงปู่ฝั้น : ขอถวายพระพร อาตมาถือเป็นเรื่องธรรมดา เนื่องได้เคยฝึกมาสัสมัออกปฏิบัติครั้งแรก
ไม่มีรทนต์ มีแต่เดินด้วยเท้า ขอถวายพระพร

พระราชปูลง (สมเด็จพระนางเจ้าฯ): คนทุกวันนี้เข้าใจว่า ตายแล้วไม่ได้เกิด ถ้าคนตายแล้วไม่เกิด ทำไมมนุษย์
จึงเกิดมาก หากตรวจฉานเขาพัฒนาตนเองจะถึงขั้นเกิดเป็นมนุษย์ได้ไหม

หลวงปู่ฝั้น : ได้ เกี่ยวกับจิตใจ ใจคนมีหลายนัย ตัวเป็นมนุษย์แต่ใจเป็นสัตว์ ตัวเป็นมนุษย์ แต่ใจเป็น
เปรต ตัวเป็นมนุษย์แต่ใจเป็นนรก ตัวเป็นมนุษย์ใจเป็นมนุษย์ หรือเทวดา เป็นพรหม
เป็นพระอรหันต์ เป็นพระพุทธเจ้า ก็มาจากคน จะรู้ได้อย่างไร ให้นั่งพิจารณาดูที่ใจ ไม่หยุด
คิดโน้นคิดนี้ นั่นแหละเรียกว่า มันไปต่อภพต่อชาติ ที่ว่าเกิด ถ้าตายก็ไปเกิดตามบุญ
ตามบาปที่ทำไว้

- ใจเป็นเปรต** คือใจที่มีโมโห โทโส วิชา พยาบาท
- ใจนรก** คือใจทุกข์ กลุ้มอกกลุ้มใจ
- ใจเป็นมนุษย์** คือใจที่มีศีล ๕ มีทาน มีภาวนา
- ใจเป็นเศรษฐี** ทำพระยามหากษัตริย์ คือใจดี
- ใจเป็นเทวดา** คือมีเทวธรรม มีhiri ความละเอียดบาป โอตตปปะ
ความเกรงกลัวบาป น้อยหนึ่งไม่ยากกระทำ
- ใจเป็นพรหม** มีพรหมวิหารธรรม ใจว่างเหมือนอากาศ
- ใจพระอรหันต์** คือท่านพิจารณาความว่างนั้น จนรู้เท่าทันแล้วปล่อยเหลือแต่รู้
- ใจพระพุทธเจ้า** รู้แจ้งแทงตลอดหมดทุกอย่าง

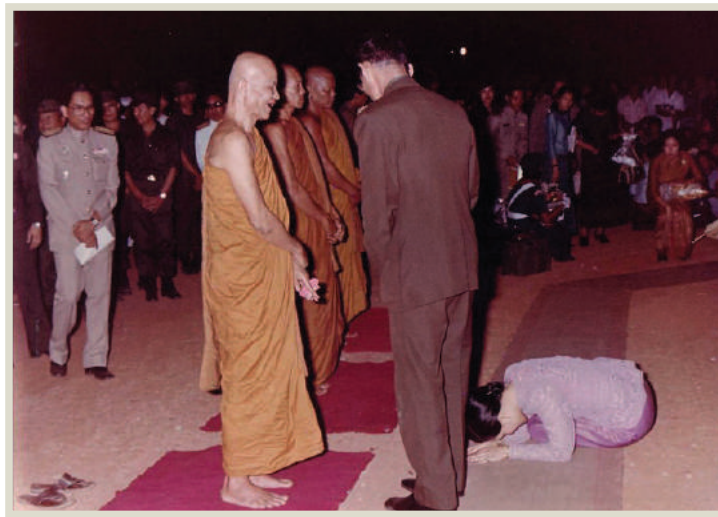

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานผ้าพระกฐินส่วนพระองค์ ณ วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร พุทธศักราช ๒๕๑๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการเยี่ยมและทรงสนทนารธรรม
เรื่อง ในความต่างของ “สาวกภูมิ” กับ “พุทธภูมิ”
หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี

เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ที่วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี เพื่อนิมนต์เชิญหลวงตามหาบัวไปร่วมงานพระราชพิธี ในพระบรมมหาราชวัง ในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชปฐชาธรรมกับหลวงตามหาบัว

พระราชปูลง : หลวงปู่ครับ “สาวกภูมิ” กับ “พุทธภูมิ” ต่างกันอย่างไร ?

หลวงตามหาบัว : พุทธภูมิก็เหมือนดังเรานั่งรถไฟไปเชียงใหม่ หรือนั่งรถไฟไปอุดร นั้นแหละพุทธภูมิ แต่ถ้าเรานั่งจักรยานมาหรือนั่งมอเตอร์ไซด์ ซีมอเตอร์ไซด์ไป นั้นแหละ...สาวกภูมิ เพราะฉะนั้น การเป็นพุทธภูมิก็คือ การนำคนไปได้เยอะๆ ส่วนสาวกภูมินั้น นำไปได้น้อยๆ ไม่ได้มากนัก อย่างเก่งก็ ๑ คน หรือ ๓-๔ คน ก็ว่ากันไปนั่น คือสาวกภูมิเข้าใจไหมล่ะพ่อหลวง

พระราชปูลง : เข้าใจแล้วหลวงปู่...แล้ว “นิพพาน” เป็นอย่างไรนะ หลวงปู่?

หลวงตามหาบัว : อ้อ เหมือนพ่อหลวงมาวัดป่าบ้านตาดนี่แหละ รู้ไหมว่าวัดป่าบ้านตาดอยู่ตรงไหน อยู่บนภูมินี้หรือ วัดป่าบ้านตาดอยู่ไหนล่ะ แต่พ่อพระมหากษัตริย์มาถึงนี้แล้ว บริเวณนี้ทั้งหมด คือวัดป่าบ้านตาดนี่แหละ แต่จะชี้ลงไปว่าที่ภูมิตามาก็ไม่ใช่ ที่ภูมิจะก็ไม่ใช่ ที่ศาลาก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ทั้งหมด แต่เมื่อรวมกันทั้งหมดในกำแพงวัดนี้นี่แหละ คือวัดป่าบ้านตาด นี่แหละ พระนิพพานก็มีความหมายแบบเดียวกัน

พระราชดำรัส : ขอบารมีหลวงปู่ช่วยต่ออายุให้แม่หลวง (สมเด็จพระย่า)

หลวงตามหาบัว : พ่อหลวงนั้นแหละก็จัดการเองได้ ขอเองได้ จัดการเอง อาตมาต่อให้ไม่ได้หรอก

พระราชดำรัส : เอาละ ได้เวลาแล้ว จะกลับแล้วท่านหลวงปู่มีอะไรจะบอกไหม

หลวงตามหาบัว : ท่านได้เทศน์แจ่มแจ้ง สั้น ๆ ว่า

การเป็นพุทธภูมิ สร้างบารมีเพื่อความเป็นพุทธะ พอจบพุทธภูมิได้ก็เป็นพระพุทเจ้า พระพุทเจ้าก็มี พุทธกิจ ๕ คือ (๑.) ตอนเช้าบิณฑบาต (๒.) ตอนบ่ายสอนคนหัดดี มนุษย์ทั่วไป (๓.) ตกเย็นสอนนักบวช สมณะ ซีพราหมณ์ (๔.) ตอนกลางคืนแก้ปัญหาเทวดา (๕.) ตอนเช้ามีดั่งญาณดูสัตว์โลก สัตว์โลกตัวไหนมีกิเลสเบาบาง พอที่จะบรรลุนิพพานได้ ท่านก็จะเล็งญาณดูรีบไปโปรดก่อน เจ้าชายสิทธัตถะสร้างบารมีพุทธภูมิจนได้เป็นพระพุทเจ้า เมื่อเป็นพระพุทเจ้าแล้ว ท่านก็มีพระพุทธุกิจ ๕ อย่างนี้ แต่ไม่รู้ว่่าพ่อหลวงแม่หลวงของประเทศไทยปรารถนาอะไร ทำงานกันจนไม่มีเวลาจะพักผ่อน เอาละๆ อาตมาจะให้พร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการ
หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
ณ สวนแสงธรรม ถนนพุทธมณฑลสาย ๓
เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๒๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๑
เวลา ๑๙.๔๕ น.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการเยี่ยมและทรงสนทนาธรรม
หลวงปู่เกษม เขมโก
ณ สถานปฏิบัติธรรม-มณฑป สำนักสุสานไตรลักษณ์ จังหวัดลำปาง

- พระราชปฐา : หลวงพ่อประจำอยู่วัดนี้หรือ
- หลวงปู่เกษม : ขอถวายพระพร อาตมาประจำอยู่ที่สุสานไตรลักษณ์
- พระราชปฐา : อยากไปหาหลวงพ่อเหมือนกัน แต่หาเวลาไม่ค่อยได้ ได้ทราบว่เข้าพบหลวงพ่อยากมาก

- หลวงปู่เกษม :** พระราชาเสด็จไปป่าช้าเป็นการไม่สะดวก เพราะสถานที่ไม่เรียบร้อย อาตมภาพจึงมารอเสด็จที่นี่ขอถวายพระพร มหาบพิตรสบายดีหรือ
- พระราชดำรัส :** สบายดี
- หลวงปู่เกษม :** ขอถวายพระพร มหาบพิตรพระชนมายุเท่าไร
- พระราชดำรัส :** ได้ ๕๐ ปี
- หลวงปู่เกษม :** อาตมภาพได้ ๖๗ ปี
- พระราชปจฉา :** หลวงพ่ออยู่ตามป่ามีความสงบ ย่อมจะมีโอกาสปฏิบัติธรรมได้มากกว่าพระที่วัดในเมือง ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการปกครองและงานอื่นๆ จะเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า
- หลวงปู่เกษม :** ขอถวายพระพร อาจจะเป็นอย่างนั้นก็ได้ เพราะอยู่ป่าไม่มีภารกิจอย่างอื่น แต่ก็ขึ้นอยู่กับศีลบริสุทธิด้วย เพราะเมื่อศีลบริสุทธิ จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน นิเวศน์ไม่ครอบงำก็ปฏิบัติได้
- พระราชปจฉา :** การปฏิบัติอย่างพระมีเวลามากย่อมจะได้ผลเร็ว ส่วนผู้ที่มีเวลาน้อยมีภารกิจมากจะปฏิบัติอย่างหลวงพ่อก็ไม่อาจทำได้ แล้วจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรเราจะหั่นช่วงเวลาช่วงเช้าให้สั้นเข้าจะได้ไหม คือขอเวลาออกจากหนึ่งชั่วโมงเป็นครึ่งชั่วโมง จากครึ่งชั่วโมงเป็น ๑๐ นาที หรือ ๕ นาที แต่ให้ได้ผล คือได้รับความสุขเท่ากัน ยกตัวอย่างเช่นนั่งรถยนต์จากเชียงใหม่เป็นระยะไปอย่างนี้ จะถูกหรือเปล่านั้นไม่ทราบ อยากจะเรียนถาม
- หลวงปู่เกษม :** ขอถวายพระพร จะปฏิบัติอย่างนั้นก็ได้ ถ้าแบ่งเวลาได้
- พระราชปจฉา :** ไม่ถึงแบ่งเวลาต่างหากออกมาทีเดียว ก็อาศัยเวลาขณะที่ออกมาทำงานอย่างอื่นอยู่นั้นได้หรือไม่ คือใช้สติอยู่ทุกขณะจิตที่เกิดขึ้นดับ ทำงานด้วยความรอบคอบให้สติตั้งอยู่ตลอดเวลา

หลวงปู่เกษม : ขอถวายพระพร มหาบพิตรทรงปฏิบัติอย่างนั้นถูกต้องแล้ว การที่มหาบพิตรเสด็จพระราชดำเนิน มาปฏิบัติงานอย่างนี้ ก็เรียกว่าทรงเจริญเมตตาใน พรหมวิหารอยู่

พระราชปูลง : ก็คิดว่าเป็นอย่างนั้น เช่นว่ามาตัดลูกนิมิตนี้ ก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติธรรม จึงมีกำลังใจมา และเมื่อได้โอกาสได้เรียนถามพระสงฆ์ว่า การปฏิบัติธรรมเป็นระยะเวลาสั้นๆ เป็นตอน ๆ อย่างนี้จะได้ผลไหม อุปมาเหมือนช่างทาสีผนังโบสถ์เขาทาทางนี้ดีแล้วพัก ทาทางโน้น ดีแล้วพัก ทำอยู่อย่างนี้ก็เสร็จได้ แต่ต้องใช้เวลาหน่อย จึงอยากเรียนถามว่า ปฏิบัติอย่างนี้ จะมีผลสำเร็จไหม

หลวงปู่เกษม : ปฏิบัติอย่างนั้นก็ได้ โดยอาศัยหลัก ๓ อย่าง คือ มีศีลบริสุทธิ์ ทำบุญในชาติปางก่อนไว้มาก มีบาปน้อย ขอถวายพระพร

พระราชปูลง : ครับ ที่หลวงพ่อบอกว่ามีศีลบริสุทธิ์ชาติก่อนทำบุญไว้มาก อยากทราบว่าผมเกิดเป็นอะไร ได้ทำอะไรไว้บ้างจึงได้มาเป็นอย่างนี้

หลวงปู่เกษม : (หลวงพ่อยิ้มและนิ่ง แล้วหันมาทางข้าพเจ้าว่าตอบยาก)

ข้าพเจ้า : ขอถวายพระพร หลวงพ่อไม่อาจจะพยากรณ์ถวายมหาบพิตรได้

(เจ้าคุณพระอินทวิชยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดคะตึกเชียงใหม่)

หลวงพ่อก็คงเกรงพระราชหฤทัยมหาบพิตรก็ได้ ขอถวายพระพร

พระราชดำรัส : หลวงพ่อไม่ต้องเกรงใจว่าเป็นพระราชฯ ขอให้ถือว่าสนทนาธรรมก็แล้วกัน ยินดีรับฟัง มีคน พูดกันว่าชาติก่อนผมเกิดเป็นนักรบมีบิราวมก ถ้าเป็นอย่างนั้น ศีล ๕ จะบริสุทธิ์ได้อย่างไร การเป็นนักรบนั้นจะต้องได้ฆ่าคน สงสัยอยู่

หลวงปู่เกษม : (หลวงพ่อยิ้มแล้วหันมาทักข้าพเจ้าว่า) เอ...ใครทำนายถวายท่านอย่างนั้นก็ไม่รู้ เราไม่รู้ เราไม่มี อดีตตั้งสัจจะ อนาคตั้งสัจจะ ตอบยาก ต้องหลวงพ่อบอกซิ)

ข้าพเจ้า : ขอถวายพระพร หลวงพ่อยืนยันว่ามหาบพิตรมีศีลบริสุทธิ์และทรงมีบุญมาก

พระราชปจฉา : เรื่องบุญกับกุศลนี่ก็อีกเรื่องหนึ่ง ตามที่รู้ ผู้ทำบุญหรือผู้มีบุญ ได้ผลแค่เทวดาอยู่สวรรค์ ผู้มีกุศลหรือทำกุศลมีผลให้ได้นิพพาน ถ้าอย่างนั้นที่ว่าพระราชามีบุญมากก็คงได้แค่เป็นเทวดาอยู่บนสวรรค์เท่านั้นไม่ได้นิพพาน ทำไมเราไม่พูดถึงกุศลกันมาก ๆ บ้าง หลวงพ่อสอนให้คนปฏิบัติธรรมตามแนวปฏิบัติของหลวงพ่อบ้างหรือเปล่า

หลวงปู่เกษม : ขอถวายพระพรอาตมภาพได้ทราบที่วัดปากน้ำ วัดมหาธาตุก็มีสอนวิปัสสนากัมมัฏฐาน มหาบพิตรเคยเสด็จฯ ไปบ้างไหม

พระราชปจฉา : ทราบ แต่ไม่เคยไป หลวงพ่อสอนอย่างไรอยากฟังบ้าง และอยากได้แนวปฏิบัติ เอาอย่างนี้ได้ไหม มีเครื่องหรือเปล่า

ข้าพเจ้า : ขอถวายพระพร เครื่องเทพของวัดมี

พระราชดำรัส : ขอให้หลวงพ่อสอนตามแนวของหลวงพ่ที่เคยสอน จะสอนอะไรก็ได้

หลวงปู่เกษม : ขอถวายพระพร มีเป็นประเภทภาสิตคติธรรมต่าง ๆ

พระราชดำรัส : อะไรก็ได้ ขอให้เป็นคำสอนก็ใช้ได้

หลวงปู่เกษม : ได้ ขอถวายพระพร คำภาสิตของอาตมภาพมีอยู่ดังนี้

๑. การเห็นเป็นเหตุแห่งการคิด การคิดเป็นเหตุแห่งการเห็น ถ้าคิดดีก็เป็นทางเย็น หากคิดเป็นก็เย็นสบาย
๒. ตายเป็นเหมือนเฝ้า เราเขาเหมือนกัน อยู่ไปทุกวัน ใครได้ก็ดี ใครมีก็ได้
๓. ภาสิตของพระวิปัสสนาแต่งไว้ ดังนี้

หทัย (หัวใจ) พระเจ้าท่านไขว่ ใจนานา ใจขึ้นใจโกรธ ใจโทษโทษา

ใจมารแกล้งกล้า ฆ่าสัตว์ทั้งหลาย ใจมักเสียดส่อ ใจลวงใจล่อ ให้เขาลุ่มหลง

ใจมืดใจมัว กอปรด้วยตัณหา ใจดำนั้นหนา เหมือนสัตว์เดรัจฉาน

ใจร้ายใจพาล ไม่รู้ประมาณ ว่าจะจมอยู่นาน ในจตุรบาย

ใจมักทำบุญ ให้คิดถึงคุณ ศีลทานมากมาย ให้น้ำให้ข้าว เพื่อเป็นทานมากมาย
ให้เร่งชวนขาย มุ่งหมายทุกวัน ไหว้พระสวดมนต์ จักได้กุศล ผลบุญที่ทำ
นั้นใจประกอบ ด้วยบุญด้วยศรัทธา ใจนั้นสุภาพ ละอายแก่บาป ความหยาบไม่มี
ซื่อสัตย์มั่นคง ถึงเจรจาสิ่งใด ก็ไพเราะนุกหนา หาโทษโทษาก็ไม่มี
ใจตั้งดวงแก้ว ส่องโลกโลกา ชั่วไกลจากตน ผลกุศลนำมา
เราท่านเกิดมา ไม่เป็นแก่นสาร ใจถือคันถี่ เมตตاپราณี ฝูงสัตว์ทุกวัน
เหนียวเอามรรคผล ให้พ้นกันดาร แม้นสิ้นอาสัณห์ ถึงขั้นใด ๆ
ขอถวายพระพร หมดแทนนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงพระกรุณาโปรดให้นิมนต์

พระราชสังวรญาณ (พุธ ฐานิโย)

แสดงธรรมและสนทนารธรรม ณ พระราชวังไกลกังวล พุทธศักราช ๒๕๒๕

การปฏิบัติธรรมดังที่พระอาจารย์เสาร์สอน

พระราชดำรัส : ขอตานได้อธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม ดังที่ท่านอาจารย์เสาร์สอนมา

หลวงพ่อดุ : โดยหลักการที่ท่านอาจารย์เสาร์ได้อบรมสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหามานั้น ยึดหลักการบริกรรมภาวนาพุทโธ และอานาปานสติเป็นหลักปฏิบัติการบริกรรมภาวนาให้จิตอยู่ ณ จุดเดียวคือ **พุทโธ** ซึ่งพุทโธแปลว่า **ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน** เป็นกริยาของจิตเมื่อจิตมาจดจ้องอยู่ที่คำว่าพุทโธ ให้พิจารณาตามองค์ฌาน ๕

การนึกถึงพุทโธเรียกว่า **วิตก** จิตอยู่กับพุทโธไม่พราวจากไปเรียกว่า **วิจาร์** หลังจากนั้นปีติและความสุขก็เกิดขึ้น เมื่อปีติและความสุขเกิดขึ้นแล้ว จิตของผู้ภาวนาย่อมดำเนินไปสู่ความสงบ นิ่ง สว่าง ไม่มีกิริยาอาการแสดงความรู้ในขั้นนี้เรียกว่า **จิตอยู่ในสมณะ**

ถ้าจะเรียกโดยจิตก็เรียกว่า อัปปนาจิต ถ้าจะเรียกโดยสมาธิก็เรียกว่า อัปปนาสมาธิ ถ้าจะเรียก โดยฌาน ก็เรียกอัปปนาฌาน บางท่านนำไปเทียบกับฌานชั้นที่ ๔ จิตในขั้นนี้เรียกว่า อัปปนาจิต อัปปนาสมาธิ อัปปนาฌาน จิตย่อมไม่มีความรู้จะอะไรเกิดขึ้น นอกจากมีสภาวะรู้อยู่อย่างเดียวนั่น

เมื่อนักปฏิบัติผู้ที่ยังไม่ได้ระดับจิต เมื่อจิตติดอยู่ในความสงบนิ่งเช่นนี้ จิตย่อมไม่ก้าวขึ้นสู่ภูมิแห่งวิปัสสนา เมื่อเป็นเช่นนั้นอาจารย์เสาร์ ผู้เป็นอาจารย์สอนกรรมฐานในสายนี้ จึงได้เดินอุบายสอนให้ลูกศิษย์พิจารณากายคตาสติ เรียกว่า **กายนุปัสสนาสติปัฏฐาน** โดยการพิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น โดยน้อมนึกไปในลักษณะ ความเป็นของปฏิกูลน่าเกลียด เป็นของโสโครกจริง ๆ โดย ปราศจากสัญญาเจตนาใด ๆ ทั้งสิ้น จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้พิจารณาเห็นอสุภกรรมฐาน

เมื่อผู้ปฏิบัติพิจารณาอสุภกรรมฐานนั้นแล้ว ในขั้นต่อไปอาจารย์ได้แนะนำให้พิจารณาร่างกายให้เห็นเป็น ธาตุ ๔ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ จนกระทั่งเห็นเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อจิตรู้ว่าเป็นแต่เพียงสักแต่ว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ จิตก็จะเกิดความรู้ขึ้นมาว่าตามที่พูดกันว่า สัตว์ บุคคล เรา เขาไม่มี มีแต่ความประชุมพร้อมของ ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น จิตก็ย่อมเกิดความคิดขึ้นมาได้ว่าในตัวของเราไม่มีอะไรเป็นอนัตตา ทั้งสิ้น มีแต่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น ถ้าหากภูมิจิตของผู้ปฏิบัติจะมองเห็นแต่เพียงกายทั้งหมดนี้เป็นแต่เพียง ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ รู้แต่เพียงว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ และภูมิจิตของท่านอยู่แค่นั้น ก็มีความรู้เพียงแค่นั้น สมถกรรมฐาน และในขณะเดียวกันนั้นถ้าภูมิจิตของผู้ปฏิบัติปฏิบัติความรู้ไปสู่พระไตรลักษณ์ คืออนิจจังไม่เที่ยง ทุกขังเป็นทุกข์ อนัตตาไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ถ้าหากมีอนิจสัญญาความสำคัญมั่นหมายว่าไม่เที่ยง ทุกขสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่าเป็นทุกข์ อนัตตาสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่าไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ภูมิจิตของผู้นั้นก็ก้าวเข้าสู่ภูมิแห่งวิปัสสนา

เมื่อผู้ปฏิบัติมาฝึกฝนอบรมจิตของตนเองให้มีความรู้แจ้งเห็นจริง ในลักษณะของอสุภกรรมฐาน โดยอุบาย อย่างใดอย่างหนึ่งจนมีความรู้แจ้งเห็นจริง ในลักษณะที่ว่ากายเรานี้เป็นเพียงแต่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มีความเห็นว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก็เป็นเพียงแต่ธาตุ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่สัตว์ บุคคล เรา เขา ด้วยอุบายดังกล่าวแล้ว ผู้ปฏิบัติยึดหลักดังนั้น ภาวนาบ่อยๆ กระทำให้มาก ๆ พิจารณาให้มาก ๆ พิจารณาย้อนกลับไปกลับมา จิตจะค่อย ๆ ก้าวเข้าสู่ภูมิรู้ ภูมิธรรมเป็นลำดับๆ ไป หลักการปฏิบัติของท่านอาจารย์เสาร์ก็มีดังนี้

มรวาสบรรลุธรรมได้หรือไม่

พระราชปูลง (สมเด็จพระนางเจ้าฯ): หากเผื่อว่าไม่ได้บวชเป็นพระนี่ จะสามารถชำระจิตของท่าน จนสามารถบรรลุธรรมได้ไหมเจ้าคะ

หลวงพ่อกุฑ : อาศัยตามหลักฐานในพระคัมภีร์ ผู้ที่เป็นมรวาสก็สามารถที่จะชำระจิตให้ถึงวิมุตติความหลุดพ้นได้

พระราชปูลง (สมเด็จพระนางเจ้าฯ): หมายความว่า ถ้าแม้ว่าเข้าถึงพระอรหันต์แล้ว ถ้าไม่บวชก็วางเบญจขันธ์ได้อย่างสิ้นเชิงใช่ไหมเจ้าคะ

หลวงพ่อกุฑ : ตามพระคัมภีร์ก็ยืนยันอย่างนั้น แต่ถ้านำมาพิจารณาให้รู้แน่นอน และจะหาเหตุผลมาขัดแย้งก็อาจจะมีทาง เพราะในแง่ที่ขัดแย้งได้มีว่า โดยธรรมชาติของพระอรหันต์แล้วท่านจะวางเบญจขันธ์คลายความยึดมั่นหมกมิดเลศตันทนา มานะทิฏฐิ แม้อาสวะน้อยหนึ่งก็ไม่มีในจิตของท่านอาจจะดำรงชีพอยู่จนกระทั่งอายุชยก็ยอมเป็นได้ ถ้าหากว่าห้ามติมาขัดแย้งได้ แต่ว่าคุณของความเป็นพระอรหันต์นั้น เป็นคุณธรรมหรือสัจธรรมที่สูง ซึ่งโดยหลักธรรมชาติของพระธรรมขั้นนี้แล้วจะไปสิงสถิตอยู่ในร่างของคฤหัสถ์ ซึ่งถือเป็นร่างของชาวบ้านธรรมดาเป็นการไม่คู่ควรกัน จึงสามารถทำให้ร่างของมรวาสผู้สำเร็จอรหันต์แล้วต้องสลายตัวไป อันนี้เป็นกฎความจริงของธรรมชาติในขั้นนี้

ถ้าจะเปรียบเทียบก็เหมือนกับแร่ธาตุบางอย่างในโลกนี้ ในเมื่อมาพบกันเมื่อใดแล้วจะต้องมีปฏิกิริยาสลายตัวหรือเกิดธาตุใหม่ขึ้นมา ในกรณีเช่นนี้ ธาตุแห่งพระอรหันต์ที่บริสุทธิ์ที่สะอาดอย่างแท้จริง เมื่อเกิดอยู่ในร่างของคฤหัสถ์ธรรมดา จึงมีประสิทธิภาพหรือมีอำนาจที่จะทำให้ร่างกายของคฤหัสถ์สลายตัวลงไปได้ เพราะเป็นร่างที่ไม่ควรที่จะรองรับคุณธรรมของพระอรหันต์

พระปัจเจกพุทธเจ้า

พระราชปูลง (สมเด็จพระนางเจ้าฯ): ดิฉันขอยกข้อดีว่า ถ้าไม่มีบรรพพระพุทธศาสนานี้ คงจะอยู่บนโลกนี้ด้วยความยากลำบากเพราะว่า เป็นสิ่งที่ช่วยเป็นแสงสว่างจริง ๆ ทำให้สามารถระงับความโกรธ ความเกลียด ความผิดหวังอะไร ๆ ได้ทุกอย่าง และน้อมระลึกนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ท่านได้มีพระเมตตาคุณ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่เหมือนพระพุทธเจ้าอย่างไรเจ้าคะ

หลวงพ่อกุศล : พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่เหมือนกับพระพุทธเจ้าทั้งหลายตรงที่ไม่แสดงธรรมและไม่ตั้งศาสนา ถ้าใครทำบุญกับพระปัจเจกพุทธเจ้าท่านเพียงแต่ให้ศีลให้พร หรือถ้าแสดงธรรมก็ไม่เป็นเรื่องเป็นราวพอที่จะจับเอามาปฏิบัติได้ อย่างดีก็เพียงแต่แนะนำให้รักษาศีล ให้ภาวนา ให้ทาน เป็นแต่เพียงแนะนำเท่านั้น ส่วนมากไม่แสดงธรรมเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

โดยวิสัยของท่านพระปัจเจกพุทธะไม่มุ่งที่จะมีสาวก ถ้าหากมีคำสอนปรากฏอยู่บ้างก็เป็นไปเพื่อชีวิตของท่านเท่านั้น ไม่ไว้ให้สาวกเพื่อสืบพระศาสนา การตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ก็มีความเสมอกันกับองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยทั่ว ๆ ไป ก็คือความเป็นอัสวักขยญาณ คือความสามารถ ทำกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป

พระปัจเจกพุทธเจ้าบางองค์ก็ทำจิตให้เป็นสมาธิ มีความละเอียดยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนกระทั่งสามารถตัดกิเลสออกจากจิตไปได้โดยไม่ต้องอาศัยเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนมากพระปัจเจกพุทธเจ้าจะสำเร็จเป็นพระปัจเจกได้โดยเจโตวิมุตติ คือการทำจิตให้ละเอียดลง ไปแล้วก็ตัดกิเลสด้วยกำลังจิตที่เข้มแข็งเหล่านั้น เพราะฉะนั้น เมื่อสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะพระองค์ท่านแล้ว ท่านจึงไม่สามารถแสดงธรรมได้อย่างกว้างขวางอย่างมีเหตุมีผลเหมือนกับพระพุทธเจ้า นี่คือข้อแตกต่างระหว่างพระปัจเจกพุทธเจ้าและสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระราชปูลง (สมเด็จพระนางเจ้าฯ): ดิฉันอยากจะถามว่า สมัยนี้มีพระปัจเจกพุทธเจ้าบ้างไหม

หลวงพ่อกุศล : หากอาศัยหลักเกณฑ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้าของเราทรงกำหนดอายุ

พระศาสนาไว้ ๕,๐๐๐ ปีพระศาสนา ขณะนี้ได้ดำเนินมา ๒,๕๐๐ ปีเศษแล้ว ศาสนาพุทธก็ยังปรากฏอยู่ในโลก ยังไม่ว่างจากพระศาสนา ในช่วงที่ยังมีพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ยังไม่สิ้นอายุพระศาสนา พระปัจเจกพุทธเจ้า ยังไม่มี ถ้าอาศัยหลักฐานตามคัมภีร์แล้วยืนยันได้ตามนั้น ปัจจุบันนี้พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่มี

นิมิต

พระราชนิพนธ์ : นิมิตมีหลายอย่าง บางอย่างแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งก็ให้เห็นเหมือนฝัน และอีกอย่างหนึ่งก็แสดงให้เห็นเหมือนทิพย์ เป็นนิมิต ความหมายของท่านอาจารย์ได้อธิบายให้ฟัง

หลวงพ่อดุ : นิมิตก็มีความหมายตรงตัวอยู่แล้วว่าเป็นเครื่องรู้ของจิต นิมิตจะเกิดขึ้นได้ในจิตสมาธิ คือผู้ภาวนาพุทโธ พุทโธ พุทโธ เมื่อจิตมีอาการเคลิ้ม ๆ ลงไปจิตสงบ สว่าง กระแสจิตส่งออกไปข้างนอกแล้ว ก็เกิดขึ้นมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพคน ภูตผี ปีศาจ เทวดา และอีกอย่างหนึ่งในการพิจารณาสุกกรรมฐานหรือ ธาตุกรรมฐาน ในขั้นต้นผู้ปฏิบัติอาศัยการน้อมนึกพิจารณาน้อมไปสู่การเป็นสุกกรรมฐาน ความไม่สวຍไม่งาม น่าเกลียดโสโครกของร่างกาย น้อมไปสู่ความเป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ คือเป็นองค์ประชุมของธาตุ ๔ ด้วย

ความตั้งใจก็ดี เมื่อจิตสงบตั้งมั่นเป็นสมาธิแล้ว จิตอยู่ในระดับอุปจารสมาธิ ก็เกิดนิมิตภายนอกขึ้นมา เมื่อผู้ปฏิบัติพิจารณาจิตภายนอกกาย นิมิตภายนอกกายจะย้อนกลับเข้ามาภายใน หมายถึง จิตนั้นน้อมเข้ามา ภายในกาย ในขณะที่จิตรู้้อยู่ภายในตัวนั้น จิตจะมีลักษณะตั้งอยู่ระหว่างกลางของกาย แล้วจิตจะไปรู้้อยู่กับสิ่งใด สิ่งหนึ่งภายในกาย เมื่อจิตมองดูสิ่งที่รู้เห็นอยู่ภายในกายนั้น จิตจะพิจารณากายต่อไปจนกระทั่งจิตละเอียดลงไป จนถึงขั้นอัปปนาสมาธิ เมื่อจิตถึงขั้นอัปปนาสมาธิแล้ว จิตจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับถอนตัวออกจากร่างกายแล้ว จิตจะมาลอยเด่นอยู่ แล้วจิตจะย้อนกลับไป มองดูกายเดิม

ในเมื่อจิตย้อนกลับไปมองดูกายเดิม จิตก็มองเห็นภายในลักษณะที่นิ่งหรือนอนอยู่ก็ตาม แล้วภายในนั้นจะแสดงอาการร้อนอืด เน่าเปื่อย ผุพังสลายไปในที่สุด ก็ยังเหลือแต่โครงกระดูกก็หลุดออกไปเป็นชิ้น ๆ และแตกหักเป็นท่อนน้อย ท่อนใหญ่ ในที่สุดกระดูกก็หลุดละเอียดลงไปและหายไป

อันนี้เป็นนิมิตซึ่งเกิดขึ้นในจิตโดยปราศจากสัญญาใด ๆ ที่น้อมนึกนิมิตอันนี้เรียกว่า **อุคคหนิมิต** ในขณะที่จิตมองเห็นนั้น จิตยังไม่บอกว่าเป็นอะไรเรียกว่าอะไร คือเมื่อกายที่จิตมองเห็นนั้นมีอาการต่าง ๆ ผิดแปลก เช่น ขึ้นอืด เน่าเปื่อย ผุพังลงไปได้ดังที่ได้บรรยายมานั้น อันนี้จิตอยู่ในขั้นปฏิภาคนิมิต เป็นอุบาย ผูกฝนอบรมจิตในขั้นสมณะ

เมื่อจิตมองดูนิมิตนั้นนิมิตนั้นอาจจะหายไป เมื่อนิมิตนั้นหายไป ก็ยังเหลือแต่สภาวะจิต ผู้รู้ นิ่ง สดใส สว่าง ช่วงขณะหนึ่งก็จะเกิดภูมิรู้ขึ้นภายในจิต คือมีแต่เกิดขึ้น ดับไป อยู่ภายในจิต จิตของผู้ปฏิบัติ ก็จะจดจ้องมองดูจิตที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยปราศจากเจตนาสัญญาใด ๆ ทั้งนั้น

สิ่งที่มองเห็นนั้นเรียกว่าอะไรเรียกไม่ถูก ไม่มีความหมายในสมมติบัญญัติที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอัมมจักกัปปวัตตนสูตร สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา สิ่งใดสิ่งหนึ่งในที่นี้หมายถึงอะไร จะเรียกชื่อตามสมมติบัญญัติไม่ถูก พระพุทธเจ้าตรัสว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันนี้เป็นความรู้ของจิตที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติธรรมขั้นสูง

ถ้าหากว่าจิตมองดูสิ่งที่เกิดขึ้นดับไป เกิดขึ้นดับไปแล้วก็ถอนออกมาจากสภาวะรู้อย่างนั้น จิตของผู้ปฏิบัติดีในขั้นนี้ก็เรียกว่า จิตอยู่ในขั้นสมถกรรมฐาน

แต่ถ้าหากสิ่งที่จิตมองดูนั้นเกิดอนิจสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่า สิ่งที่เราเห็นนั้นเป็นของไม่เที่ยงแล้วก็เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จิตของผู้ปฏิบัติก็จะวิ่งเข้าสู่ภูมิวิปัสสนา

ในขณะที่จิตรู้อย่างนั้นไม่มีอะไรปรากฏ คือมีแต่จิตผู้รู้นิ่งเด่นอยู่และสิ่งที่ผู้รู้ก็ปรากฏอยู่ คือจิต กับความรู้ที่เกิดขึ้นภายในจิตและมีสติตามรู้จิต คือสิ่งรู้อันนั้น อันนี้เรียกว่า การปฏิบัติอยู่ในภูมิจิต ภูมิธรรมขั้นสูง และอีกอย่างหนึ่งในลักษณะเช่นนี้ไปตรงกับพุทธสุภาษิตที่ว่า **ในกาลใดก็ดี เมื่อธรรมทั้งหลายย่อมปรากฏอยู่ แก่พราหมณ์ผู้มีความเพียร ในกาลนั้นความสงสัยย่อมสิ้นไป**

พระราชปูลง : สำหรับนิมิตนี้ถ้าเป็นถึงอุคคหนิมิตหรือปฏิภาคนิมิต ทำให้สามารถที่จะเห็นได้จากการที่เราดู หมายความว่า ภาพที่เห็นนิมิตอีกอย่างหนึ่งคล้าย ๆ กับฝัน มีความจริงเพียงใด ภายหยาบหรือนิมิตในฝัน ตัวเองมีนิมิตว่าอย่างนั้นแล้วไปถามว่า แปลว่าอะไร บางทีก็มีความจริงหรือบางทีก็ไปถามพระอาจารย์อธิบายว่ามีนิมิตว่าอะไรบ้างและท่านก็บอกว่ามีนิมิตอย่างนั้น ๆ ที่แปลนิมิต เรื่องนิมิตนี้มีความจริงอย่างไร

หลวงพ่อบุญ : นิมิตนี้บางครั้งก็มีความจริงบางครั้งก็ไม่มีความจริง เหมือน ๆ กับความฝัน คือนิมิตหรือการฝันในขั้นนี้เป็นเรื่องฝัน ๆ โดยทั่วไป

พระราชปูลง : แต่เรื่องนิมิตนี้เคยนำไปถามท่านผู้ทรงศีลหรือพวกหมอดู เคยไปถามท่าน อย่างเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ไปถามหลวงปู่ขาวว่า จะเป็นอย่างไรกับเหตุการณ์เมื่อเร็ว ๆ นี้ ท่านมีนิมิตหรือเปล่า หลวงปู่ท่านก็บอกว่ามีนิมิตเห็นแปลก ก็ตีความหมายว่าไม่มีอะไรมาก แต่ท่านก็ตีความว่าไม่ค่อยจะดีอย่างนี้ นิมิตของผู้ทรงศีลจะเป็นความหมายได้อย่างไร และอีกอย่างหนึ่งถ้าท่านแปลมาจะมีวิธีการอย่างไร

หลวงพ่อบุญ : นิมิตของผู้ทรงศีลก็อาศัยความมีศีลและอาศัยความคิดที่เกิดขึ้นของความรู้ เมื่อเกิดนิมิตขึ้นมาโดยพิจารณาในนิมิตสมาธิภาวนาย่อมเป็นสิ่งที่จริง

พระราชปูลง : คำว่าอุคคหนิมิตมีความหมายมาจากคำว่า การทำจิตใจให้มีสติ ไม่ให้หลงในความสว ความงามในทางตรงใช้ใหม่

หลวงพ่อบุญ : ความมีสติ ความไม่หลงติดในความสวความงามเป็นผลเกิดจากการพิจารณา ทำอุคคหนิมิตให้เกิดขึ้นได้แล้ว แต่อุคคหนิมิตหมายถึงสิ่งที่มองเห็นติดตา เกิดจากการเพ่งสังเกตรูปอย่างใดอย่างหนึ่งจนเกิดสมาธิ แน่วแน่ มองเห็นเป็นนิมิต ลืมตาก็เห็น หลับตาก็เห็นเรียกว่า อุคคหนิมิตอีกอย่างหนึ่ง เมื่อโยคาวจรมาพิจารณาอาการ ๓๒ มีผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น โดยน้อมไปสู่ความเป็นสิ่งปฏิภูล นำเกลียด สกปรก โสโครก จนจิตสงบ ตั้งมั่นเป็นสมาธิ สว่างไสว มีปีติสุข เอกัคคตาเป็นหนึ่งแน่วแน่ แล้วเกิดนิมิตมองเห็นอาการใดอาการหนึ่งในอาการ ๓๒ เช่น กระดูก เป็นต้น หรือเกิดนิมิตมองเห็นสิ่งปฏิภูลภายในร่างกายก็ดี หลับตาก็มองเห็น ลืมตาก็มองเห็นติดตา เรียกว่าอุคคหนิมิต มีผลเพื่อบรรเทาโรคให้เบาบางลง หรือขจัดโรคให้หมดไปตามกำลังแห่งสมาธิและสติปัญญา

พระราชปจฉา : การพิจารณาความไม่สวຍไม่งามนี้ มันเป็นสมมติบัญญัติไม่มีความหมาย หรือแล้วแต่จะคิดไปใช้หรือไม่

หลวงพ่อบุญ : แล้วแต่จะคิด ทุกสิ่งทุกอย่างก่อนที่จะเกิดความจริงขึ้นมา ต้องอาศัยความเป็นจริงที่ปรุงแต่งขึ้นมา เพื่ออบรมจิตของตัวเองให้มีความคล้อยตามและเกิดความเชื่อถือว่าเป็นอย่างนั้น ถ้าหากจะพิจารณาในปัจจุบันนี้ ให้พิจารณาน้อมไปถึงอดีต หากร่างกายนี้แตกสลายไปแล้ว ผมก็ดี ขนก็ดี เล็บก็ดี หนังกดี ฟันก็ดี ล้วนแต่แตกสลายไป ให้น้อมไปพิจารณาเพื่อให้เกิดความรู้ ความจริงเห็นจริง แม้จะไม่เกิดความเห็นอย่างนี้ แม้จิตจะไม่น้อมเข้าไปสู่พระธรรมวินัยที่ถูกต้องดังกล่าวก็ตาม

ผลของการทำบุญ

พระราชปจฉา : การทำบุญ ผลบุญที่ได้อยู่ที่ไหน จะได้อยู่ที่จิตของเราหรือจะได้อยู่ที่เราจะได้ผลบุญ คนเราส่วนมากเวลาทำบุญคิดว่าจะได้ผลบุญอย่างนี้ แต่บางทีก็ฟังดู ถ้าทำบุญทำทานหรือทำอะไรมันก็ได้กุศล ผลมันก็ได้อยู่ที่ใจของเราและก็เป็นารขัดเกลาคติใจของเรา

หลวงพ่อบุญ : การทำบุญด้วยความมุ่งหมายที่แท้จริง ก็เป็นอุบายฝึกฝนอบรมจิตของผู้กระทำนั้น ให้เป็นผู้มีเมตตาอารีแก่ผู้อื่น และการทำบุญนั้นเพื่อกำจัดกิเลส เป็นการฝึกฝนอบรมจิตใจให้เกิดมีวิเศษ กว้างขวาง มีความอารีอารอบ รู้จักเอื้อเฟื้อแก่มนุษย์และสัตว์ แต่สำหรับอุบายโดยตรงเพื่อเป็นการจูงใจ ผู้ที่หลงผิดได้ทำบุญ เพื่อผลบุญจะติดตัวไปหลังจากตายแล้ว จะได้ไปเกิดเป็นมนุษย์บ้าง เทวดาบ้าง อันนี้ก็เป็นอุบายเท่านั้น

ความหมายของกรรมฐาน

พระราชปจฉา (สมเด็จพระนางเจ้าฯ) : คำว่ากรรมฐานมีความหมายอย่างไร ขอพระคุณเจ้าอธิบายด้วยเจ้าค่ะ

หลวงพ่อบุญ : กรรมฐาน ตามความหมายของคำศัพท์ หมายความว่า เป็นที่ตั้งแห่งการงาน ความหมายในทางธรรมะหมายถึง การทำงานทางจิตที่เกี่ยวเนื่องด้วยจิตโดยตรงเรียกว่ากรรมฐาน อารมณ์ของกรรมฐาน พุทโธ

เป็นพุทธานุสติเป็นที่ตั้งของการทำงานในทางจิต ธัมโม ธรรมะ ก็เป็นที่ตั้ง การงานของจิตอย่างหนึ่ง สังฆโม พระอริยสงฆ์ ก็เป็นที่ตั้งการงานทางจิตอย่างหนึ่ง

อานาปานสติ การกำหนดรู้ลมหายใจ หายใจเข้าออกให้รู้ว่้าสั้นหรือยาว หยาบหรือละเอียด สบายหรือไม่สบาย เป็นที่ตั้งของกรรมฐานอย่างหนึ่ง คำว่ากรรมฐานจึงหมายถึง **ที่ตั้งการงานในทางจิต** พุดถึงหลักกรรมฐานตามแนวทางปฏิบัติเฉพาะอารมณ์ของสมถกรรมฐานมีถึง ๔๐ อย่าง ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ เช่น มีอนุสติ ๑๐ อสุภ ๑๐ ธาตุกรรมฐาน ๔ และอารมณ์อื่นๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นอารมณ์ของสมถะและเป็นที่ตั้งแห่งการงานในทางจิตทั้งนั้น

พุดถึงอนุสติ หมายถึง การระลึกถึงอารมณ์ จิตใจ ในอนุสติ ๑๐ เช่น พุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ คือระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้น แต่มาว่าถึงอนุสติข้อที่ ๙ และ ๑๐ ได้แก่ กายคตาสติ และอานาปานสตินั้น กายคตาสติ คือการพิจารณากายเป็นอารมณ์ อานาปานสติ คือการกำหนดลมหายใจเป็นอารมณ์ อารมณ์กรรมฐานสองอย่างนี้ สามารถทำจิตของผู้ปฏิบัติให้ สงบและสามารถเดินเข้าไปสู่ความเป็นอุปัชฌายสมาธิ อปัณณาสมาธิโดยลำดับและการกำหนดรู้ลมหายใจ ก็คือการพิจารณากายคตาสติที่ดี ทั้ง ๒ อย่างนี้ จัดเป็นกายนุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นแนวทางยังจิตใจ ให้สงบในขั้นสมถกรรมฐานและเป็นเครื่องหมายให้จิตรู้พระไตรลักษณ์ คืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตาด้วย เพราะการพิจารณากายก็ย่อมบ่งถึงการเปลี่ยนแปลงภายในกาย คือกายปกติทุกสิ่งทุกอย่างยังอยู่ ในสภาพปกติ

ผู้ปฏิบัติพิจารณากายคตาสติ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นไปได้ ๒ อย่าง คือ**ประการแรก**ให้มองเห็นร่างกายที่พิจารณาอยู่นั้นเป็นของปฏิภูล สกปรก น่าเกลียด โสโครก น่าเบื่อ ยึด ผูก ไม่สวย ไม่งาม อันนี้เพื่อกำจัดราคะ ความกำหนัดยินดี เป็นความจำเป็นสำหรับผู้บวชในพระธรรมวินัยต้องปฏิบัติ ในแง่พิจารณากายคตาสติ มุ่งสู่จุดอสุภกรรมฐานเป็นสิ่งจำเป็นมาก และ**ประการสอง** พิจารณากายโดยกำหนดอาการ ๓๒ เหมือนกัน แต่จะโน้มจิตให้รู้ลงไปในแง่เป็นธาตุกรรมฐาน คือเป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ในการพิจารณานี้จิตใจเชื้อและพิจารณาย้อนกลับไปมาอยู่อย่างนั้นว่า ร่างกายเป็นแต่เพียง ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ จนกระทั่งจิตสงบลงไปแล้ว สามารถรู้ความจริงปรากฏขึ้นเป็นนิมิตให้เห็นว่า ร่างกายของเราเป็นเพียง ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟเท่านั้น เพราะความเป็นสัตว์

เป็นชีวิต เป็นเรา เป็นเขาไม่มี ในเมื่อความเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นเรา เป็นเขา เป็นชีวิตไม่มี ภายในใจก็จะเกิดความรู้ขึ้นมาว่า กายของเรานี้จะเป็นเราเขา เพียงแค่สมมติบัญญัติ เมื่อพิจารณาแยกออกมาจริงๆ แล้วไม่มีอะไรเป็นตัวเป็นตนหรือเป็นสัตว์บุคคล เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นอนัตตาไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง อันนี้คือจุดมุ่งหมายการพิจารณา กายคตาสติและพร้อม ๆ กันนั้น แม้ว่าการพิจารณาลมหายใจเข้าออกก็ดี การพิจารณากายเป็นอสุภกรรมฐาน เป็นของปฏิกลน่าเกลียดไม่สวยไม่งาม เป็นของโสโครกก็ดี การพิจารณากาย เป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ จนเห็นชัดลงไปก็ดี ถ้าหากว่าจิตรู้แต่การเป็นไปอย่างนี้ แม้ไม่มีความสำคัญมั่นหมายว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จิตของผู้ปฏิบัติก็เป็นเพียงขั้นสมถกรรมฐานเท่านั้น แต่ถ้าหากว่าภูมิจิตของผู้ปฏิบัติปฏิบัติตนไปสู่อนัตตสัญญา คือความสำคัญมั่นหมายว่าเป็นอนัตตาไม่ใช่ตัวตน วิปัสสนาญาณก็บังเกิดขึ้น คือรู้ว่สิ่งทั้งปวงเป็นอนัตตาไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดให้พระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์
พระราชอาคันตุกะที่พระราชสังวรญาณ ปฏิภาณพิพัฒน์วิไลวุฒิธรรมมิกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี (หลวงพ่อบุญฐานิโย)
เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕

พระบรมราโชวาท

ในการเปิดประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๑๗ ของสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร

ณ ศาลาการเปรียญ บณฺฑิสัทธ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วันพุธ ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๒

ข้าพเจ้าขอแสดงความนิยมยินดีด้วยอย่างมาก ที่ได้มีการประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักรครั้งนี้ ณ จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้าพเจ้าใคร่กล่าวแก่ที่ประชุมนี้ ซึ่งเป็นชุมนุมแห่งสมาคมพุทธศาสนาทั้งหลายว่า พระพุทธศาสนาบริบูรณ์ด้วยสัจจธรรมที่เป็นสาระและเป็นประโยชน์ในทุกระดับ แต่จะต้องศึกษาให้มีความรู้เข้าใจและปฏิบัติให้เหมาะสมแก่ภาวะปัจจุบันด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง จึงจะเกิดเป็นประโยชน์ขึ้นได้

บัดนี้ ประเทศชาติกำลังพัฒนาในทุกด้าน และต้องการความสามัคคีความสงบเรียบร้อย ผลดี ทั้งปวงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยประชาชนมีหลักของใจอันมั่นคง มีศรัทธาและปัญญาอันถูกต้อง และปฏิบัติตนอยู่ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม กรณีกิจอันสำคัญของท่านทั้งหลายคือการส่งเสริมประชาชนให้มีพระรัตนตรัยและธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักของใจและความประพฤติ ด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง แต่ทั้งนี้ท่านทั้งหลายจะต้องเจริญศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง คือความเชื่อในเหตุที่แท้ในผลที่แท้ไม่สับปลับและปัญญาสามารถรู้ตามความเป็นจริง อันเกิดความสงบแน่วแน่ของจิตต์ ให้เกิดขึ้นในตนเองก่อน จึงจะสามารถพิจารณาให้เห็นวิธีปฏิบัติเพื่อรักษาส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติได้

ข้าพเจ้าขอส่งความปรารถนาดี มายังท่านทั้งหลายทั่วกัน และขออำนวยการให้การประชุมดำเนินลุล่วงไปด้วยเรียบร้อยทุกประการ.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงกราบนมัสการเยี่ยมและทรงสนทนาธรรม
พระราชินีโรธรังสีคัมภีร์ปัญญาวชิษฐ (เทสก์ เทสรังสี)
วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

พระราชปณิธาน : ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนให้ปฏิบัติธรรมให้ถึงที่สุด แล้วอะไรคือที่สุดของการปฏิบัติ
ดังกล่าว

หลวงปู่เทสก์ : ที่สุดของการปฏิบัติธรรมก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่สุดของศีล คือเจตนา
ที่สุดของสมาธิ คืออัปปนาสมาธิ ที่สุดของปัญญา คือมรรคสมังคี

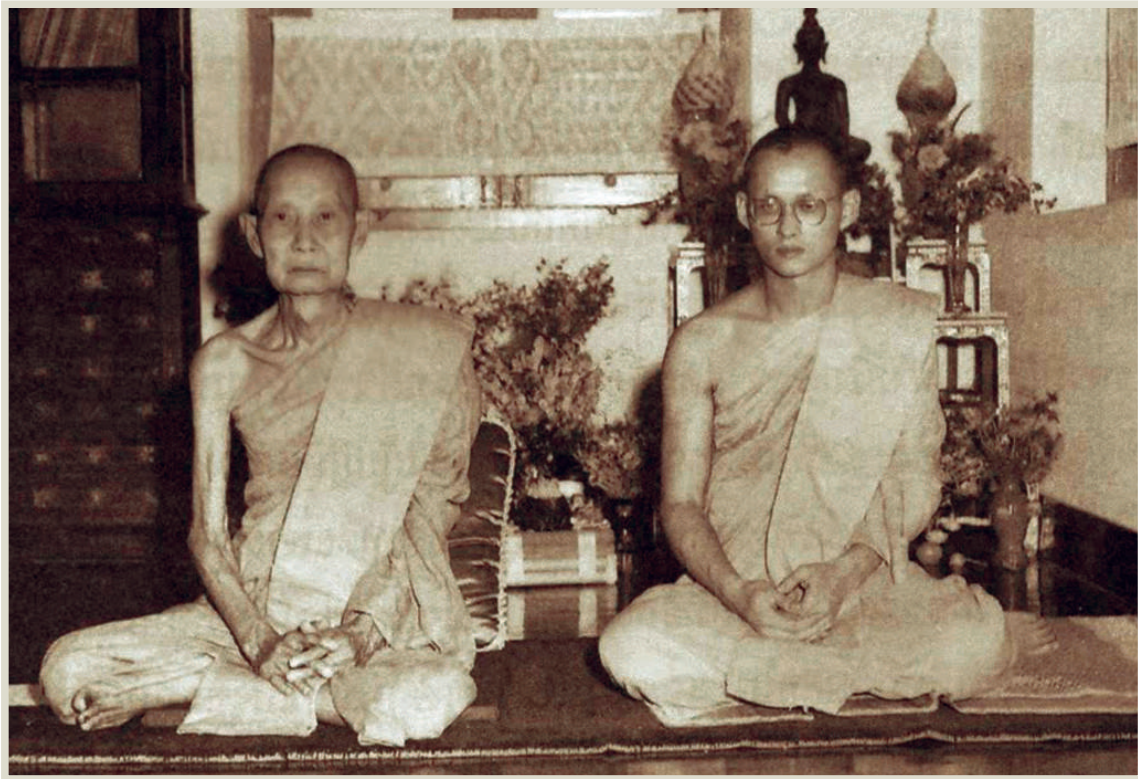

พระราชธรรม

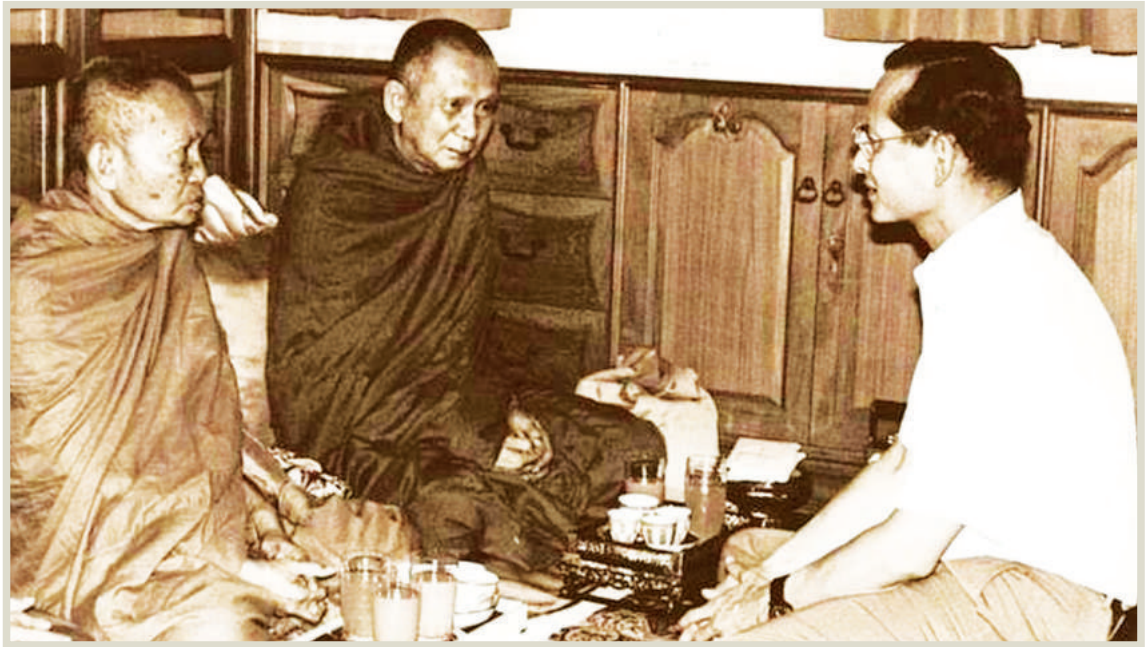
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระราชศรัทธาตามรอยแห่งพระอริยเจ้า

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ชื่น นพวงศ์ สุจิตโต) สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงเป็นพระราชอุปัธยาจารย์และพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ (พระสมณฉายานามว่า “ภูมิพล โล ภิกขุ”) บันทึกภาพ ณ พระตำหนักบุญจบเบญจมา วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๙

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๘ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ทรงส่งน้ำเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (วิน ธมฺมสาโร)
อดีตเจ้าอาวาส วัดราชผาติการาม
ณ โรงพยาบาลศิริราช ๑๕ เมษายน ๒๕๒๘

หลวงปู่ชอบ ฐานสโม
วัดป่าสัมมานุสรณ์ อ.วังสะพุง จ.เลย

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ
วัดดอยแม่ปั๋ง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

หลวงปู่สิม พุทธาจาโร
วัดถ้ำผาปล่อง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

หลวงปู่หลุย จันทสาโร
วัดถ้ำผาปัง อ.วังสะพุง จ.เลย

พระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันทิโป)
วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี

พระเทพวิทยาคม (คูณ ปริสุทฺธ)
วัดบ้านไร่ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ
วัดเจติยาศิรีวิหาร (วัดภูทอก) อ.ศรีวิไล จ.หนองคาย

พระอาจารย์วัน อุตตโม
วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม จังหวัดสกลนคร

พระภาวนาวิสุทธิญาณเถร (แบน ธนากโร)
วัดคอยธรรมเจดีย์ ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร

พระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุณโณ)
วัดสวนขัน ต.สวนขัน กิ่ง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช

เจ้าประคุณ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (มานิต ถาวรเถระ ป.ธ.๙)
สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ รูปที่ ๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
พระสุปฏิปันโน ผู้ปกครอง “กรรมฐาน” กลางมหานคร
วัดสัมพันธวงศาราม วรวิหาร เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

หลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร
และหลวงปู่หลอด ปิเมทีโต (องค์ใสแวน)
วัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร

หลวงปู่โต๊ะ อินทสุวณโณ
วัดประดู่ลิ้มพลี แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

หลวงปู่สมัย ที่มายุโก
วัดป่าโนนแสงทอง อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร

พระราชอุดมมงคล (หลวงพ่อดุดมะ)
วัดวังแก้วเวการาม อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
พระราชวรม้าผู้เครื่องครัดการปฏิบัติ
ที่ภายหลังย้ายมาจำพรรษาและสร้างวัดที่กาญจนบุรี

ครูบาพรหมา พรหมจกโก
วัดพระพุทธรูปตากผ้า จ.ลำพูน

สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน)
วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

พระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ (ปิ่น ชลิตโด ป.)
วัดอริยวงศาราม (วัดหนองน้ำขาว)
ต.ดอนกระเบื้อง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการเยี่ยม
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก
เมื่อครั้งทรงดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะ
ในพระราชทินนามที่ สมเด็จพระญาณสังวร
และบำเพ็ญพระราชกุศล
เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖
ณ วัดรัชดาภิเษก ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี

“...ศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทราบกันอยู่แล้วว่าต้องมี และถึงว่าศาสนามีความหมายได้หลายอย่างก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นศาสนาที่มีชื่อหรือที่ต้องเคร่งครัดตามแนวทางการสั่งสอนอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นแต่ต้องมีแนวความคิดที่แน่นอน ที่ดี และไม่เบียดเบียน อย่างนี้ก็ถือเป็นศาสนาได้ทั้งนั้น ในเมืองไทยนี้ใครจะถือปฏิบัติตามศาสนาใดก็ได้ทั้งนั้น เคยชี้แจงอยู่เสมอว่าเมืองไทยนี้ที่อยู่ได้ก็เพราะไม่มีการกีดกันว่าคนโน้นศาสนาโน้นคนนี้ศาสนาโน้น แต่ว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าทุกคนปฏิบัติศาสนกิจของตน ๆ ด้วยความมุ่งดีหวังดี ตั้งใจที่จะให้เกิดประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม ศาสนาทุกศาสนาจึงใช้ได้ทั้งนั้น ขอแต่เพียงอย่าให้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้แทนองค์การศาสนาและผู้แทนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในการเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาผกาภิรมย์
วันพฤหัสบดี ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๒

“...พระพุทธศาสนาแสดงความจริงของชีวิต แสดงทางปฏิบัติที่จะให้บรรลุความสุขสูงสุดของชีวิต มีวิธีการสั่งสอนที่ยึดหลักเหตุและผล ว่าทุกสิ่งเกิดจากเหตุ ผู้ใดประกอบเหตุอย่างไรเพียงใดก็ได้ผลอย่างนั้นเพียงนั้น หากจะถามว่าพระพุทธศาสนาเป็นอะไรก็ต้องตอบว่า โดยเนื้อหาที่เป็นเรื่องความจริงของชีวิต พระพุทธศาสนาเป็นปรัชญา โดยวิธีการสอนที่ยึดหลักเหตุผลพระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์ หรือพูดให้ชัดลงไปอีกก็เป็นวิทยาศาสตร์...”

พระราชดำรัส

พระราชทานในการเสด็จฯ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยฯ
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะผู้แทนพุทธสมาคมทั่วประเทศ
ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย
วันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๓

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะผู้แทนพุทธสมาคมทั่วประเทศ
ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๒

ในโอกาสที่ผู้ที่เป็นผู้สนใจในพระพุทธศาสนา เป็นสมาชิกของพุทธสมาคมและสมาคมเครือข่ายพุทธศาสนา และผู้ที่สนใจอื่นๆ ได้มาประชุมกัน เพื่อปรึกษาหารือในปัญหาของพุทธศาสนาในทุกด้าน ได้มาให้พรในโอกาสคล้ายวันเกิด ก็เป็นสิ่งที่ทำให้ปลาบปลื้ม และทำให้มีความรู้สึกกังวลใจอยู่บ้าง ท่านนายกพุทธสมาคมได้ยกยอปอเป็นอย่างมาก เป็นผู้ที่ปฏิบัติทางพุทธศาสนาอย่างซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นสิ่งที่ลำบากที่จะรับแต่ก็ได้ขอให้ให้โอวาท

ข้อแรกเนื่องจากที่กล่าวว่า ท่านทั้งหลายหวังในบารมีให้ปกเกล้าบ้านเมืองนั้น ก็เป็นข้อหนึ่งที่น่าคิด เพราะว่าบ้านเมืองประกอบด้วยบุคคล และแต่ละบุคคลจะต้องทำด้วยตนเองตามหลักของพระพุทธศาสนา แต่ละคนต้องการอะไร ก็ต้องการความสุขคือความสงบ **ความสุขและความสงบนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยตนเอง**

ฉะนั้น ที่จะให้คนอื่นมาปกป้องรักษาก็เป็นสิ่งที่ยากถ้าตัวเองไม่ทำ อันนี้เป็นข้อที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา และ**ผู้ที่ถือตัวว่าเป็นพุทธศาสนิก ต้องพึงตัวเองมิใช่พึ่งคนอื่น** แต่การที่จะอาศัยคนอื่นก็อาศัยได้โดยดูผู้อื่นที่ปฏิบัติดีชอบ และคอยฟังสิ่งที่ผู้อื่นที่เราเห็นว่าปฏิบัติดีชอบ ได้พูดได้แนะนำดังนี้ก็เป็นสิ่งที่อาศัยผู้อื่นได้ ผู้อื่นจะช่วยเหลือเราได้

ฉะนั้น ก็จะต้องมีการพิจารณาของตัวเองว่าผู้ที่นำที่จะดูการปฏิบัติหรือฟังข้อแนะนำในการปฏิบัติและทำตาม อันนี้ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลได้บรรลุถึงความสำเร็จความสุขได้ อันนี้ก็ได้อธิบายตามที่ได้อธิบายมาแล้วเมื่อตะกี้

มาถึงปัญหาของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ลำบากที่สุดที่จะเห็นพระพุทธศาสนาและประโยชน์ของพระพุทธศาสนา เพราะแต่ละคนก็มีกายและใจของตัวเอง แต่ละคนก็มีความรู้หรือปฏิบัติของตัวเอง แล้วแต่ภูมิแต่ละชั้น การที่จะปฏิบัติตามพระพุทธศาสนานั้น ย่อมจะเป็นแล้วแต่บุคคล แล้วแต่สภาพของตัวเอง จะเรียกว่าสภาวะหรือสภาพ หรือฐานะของตัวเอง ฐานะนี้ไม่ได้หมายถึงฐานะทางการเงินการทองหรือความเป็นอยู่ แต่เป็นฐานะของจิตของแต่ละคน

ฉะนั้น พุทธศาสนาถ้าจะไปเป็นสิ่งที่ลุ่มลึก ที่ลำบากที่จะสั่งสอนหรือที่จะเรียน เพราะว่าแต่ละคนจะต้องทำตาม ฐานะของตัวเอง หรือจะว่าได้ว่าพุทธศาสนามีหลายชนิด แต่ละคนก็มีพุทธศาสนาของตัวเอง ฉะนั้น การที่จะสั่งสอน การที่จะชี้แจง การที่จะฟัง การที่จะเรียนพุทธศาสนานั้น จะต้องพยายามที่จะทำด้วยตนเอง

มาพูดถึงหน้าที่ของแต่ละคนหรือหน้าที่ของแต่ละสมาคม ที่สนใจพุทธศาสนาก็มีมากมาย เพราะจะต้องแบ่ง พุทธศาสนานี้ออกเป็นหลายสาขาหรือหลายด้าน ด้านหนึ่งก็คือ **เรื่องของสังคม** คนเรามีความว่าหัวใจก็ต้องหาเพื่อนฝูงที่จะเข้าหากัน และได้มีการสังสรรค์ได้มีการปรึกษาหารือ เพื่อที่จะหาทางที่จะบรรเทาความเดือดร้อน ความขุ่นใจที่มีความลำบากใจลำบากกาย จึงได้ตั้งขึ้นมาเป็นสมาคมเป็นชมรมเป็นกลุ่มเป็นชุมนุม ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาพระพุทธศาสนา บางทีก็เรียกว่าพุทธสมาคม บางทีก็เรียกว่าชุมนุมพุทธศาสตร์ บางทีก็เรียกว่าชุมนุม พุทธศาสนา เป็นต้น

เมื่อมีชื่อหลาย ๆ ชื่อ ก็เข้าใจได้ว่ามีจุดประสงค์หลาย ๆ จุดประสงค์ จุดประสงค์แรก คือการศึกษา พุทธศาสนานั้น มีการศึกษาได้อีกหลายทาง ศึกษาประวัติของพระพุทธศาสนา ศึกษาหลักของพุทธศาสนาศึกษา ประโยชน์ของพุทธศาสนาต่อสังคม และในที่สุดก็มีการศึกษาเพื่อปฏิบัติธรรม แม้การปฏิบัติธรรมนั้นเองก็มีหลายวิธี หลายสาย บางคนก็เห็นว่าการปฏิบัติหาความสงบอย่างเดียวก็จะพบทางของความสุข บางคนก็บอกว่าทำอย่างนั้น ไม่พอ จะต้องหาความสงบ แล้วก็หาความรู้พิเศษต่าง ๆ เช่นให้มีสมาธิให้ได้ ให้เห็นทะลุกำแพงได้ ให้เห็นให้ฟัง

และให้รู้ถึงจิตใจของผู้อื่นได้ บางคนก็ปฏิบัติเพื่อให้เห็นความจริง คือความไม่ยั่งยืนของร่างกายหรือความไม่ยั่งยืนของสิ่งที่อยู่在这个世界上

ฉะนั้น มีวิธีการที่จะปฏิบัติอีกหลายต่อหลายทาง ที่กล่าวอย่างนี้ก็จะให้แสดงถึงว่า แต่ละคนมีความคิดของตัว มีแนวทางของตัว จึงศึกษาหรือปฏิบัติศาสนาต่างกันทั้งนั้น

ถ้าพูดถึงการปฏิบัติธรรม หรือการปฏิบัติศาสนาเพื่อสังคม เราเห็นสังคมมีความวุ่นวาย เราเห็นว่าประเทศชาติมีอันตรายที่จะเข้ามาใกล้กราย เราก็เกิดเป็นห่วง เป็นห่วงทำไม ก็เพราะว่ารู้ว่าถ้าสังคมวุ่นวาย ตัวเราเองก็เป็นอันตราย เพราะไม่มีความปลอดภัย ถ้าเห็นว่าประเทศชาติอยู่ในอันตราย ก็เช่นเดียวกัน เราก็รู้สึกส่วนตัวเราเองจะต้องประสบภัย ฉะนั้น เราจึงพยายามแก้ปัญหาของสังคม แล้วก็ดูไปข้างนอกว่า มีการฆ่ากัน มีการลักขโมยกัน มีการปล้นกัน มีการแก่งแย่งชิงดี มีการทำให้มี ทุจริตต่าง ๆ เราก็อยากที่จะระงับหรือลดหย่อนไม่ให้เกิดความยุ่งยาก

ดังนั้น จึงประชุมกันปรึกษากัน ก็ทำกิจการซึ่งจะเรียกว่าการสังคมสงเคราะห์มากกว่าที่จะเป็นการปฏิบัติศาสนา แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติศาสนาคือ การสงเคราะห์ การสงเคราะห์ต่าง ๆ เหล่านี้จะทำได้ต่อเมื่อตัวเองดี ต่อเมื่อตัวเองมีความสามารถ แต่ถ้าสงเคราะห์คนอื่นโดยมีรากฐานหรือหลักของการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องในการสงเคราะห์อย่างนั้นก็จะทำให้อันตรายเพิ่มขึ้นได้เหมือนกัน

ฉะนั้น การที่จะสงเคราะห์จะต้องขัดเกลาก่อนเสียก่อน จะต้องรู้จักตัวเองเสียก่อน จะต้องสร้าง **ความดีในตัวเองเสียก่อน ถึงจะสงเคราะห์ผู้อื่นได้** ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าเรามีจุดประสงค์ที่จะตั้งเป็นกลุ่มพุทธศาสนาเพื่อแก้ไขสังคมหรือแก้ไข ภายนอกก็จำต้องศึกษาตัวเองก่อน

ถ้าจะเป็นการชุมนุมกันหรือรวมกลุ่มกัน เพื่อศึกษาพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่าพุทธศาสตร์มาใช้ คำว่าพุทธศาสตร์ก็อาจจะเพราะว่า อยากจะให้ดูเป็นว่าพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่ง แขนงหนึ่ง เป็นวิชาแขนงหนึ่ง ซึ่งจะต้องมาศึกษาและมาวิจัย มาศึกษาเพื่อที่จะให้ตั้งเป็นตำรา ทำอย่างนั้นก็มีประโยชน์เหมือนกัน เพราะว่าเป็นการประมวลคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อที่จะให้ผู้อื่นสามารถที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างสะดวกที่สุด

จึงทำให้เป็นการเปลือง การประมวลง การถกเถียงมีการอภิปรายบ้าง การทำสิ่งเหล่านั้น ถ้าทำด้วยจุดประสงค์ที่ดีและด้วยความสามารถก็ย่อมมีประโยชน์ แต่ว่าถ้ามีการศึกษาวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อที่จะสร้างตำราใหม่ อันนั้นก็ไม่น่าชอบ เพราะว่าตำราที่มีอยู่แล้ว ตำราคือ คำสั่งสอนต่างๆ ของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีอยู่ในพระไตรปิฎกและในอรรถกถาต่างๆ ครบถ้วนมีจนบอกได้ว่ามีมากเกินไปจนความจำเป็นของแต่ละบุคคล แต่ว่าที่ต้องมีมากเพราะว่า อย่างที่กล่าวไว้ว่าแต่ละคนก็มีฐานะของตัวเอง แต่ละคนก็จะได้เลือกได้

การศึกษาดังนี้เรียกว่าเป็นการศึกษาปริยัติ **ปริยัตินั้นก็คือ** หลักการต่างๆ ที่เป็นตำรานั้นเอง การศึกษาปริยัติจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายที่สมาชิกสมาคมต่างๆ ในทางพุทธศาสนาควรที่จะได้สนใจ

ปริยัตินี้ก็มีการศึกษาได้ด้วยจุดประสงค์ต่างๆ กันเหมือนกัน เช่น ศึกษาปริยัติเพื่อที่จะมาถกเถียงกัน อาจจะเป็นการทะเลาะกันด้วยซ้ำ อันนี้อาจจะไม่ค่อยได้ประโยชน์นัก แต่มีการทำกันมาก มาถกเถียงกันมาก ข้อนี้คนนี้พูดว่าอย่างหนึ่ง อีกคนก็แย้งว่าไม่ใช่อย่างนั้น ก็ถกเถียงทะเลาะกัน บางทีหน้าดำหน้าแดงจนกระทั่งเป็นศัตรูกันก็มี อย่างนั้นเท่ากับได้ศึกษาปริยัติสำหรับมาทะเลาะกัน สำหรับมาหาความทุกข์ สำหรับมาหาความไม่สงบ จึงเป็นการศึกษาเพื่อที่อาจจะไม่ค่อยได้ประโยชน์นัก เพราะว่าเป็นการศึกษาเพื่อมาโอ้อวดกัน เป็นการศึกษาที่จะมาทะเลาะกันเอาดี ก็หมายความว่า เป็นการยึด เป็นมานะที่แรง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับจุดประสงค์ของพระพุทธศาสนา

มีผู้ที่ศึกษาปริยัติของพระพุทธศาสนานี้สำหรับเก็บเอาไว้ ท่านเรียกว่าศึกษาพระปริยัติเป็นขุนคลังคือหมายความว่า เก็บ...เก็บ...เก็บ...เก็บ...เอาไว้ เก็บเอาไว้เพราะว่าอยากเก็บ อันนี้เป็นวิธีอย่างหนึ่งที่อาจจะไม่ค่อยได้ประโยชน์นัก แต่ว่าก็ยังดีกว่าที่จะศึกษาปริยัติมาสำหรับทะเลาะกัน เพราะว่าการทะเลาะกันทำให้เกิดความไม่สงบ ทำให้เกิดความรุนแรง ทำให้เกิดแตกแยกกัน ทำให้เกิดทิฐิมานะในตัวเอง ไม่เห็นสว่จ

การที่จะศึกษาปริยัติเพื่อเป็นขุนคลังนั้นก็ได้ประโยชน์นัก และอาจจะเสียอยู่ที่ว่าเท่ากับเราเป็นผู้ที่เก็บของโบราณ เราเป็นเหมือนคนที่สะสมเพราะว่า เรารักเราชอบ มันก็เป็นโลกหรือเป็นราคะก็ได้ ไม่เป็นสิ่งที่จะขัดเกล่าให้เรามีความสบายใจแต่ประการใด อาจจะมี ความพอใจที่ว่ามีปริยัติเยอะแยะ มันสนุกดีหรือมันน่าชื่นชม แต่ก็ เป็นสุขชั่วแว่น

ฉะนั้น การศึกษาปริยัติเพื่อที่จะเก็บไว้เฉย ๆ นั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ได้ถึงจุดประสงค์ และอาจจะนำไปสู่ความ เดือดร้อนบ้างเหมือนกันเพราะว่า เราเรียนปริยัติ เราสะสมปริยัติ บางที่มันตกหล่นบ้าง บางทีก็ลืมบ้าง ก็เกิดโทษนั้นว่า เอ.....ข้อนี้ เราลืมไปเสียแล้วมันหายไปเสียแล้ว เพราะว่าเราเรียนเราจำมันย่อมลืมได้ โดยเฉพาะอย่างผู้ที่เคย จำได้ และเดี๋ยวนี้ก็จำไม่ได้ก็เดือดร้อนกลุ่มใจ ความกลุ่มใจนั้นก็มันไม่รู้จะไปแก้ไขอย่างไร เพราะว่าลืมเสียแล้วว่า ท่านแก้อย่างไร ลืมปริยัติว่าเวลากลุ่มใจท่านแก้ด้วยอะไร ก็ลืมไปก็กลุ่มใจยิ่งกลุ่มก็ยิ่งกลุ่มว่ากลุ่ม ก็นับว่าการเรียน ปริยัติอย่างนั้น เพื่อเก็บไว้เฉย ๆ ก็ไม่สู้จะดี

การศึกษาปริยัติก็มีอีกอย่างหนึ่ง คือ**ศึกษาปริยัติแล้วที่เรียกว่าปฏิบัติ** เวลาฟังปริยัติ หมายความว่า คำสั่งสอนใด ๆ อ่านคำสั่งสอนใด ๆ มาแล้วก็มาคิด มาคิดให้เข้าใจ มาคิดให้รู้ มาคิดให้แจ้ง อันนี้แหละเรียกว่า **ปัญญา**

ได้เวลาพูดถึงปริยัติข้อใดเอามาคิดว่า ท่านหมายความว่าอะไร แล้วมาดูที่จิตใจของเราว่ามันตรง หรือไม่มีเหตุอย่างนั้นมันตรงไหมที่ท่านสอน อันนี้ก็หมายความว่า เป็นการปฏิบัติ ฉะนั้น ถ้าเรียนปริยัติ มาข้อใดแล้ว มีเวลาเมื่อใดก็มาพิจารณาถึงข้อปริยัติในระหว่างที่ยังไม่ได้ลืม คำสั่งสอนนั้น

มาดูจิตใจของเราการดูจิตนี้ก็คือ **การปฏิบัติ** ไม่ต้องมีอย่างอื่น การดูจิตนี้นั้นอย่างเดียวเป็นการ **ปฏิบัติ** ฉะนั้น ถ้าเรียนปริยัติ หรือได้ฟังปริยัติ ได้เห็นปริยัติ ได้รู้สึกริยัติ หมายความว่าได้ไปที่ไหน ได้เห็นโลก เป็นอย่างนั้น ๆ นั้นเป็นปริยัติทั้งนั้น เอามาพิจารณาว่าเวลาเราเจอสิ่งของเหล่านั้น จิตของเรารู้สึกอย่างไร นี่เป็น การปฏิบัติ และมาพิจารณาว่าทำไมมันเกิดอย่างนั้นก็เป็น การปฏิบัติ

ถ้าหากว่าเมื่อฟังปริยัติ อ่านปริยัติ **ประสบปริยัติแล้วมาปฏิบัติ คือดูที่ใจ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง** เพราะว่าปริยัตินั้นลืมนไปแล้ว แต่ใจที่สัมผัสและศึกษาอารมณ์ต่าง ๆ ไม่ลืมนี่ไม่มีทางลืมนี่ เพราะว่าเห็นแล้ว เห็นว่าอะไรเป็นจริงแล้ว เมื่อเห็นจริงแล้วไม่มีทางลืมนี่

ฉะนั้น **การปฏิบัตินั้นก็เป็นสิ่งสำคัญมาก** โดยมากพูดถึงปฏิบัติก็กลัวกัน เพราะว่าปฏิบัติมันมีวิธีการต่าง ๆ แล้วก็โดยมากวิธีต่าง ๆ นั้นบรรยายกันมาว่า ต้องทำอย่างโน้นอย่างนี้ ต้องทรมาน ต้องเหน็ดเหนื่อย ต้องเสียเวลามาก ไม่สามารถที่จะปลีกตัวออกมาปฏิบัติ

ความจริงปฏิบัติพระพุทธศาสนาตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นไม่ใช่ของยาก แต่ทุกคนทำได้ ทั้งนั้น แต่ว่าต้องมีความตั้งใจ เมื่อเราอยากที่จะปฏิบัติธรรม มีความอยากแล้วก็หมายความว่าเรายินดี เราอยากที่จะปฏิบัติ ถ้าเราสนใจพระพุทธศาสนาและปฏิบัติธรรมของพระพุทธศาสนา เริ่มสนใจก็เริ่มทำได้แล้ว

เพราะว่าถ้าคนเราไม่อยากจะปฏิบัติก็เกียจปฏิบัติ หรือไม่คิดอ่านที่จะปฏิบัติก็ยอมไม่ได้ปฏิบัติ เมื่อไม่ได้ปฏิบัติแล้ว ความมืดก็ครอบคลุมเพราะว่าไม่ได้เปิดไฟ แต่ถ้าเราอยากขึ้นมา และเห็นว่าศาสนานี้เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ก็ยอมเป็นการเปิดไฟ

แม้จะริบหรี่ก็เป็นความสว่างให้เห็น อย่างเช่นเราเข้าไปในห้องที่มืด แล้วเราก็มองไม่เห็นห้องนั้น ไม่ทราบว่าสวิตช์ไฟอยู่ที่ไหน เรามีไฟฉายแล้วก็เปิดไฟฉายอันริบหรี่นั้น หรือขีดไม้ขีดที่เป็นแสงสว่างที่ริบหรี่ไปหาสวิตช์ไฟ ถ้าเราไม่ไปหาสวิตช์ไฟเราก็ไม่สามารถที่จะเปิดไฟที่มีอยู่ในห้องนั้น คือมีหลอดไฟ มีสายไฟมีสวิตช์ไฟครบถ้วนในห้องนั้น เราไม่สามารถที่จะหาพบนอกจากจะบังเอิญ โดยบังเอิญเราไปแตะสวิตช์ไฟแล้วก็เปิดขึ้นมา

แต่ว่าโดยมากก็ต้องหา เมื่อหาได้แล้วด้วยไฟริบหรี่ที่เราถืออยู่กับตัว เราก็สามารถไปเปิดไฟได้ **ไฟริบหรี่นี้คือความสนใจเบื้องต้น** เมื่อเราไปเปิดไฟได้แล้ว ก็จะสว่างขึ้นมา เราก็จะมีความดีอกดีใจ มีความพอใจว่าทำตามวิธีนี้ได้ผลดีมันสว่าง ไฟที่อยู่ในห้องนั้น อาจจะไม่สว่างเต็มที่ อาจจะมียหลายแห่ง ก็เปิดไฟอันนั้นก็มีความปิติยินดีแล้ว

เป็นอันว่าเราพอใจในการปฏิบัติเช่นนั้น คือเปิดสวิตช์ไฟมันมีความสว่างดี เปิดสว่างดี ก็ย่อมมีความพอใจใหญ่ สบายใจ มีความร่าเริงใจ **ความร่าเริงใจนี้ ความสบายใจเบื้องต้นนี้ เป็นปัจจัยสำคัญของการปฏิบัติ พุทธศาสนา ท่านเรียกว่าฉันทะ คือมีความพอใจในการปฏิบัติ มีความพอใจในการค้นคว้า**

เมื่อมีความพอใจในการค้นคว้า เราก็ต้องค้นคว้าต่อไป ไม่ใช่พอใจเพียงแค่นั้น เพราะว่า ความสว่างความดี ความสุขความพอใจในการปฏิบัตินั้นยังมีอีกมาก ก็ต้องเพียรที่จะปฏิบัติงานของพระพุทธานุสสาต่อไป อันนี้ก็ต้องมีวิริยะ วิริยะนี่เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

เมื่อเริ่มต้นแล้วต้องมีวิริยะ หมายความว่าต้องเพียร ต้องมีความขยัน วิริยะนี้ก็คู่กับขันติ คือมีความอดทน บางทีเวลาเราทำงานอะไรก็ตามทั้งในทางโลกทางธรรม เราทำงานแล้วเหนื่อย เมื่อเหนื่อยก็ต้องมีความอดทนในความเหนื่อยนั้น ก็ต้องมีความเพียรที่จะปฏิบัติต่อไป

ฉะนั้น พุดไปก็ต้องเห็นว่า**ความเพียรกับความอดทนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้งานใด ๆ บรรลุผลได้** เมื่อมีความเพียรมีความอดทนแล้วสิ่งอื่นก็มา แต่ในความเพียรในความอดทนนี้ก็ต้องการเอาใจใส่ การเอาใจใส่นั้นคือติดตามอยู่ตลอดเวลาว่างานของเราไปถึงไหน แล้วก็ไม่ควรจะเผผล ต้องให้มีการดูติดตามไม่ฟังชาน เมื่อปฏิบัติเช่นนั้นก็จะยิ่งก้าวหน้าใหญ่งานต่าง ๆ ก็จะมีความสำเร็จได้ ไม่ใช่งานทางพุทธศาสนาเท่านั้น งานอื่น ๆ ความในโลก งานในหน้าที่ หรืองานในทางส่วนตัว งานทุกอย่างนั้นจะก้าวหน้าไปได้โดยดี จะไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะร่าเริงได้ เพราะแม้จะมีอุปสรรค อุปสรรคเหล่านั้นไม่ใช่อุปสรรคที่จะข้ามไม่ได้ ถ้ามีความเพียร ความอดทนความเอาใจใส่ และเมื่อปฏิบัติงานดังนั้นก็จะต้องทบทวนอยู่เสมอ

ดูให้ชัดว่างานที่เราทำไปมันไปถึงไหน งานนั้นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่เพราะบางทีถ้ามีความอดทน มีความเพียร และก็มีใจเอาใจใส่ อาจจะเอาใจใส่อย่างไม่ถูกต้องนัก คือเช่นเดียวกันกับการเดินทางไปที่ไหน สมัยนี้ก็ต้องแล่นรถเราก็แล่นรถไปตามทาง มีทางแยกเราก็เห็นว่าทางนี้ถูกต้องแล้ว แต่ว่าแท้จริงเราเลี้ยวผิดอาจจะไปได้เพราะว่าดูท่าทางเป็นเช่นนั้น ก็ต้องทบทวนว่าทางนั้นถูกต้องหรือไม่

อย่างเมื่อครั้งไปภาคอีสาน ดูในแผนที่ว่าหมู่บ้านแห่งหนึ่งอยู่ในแผนที่แล้ว เราก็เห็นว่าทางที่ควรจะไปหมู่บ้านหนองแควนั้นอยู่ข้างทาง ซึ่งบนแผนที่เขียนว่าเป็นทางประ หมายความว่าควรจะเรียกว่าเป็นทางเกวียนก็ได้หรือเป็นทางเดิน แต่ว่าเราทราบว่ามีทาง ร.พ.ช. ผ่านมาใกล้แถวนั้น และก็มีทางอีกทางหนึ่งที่จะไปเชื่อมกับทาง ร.พ.ช. ได้ เราก็แล่นไปทางถนนใหญ่ ถึงที่ ๆ จะเลี้ยวเราก็บอกเลี้ยวซ้าย แล้วก็เลี้ยวซ้ายไปในถนนที่เป็นทางประอีกแห่งหนึ่ง ไปถึงทาง ร.พ.ช. เมื่อถึงทาง ร.พ.ช. แล้ว ในแผนที่เขียนว่าให้เลี้ยวซ้ายแล้วก็ตรงไปลงจากทาง ร.พ.ช. เขียนไว้อย่างนั้น แต่ว่าเราแล่นรถไป แล่นไปขึ้นทาง ร.พ.ช. แล้ว ทาง ร.พ.ช. นั้นเลี้ยว เลี้ยวแล้วก็ไม่มีทางแยกแต่ประการใด ก็แล่นต่อไปข้ามสะพานไปถึงบ้านอีกบ้านหนึ่ง เราก็จึงรู้ว่าบ้านนี้มันอยู่ที่ไหน แล้วก็ทิศทางที่เราไปนั้นไปทางเหนือประมาณ ๒ กิโลเมตร ซึ่งมันไม่ถูก แต่ว่าไม่รู้ตัวเพราะว่าไม่ได้ทบทวนตลอดทาง แต่ไปถึงตรงนั้นเราก็ทราบว่ารู้สึกจะต้องผิดแน่ จึงมาดูทิศทางและแผนที่อีกที ก็เลยปรากฏว่าจะต้องลงจากถนน ร.พ.ช. ตรงที่ใกล้เลี้ยวนั่นเอง แล้วก็กลับหลังหันลงมาประมาณ ๒ กิโลเมตร แล่นมาถึงทางเลี้ยวตรงนั้นมีทางลงไป เลี้ยวขวาไปบ้านหนองแคว ก็กลับเลี้ยวขวาลงไปตามทางที่เรามาแต่เดิม แล้วลงไปประมาณ ๑๐๐ เมตร จึงเลี้ยวขวาอีกที แล้วไปทางประนั้น ก็ไปถึงบ้านหนองแควได้

ดังนั้น ก็เห็นได้ว่าเราต้องพิจารณาทุกฝีก้าวว่า ตรงเลี้ยวขวานั้นความจริงยังไม่ถึงทาง ร.พ.ช. มันเป็นเลี้ยวขวาที่อยู่ในแผนที่เดิม และก็ไปถึงหนองแควได้ ถ้าตั้งแต่ต้นได้มาพิจารณาดูชัด ๆ และติดตามตลอดไป ก็จะไม่ต้องเสียเวลาไปต่อไปในทางที่ผิด แต่ถ้าเรามีความเพียรบอกว่ามี ความเพียร อดทนกันไป ทางมันไกลแล่นไปตาม ร.พ.ช. นั้นจะไปถึงไหน มันจะออกไปโน่น จะข้ามไปถึงถนนไปนครพนมไปเลย หมายความว่าถ้าสมมติว่าเราเอาหัวชนฝา เราเพียรมีความอดทนแล่นรถไป ๒ ชั่วโมง ไปถึงนครพนมจะมีประโยชน์อะไร มันจะไม่มีประโยชน์อะไรเลย แล้วก็เสียหายนะ เพราะว่า เราจะเหน็ดเหนื่อยเปล่า และก็เสียน้ำมันซึ่งแพงนักในสมัยนี้เพราะไกลมาก หมายความว่าถ้าเรามีความเพียร ความอดทน และความจ้องดูถนนที่แล่นไปนั้นเท่านั้นเอง ไม่มีการทบทวนเป็นระยะ ๆ ว่าเราไปถึงไหน เราก็ไม่สามารถที่จะไปถึงจุดหมายที่ถูกต้องนอกจากจะบังเอิญ เพราะฉะนั้นก็ต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้ครบถ้วนถึงจะดำเนินไปได้โดยดี

ที่กล่าวมานั้นก็เป็นทางที่จะให้ได้ปฏิบัติงานของธรรม หรือปฏิบัติพุทธศาสนาในทางที่เรียกว่าปฏิบัติ เริ่มต้นตรงนี้อ่างนี้ และที่วางนี้ก็จะเป็นประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงานทุกอย่าง ไม่ใช่งานของการปฏิบัติธรรม เป็นประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงานของตัว ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชาย มีประโยชน์ทั้งนั้น ใครมีหน้าที่อะไร มีงานอะไรถ้าทำตามหลักนี้ก็มีความสำเร็จได้แน่ ๆ บอกว่าแน่ ไม่ใช่อาจจะ เป็นสิ่งที่แน่เพราะว่าจิตใจของเราจะได้ปฏิบัติในทางที่ถูก

คราวนี้ก็ยังไม่ได้พูดถึงว่า พุทธศาสนานี้ปฏิบัติที่ไหน ปฏิบัติอย่างไร เพราะว่าคนที่ศึกษาพระพุทธศาสนา หรือมาตั้งพุทธสมาคม หรือเป็นกลุ่มศึกษาพุทธศาสนา บางทีก็ยังไม่ทราบว่าการปฏิบัติธรรมมานั้นเริ่มที่ไหน เพราะที่พูดถึงวิธีการที่จะเริ่มปฏิบัติได้นั้น ก็ได้บอกไว้ว่าเริ่มปฏิบัติที่ตรงไหน นอกจากมาเปรียบเทียบว่าเข้าไปหา สวิตช์ไฟเพื่อจะเปิดให้มีความสว่าง และเมื่อมีความสว่างแล้วก็ดูทางได้ และไปดูทางที่จะทำให้สว่างยิ่งขึ้น สวิตช์ไฟนั้นอยู่ที่ไหน คือสวิตช์ไฟนั้น เราเอาแสงไฟเท่าที่เรามีบริเวณนั้นไปฉาย แล้วก็ไปเปิดสวิตช์ไฟ สวิตช์ไฟนี้คืออะไร เพราะท่านพูดอยู่เสมอว่า พระพุทธศาสนานั้นเมื่อได้ปัญญาก็มีความสว่าง เมื่อปฏิบัติธรรมก็ได้ปัญญา ได้แสงสว่าง ปัญญา นั้น ก็ดูจะเป็นสวิตช์ไฟ แต่ถ้าดู ๆ ไปปัญญาปัญญาในอะไร ก็ปัญญาในธรรมนี้ ปัญญาในธรรมไม่ใช่สวิตช์ไฟ

ปัญญาในธรรมนั้นคือแสงสว่าง สำหรับเปิดไฟให้สว่างคือ ให้ได้ถึงปัญญานั้นก็ต้องมีสวิตช์ไฟ สวิตช์ไฟนั้นคืออะไร หรือว่าสวิตช์ไฟนั้นจะพบอย่างไร แต่การที่จะบอกว่าสวิตช์ไฟคืออะไรนั้น ก็คือใจเรา ใจหรือจิต จิตหรือใจก็ได้ แล้วบางทีท่านก็เรียกว่าจิต บางท่านก็เรียกว่าใจ บางท่านก็บอกว่าจิตคือใจ บางท่านก็บอกว่าใจคือจิต บางท่านก็บอกว่าจิตไม่ใช่ใจ หรือบางท่านก็บอกว่าจิตคือเป็นอาการของใจ อาการของใจนี้แปลว่าอะไร ใจเป็นสิ่งที่เรามีทุกคน เป็นสิ่งที่เราไม่เห็น เป็นสิ่งที่คนอื่นไม่เห็น แต่ว่าใจนี้เป็นผู้บังคับการการกระทำของเราทั้งหลาย จึงต้องพยายามดู แต่ใจนี้เราไม่ดูก็ไม่เห็น ถ้าดูด้วยตา ด้วยตาที่มองดูภูมิประเทศ ดูใครต่อใครดูตึกอาคารนั้น ตานั้นจะไม่เห็น ท่านก็เรียกว่าตาใจคือความรู้ ตาใจนั้นก็คือ สิ่งที่จะใช้สำหรับได้ปัญญา ได้เห็นแสงสว่างของปัญญา

คราวนี้เราก็เจอแล้วว่า ส่วนหนึ่งของสวิตช์ไฟหรือส่วนหนึ่งของกลไกที่จะทำให้มีความสว่าง คือใจ ใจนี้เมื่ออยากทราบก็ต้องปฏิบัติหลายอย่าง ตอนแรกเราจะไม่เห็นใจ เพราะว่าเมื่อเราดูไป เราก็เกิดความฟุ้งซ่าน

เราเกิดความรู้สึกโลก รู้สึกอาจจะโกรธด้วยซ้ำ จึงทำให้เรามีสิ่งที่มาปิดคือปิดด้วย สิ่งที่ท่านเรียกโมหะ คือความโง่ ความไม่รู้หรือรู้ไม่จริง มันปิดบังใจและปิดบังความจริง ฉะนั้น จะต้องหาทางที่จะเปิด เปิดมานั้น เมื่อเปิดมานั้น ก็จะต้องพยายามที่จะทำให้ใจนี้สงบ อันนี้ก็มาถึงที่เรียกว่าสมาธิหรือสมาธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้ยากล้นเท่าที่ว่า บางคนก็บอกว่าการนั่งสมาธินี้ ระวังดี ๆ อาจจะเป็นบ้าก็ได้ อาจจะแย่มากไม่มีทางที่จะทำน่ากลัว

แต่ว่าสมาธินี้ก็ต้องเริ่มอย่างเบา ๆ ก่อน คือว่าจะต้องมีความตั้งใจ ให้จิตใจนี้ไม่ไปเกาะเกี่ยวกับอะไรก็ตาม หมายความว่า ต้องเริ่มต้นด้วยการปิดกวดสิ่งที่เป๋นมาน หรือจะเป็นสิ่งที่คลุมไม่ทำให้สงบได้ ไม่ทำให้เกิดความนิ่งแนได้ การที่จะให้เกิดความสงบคือสมาธินี้ จึงต้องพยายามดูให้เห็นว่าอะไรมาปิดบัง เมื่อถอนสิ่งที่ปิดบังนั้น ทันใดก็ได้สมาธิ

โดยมากเราจะทำอะไรเราก็คิดถึงอะไรสารพัดไม่แน คือหมายความว่าเราไปติดในเรื่องอื่น อย่างสมมติว่า เราเดินเดินไปไหนถ้าสมมติเราลุกขึ้นยืนแล้วเราอยากออกจากห้องโถงนี้ เราไม่เห็นประตู เราไม่เห็นอะไร เราจะต้องถอนสิ่งที่อยู่ข้างหน้าตาเราก่อน หันไปในทางที่จะเห็นสิ่งที่เหมาะสมในการกระทำ คือประตู ถ้าสมมติว่าเราดูฝาผนัง หรือดูม่านหรือดูเพดาน สิ่งเหล่านั้นมันปิดบังไม่เห็นประตู เราก็จะต้องเอาจิตใจของเราออกไปจากฝาผนัง หรือออกจากเพดาน หรือออกจากม่าน เอาไปไว้ที่ประตู หมายความว่าขั้นแรกเราต้องการประตู เราก็จะต้องทิ้งฝาผนังหรือเพดานหรือม่านที่เรากำลังดู หมายความว่าสิ่งที่กีดขวางไม่ให้เราสามารถที่จะได้เห็นสิ่งที่เราต้องการ

ถ้าเราบอกว่าเราดูฝาผนังบ้างดูเพดานบ้าง ดูม่านบ้าง เราไม่มีทางจะดูประตู แต่ว่าถ้าเราตัดสินใจว่าตอนนี้ ไม่ใช้การของเราที่จะดูเพดานดูฝาผนังหรือดูอะไร เป็นภาระที่จะไปหาประตู เราก็จะถอนออกมาจากสิ่งที่เรากำลังดูอยู่ ที่กำลังฟุ้งซ่านอยู่ส่วนมากเรามีความชอบอะไรก็เรียกว่ามีกามราคะ มีโทสะคือพยายาบท และบางทีก็ไม่ใช้โทสะหรือราคะอะไรมีความฟุ้งซ่านแวงไกวไปทีโน่นทีนี้ เดียวอันนี้ก็ไม่เอา อันโน้นก็ไม่เอา มันไม่มีทางที่จะมีความสงบ

หรือบางทีเราก็พยายามหาความสงบ เราไม่มีความเพียรพอ เรามั่นงว่ง เรามั่นหวง บางทีเราก็เกิดมีสิ่งที่ทำให้ไม่สามารถมันย่อหย่อน บางทีก็ไม่เชื่อว่ามีประตูด้วยซ้ำ ต้องปิดกวดความลั้ลเสงสัยอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ สิ่งที่ไม่ดี

คือสิ่งที่ทำให้เราฟุ้งซ่าน ทำให้เราไม่สามารถจะทำใจให้หนึ่ง ๆ เพราะว่ามีสิ่งที่มาปิดบังดังนี้ แต่ถ้าเราพยายามที่จะดูว่ามีสิ่งที่ปิดบัง และก็บอกว่าเอาตอนนี้มันไม่ใช่เรื่องไม่ใช่เวลาที่จะเอาสิ่งมาปิดบัง ถอนปิดบังเหล่านี้ เราก็ได้สมาธิได้ทันทีเลยนี้เรียกว่า **สมาธิ**

สมาธินั้นเราอาจจะได้เป็นเวลาเพียงครึ่งวินาที นั่นก็เป็นสมาธิ แต่ว่าเป็นสมาธิย่อที่อ่อนมาก แต่ก็ เป็นสมาธิข้อสำคัญที่จะต้องได้อันนี้ ให้เห็นว่าสมาธิคืออะไร โดยมากคนเราเมื่อเป็นเด็ก เป็นนักเรียนท่านก็สอน คือหมายความว่า ครูปาอาจารย์หรือพ่อแม่ก็สอนให้ตั้งใจตั้งใจเรียน ก็หมายความว่าทำสมาธินั่นเอง แล้วเราก็เรียนว่าถ้าเราตั้งใจในสิ่งนั้น ๆ ให้ดีมันก็ทำได้ เรียกว่าสมาธิ เพราะว่าจิตเราไปเพ่งอยู่อันเดียว แต่คนเราถ้าไม่มีสมาธิเสียเลย หมายความว่าเป็นคนฟุ้งซ่านจริง ๆ เป็นคนที่ไม่ได้เรื่อง จะเรียนอะไรไม่ได้ จะอ่านหนังสือไม่ได้ จะพูดก็ไม่ได้ ไม่มีทางอะไรเลย คือว่า ขึ้นชื่อว่าเป็นคนก็มีสมาธิ ไม่ใช่ว่าคนเราเราเสียใจเหลือเกินว่าเรามั่นขาดสมาธิ ถ้าคิดว่าเราขาดสมาธิ เท่ากับเรามีสมาธิอยู่แล้ว เพราะรู้ว่ามีคำว่าสมาธิ เราได้เรียนรู้แล้ว ถ้าไม่มีสมาธิในตัวเลย หมายความว่าไม่มีความดีเลยในตัว ก็ไม่สามารถที่จะแม้จะคิดว่ามีคำว่าสมาธิ

ฉะนั้น จุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรมอยู่ที่ตัวสมาธินี้ซึ่งเรามีทุกคน เรามีความดีอยู่ในตัวทุกคน แต่ให้เห็นว่านี่เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรม คือจากสมาธิที่เรามีธรรมดา ๆ ที่เมื่อเด็ก ๆ ครูปาอาจารย์พ่อแม่ได้สั่งสอนบอกว่าต้องตั้งใจ แค่นี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นของสมาธิ เพราะเหตุว่าการที่จะปิดกั้นสิ่งที่ปิดกั้นสมาธิที่เรียกว่านิรณ การปิดกั้นนี้เราจะเอาออก มันต้องมีสมาธิ

อันนี้ พวกเราที่อยากจะศึกษาสมาธิ และศึกษาการปฏิบัติธรรมติดอยู่ตรงนี้ เพราะว่าเราไปหาอาจารย์ท่านบอกว่าต้องทำสมาธิ มีนิรณ ๕ อย่างนั้น ๆ มีสิ่งที่ปิดกั้น การที่จะทำให้สิ่งที่ปิดกั้นออก จะต้องตั้งใจ ต้องมีสมาธิเพื่อที่จะเอาเครื่องปิดกั้นนี้ออก เราก็งงแล้ว โดยมากไม่มีที่ไหนที่จะสอนให้ทำ สมาธิโดยไม่ได้ออกมาให้เอาเครื่องปิดกั้นนี้ออก บอกว่าต้องระงับนิรณทั้งนั้น ก็หมายความว่าระงับนิรณนี้ต้องใช้อะไร ก็ต้องใช้สมาธิ จะทำอย่างไร ไก่มาก่อนไข่หรือไข่มาก่อนไก่

ความจริงใช้สมาธิระดับนิรอรณจริง ๆ ท่านไม่ได้พูดผิด แต่ว่าเรามันไม่เข้าใจไม่เข้าใจว่าเราต้องการสมาธิ แล้วเราต้องใช้สมาธิเพื่อระดับนิรอรณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ปิดกั้นสมาธิ เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ แต่ว่าถ้าเข้าใจแล้วว่าสมาธิเรามีอยู่ ทุกคน มิฉะนั้นเราไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าเราไม่มีสมาธิหรือไม่มีทุนเดิม เราไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่มีความฉลาดมากหรือน้อยก็แล้วแต่ แต่ว่ามีความฉลาด มีความดีมีวาสนาทุกคน ทุกคนมีมากหรือน้อย เท่านั้นเอง หรือดีหรือชั่วเท่านั้นเอง

แต่เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่ประเสริฐยิ่งแล้ว เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราทำสมาธิได้ เพราะเหตุว่าเราได้ทำมาแล้ว เราทำมาถึงเกิดมาเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ก็มีความดีอยู่ในตัว ความชั่วมี แล้วก็โดยมากใคร ๆ ก็ว่ามนุษย์มีกิเลส มีความชั่วเลวทรามต่าง ๆ ต้องขัดเกลา เราก็หัวหดเลย แต่ว่าความจริงไม่เป็นเช่นนั้น คือความจริงทั้งหมดที่ครอบงำมันไม่เป็นเช่นนั้น ความจริงเรามีความเลวความชั่วในตัวทุกคนมากหรือน้อย โดยมากก็มาก แต่ว่าเรามีความดี เรามีความดีทุกคนมากหรือน้อย แต่โดยมากหรือน้อย อย่างไรก็ตามมีน้อย ๆ นี่มันเป็นทุนเดิมทั้งนั้น ไม่ใช่เราไม่มี ทุกคนสามารถที่จะปฏิบัติงานของธรรมนี้ได้ทุก ๆ คน ไม่เว้นทุกคน แต่ว่าจะต้องหา หรือขุดความดีที่เรามีเป็นทุนเดิมนี้นำมาทำให้เกิดความดีเพิ่มขึ้น

ฉะนั้น ก็ใช้สมาธิที่มีอยู่เดิมอาจจะสมาธิแย ๆ ก็ได้ แต่ว่าเป็นสมาธิมากกระตุ้นทำให้เกิดสมาธิที่ดีขึ้น ฉะนั้นสมาธิที่ดีขึ้นนั้นก็มีได้ทุกคน ก็อาศัยความเพียรความอดทนที่อาจมีสมาธินี้ ก็เปรียบเทียบกับไฟฉายเล็ก ๆ หรือไม้ขีดไฟหรือ ไม้ขีดไฟหรือนั้นก็สามารถที่จะใช้อันนี้สำหรับไปทำให้สมาธิใหญ่ขึ้น ดีขึ้น อันนี้ก็เป็นการปฏิบัติธรรมเพื่อให้ได้สมาธิ

สมาธินี้ถ้าเราเอามาใช้คือสร้างสมาธิให้ดีขึ้นหน่อย แล้วเอามาใช้ ไม่ต้องทำสมาธิให้ หนักแน่นมากนัก แต่ว่าเป็นสมาธิที่ควบคุมได้ เราทำสมาธิให้หนึ่ง จิตใจให้หนึ่ง ก็จะมาเห็นใจของเรา ใจจะไม่เป็นสิ่งที่ลึกลับ ใจจะเป็นสิ่งที่เปิดเผย คือเราเปิดเผยกับตัวเอง ถ้ากลัวว่าคนอื่นจะมาเห็นใจเรา จะมาทะลุ ทะลวงเข้ามาในใจเรา ไม่ต้องกลัว เราทะลุทะลวงเข้ามาในใจของตัวเอง เราก็ดูใจนี้ก็จะเห็นได้ต่อเมื่อ ใจนั้นได้รับที่เรียกว่าอารมณ์ คือสิ่งที่เราเห็นได้ด้วยตา ได้ฟังด้วยหู เป็นต้น เวลาเข้ามาแล้วเราจะเห็นว่าใจนี้ อันนี้พูดอย่างลับ ใจนี้จะมีความรู้สึกอย่างไร

คือตัวใจนี้เป็นรูปร่างอย่างไร ใจนี้จะชอบ ชอบใจหรือไม่ชอบใจ อันนี้ใช้สมมติที่ทำให้ใจนี้นิ่งก่อน แล้วก็เมื่อมีอารมณ์ ซึ่งอารมณ์เข้ามาทุกเมื่อตลอดเวลา อารมณ์เข้ามา เราก็นำอารมณ์นั้นไว้เท่าที่มีความสามารถ ด้วยการระงับนิรณัน ใจนั้นจะกระเพื่อม ถ้าเปรียบเทียบได้จะเห็น จะเห็นในใจของแต่ละคน ถ้าคิดจริง ๆ ดูว่าใจนี้เป็นเหมือนน้ำที่นิ่ง

สมมติว่าเราเอาน้ำมาไม่ต้องมาก เอาน้ำมาใส่ชามอ่างก็ได้ กลับบ้านไปหาชามอ่างเอาน้ำมาใส่ให้เต็ม เอาชามอ่างนั้นมาวางไว้แห่งหนึ่ง น้ำนั้นจะนิ่ง ทิ้งไว้หนึ่งสัปดาห์ คราวนี้เปรียบเทียบกับใจ ใจหรือน้ำนิ่งนั้น แล้วเราก็ไปหาอะไรอย่างหนึ่ง จะเป็นก้อนกรวดหรือจะเป็นอะไรก็ตามโยนลงไปน้ำนั้น เป็นอย่างไร น้ำจะกระเพื่อม หรือชามอ่างนั้นวางไว้ เราไปผุดัก น้ำจะเป็นอย่างไร น้ำจะกระเพื่อม เราจะเห็นน้ำกระเพื่อม กระเพื่อมอย่างไรเราก็เห็น ถ้าเราโยนอะไรเล็ก ๆ ลงไป น้ำจะกระเพื่อมก็เหมือนเป็นคลื่นเล็ก ๆ เสริ้งแล้วถ้าเราผุดักเอามาก็จะกระเพื่อม กระเพื่อมไปคนละอย่าง ถ้าเราเอาน้ำใส่เต็มอ่าง ชามอ่างนั้นจะทำให้ น้ำกระชกออกมา หรือถ้าเราโยนอะไรที่ใหญ่ลงไป น้ำต้องกระเด็นออกมา ทำให้โต๊ะหรืออะไรที่เราวางไว้เปียกหมด ถ้าเราผุดักน้ำก็อาจจะต้องหก นี่แหละใจ

เราจะเห็นได้ว่า ใจของเราเมื่อได้รับการกระทบอย่างใดก็ตาม ด้วยอารมณ์ใดก็ตาม ใจนั้นจะกระเพื่อม คือใจนั้น จะเหมือนน้ำ ใจนั้นจะมีคลื่น ใจนั้นจะทำให้มีความเคลื่อนไหว เราก็เห็นได้ ถ้าใจนั้นโดนอย่างแรง ก็อาจจะหก อาจจะออกมา หมายความว่าสมมติเราอยู่เฉย ๆ ใครเข้ามาตีหัวเราหรือมาต่อยเราก็โกรธ แล้วก็ต่อตอบไปเลย นี่ใจมันหกออกมา เราก็ดู ในการดูใจนี้ก็เป็นการดูปฏิริยาของใจ ความเคลื่อนไหวของใจ คราวนี้ก็ได้ถึงเห็นใจแล้ว ใจที่เคลื่อนไหว เคลื่อนไหวต่าง ๆ และก็นี่ทำให้เรามีความสุขหรือมีความทุกข์ ใจนี้เองเมื่อมีความสุขบางทีก็ถึงโสด ดีใจมาก อาจจะทำให้เสียหายก็ได้ กระโดดโลดเต้นหาคะเมนลงมาจากนั้นก็ ได้ เป็นสิ่งธรรมดา คือหมายความว่า แม้แต่มีความสุขก็ทำให้มีความทุกข์ต่อไปได้

พุทธศาสนศึกษาอะไร ก็ศึกษาความทุกข์นี้เอง ความทุกข์เป็นสิ่งที่คนไม่ชอบจึงต้องการให้พ้นทุกข์ พ้นทุกข์สำหรับตัวเองแต่ละคน ๆ แต่ว่าการให้พ้นทุกข์นี้ยากมาก เพราะว่ามีความรู้สึกว่าไม่เป็นทุกข์ มีความรู้สึกว่าเป็นสุขอยากได้ความสุข แล้วก็ใครมาทำให้เราเป็นทุกข์หรือแม้แต่มีความสุขน้อยลงไป ก็ทำให้เราโกรธ ทำให้เราไม่พอใจแล้วก็เดือดร้อนฟุ้งซ่านไม่มีความสุข แล้วก็มีความทุกข์

ฉะนั้น การศึกษาพระพุทธศาสนาก็คือการศึกษาว่า ทุกข์นี้มาจากไหน ทำไมเราไม่ชอบความทุกข์ เราเป็นทุกข์ในทุกข์ เราจะต้องดูทุกข์นี้เป็นอะไร ให้เข้าใจว่าคืออะไร แล้วเราก็จะต้องเห็นว่าทุกข์นี้ มีเหตุผล มีต้นเหตุ เมื่อมีต้นเหตุแล้วเราก็จะต้องดูว่า เราจะจับทุกข์ได้ตรงไหน บอกว่ามีทุกข์ต้องบรรเทาทุกข์ ความจริงทุกข์นั้นบรรเทาไม่ได้ ต้องปล่อยให้ไปตามเรื่องของมัน ก็เสร็จแล้วมันก็หายไป เพราะว่ามีทุกข์ มันก็ไม่มี มันก็หมดไปได้ สุขมีสุขก็หมดไปได้

ฉะนั้น การที่พระพุทธศาสนาหรือพระพุทธเจ้าให้เราศึกษา ก็คือศึกษาให้เห็นว่าทุกข์มันมาจากไหน ให้รู้ว่าทุกข์เป็นอย่างไร เป็นอะไร แล้วก็ทุกข์มาจากไหน จะเห็นว่าทุกข์ก็ต้องมีการไม่ทุกข์ เมื่อมีการไม่ทุกข์ก็มีการหมดทุกข์ได้ มีการหมดทุกข์ได้แล้วก็เห็นได้ว่ามีทางที่จะหมดทุกข์ อันนี้ท่านก็เรียกว่าอริยสัจ

ฉะนั้น **การศึกษาพระพุทธศาสนาก็คือการศึกษาอริยสัจนั่นเอง** แต่ก่อนที่จะศึกษาถึงอริยสัจหรือ ได้ทราบถึงอริยสัจ ก็ย่อมต้องดูกลไกของการศึกษาพระพุทธศาสนา ซึ่งเข้าใจว่าจะต้องเริ่มจากที่ได้กล่าวเมื่อตะกี้ี้ คือจุดเริ่มต้น คือดูใจด้วยเครื่องมือที่มีคือสมาธิในการนี้ในตอนต้นนั้นก็ต้องมีความพอใจในการที่จะปฏิบัติคือชอบใจ มีฉันทะ แล้วก็มีความเพียรในการทำ มีความจดจ่อในการทำ มีความสำรวมในการทำ ถ้าหากว่าตั้งแต่ต้นสามารถที่จะทำอย่างนั้น ก็จะเคลื่อนขึ้นไป จะดำเนินไปถึงจุดสุดยอดได้สูงสุด คือได้ศึกษาอริยสัจและเข้าใจในอริยสัจ

การศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ไม่ยากถ้าจิตใจจดจ่อถ้ามีความตั้งใจจริง และมีความซึ่งเรียกกันทุกคนว่าความสุจริต ทุกคนต้องสุจริตถ้าสุจริตแล้วไม่มีทาง เพราะว่าไปในทางที่ผิดทุกครั้ง ไปในทางที่คิดว่าดีคิดว่าสะดวก แต่ว่ามีดมนไปในทางที่ผิดทั้งนั้น

ฉะนั้นต้องมีความสุจริต เวลาให้อิโวาทกับใคร หรือใครท่านผู้ใหญ่ให้อิโวาทกับผู้อื่น ก็ต้องพูดว่าขอให้งานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต วางตัวด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริต อันนี้ก็เพื่อให้งานของส่วนราชการหรือส่วนงานนั้นดำเนินไปด้วยดี เพราะว่าถ้าทุจริตแล้วก็พัง แต่ว่าการงานของพระพุทธศาสนาเป็นการงานของแต่ละคนเป็นส่วนตัวแท้ ๆ ก็ต้องทำด้วยความสุจริตเหมือนกัน ถ้าไม่ทำด้วยความสุจริตแล้วตัวเองก็เท่ากับเอาก้อนหินมาถ่วงที่คอแล้วโยนลงไปในนรก

ได้พูดเมื่อวันที่ ๔ พูดถึงผี อันนี้พูดถึงผีอาจจะไม่ค่อยเข้าใจกัน นี่ขอพูดอีกสักกนิทหนึ่ง เป็นเรื่องที่ตอนนี้อยู่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกรปฏิบัติพุทธศาสนา แต่เป็นสิ่งที่น่าจะเป็นความจริง คือคนเราไม่เห็นว่ เรามีกายและใจ ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ก็มีประโยชน์ทั้งนั้น เราเกิดมาเป็นมนุษย์ก็เท่ากับได้มีใจนี้ คือตัวเรามาประกอบกักาย ซึ่งเราก็นึกว่ เป็นตัวเราเหมือนกัน

แต่ว่ กายกับใจนี้ก็สามารถที่จะนำมาใช้มาทำงาน ทำกรมาประพฤติปฏิบัติตัวให้ดี เพื่อความสุขความเจริญของกายหรือใจ หรือของกายและใจ ฉะนั้น ต่อไปเมื่อกายและใจนี้แยกออกไปก็ว่ เป็นผี **เพราะว่ กายที่ไม่มีใจ เขาก็เรียกว่าผี** ผีความจริงก็เรียกว่า ศพ แต่ว่ เขาก็เรียกว่าผี ผีเป็นสิ่งที่ไม่มีใครชอบ โดยเฉพาะว่ เป็นกายที่ไม่มีใจแล้ว ก็เป็นสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาเลย

เพราะว่ เป็นตามธรรมดาากายนี้เมื่อไม่มีใจอยู่แล้วย่อมจะต้องสลายออกไปเป็นธาตุ แล้วก็เป็ผี แต่ใจนั้นเวลาไม่มีกายแล้วก็เป็ผีเหมือนกัน คือว่ ที่ว่ จิตวิญญาณหรืออะไรก็ตามที่ตายแล้ว แล้วก็เรียกว่าผี บางที่ผีมาหลอก ก็แปลกเหมือนกันที่ว่ ทำไมจึงมาหลอกได้

ทว่ ผีหลอกได้นั้นก็เพราะเหตุว่ ผีนั้นหมายความว่าจิตวิญญาณนั้นยังยึดมาก ยังยึดจนกระทั่งกำลังยึดนั้นกลับมาเหมือน มายึดจิตใจของผู้ที่เห็นผีมายึดได้ชั่วขณะก็ได้เห็นว่ เป็นผี แต่ว่ ผีนั้นจะเป็นผีกายที่ไม่มีใจหรือใจที่ไม่มีกาย ผีนั้นไม่มีความสามารถที่จะประกอบความดี ถ้าหากว่ เวลากายกับใจประกอบกักันเป็นตัวบุคคล โดยเฉพาะเป็นมนุษย์สามารถที่จะประกอบความดี ถ้าหากว่ แยกไปแล้วไม่สามารถที่จะประกอบความดี แต่เมื่อประกอบกักันแล้ว แล้วก็ทำความดี ผีนั้นก็เป็นผีที่เรียกว่าเป็นผีดี คือเป็นผีที่มีคุณ เป็นเทวดา เป็นพรหม คือเป็นผีที่ให้คุณและเป็นคุณกับตัว ถ้าประกอบความไม่ดีคือทุจริต ไม่ได้ทำอะไรที่เป็นสิ่งที่สร้างสรรค้ก็เป็นผีไม่ดี ก็เป็นเปรต เป็นอสุรกาย ผีนั้นความจริงก็ดูไม่มีกายแต่ว่ อาจจะมาหลอกเราได้ เช่นเดียวกัน เพราะว่ มายึดกายเรามายึดตาเรามายึดหูเราได้

แต่ถ้าถ้าผิวนั้นที่เมื่อมีกายทำไม่ได้ เป็นผิวนั้นนั้น เขาจะแก้ไขอะไรไม่ได้เหมือนกัน จะต้องทนทุกข์ทรมาน จะต้องทนทุกข์ทรมานได้อย่างไรเมื่อไม่มีกายแต่ความที่เป็นผิวนั้นเองก็เลยมีความยึดนึกว่าตัวมีกาย อย่างเช่น พวกเราเอง ใจเราเราก็นึกว่า ตัวเรามีกาย แต่แท้จริงก็เป็นสิ่งที่ประกอบเป็นกอง ๆ เท่านั้นเอง แต่ผิวนั้นก็นึกว่าตัวมีกาย ตัวมีกาย แต่ว่าต้องทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส อย่างเปรตหิวข้าวตลอดวันตลอดคืนตลอดเวลา กินก็ต้องกินตลอดเวลา แต่กินไม่ได้มันก็ทรมานอย่างยิ่ง

อย่างพวกเราเวลาไปไหน ๆ หรือเวลาแม่ครัวไม่ได้ทำกับข้าวให้กิน เราก็นึกว่าทรมาน บางที่เราไปไหน ไม่มีอาหาร เราไม่มีอาหาร ควรจะได้อาหารกลางวันอาหารค่ำไม่มี เราก็นึกว่าทรมาน ผิวนั้นก็นึกว่าตัวมีกาย ก็ต้องกินอาหาร เมื่อกินไม่ได้อย่างเปรตที่ปากเป็นรูเข็ม ไม่สามารถจะกินอะไรมันหิวทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง นี่ก็เป็นทุกข์ที่ยังไม่มากนัก อย่างอื่นยังมากกว่าอีก เช่น เอาอะไรมาเสียบแทงทะลุหัวจนถึงทวารหนัก ที่ท่านว่าอย่างนั้น แทะด้วยเหล็กที่เป็นไฟ แล้วอาจจะลงกระทะทองแดงหรืออะไรก็ตาม นั่นนะเป็นความทุกข์ที่มี ผิวนั้นไม่มี เป็นความทุกข์อย่างแสนสาหัส แล้วก็ทำอะไรไม่ได้ ต้องให้หมดเวรหมดกรรม

หมดเวรหมดความว่าหมดวาระเวลาที่จะหมดความทุกข์ทรมาน แล้วก็สามารถที่จะได้เต้าขึ้นมา เป็นคนอีก ถ้าคนเช่นนั้นขึ้นมาก็หมายความว่า เป็นคนที่ยังไม่ค่อยขัดเกลานัก แต่ว่าขึ้นมาก็พอที่จะได้ มาเป็นคน บางคนเรา เห็นว่าเป็นคนเลวทรมานมาก เราก็มั่นใจว่าพวกสัตว์นรก ก็เพราะว่าพวกนี้จิตใจยังเลื่อมอยู่ จิตใจยังไม่ได้ขัดเกลานะ แต่พวกนี้ที่ขึ้นมาได้แล้วก็สามารถที่จะมีสมาธิได้ และสามารถที่จะมีการขัดเกลาริยาธรรมได้แน่นอน ไม่ใช่ไม่มี

เพราะฉะนั้น ที่พูดถึงผิวนั้นไม่ใช่ที่จะชักชวนให้ท่านทั้งหลายได้สนใจเกี่ยวข้องกับวิชาผี ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ว่า นึกถึงว่าแต่ละคนก็เป็นผี ทุกคนเป็นผี เป็นผีมาแล้วและจะเป็นผีต่อไป เมื่อเป็นผีมาแล้ว แล้วก็ได้ประกอบกรรมดี มาพอสมควร ได้เกิดมาเป็นคนหรือเป็นมนุษย์ เราก็พยายามประกอบความดีขึ้น เพื่อให้เป็นผีดีต่อไป เมื่อเป็นผีดีต่อไปก็สามารถที่จะได้มีภพชาติที่ดีขึ้นไปต่อไป แต่ก็ต้องระวังเหมือนกัน แม้จะเป็นผีดีแล้วไปหลงในความดี ความสบายของผีแล้วก็อาจจะตกนรกต่อไปได้เหมือนกัน

ฉะนั้น ก็ต้องพยายามที่จะต้องพิจารณาว่า ระหว่างนี้ที่เรามีกายกับใจประกอบกัน ให้ดูกายให้ถูกต้อง ให้ดูใจให้ถูกต้อง แล้วก็จะสามารถที่แม้จะเป็นผีก็เป็นผีที่ดีได้ แต่ว่าถ้าความปรารถนาสูงสุด คือปรารถนาที่จะให้หลุดพ้นจากการที่จะต้องเป็นผี อย่างพระพุทธเจ้าและอรหันต์สาวกท่านไม่ต้องเป็นผี ท่านไม่ได้เป็นผี ท่านหลุดพ้น เรียกว่าพ้นไปได้ ต้องแยกกายกับใจอย่างพวกเรา ๆ ที่ยังไม่ได้ความหลุดพ้น ถ้าหากว่าทำจิตใจให้ผ่องใสแล้วก็ได้ดูจิตของเราหรือใจของเรา แล้วก็ดำเนินให้จิตใจของเราพยายาม ที่จะเว้นจากสิ่งที่ทำให้ตกต่ำเป็นผีไม่ดี พยายามทำอะไรที่จะทำให้อู้งามขึ้น จะเรียกว่าทำให้ผ่องใสขึ้น ทำให้มีความสุขขึ้น ให้ทำอะไรที่สุจริตก็จะเป็นผีที่ดีก็คือเทวดา และการเป็นเทวดาเท่ากับได้มีเวลาไปพักผ่อนในที่ ๆ สบาย แล้วก็ต่อไปก็สามารถที่จะกลับมารับราชการโลกต่อ เป็นคนก็จะ เป็นมนุษย์ที่ดี แล้วก็ ชัดเกล้าไปชัดเกล้ามาก็สามารถที่จะเป็นผู้ที่หลุดพ้น อันนี้เป็นความปรารถนาของพุทธศาสนา

พูดมานานก็เพราะว่าพุทธศาสนานี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องสนใจ เป็นสิ่งที่ทุกคนจะได้ประโยชน์ ถ้าเข้าในทางที่ถูก และเป็นสิ่งที่ไม่ยากที่จะปฏิบัติ พูดว่าไม่ยากในการปฏิบัติไม่น่าจะพูดนาน ถ้าเป็นสิ่งที่ง่าย ๆ แต่ว่าจะง่าย ถ้าตั้งใจให้ถูกที่ถูกทางด้วยความเพียรและความจดจ่อ ด้วยความรู้รอบคอบ คือการสำรวจให้ดี การจะเป็นสิ่งที่ไม่ยาก ถ้าได้พูดให้ยาวก็เพราะว่า สิ่งที่ยากนี้ทุกคนอาจจะยังไม่เห็น หรือเห็นยาก เห็นยากในสิ่งที่ง่ายจึงต้องพูดยาว แต่ถ้าทุกคนเห็นสิ่งที่ยากนี้แล้วก็ไม่ต้องพูดยาว

ถ้าสมมติว่าทุกคนเห็นว่าง่ายจริง ๆ หมายความว่า เห็นส่วนที่ง่ายจะพูดได้สั้นมาก คือท่านทั้งหลายขอให้ **ความเพียรในการปฏิบัติจิตที่ถูกต้องที่ดี** อันนี้ก็หมด พูดแค่นี้ก็พอ ไม่ต้องพูดอื่นถ้าพูดอย่างนี้ก็ยิ่งยาว ถ้าท่านทั้งหลาย มาแล้วก็รู้ว่าทุกคนรู้ว่าง่ายแล้วรู้จริง ไม่ใช่รู้เก๋ ๆ เฉย ๆ รู้จริงว่าง่าย บอกว่าสวัสดิ์เท่านั้นเองก็พอ ไม่ต้องมานั่งมายืนให้เมื่อย ไม่ต้องมาพูดให้คอแห้งเปล่า ๆ ก็เพียงว่าสวัสดิ์ เพียงว่าปฏิบัติดีชอบก็พอ

แต่มันยากที่ว่าจะไม่เห็นว่าง่าย ฉะนั้น ในที่นี้ก็พูดกันไปพูดมากไปก็จะเป็นอันตรายเหมือนกัน เพราะว่าอาจจะ มีคนคัดค้านได้ในคำพูดที่พูดออกไป ซึ่งอาจจะดูเหมือนว่าเป็นทฤษฎี ความจริงไม่ใช่ทฤษฎีแหวกแนวอะไร เป็นส่วนหนึ่งของการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแท้ ๆ ไม่ใช่สิ่งที่คิดค้นขึ้นมาโดยไม่มีหลักฐาน

ฉะนั้น ถ้าท่านทั้งหลายมาวันนี้มาให้พร คือตามที่บอกมาเป็นทางการว่า มาให้พรในโอกาสวันเกิดที่ผ่านมาแล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้ ท่านมาที่นี้แล้วท่านก็ต้องมานั่งอยู่นาน แต่ก็ขอขอบใจที่ท่านมาด้วยปรารถนาดี และจะดีใจมาก ถ้าทุกคนที่อยู่ในกลุ่มสมาคมหรือชมรมหรือชุมนุมที่จะศึกษาพุทธศาสนาจะไปคิด ทบทวนหน้าที่ของกลุ่มต่างๆ และหน้าที่ของแต่ละคนดังกล่าวนี้นี้ ที่ว่าไม่ใช่ว่าจะบอกว่าเผยแพร่พระพุทธศาสนา ส่งสอนพระพุทธศาสนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ขอให้ได้ไปปฏิบัติแต่ละคนในจิตใจของแต่ละคน และทุกคนจะเป็นศาสนาใดก็ตามในประเทศไทย ก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติของท่าน คือว่าเป็นประโยชน์ผู้อื่นในการปฏิบัติประโยชน์ของตน

ฉะนั้น ถ้าทุกคนได้ปฏิบัติประโยชน์ของตนอย่างแท้จริง อย่างจริง ๆ ไม่ใช่เบี่ยงบ่ายไปในทางทุจริต ทำจริง ๆ ในประโยชน์ของตน ของธรรม ของตัว หรือของโลกของตัว เป็นอันว่าได้ประโยชน์แล้วสำหรับทุกคนในโลกอาจจะจะมีประโยชน์ สำหรับผีทั้งผีดีผีไม่ดี ถ้าเราทำดีแล้วเป็นประโยชน์สำหรับทุกคนทุกตนที่มีอยู่ในโลกหรือโลกอื่น เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งหมด เพราะว่าแผ่ความดีแผ่รัศมีเช่นเดียวกับที่เราว่าพระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ ท่านตรัสรู้แล้วก็แผ่รัศมีออกมา เราได้รับทั้งนั้น แม้จะเป็นคนที่ไม่ใช่พุทธศาสนาก็ได้รับประโยชน์ของ การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

อันนี้ก็เพียงแต่ต่อท้ายนิดหนึ่งว่า ท่านมาให้พรก็เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของท่านที่ท่านมาบอกว่า ให้บารมี ปกเกล้าท่านก็ต้องเป็นผู้ทำ ถ้าผู้ทำเองได้ดีแล้วก็ดี มาให้พรก็เห็นว่าถ้าท่านทำตนเองให้ดี ก็เป็นการให้พร เพราะฉะนั้นจะว่าขอบใจก็ไม่เชิง แทนจะบอกขอบใจ ก็ควรจะบอกว่าอนุโมทนา ควรจะบอกว่าดีใจ ดีใจที่ท่านมาให้พร เพราะหมายความว่าท่านตั้งใจให้ดีแล้ว พรนี้ก็จะแผ่ออกมา แผ่ออกไปทั่วทั้งหมด อันนี้ถ้าพูดต่อก็อาจจะต้องพูดถึงแผ่เมตตาโดยไม่มีประมาณ ถ้าทำดีนี้ ศักยภาพ ปฏิบัติดี สงเคราะห์ดี ก็เป็นการแผ่เมตตาจนไม่มีประมาณ อันนี้ก็เป็นหัวข้อต่อไป คราวนี้พูดแค่นี้แล้วก็รู้สึกว่ามันเกินไปก็ถึงขอลา แล้วก็ขอบใจท่านทั้งหลายที่มาชุมนุมกัน.

“...แม้เราจะไปในที่ที่อันตรายที่สุด ถ้าเรา
ทำกรรมดี เขาบอกว่าไม่ต้องกลัว ไม่ต้องมี....ที่เรียกว่า
ของขลังเหมือนกัน ความขลังดีที่สุดคือกรรมที่เราทำ
ถ้าเราทำกรรมดีทำต่อไป อย่าไปท้อใจ ถึงทำดีเท่าไร ๆ
ไม่เห็นได้อะไรเลย หาฐู้ไม่ว่าต่อไปนะไม่แน่ว่า
ภายในวินาทีเดียวก็ได้แล้ว...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะชาวพุทธแขวงห้วยขวางเขตพญาไท

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘

เสาหลักแห่งชีวิต

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๔๒

“...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือน
เสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมาก
มองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มซะด้วยซ้ำไป...”

“...คนเราอยู่คนเดียวไม่ได้ จะต้องอยู่เป็นหมู่เป็นคณะและถ้าหมู่คณะนั้นมีความสามัคคี คือเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือในทุกเมื่อ ช่วยกันคิดว่าสิ่งใดสมควร สิ่งใดไม่สมควร สิ่งใดที่จะทำให้นำมาสู่ความเจริญ ความมั่นคงความสุขก็ทำ สิ่งใดที่นำมาซึ่งหายนะหรือเสียหายก็เว้น และช่วยกันปฏิบัติทั้งหน้าที่ทางกาย ทั้งหน้าที่ทางใจ...”

พระราชดำรัส

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสระบุรี

ณ วัดหนองเขื่อนช้าง อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

วันศุกร์ ที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๙

“...ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นอยู่แก่เราในวันนี้ ย่อมมีต้นเรื่องมาก่อน เช่นที่ท่านมีความรู้มีปัญญาอยู่ขณะนี้ ก็เป็นเพราะได้ลงทุนลงแรงเล่าเรียนมา ต้นเรื่องนั้นคือเหตุ สิ่งที่ได้รับคือผล และผลที่ท่านมีความรู้อยู่ขณะนี้ จะเป็นเหตุให้เกิดผลอย่างอื่นต่อไปอีก คือทำให้สามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่ทำการงานที่ต้องการได้ แล้วการทำงานของ ท่าน ก็จะเป็นเหตุให้เกิดผลอื่น ๆ เนื่องกันไปอีกไม่หยุดยั้ง ดังนั้นที่พูดกันว่าให้พิจารณาเหตุผลให้ดีนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือให้พิจารณาการกระทำหรือกรรมของตนให้ดีนั่นเอง คนเราโดยมากมักนึกว่า อนาคตจะเป็นอย่างไร เราทราบไม่ได้ แต่ที่จริงเราย่อมจะทราบได้บ้างเหมือนกัน เพราะอนาคตก็คือผลของการกระทำในปัจจุบัน...”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๙

“...การอาชีพเพาะปลูกนี้มีความสำคัญมาก เพราะการเพาะปลูกนี้เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ ถ้าเราไม่มีการเพาะปลูกก็จะมีวัตถุดิบที่จะมาเป็นอาหาร หรือเป็นเครื่องนุ่งห่ม หรือเป็นสิ่งก่อสร้าง ฉะนั้น ต้องทำการกสิกรรม...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะผู้นำสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์นิคม

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑

“...การทำความดีนั้น คำรวมๆ นี้ฟังดูแล้วก็ง่าย เพราะคำว่าดี มันสั้นมาก แต่คำว่าดีนี้ต้องตีความให้กว้างขวาง ถ้าเขียนเป็นหนังสือก็คงเขียนเป็นเล่มใหญ่ แต่นึกดูว่าทุกคนก็ยอมเข้าใจว่า ดีคืออะไร ชั่วคืออะไร เพียงแต่ว่าบางทีก็ลืม ถ้าไม่ลืมหันกลับมาเป็นคนดี ถ้าลืมหันมาก็อาจจะตกเป็นคนชั่วได้ เพราะว่าเมื่อลืมหันกลับมาแล้วความชั่วเข้ามาแทนที่ ฉะนั้น การฝึกจิตให้ทำแต่ความดีนั้น เบื้องต้นก็ต้องตั้งจิตให้ดี ตั้งจิตให้ดีหมายความว่า คิดเป็นกลาง อย่าเพิ่งนึกว่าตอนแรกจะต้องคิดทำโครงการอะไรๆ ตั้งจิตให้เป็นกลางก่อนแล้วก็จะเห็นว่า อันไหนเป็นของดี อันไหนเป็นของไม่ดี เมื่อเห็นเป็นของดี แล้วก็ต้องปักใจมุ่งทำแต่ความดีนั้น...”

พระราชดำรัส

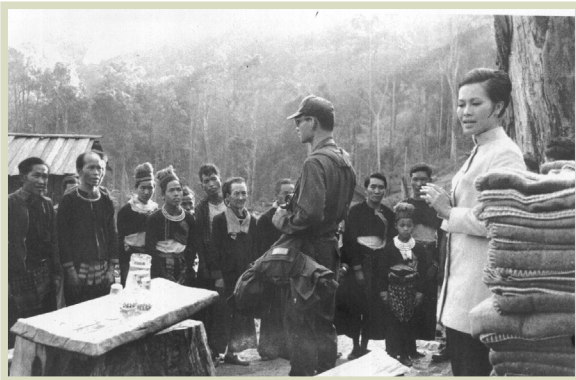
ในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ พืธีซี. สามัญรุ่นใหญ่

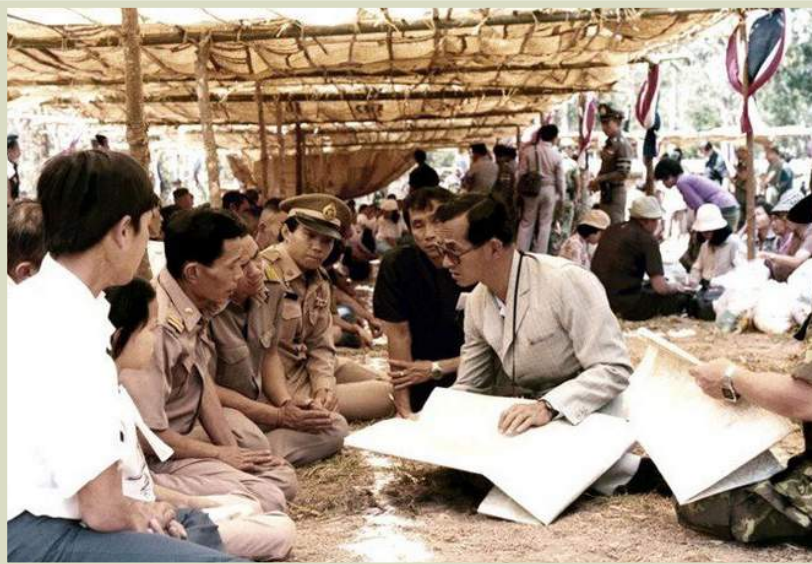
ค่ายโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

เข้าเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๔

“...ประเทศชาติกำลังพัฒนาในทุกด้าน และต้องการความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย ผลดีทั้งปวงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยประชาชนมีหลักของใจอันมั่นคง มีศรัทธาและปัญญาอันถูกต้อง และปฏิบัติตนอยู่ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม กรณียกิจอันสำคัญของท่านทั้งหลายคือ การส่งเสริมประชาชนให้มีพระรัตนตรัยและธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นหลักของใจและความประพฤติ ด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง แต่ทั้งนี้ท่านทั้งหลายจะต้องเจริญศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง คือความเชื่อในเหตุที่แท้ในผลที่แท้ไม่สับปลับและปัญญาสามารถรู้ตามความเป็นจริงอันเกิดจากความสงบแน่วแน่ของจิตต์ ให้เกิดขึ้นในตนเองก่อน จึงจะสามารถพิจารณาให้เห็นวิธีปฏิบัติเพื่อรักษาส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติได้...”

พระบรมราชาบาท

ในการเปิดประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๑๗ ของสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร
ณ ศาลาการเปรียญ บณฺถสิทฺถ์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
วันพุธ ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๒

“...ผู้มีจิตใจเมตตา กรุณา หมายถึง การที่จะมีจิตใจเห็นใจผู้อื่น มีจิตใจที่จะเห็นถึงความเดือดร้อนเราจะต้องช่วยเหลือ จิตใจนี้เป็นจิตใจที่มีกำลังมาก ทั้งอ่อนโยนมาก จิตใจนี้เป็นปัจจัย ที่ทำให้งานการทุกอย่างก้าวหน้าได้ เพราะว่าถ้าคนที่มีเมตตา กรุณาในใจและเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น หมายความว่า ผู้นั้นเป็นคนฉลาด หมายความว่า คนนั้นเป็นคนที่อ่อนโยนที่เห็นอะไรๆ ได้ชัด เมื่อ คนเรามีความอ่อนโยนและมีความละเอียดอ่อน และเห็นอะไรได้ชัด ก็ย่อมจะทำงานของตนที่กำลังทำด้วยความก้าวหน้า นั้น ให้สำเร็จลุล่วงไปได้...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่สมาคมพ่อค้าทรายเข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ
ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๔

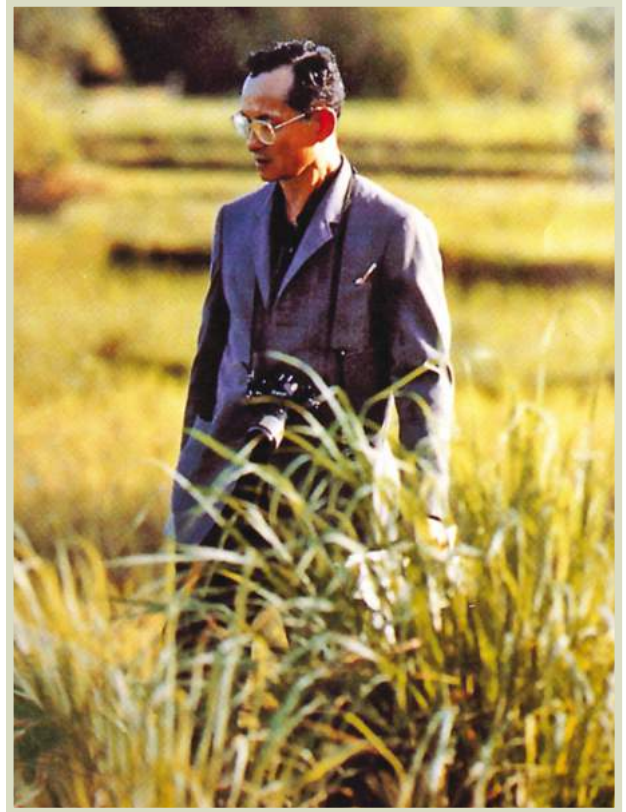

“...เมืองไทยนี้ต้องพึ่งเกษตรกรเป็นสำคัญ เพราะว่าเกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและต้องยึดอาชีพนี้มาและไม่ใช่เพราะเหตุ นั้นเท่านั้นเอง แต่ว่าประเทศหนึ่งประเทศใดจะ อยู่ได้ก็เพราะว่ามีกสิกรรม การประกอบอาชีพใน ด้านผลิตผลที่ได้จากธรรมชาติทั้งในด้านที่จะ เป็นการปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ปลูกผลไม้ หรือ ทำมาหากินในด้านปศุสัตว์หรือประมง...”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม
สหกรณ์ประมง และสมาชิกผู้รับนมสดเข้าเฝ้าฯ
ณ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา
วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๐

“...เมื่อมีโอกาสและมืงานให้ทำ ก็ควรเต็มใจทำ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อแม้หรือเงื่อนไขอันใดไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง. ขอให้คิดกันเสียใหม่ว่า คนที่ทำงานได้จริงๆ นั้น ไม่ว่าจะจับงานสิ่งใดย่อมทำได้เสมอ. ถ้ายิ่งมีความเอาใจใส่ มีความขยัน มีความสังเกตจดจำดี ก็ยิ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในงานที่ทำสูงขึ้น...”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธ ที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐

“...ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิดได้ดี ปฏิบัติให้ถูก. การคิดได้ดีนั้น มิใช่การคิดได้ด้วยลูกคิดหรือด้วยสมองกล เพราะถึงโลกเราในปัจจุบันจะวิวัฒนาการไปมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังไม่มีเครื่องมืออันวิเศษชนิดใดสามารถขบคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์. การขบคิดวินิจฉัยปัญหา จึงต้องใช้สติปัญญา คือคิดด้วยสติรู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้งและป้องกันความประมาท พลาดผิดและอคติต่างๆ มิให้เกิดขึ้น ช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาต่างๆ เป็นไปอย่างเที่ยงตรง ทำให้เห็นเหตุเห็นผลที่เกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการ ได้กระจ่างชัดทุกขั้นตอน...”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๙

พระราชพิธี

ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี เลขาธิการพระราชวัง ราชนเลขาธิการ
สมาชิกราชสกุลสตรีผู้มีบรรดาศักดิ์ ข้าราชการและพสกนิกรนับแสน เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม
เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางมหาสมาคม พร้อมพรั่งบุคคลด้วยบุคคล
จากทุกสถาบันในชาติตลอดจนประชาชนชาวไทย. ขอขอบใจในคำอวยพร และการเฉลิมฉลองอันยิ่งใหญ่ ที่ทุกคน
ตั้งใจจัดให้ข้าพเจ้าเป็นพิเศษ ทั้งรัฐบาลที่จัดงานครั้งนี้ได้เรียบร้อยและงดงาม.

น้ำใจไมตรีของประชาชนชาวไทยที่ร่วมกันแสดงออกทั่วประเทศ รวมทั้งที่พร้อมเพรียงกันมาในวันนี้
น่าปลาบปลื้มใจมาก เพราะแต่ละคนได้แสดงออกและตั้งใจมาด้วยความหวังดีจากใจจริง. จึงขอขอบใจทุก ๆ คน
จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคนทุกฝ่ายนี้ ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้ว
มีกำลังใจมากขึ้น นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกัน
รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง.

ประการแรก คือการที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน.

ประการที่สอง คือการที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กัน ในงานที่ทำ
สำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และประเทศชาติ.

ประการที่สาม คือการที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกาและในระเบียบแบบแผน
โดยเท่าเทียมเสมอกัน

พระราชอาคันตุกะในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

ประการที่สี่ คือการที่ต่างคนต่างพยายามทำนำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเพียงตรง หากความคิดจิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดีที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลอยู่ในภายในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่าประเทศไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้.

จึงขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมแห่งนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ได้รักษาจิตใจและคุณธรรมนี้ไว้ ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิดจิตใจนี้กันต่อไปอย่าให้ขาดสาย เพื่อให้ประเทศไทยของเราดำรงยืนยงอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ทั้งในปัจจุบันและภายภาคหน้า.

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล จงคุ้มครองรักษาประเทศไทยให้ปลอดภัยจากอันตรายทุกสิ่ง และอำนวยความสุขความเจริญสวัสดิ์ให้เกิดมีแก่ประชาชนชาวไทย ทั่วหน้ากัน.

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

พื้นที่ตั้งวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ตั้งอยู่เลขที่ ๙๙๙ ถนนพระราม ๙ ซอย ๑๙ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ขอบเขตที่ดินเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเนื้อที่ ๙-๒-๕๔ ไร่ ด้านทิศเหนือยาว ๒๓๔ เมตร ติดกับโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น และที่ว่างเปล่าของเอกชน ด้านทิศตะวันออกยาว ๖๑.๕ เมตร ติดคลองลาดพร้าว ด้านทิศใต้ยาว ๒๑๗ เมตร ติดกับที่ดินที่กั้นไว้เป็นถนนทางเข้า ด้านทิศตะวันตกยาว ๖๕ เมตร ติดกับโรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

ความเป็นมาของวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้ทดลองแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ด้วยวิธีเติมอากาศที่บึงพระราม ๙ ซึ่งเป็นที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จำนวน ๑๓๐ ไร่ ดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรมชลประทาน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และกรุงเทพมหานคร ร่วมดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ทำการทดสอบการบำบัดน้ำเน่าเสียที่ไหลมาตามคลองลาดพร้าวให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยวิธีการเติมอากาศลงในน้ำแล้วปล่อยให้น้ำตกตะกอน และปรับสภาพน้ำก่อนระบายลงสู่คลองตามเดิม

วันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายโครงการในพื้นที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และบริเวณข้างเคียง โดยให้ทำการปรับปรุงสภาพพื้นที่และพัฒนาชุมชนบริเวณบึงพระราม ๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการจัดตั้งวัดเพื่อเป็นพุทธสถานในการประกอบกิจของสงฆ์ และเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของราษฎรในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาด้วยกัน

ต่อมา นางสาวจวงจันทร์ สิงหนณี ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินในบริเวณใกล้เคียงกับโครงการ ได้แสดงความจำนงขอพระราชทานพระราชวโรกาสทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายที่ดินบริเวณดังกล่าวให้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อดำเนินการจัดสร้างวัด

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๓ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้นางสาว จวงจันทร์ สิงห์เสนีเข้าเฝ้าฯ ถวายน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินจำนวน ๘-๒-๕๔ ไร่ เพื่อดำเนินการสร้างวัด

วันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ มูลนิธิชัยพัฒนาได้รับ อนุญาตจากกรมการศาสนาให้จัดสร้างวัด โดยมีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เป็นองค์อุปถัมภ์ฝ่ายสงฆ์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ อุปถัมภ์ฝ่ายฆราวาส ในการนี้ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินการ ก่อสร้างวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก โดยมี นายจรัญ ดุลยานนท์ กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นประธานคณะอนุกรรมการดำเนินการ ก่อสร้างวัด ทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการก่อสร้างวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ตามเขตที่กำหนด คือ กว้าง ๑๒.๖๐ เมตร ยาว ๒๒.๑๐ เมตร

หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๖ นางสาวจวงจันทร์ สิงห์เสนี ได้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินเพิ่มอีกจำนวน ๕ ไร่ ซึ่งอยู่ติดกับบริเวณที่ก่อสร้างวัด เพื่อดำเนินการจัดตั้งโรงเรียน โดยมีกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างโรงเรียน มีห้องเรียน ทั้งหมด ๓๖ ห้อง เปิดทำการเรียนการสอนในระดับอนุบาลถึงระดับ ประถมศึกษา และขยายโอกาสไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แรกเริ่มดำเนินการสนองพระราชดำริ

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก เริ่มดำเนินการก่อสร้างเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) มีพระราชประสงค์ให้เป็นแบบอย่างในการก่อสร้างวัดเล็ก ๆ เพื่อให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง และเพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในการเผยแผ่ศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก และได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า **“วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก”** เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษกมีเอกลักษณ์เฉพาะที่สำคัญ อาทิ ด้านโครงสร้างของวัด ได้รับการออกแบบให้เป็นวัดขนาดเล็กในชุมชนเมืองที่มีการใช้งบประมาณที่ประหยัด มีความเรียบง่าย และประโยชน์ใช้สอยสูงสุด ประกอบด้วยพระอุโบสถ ศาลาอเนกประสงค์ สระน้ำ กุฏิเจ้าอาวาส กุฏิพระภิกษุ จำนวน ๕ หลัง โรงครัว อาคารประกอบที่จำเป็น และอาคารทุกหลังจะใช้สีขาว ซึ่งแสดงถึงความบริสุทธิ์ สะอาด สวยงาม

พระอุโบสถเอกลักษณ์แห่งการผสมผสานความร่วมมือ

พระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก มีสถาปัตยกรรมการก่อสร้างโดยเน้นหลักการใช้สอยประโยชน์ในอาคารอย่างคุ้มค่า วัสดุก่อสร้างทั้งหมดเป็นของที่ผลิตในประเทศไทย โครงสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก หน้าต่างเป็นอะลูมิเนียมประดับ หน้าฐานเป็นลายปูนปั้น ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้ัญญะตรารพระราชลัญจกรประจำพระองค์ประดิษฐาน ณ หน้าบันพระอุโบสถ ซอฟ้าใบระกาเป็นลวดลายปูนปั้น ผนังและเสาก่ออิฐฉาบปูนเรียบทาสีขาว หลังคาเป็นปูนปั้นลายใบไม้

ภายในพระอุโบสถประดิษฐานพระประธาน **“พระพุทธกาญจนธรรมสถิต”** โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามให้ ส่วนทางเดินรอบพระอุโบสถ ปูด้วยหินทราย ลักษณะของอาคารเป็นการผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

พระพุทธกาญจนธรรมสถิต

เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๔๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีเททองหล่อพระพุทธกาญจนธรรมสถิต พระประธานประจำพระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) พระราชทานพระบรมวินิจฉัย และแก้ไขแบบพระประธานด้วยพระองค์เอง

พระพุทธกาญจนธรรมสถิต พระพุทธรูปปางมารวิชัย (ปางชนะมาร) ทรงแก้ไขแบบด้วยพระองค์เอง จากนั้นได้มอบหมายให้อาจารย์นนทิวรรณ จันทนะผะลิน คณบดีคณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ปั้นพระประธาน มีพุทธลักษณะแบบรัตนโกสินทร์ ฐานชุกชีทำด้วยหินแกรนิต ส่ององค์พระพุทธรูปทำด้วยทองเหลืองผสมทอง มีขนาดความสูงจากฐานถึงปลายรัศมี ๑๘๐ เซนติเมตร ขนาดหน้าพระเพล ๑๒ เซนติเมตร มีพุทธสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาของพระประธาน มีลักษณะผสมผสานระหว่างอุดมคติและเหมือนจริงด้วยการห่มจีวรแบบพระสงฆ์ มีพระเกศาเป็นแบบอุดมคติ ซึ่งมีลักษณะที่สวยงามและประณีต

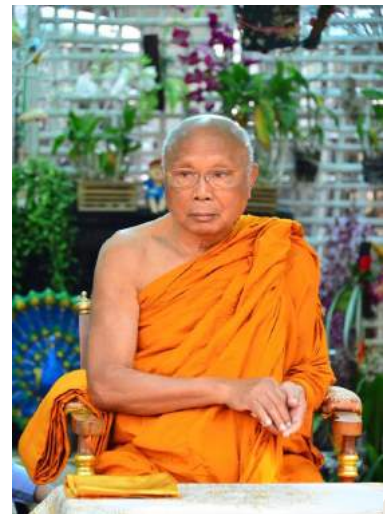
เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๓ เวลา ๑๖.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงประกอบพิธีตัดลูกนิมิต ซึ่งเป็นเครื่องหมายกำหนดเขตพัทธสีมา สำหรับใช้เป็นที่พักประกอบสังฆกรรมและกิจกรรมทางศาสนาได้โดยถูกต้องตามพระวินัย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในพระเศวตฉัตรพระประธาน และทรงยกฉัตรพระประธานพระพุทธรูปกาญจนธรรมสถิต พร้อมกันนี้ได้มีการจัดงานสมโภชวัดเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙)

เจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนานิกะ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ประทานอนุญาตให้พระธรรมบัณฑิต (อภิพล อภิพล) (เดิมชื่อพระราชสุนนต์มณี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศในขณะนั้น) มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนานิกะ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นโอกาสพหุชาเป็นต้นมา พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร รวม ๗ รูป

พระธรรมบัณฑิต (อภิพล อภิพล) เจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนานิกะ จบเปรียญธรรม ๕ ประโยค เป็นชาวจังหวัดนครปฐม เริ่มบวชตั้งแต่เป็นสามเณร ณ วัดเสนาห์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ต่อมาได้ย้าย

เข้ามาศึกษาเล่าเรียนที่วัดบวรนิเวศวิหาร ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ ต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาคธรรมยุต ๔ ๕ ๖ ๗ จากนั้นได้รับแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการเจ้าคณะ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ (ธรรมยุต) เมื่อครั้งสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร ต่อมาพระองค์ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระธรรมบัณฑิตจึงได้รับพระบัญชาแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการในพระองค์ จากนั้นสมเด็จพระสังฆราช โปรดฯ ให้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการ เพื่อสนอง พระเดชพระคุณในพระพุทธานุภาพ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

ศูนย์รวมจิตใจกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วัดพระราม ๙ ตัวอย่างการพัฒนาสามประสาน (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นศูนย์กลางการพัฒนาของชุมชน เยี่ยงวัดในสมัยบรรพกาล โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญดังนี้

- เพื่อเป็นแบบอย่างของการสร้างพุทธาวาสขนาดเล็กที่ยึดถือความสงบ สมถะ เรียบง่ายในชุมชนเมือง
- เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนบริเวณบึงพระราม ๙
- เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชุมชนเมืองให้มีความผูกพันกับพระพุทธานุภาพ
- เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของราษฎรได้เข้ามาประกอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมใจกัน
- เพื่อเป็นการสั่งสอนเผยแผ่พระพุทธานุภาพ
- เพื่อเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธานุภาพและการเผยแผ่ศีลธรรมและจริยธรรม
- เพื่อเป็นตัวอย่างการประสานความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานราชการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

กิจกรรมเผยแผ่และอบรม

- เทศนาสั่งสอนประชาชนในทุกวันธรรมสวนะ (วันพระ) ละ คำ ๑๕ คำ
- นำพุทธศาสนิกชนประกอบพิธีบูชาในวันสำคัญทางพระพุทธานุภาพคือ มาฆบูชา วิสาขบูชา วันเข้าพรรษา และอาสาฬหบูชา เป็นต้น

- จัดการสั่งสอนพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน โดยการจัดพระภิกษุสามเณรผู้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนโรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ในช่วงโรงเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและจัดบรรยายพิเศษนอกช่วงโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ในพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง
- จัดฝึกอบรมศีลธรรมแก่เยาวชน เน้นการฝึกอบรมจิตด้วยสมาธิวิธี เพื่อพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้เป็นคนมีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ มีสมาธิในการเล่าเรียน มีสำนึกในทางศีลธรรม มีมารยาทที่ดีงาม รู้จักทำประโยชน์แก่ส่วนรวมตามควรแก่สภาพภาพ การฝึกอบรมดังกล่าวนี้จัดเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. จัดฝึกอบรมจิตภาวนาแก่นักเรียนโรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษกตามโอกาสที่เหมาะสม

๒. ฝึกอบรมจิตภาวนาแก่เยาวชนในชุมชน ซึ่งส่วนมากเป็นบุตรหลานของประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้วัด โดยจัดฝึกอบรมในเวลาเย็น มีการนำเด็กให้หัวพระสวดมนต์ รับศีลแนะนำความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กรู้เรื่องของพระพุทธศาสนาในขั้นพื้นฐานและฝึกนั่งสมาธิ กิจกรรมส่วนนี้จัดเป็นประจำทุกวัน

๓. จัดโครงการข้าวกันบาตร โดยการคัดเลือกนักเรียนจากโรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษก เข้ามารับประทานอาหารในวัด โดยจะให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันมา พร้อมทั้งให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด อาทิ สอนพระพุทธศาสนา สวดมนต์ ฟังเทศน์ และทำความสะอาดวัด เป็นต้น

กิจกรรมเสริมความรู้ทางพระพุทธศาสนาและศีลธรรมจริยธรรม เป็นกิจกรรมเพื่อนำเยาวชนเข้าสู่วัด เข้าสู่ศาสนา เข้าสู่ศีลธรรมด้วยสื่อที่ให้ความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน โดยการจัดห้องสมุดซึ่งนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการบันทึกข้อมูลบรรณานุกรม การค้นหนังสือ การติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์และพัฒนาโปรแกรมห้องสมุด จัดไว้บริการด้านการศึกษาทางพระพุทธศาสนา พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนการดำเนินงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาความรู้ข้อมูลเหล่านี้ อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ได้อีกทางหนึ่ง

กิจกรรมการศึกษา

- ให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด
- ให้ทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณร ผู้ประพฤติดี และเรียนดี

- มอบหนังสือและเอกสารซึ่งวัดจัดพิมพ์ขึ้น ให้แก่สถาบันการศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด
- เป็นสถานที่ให้การบรรพชาอุปสมบท แก่กุลบุตรผู้ใฝ่การศึกษา และปฏิบัติธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- มอบหนังสือที่มีผู้นำมาบริจาคให้แก่โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร

กิจกรรมสังคมสงเคราะห์

- ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมภาคเหนือ ภาคอีสานและภาคใต้หลายจังหวัด
- ร่วมกับคณะสงฆ์ช่วยผู้ป่วยโรคเรื้อน
- ร่วมกับคณะทันตแพทย์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ให้บริการตรวจรักษาและทำฟันแก่ประชาชนในชุมชน พระราม ๙ และบริเวณใกล้เคียง
- มอบข้าวสารอาหารแห้งแก่ชาวบ้าน สถานแรกรับบ้านเมตตา สถานสงเคราะห์ปากเกร็ดศูนย์เด็กเล็ก บ้านพักคนชราบางละมุง ฯลฯ
- มอบอุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น ข้าวสารอาหารแห้ง สบู่ ยาสีฟัน ให้แก่พระภิกษุสามเณร ณ มหาวิหารลางกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) และวัดสิริกาญจนาราม จ. กาญจนบุรี ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์

กิจกรรมพุทธบูชาและเฉลิมพระเกียรติ

- จัดบวชชีพราหมณ์ พิธีกรรมเจริญสมาธิภาวนา เป็นพุทธบูชาในวันสำคัญทางศาสนา
- จัดนิทรรศการเทิดพระเกียรติในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
- ประกวดเรียงความเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพุทธ และประเพณีไทย

- อนุรักษ์ประเพณี “จุลกฐินสามัคคี เฉลิมพระเกียรติ”
- ร่วมกับสำนักงานเขตห้วยขวาง จัดงานวันสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุและส่งเสริมการเล่นเด็กไทยโบราณ

- จัดกิจกรรมสืบสานและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันขึ้นปีใหม่ ฯลฯ
- กิจกรรม **“งานปลูกรากแก้วของแผ่นดิน”** เน้นให้คนในชาติช่วยกันปลูก **“มโนธรรมสำนึกแทนคุณ”** โดยเน้น ๔ หลัก คือ
 - แทนคุณแผ่นดิน (ชาติ)
 - แทนคุณศาสนา (ศาสนา-วัด)
 - แทนคุณกษัตริย์ (พระมหากษัตริย์-ราชการ)
 - แทนค่าน้ำนม (บ้าน-ครอบครัว)

มีสมาชิกทั้งที่เป็นโรงเรียน องค์กรชุมชน หมู่บ้าน ได้รับแนวคิดวิธีปฏิบัติพร้อมเอกสารประกอบการฝึกอบรมเยาวชน ไปดำเนินการเผยแพร่แล้ว ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดรวมกันกว่า ๑๐๐ แห่ง

กิจกรรมต่างๆ นี้เป็นกิจกรรมที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกองค์กรที่เป็นราชการ เอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ก็เพราะแต่ละคนมีมโนธรรมเป็นหนึ่งเดียวกันว่า จะตั้งมั่นในการทำนุบำรุงแผ่นดินไทยของเราให้งดงาม เพื่อน้อมถวายพระราชกุศลเจริญพระชนมพรรษา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงเป็นหลักชัยของชาวไทยสืบไป และทุกคนทุ่มเทพลังสติปัญญา ศรัทธาปสาทะ ความร่วมใจที่จะอุปถัมภ์ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่เป็นหลักใจของชาวไทยตลอดไป

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปบำเพ็ญพระราชกุศลเจริญพระพุทธมนต์ และ
สดับพระธรรมเทศนา เรื่อง “**ธรรมฐิติกถา ว่าด้วยความเที่ยงธรรม**” แสดงโดย พระธรรมบัณฑิต (อภิพล อภิพลโ
ป.ธ.๕) กรรมการมหาเถรสมาคม และเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก เนื่องในวันวิสาขบูชา ณ วัดพระราม ๙
กาญจนาภิเษก เมื่อวันอังคารที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๗๐ ปี ได้ร่วมพระบารมี

พระธรรมเทศนาเรื่อง

“สืบล้นชกกา”

เนื่องในการบำเพ็ญกุศลสัตตมวาร น้อมถวายเป็นพระราชกุศลอุทิศ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙)

แสดงโดย

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิสุทธิ ป.ธ.๙ M.A.)

ณ พระอุโบสถ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพฯ

วันที่ ๑๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ น.

การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทำให้จินตนาการถึงการเสด็จดับขันธปรินิพพาน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อ ๒๕๕๙ ปีที่แล้ว นั่นคือ วันที่โลกไศกเศร่ำไศกาตราบ เพราะได้สูญเสียบุคคลสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นอุปัติเทพเสด็จลงมาจากเทวโลก อุบัติมาเป็นพระมหากษัตริย์คือสมมติเทพในมนุษยโลก ทรงเป็นลูกของแม่และพ่อ เป็นพ่อของชาติ เป็นปราชญ์แห่งดิน เป็นศิลปินทรงธรรม เป็นผู้นำทรงเกียรติ เป็นน้ำดับไฟ เป็นดวงใจแห่งรัก เป็นประทีปแก้วของชาติ ทรงเป็นผ้าห่มกันหนาว เป็นร่มเงาอันร่มเย็น เป็นไม้ต้นใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านดอกผล ทรงเป็นไท่แห่งเทวา เป็นดวงตาแห่งสวรรค์ แต่ที่โลกต้องจำจารึกคือ ทรงเป็นพระราชอาผู้รับใช้ประชาชน

เส้นทางชีวิตของในหลวง มีตำนานที่น่าศึกษา เมื่อสิ้นพ่อและพี่ที่ไม่มีที่พึ่งอื่นนอกจากแม่ แม่กับลูกมีความใกล้ชิดผูกพันกันมาก แม่บอกลูกว่า การเป็นพระเจ้าแผ่นดินต้องพึ่งประชาชน ชื่อของลูกคือ **ภูมิพล** แปลว่าผู้เป็นกำลังของแผ่นดิน การที่ลูกจะเป็นกำลังของแผ่นดินได้ ลูกจะต้องติดดิน หากลูกลืมนดิน แม่ก็หมดสิ้นความหวัง

แม่บอกว่า ขอให้ลูกเรียนรู้คุณลักษณะของดิน ๕ ประการคือ นิ่ง หนัก แน่น เปลี่ยนโทษให้เป็นคุณ เป็นบ่อเกิดของรัตนชาติ การเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็เช่นกัน แผ่นดินเป็นสมบัติของเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่ ซึ่งมีบุญญาธิการมาก มิใช่สมบัติของมนุษย์ เพียงแต่เทพให้ออกาสมนุษย์ทำมาหากินชั่วคราวเท่านั้น

ผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินก็เช่นกัน เป็นเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่ มีหน้าที่คุ้มครองคนบนแผ่นดิน รักษาสมบัติและทรัพยากรของชาติให้ปลอดภัย

พระเจ้าแผ่นดินจึงต้องมีธรรมของเทพ หรือเทวธรรมประจำใจ นั่นคือ หิริ ความละอายแก่ใจ โอตตัปปะ ความเกรงกลัวบาปกรรม ชีวิตพระเจ้าแผ่นดิน จึงต้องทำตัวเหมือนแผ่นดิน คำสอนง่าย ๆ ของแม่นี้ได้แผ่ซ่านอยู่ในทุกอณูของลูก

ทุกครั้งที่หัวใจลูกท้อ ดวงตามืดมิด สติปัญญาของลูกกลับมาสว่างใส มีดวงใจเบิกบานได้ ก็เพราะระลึกถึง คำสอนของแม่ ภูมิพล เป็นกำลังของแผ่นดิน ลูกต้องติดดิน

เพื่อให้ลูกของแม่ ซึ่งเกิดและโตในต่างแดน ศึกษาในแคว้นแคว้นอื่น มิใช่ภาษาไทย มิใช่วัฒนธรรมไทย ตั้งแต่เล็กจนโต ให้ได้รู้จักแผ่นดินไทย คนไทย และวัฒนธรรมไทยจริง ๆ แม่จึงศึกษาหลักธรรมคำสอนใน พระพุทธศาสนา และนำมาอบรมพร่ำสอนลูกของแม่ให้ซึ่งใจ

เมื่อมีโอกาส แม่ได้พาลูกไปสนทนากับพระสงฆ์หลวงปู่หลวงพ่อดำตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งต่อมา ได้มีคุณูปการ อย่างสำคัญยิ่งต่อพระพุทธศาสนา และสถาบันสงฆ์ นั่นคือ แม่ได้ให้ลูกออกบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งในเวลานั้น **ทรงได้เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นพระอภิบาล**

การมีสมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นพระอภิบาลนี้ เท่ากับทรงมีธรรมปฐะโรหิตใกล้ตัว คอยเป็นที่ปรึกษาชีวิต ที่สำคัญยิ่ง ทำให้พระองค์มีเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจที่มีชีวิต แทนพี่ที่จากไป

บางครั้ง พระองค์เคยเสด็จไปวัดกลางดึก เพื่อปรึกษาปัญหา และขอรับคำชี้แนะจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชแล้วทรงนำกลับไปตรึกตรองกลั่นกรองอีกครั้ง เพื่อให้สิ่งที่ค้างคาใจ บรรเทาเบาบางลง สมเด็จพระสังฆราช จึงทรงเป็นกัลยาณมิตรที่งดงามของพระองค์ ตลอดรัชสมัย

ด้วยเหตุนี้ ในสมัยรัชกาลของพระองค์ จึงทำให้อาณาจักรและพุทธจักร คือสถาบันพระพุทธศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นงดงาม การที่พระองค์ทรงมีหลักใจ หลักคิด หลักธรรม ก็เพราะทรงได้ศึกษา ได้ฟังพระธรรมเทศนา ที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร เล่าถวายถึงปฏิปทา อันงดงามของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคือการใช้ชีวิตติดดิน พอเพียง พอดี ของพระองค์

แม้พระองค์จะทรงเป็นลูกของพระเจ้าแผ่นดิน แต่ก็ทิ้งวังออกผนวช ทรงมีเพียงบาตรหนึ่งใบ ผ้าสามผืน ไม่ครอบครองสมบัติใด ๆ ทรงอุทิศพระองค์ทำงานเพื่อประโยชน์สุขของคนอื่น ทรงฝึกตน มักน้อยสันโดษ ไม่เป็นคนสุดโต่ง ทำอะไรให้อยู่ทางสายกลาง คือพอประมาณ และพึ่งตนเองได้ ทำให้พระองค์มีเกียรติคุณงดงามมากกว่า ๒,๖๐๐ ปี คำที่แม่สอน พรที่พระถวาย ชาบซึ่งตรึงอยู่ในดวงใจของลูกเสมอ

สามารถกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ดีเพราะมีแม่ดี เป็นพระราชินี เพราะเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ เหมือนนักเรียนได้ดีเพราะเชื่อฟังครู สาวกดี เพราะเชื่อฟังคำสอนขององค์พระบรมศาสดา พระองค์ทรงติดดินดั่งคำแม่สอน ดังพรพระพร้า ตามแบบอย่างของพระพุทธเจ้า

ความรักของพ่อแม่คือรักที่บริสุทธิ์ รักที่ไม่เคลือบด้วยยาพิษ ลูกที่เชื่อฟังพ่อแม่ จึงไม่มีทางตกต่ำด่ำดิ่ง ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ จะเห็นได้ว่า แม้ในคราววิกฤติของชาติ พระองค์ก็ทรงเป็นดวงประทีป เป็นผู้ให้แสงสว่าง ทางสติปัญญา หาทางออกให้ชาติบ้านเมือง

คำพูดเพียงไม่กี่คำของพระองค์ สามารถยับยั้งクーณิให้เกิดสติ เป็นน้ำดับไฟได้เป็นอย่างดี นี่เป็นเพราะ คำแม่สอน พรพระเทศน์ ลูกที่เชื่อแม่ จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง งอกงามฝ่ายเดียว เพราะพ่อแม่ทุกคน ล้วนอุทิศลมหายใจให้ลูกแล้ว ตั้งแต่วินาทีแรกเกิด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นลูกติดแม่ ถือแม่เป็นพระ เป็นพรหม ทรงคอยเอาใจใส่มิให้แม่ทุกข์ระทมใจ แม่เองก็ระมัดระวังมิให้ลูกชายพลาดพลั้งในเรื่องใด ๆ เพราะการเป็นพระเจ้าแผ่นดินในช่วงเวลานั้น อยู่ในภาวะ อันตรายรอบด้าน เนื่องจากอยู่ในภาวะเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เมื่อรัชกาลที่ ๗ ทรงสละราชบัลลังก์ แม่มีลูกชาย ๒ คน และรัฐบาลทาบตามถามถึง เมื่อทราบว่าลูกชาย คนโต จะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน แม่เป็นทุกข์มากกว่าสุข เมื่อลูกได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว แม่จึงพยายาม อยู่ใกล้ชิดลูกให้มาก คอยให้คำปรึกษาอย่างละเอียดรอบด้าน เพื่อมิให้ผิดพลาดในเรื่องใด ๆ แต่แล้ว ก็เกิดเรื่อง โทมนัสขึ้นจนได้

เมื่อลูกคนโตจากไป แม่เหลือเพียงลูกชายคนเล็ก คิดว่าน่าจะรอดตัว พ้นภัย แต่แล้วโชคชะตาก็ต้องให้น้อง มาเป็นพระราชตาต่อจากพี่ เมื่อหนีไม่ได้ แม่ก็ตั้งใจ ยอมรับความจริง ตั้งใจเผชิญกับอุปสรรค รับภาระหน้าที่ทุกอย่าง ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น จะยืนเคียงข้างเป็นกำลังใจให้ลูก แม่จึงทำงานด้วยความมุ่งมั่นเสียสละ อยู่เคียงข้างลูก ตลอดเวลา ด้วยทรงมั่นใจว่า แม่ไม่มีพ่อ ถึงไม่มีพี่ แต่ลูกแม่ทำได้ ลูกแม่เป็นได้ เพราะลูกได้รับการฝึกอบรมมาดี นั่นคือ **แม่ฝึกลูกให้เป็นคนติดดินมาแต่เล็ก**

แม้รู้ว่า ความผิดพลาดที่เกิดกับลูกชายคนโตครั้งนั้น จะเกิดขึ้นกับลูกชายคนเล็กไม่ได้ แม่จึงพยายามย้ายอยู่ตลอดเวลาว่า ลูกแม่ต้องติดดิน แม่คิดแล้วว่า ที่พึ่งอันปลอดภัยของลูกแม่ มีใช้กองทัพ มีใช้การเมือง มีใช้ศาสตราจารย์ หากแต่คือพระพุทธศาสนากับประชาชน

คำสอนอันเปี่ยมด้วยเมตตา อภัย สันติ ในพระพุทธศาสนา กับดวงใจอันบริสุทธิ์ของประชาชน จะเป็นเกราะป้องกันภัยที่ดีที่สุดของลูก

ถ้าประชาชนไม่รัก แม้จะมีกองทัพยิ่งใหญ่เกรียงไกรเพียงใด ก็อยู่ลำบาก แต่ถ้าประชาชนรักภักดี เชื่อมั่นเสียแล้ว แม้ไม่มีกองทัพค้ำชู ตำแหน่งพระราชาก็ปลอดภัย สัจจปฏิญาณของผู้มีอำนาจ จึงไม่อาจเทียบได้กับความบริสุทธิ์ใจของประชาชน มหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ คือสัญญาใจของประชาชน

จากนั้น พระองค์ได้เริ่มให้ลูกศึกษา **ทศพิธราชธรรม** ตามหลักพระพุทธศาสนา นั่นคือ การให้การมีศีลธรรม การเสียสละ ความซื่อตรง ความอ่อนโยน การมีตบะ การไม่ผูกโกรธ การไม่เบียดเบียน ความอดทนอดกลั้น การไม่ประพฤติดิตทำนองคลองธรรม อันเป็นธรรมราชา

ทันทีที่ลูกขึ้นครองราชย์ เป็นพระเจ้าแผ่นดินอย่างสมบูรณ์ แม่จึงให้ลูกของแม่ออกไปกราบพระอริยสงฆ์ในชนบท และเยี่ยมเยียนประชาชน แทนอยู่ในวังอย่างสุขสบาย การไปกราบพระอริยสงฆ์รูปหนึ่ง ได้หัวใจคนไทยทั้งภาค ทั้งประเทศ เพราะพระสงฆ์ แม้จะเป็นเพียงหลวงปู่หลวงพ่อ ไม่มียศศักดิ์ แต่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาและความเลื่อมใสของประชาชนอย่างยิ่ง พระอริยสงฆ์เถระเหล่านี้ มีอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ

ทุกครั้งที่เสด็จออกไป ทรงมีหมอบไปตรวจักรัษาคณไชยอนาถาด้วย เพราะพ่อเป็นหมอ แม่เป็นพยาบาล แม่จึงแนะนำให้ลูกถือโอกาสปิดเป้าความทุกข์ทางกายของประชาชน ไปพร้อมกับการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ แม่เห็นว่า ถ้าสุขภาพกายดี ประชาชนก็มีรอยยิ้ม ถ้ามีอาชีพดี เขาก็มีกำลังใจ มีความภาคภูมิใจในแผ่นดินเกิด

จะเห็นว่า แม่ลูกผูกพันไม่ทิ้งกัน ไม่ว่าจะไปที่ใด ก็มักจะก้าวย่างเคียงคู่กันไปเสมอ การใกล้ชิดกับ พระสงฆ์ ทำให้ได้ใจประชาชน เพราะทรงกราบพระของประชาชน

การไปเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร ในป่าเขาลำเนาไพร ในท้องทุ่งอันแห้งแล้ง ลูกของแม่ได้พบ ความจริงที่สำคัญคือ ทรงพบว่าความทุกข์ยากลำบากของราษฎร ไม่มีใครดูแลบิดเบา

ความขาดแคลนของเขา เป็นเหตุให้เขาคิดไปว่า เขาอาจมีเชื้อคนไทย มีเชื้อแผ่นดินไทย ถ้าใช่ เหตุใด เขาจึงมิได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐ ถนนหนทางไฟฟ้าน้ำประปา อาชีพการเกษตรถูกทอดทิ้ง พวกเขา ต้องดิ้นรนเอง ต้องพึ่งพาอาศัยตนเองทุกอย่าง ดูเหมือนว่าชีวิตเขาจะไม่เกี่ยวข้องกับราชการเลย

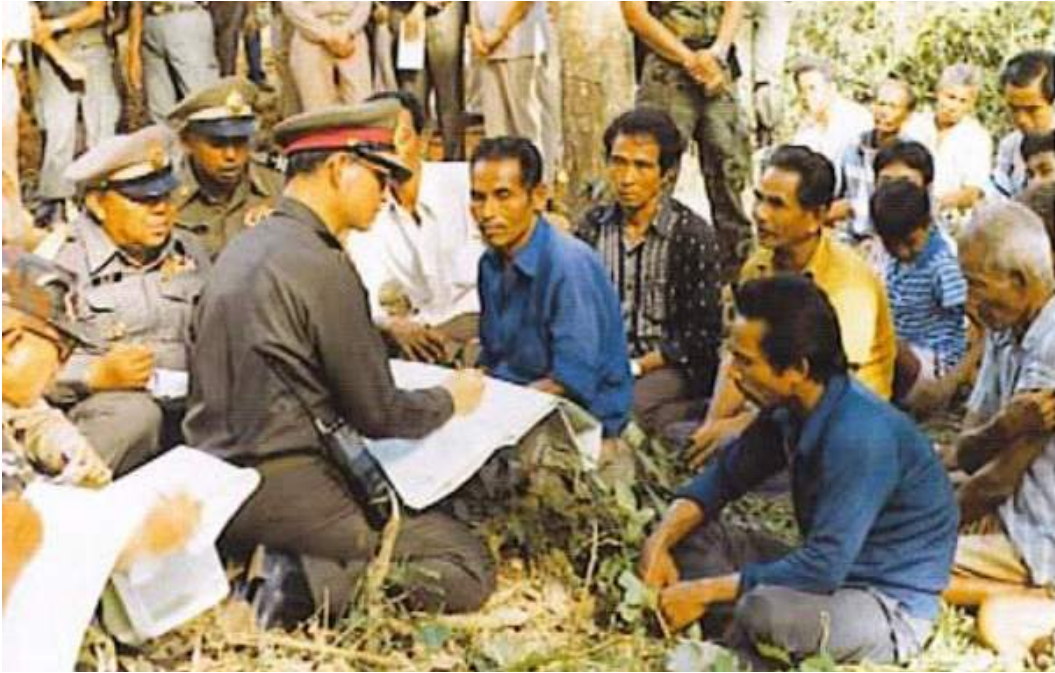
ความยากจนขาดแคลน จึงเป็นเหตุให้ง่ายต่อการปลุกระดมความคิด ของบางลัทธิความเชื่อ ที่ต้องการทำร้ายประเทศไทย

เมื่อแม่ลูกเดินเข้าไปในสถานที่นั้น ๆ ด้วยตนเอง ทุกอย่างก็เปลี่ยนไป จากร้ายกลายเป็นดี จากสีแดง เป็นสีขาว จากชาวเขาเป็นชาวเรา จากความยากเป็นความมั่งคั่ง จากความขาดแคลน เป็นความอุดมสมบูรณ์ จากความโง่เขลา เป็นความฉลาด จากการถูกทอดทิ้ง เป็นการส่งเสริมให้เข้มแข็ง

นี่มิใช่เพราะบุญบารมีอย่างเดียว หากแต่เพราะกุศโลบายในการทำงานที่นิ่ง หนัก แน่น เปลี่ยนโทษให้เป็นคุณ ตามที่แม่พรำสอน พระองค์ทรงสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ระบบน้ำ แก่ประชาชนผู้ยากไร้ คือให้ปากท้องอิ่มก่อน เมื่อท้องอิ่ม ใครจะปลุกปั่นอย่างไรเขาก็ไม่เชื่อ แต่ถ้าปากท้องเขาหิว ใครให้ความหวัง เขาก็จะเชื่อคนนั้น แม้ความหวังนั้น จะไม่เป็นจริง หลักในการพัฒนาของพระองค์ จึงเริ่มที่การพัฒนาดิน น้ำ ปัญญา และอาชีพ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ระยะแรก ทรงเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่มีความปลอดภัยในการดำรงชีพเลย ถึงกับรำพึงว่า แม่บอกว่าอยู่กับประชาชนแล้วจะปลอดภัย ในเมื่อประชาชนก็ยังไม่ปลอดภัย เราจะหาความปลอดภัย จากประชาชนได้อย่างไร ต้องพึ่งประชาชน ในเมื่อประชาชนยังพึ่งตนเองไม่ได้ แล้วเราจะพึ่งเขาได้อย่างไร

ข้อนี้ ลูกแม่คิดหนัก แต่นั่นคือกุศโลบายอันสำคัญ ที่แม่กำลังสอนลูกให้เรียนรู้แผ่นดินไทย

แม่สอนต่อไปอีกว่า พระราชากับประชาชนเป็นของคู่กัน เหมือนดินกับฟ้า ปลากับน้ำ ปราศจากประชาชน พระราชาก็โดดเดี่ยว ปราศจากพระราชา ประชาชนก็หม่นหมอง พระราชากับประชาชนเป็นเกียรติยศของกันและกัน เหมือนเพชรประดับยอดมงกุฎ พระราชาเหมือนยอดไผ่ ประชาชนเหมือนยอดหญ้า แม้จะเป็นยอดเหมือนกัน แต่ก็สูงต่ำต่างกัน เป็นไปไม่ได้ที่จะให้ยอดหญ้ายกตัวให้สูงขึ้นไปจรดยอดไผ่ *ตราบไคยอดไผ่ ยังไม่โน้มตัวลงมาสัมผัสยอดหญ้า ยอดหญ้ายาก็ไม่มีวันจะพบกับยอดไผ่ได้*

ปรัชญาชีวิตจากธรรมชาติ ที่สั่นแต่กินใจของแม่ข้อนี้ สอนลูกของแม่ให้เข้าใจชีวิตว่า การเป็นพระราชาต้องเดินไปหาประชาชน ยอดไผ่ต้องโน้มลงหายอดหญ้า

ศักราชแห่งการเยี่ยมเยียนประชาชนจึงเริ่มขึ้น เริ่มขึ้นตามคำแม่สอน ความเป็นพระราชอาชาตประชาชนไม่ได้ ภาระสำคัญของพระราชา คือช่วยให้ประชาชนมีอยู่มีกิน มีฐานะที่มั่นคง เมื่อเขามั่นคงพึ่งตนได้ เขาก็จะมีกำลังใจ เป็นที่พึ่งแก่พระองค์เอง แล้วความจงรักภักดีจะตามมาเองโดยไม่ต้องเรียกหา เพราะผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก พระองค์ ทรงเป็นที่รัก ก็เพราะทรงเป็นผู้ให้

แปลว่า การทำให้ประชาชนปลอดภัยนั่นเอง คือความปลอดภัยที่แท้จริงของพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อประชาชนอิม พระองค์ก็อิมด้วย

ทรงเริ่มเข้าใจคำแม่สอนว่า **เมื่อประชาชนกินอิมนอนอุ่น รู้สึกปลอดภัยในชีวิตแล้ว นั้นย่อมหมายถึง ความปลอดภัยของพระมหากษัตริย์ไปด้วย**

จากเหตุดังกล่าวนี้ พระองค์จึงมีโครงการทดลองทางการเกษตรต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ส่วนมากจะเน้นเรื่อง ดินกับน้ำ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ ปรังญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข กั้นหนน้ำชัยพัฒนา แก้มลิง น้ำดีไล่น้ำเสีย ทฤษฎีการพัฒนาเกษตรพึ่งตนเอง เส้นทางเกลือ หญ้าแฝก ฝนหลวง ทฤษฎีแก้มลิงดิน เป็นต้น พระองค์ได้ชื่อว่า พ่อแห่งชาติ ปราชญ์แห่งวารี เมธีแห่งดิน

หลักคิดของแม่แต่ละอย่าง ลุกได้นำไปขยายแตกยอดมาเป็นกิจกรรมเพื่อราษฎรอีกมากมายหลายพันโครงการ เป้าหมายคือช่วยคนจนในชนบทให้มีดิน มีน้ำ มีปัญญาและอาชีพ จะเห็นได้ว่า แรงบันดาลใจเล็ก ๆ ของแม่ ทำให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงงานได้อย่างไม่เคยย่อท้อเหน็ดเหนื่อย ยิ่งทำยิ่งสนุก ยิ่งเดินทางไกลก็ยิ่งมีความหวัง

ทรงมองเห็นความเป็นไปได้ในงานทุกอย่างที่ทำ ยิ่งไกลกันดารเท่าไร ก็ยิ่งมีพลังให้ก้าวไปไม่หยุดยั้ง เพราะเหตุใดหรือ ก็เพราะ ณ หุบเขาฟากโน้น ยังมีคนหลายร้อย ทำดวงตาละห้อย รอคอยความหวังจาก พระราชา และเป็นความหวังเดียวที่เขาพอจะพึ่งได้ แล้วพระองค์จะหยุดก้าวเดินได้อย่างไร

เมื่อไปถึง ก็ทรงเห็นดวงตาแห่งความปลื้มปิติ เห็นรอยยิ้ม ของคนเหล่านั้น ที่จ้องมองพร้อมความหวังว่า พระองค์ต้องช่วยเขาได้อย่างแน่นอน

“อย่าทิ้งประชาชนนะลูก ลูกต้องติดดิน ลูกคือกำลังของแผ่นดิน” คำของแม่ก้องขึ้นมาในหัวใจ ยิ่งทำให้เกิดแรงบันดาลใจ เกิดแรงขับเคลื่อนอันยิ่งใหญ่ **พระองค์ทำอะไรไม่ได้ เพราะเดิมพันชีวิตในภพนี้ สูงมาก** เดิมพันด้วยความปลอดภัยของประเทศชาติและประชาชน ความเพียรอันแรงกล้าเหล่านี้มาจากไหน หากมิใช่มาจากคำสอนแม่

ภูเขาส่งชัน

หลายครั้งที่แพ้พ่าย

ดวงใจยังแน่วแน่

เสียงแม่อังวนเวียน

ทรงบากบั่นป็นปาย

ไม่เคยหน่ายคลายความเพียร

คำสอนแม่อยู่เหนือเศียร

“ลูกอย่าทิ้งประชาชน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักว่า ทรัพยากรของชาติไทยมีมาก ทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรม คือดินน้ำ ลมไฟรัตนชาติ และส่วนที่เป็นนามธรรมคือ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต

พระองค์ทรงทราบว่า หากคนไทยไม่รู้จักรักษาดูแลดินน้ำลมไฟ สิ่งเหล่านี้ อาจตกเป็นสมบัติของคนชาติอื่นได้ แม้ส่วนที่เป็นนามธรรมก็เช่นกัน หากไม่สนใจ ก็อาจเสื่อมคลายหรือถูกกลืนได้ง่าย พระองค์จึงส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ พัฒนา ดินน้ำลมไฟ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของไทย

ในส่วนของพระพุทธศาสนา ในฐานะที่ทรงเป็นพุทธมามกะ มิใช่แต่เพียงวัดวาอารามอันสวยงามที่ทรงทำนุบำรุง หากแต่ทรงส่งเสริมการศึกษาศีลธรรมแก่เยาวชน ให้เยาวชนในชนบท ให้เข้ามาบวชเรียน เป็นพระภิกษุสามเณร เป็นรากแก้วศาสนทายาท สืบอายุพระพุทธศาสนา

พระองค์ทรงเจริญรอยตามบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าแต่อดีตอย่างเคร่งครัด เพราะทรงทราบว่า **เจดีย์ชาติยอด บัลลังก์ชาติกษัตริย์ วัดชาติสมภาร ทำการใดก็ไร้ความหมาย**

พระภิกษุสามเณรรูปใด ศึกษาเล่าเรียนแตกฉานในพระไตรปิฎก รอบรู้ในภาษาบาลี จนสามารถสอบไล่ได้ ตั้งแต่เปรียญธรรม ๓ ประโยค ๖ ประโยค และ ๙ ประโยค พระมหากษัตริย์จะทรงชุบเลี้ยง คือทรงเป็นโยมอุปฐาก เพื่อให้กำลังใจในการสืบสานงานพระศาสนา ทำหน้าที่คอยพรวนปลุกประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดีงามแทนพระองค์

พระองค์ทรงเห็นว่า เมื่อประชาชนมีศีลมีธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตดี มีศานาอยู่ในใจแล้ว สังคมก็จะสงบสุขร่มเย็น ซึ่งเป็นผลดีอย่างยิ่งต่อการปกครอง เป็นการปกครองที่ไม่ต้องมีใครมาปกครอง หากแต่ให้ทุกคนปกครองตนเอง โดยอาศัยหลักhiriโอตตปปะ

การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงให้กำลังใจลูกชาวบ้านธรรมดาสามัญ จึงเป็นเรื่องความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และสถาบันสงฆ์ ทำให้เกิดมีประเพณีตั้งเปรียญมาแต่โบราณกาล นั่นคือประเพณีถวายคำว่า **“พระมหา”** นำหน้าชื่อ

ผู้สอบได้เป็นเปรียญธรรม เช่น พระธีระ ก็เป็นพระมหาธีระ พระธานี ก็เป็นพระมหาธานี

**ทรงถือว่าพระภิกษุสามเณรผู้ได้รับแต่งตั้งนั้น เป็นลูกของพระองค์ คำว่า พระมหา นี้ จึงมิใช่คำ
ธรรมดาที่จะเรียกพระเณรรูปใดก็ได้ เรียกได้เฉพาะผู้ได้รับแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์แล้วเท่านั้น**

คำว่า พระมหา มาจากไหน ก็มาจากคำว่า “พระมหา” ซึ่งเป็นคำนำหน้าสถานะของพระมหากษัตริย์นั่นเอง แต่พระองค์ยอมยกคำนั้นถวายแก่ลูกชาวบ้านธรรมดา ด้วยเหตุผลเดียวคือ เพราะท่านเหล่านั้นอาสาธำรงธรรม ออกบวชเป็นรากแก้วศาสนทายาท สืบอายุพระพุทธศาสนา

แม้พระสงฆ์ที่ได้รับสถาปนาสูงขึ้น พระองค์ก็ทรงเรียกว่า พระราชาคณะ คือพระของพระราชา จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงถวายเกียรติยศ ถึงขนาดทรงให้อาราธนาท่านเหล่านั้นเข้าไปวัดพระแก้ว พระราชทานพัดยศให้เป็นเกียรติยศของชีวิตอีกด้วย แลว่า ทรงใช้ห้องพระส่วนพระองค์ เป็นที่รับรองรากแก้วศาสนทายาท ผู้อาสาประกาศ ศีลธรรม

นี่คือ น้ำพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์ไทย ที่มีต่อพระพุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์ คุณข้อนี้ ได้เป็น ความมั่นคงอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา และสถาบันสงฆ์ เป็นความมั่นคงด้านจิตใจ ของประเทศชาติและประชาชน

แม้หลวงปู่หลวงพ่อในชนบท ที่ไม่ได้ถวายเกียรติยศ แต่มีคุณงามความดีปรากฏชัด พระองค์ก็เสด็จไปสักการะ นมัสการ พระสงฆ์เหล่านี้ อยู่ใกล้กับชีวิตประชาชน กระจายอยู่ทั่วประเทศ การที่พระองค์ทรงเห็นคุณค่าพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็เกิดกำลังใจในการดำรงรักษาพระพุทธศาสนา พรวัวสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ทำให้บ้านเมืองสงบสุข ร่มเย็น ทำให้คนละอายชั่วกลัวบาป ซื่อสัตย์สุจริต

จนกระทั่งโลกยอมรับให้แผ่นดินของเราเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลก นั่นเป็นเพราะพระมหากษัตริย์แห่งพระมหากษัตริย์ ที่ทรงพระราชศรัทธามั่นคงต่อสถาบันพระพุทธศาสนา นั่นเอง

รัฐประศาสนบายนี้ เป็นแนวทางและแบบอย่างที่ดี ที่ควรถือให้เป็นนโยบายแห่งรัฐ

มีสิ่งเล็กน้อยอีกเรื่องหนึ่ง แต่สำคัญมากสำหรับพระสงฆ์ นั่นคือ การที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ทรงมีน้ำพระราชหฤทัยต่องานสร้างรากแก้วศาสนทายาท เป็นความภาคภูมิใจของคณะสงฆ์ชาวพุทธทั่วประเทศที่ทราบว่า พระองค์ได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้ง **“ทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย”** ขึ้น เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนของชาติ หันมาบวชเรียนเป็นรากแก้วศาสนทายาทกันมากขึ้น เพราะทรงเห็นว่า นอกเหนือจากการสร้างถาวรวัตถุก็ต้องสร้างคน

สิ่งก่อสร้าง ค่อย ๆ สร้างแต่พอเพียง
เลี้ยงลูกหนึ่งคน
เพียงหนึ่งศาสนทายาทดี

พระดีเณรดี เร่งหล่อเลี้ยงให้เพียงพอ
เหมือนปลูกไม้ยืนต้นห้าสิบปี
สืบสานร้อยปีพุทธศาสน์

ด้วยเหตุที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพระพุทธศาสนา และประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ไม่เคยทอดทิ้งคนยากคนจน ไม่เคยทอดทิ้งศีลธรรมอันดีงามนี้เอง จึงทำให้**พระองค์ทรงเป็นดวงประทีปแก้วของชาติ ที่ไม่มีวันลาลับดับแสง**

แม้ว่า พระองค์จะเสด็จสวรรคตไปตามหลักไตรลักษณ์ แต่คุณงามความดีของพระองค์จะยังคงอยู่คู่แผ่นดินไทย **ยืงนาน พระบุญญาธิการจะยิ่งแผ่ไพศาล ยิ่งกาลเวลาผ่านไป ดวงใจของชาติจะยิ่งดงามผ่องใส สว่างไสว ไซติช่วง เป็นดวงแก้วของชาวโลก**

พระองค์มิได้จากคนไทยไปไหน เพียงแต่ทรงเปลี่ยนภพภูมิด้วยอำนาจแห่งบุญ เปลี่ยนจากมนุษย์มีร่างหยาบ มีชราพยาธิครอบงำ กลายเป็นเทพพรหมผู้มีศักดิ์ใหญ่ สถิตในทิพย์วิมานบนสรวงสวรรค์ พระองค์ทรงมีร่างเป็นทิพย์ มีธรรมเป็นอาหาร ทำหน้าที่ดูแลสุขทุกข์ของปวงอาณาประชาราษฎร์และผืนแผ่นดินไทยเหมือนเดิม

ตามธรรมดาของเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่บนสรวงสวรรค์ เมื่อถึงคราวหมดบุญ รัศมีจะไม่เปล่งปลั่ง เทพจะต้องจุติ ลงมาเกิดบนโลกมนุษย์เพื่อสร้างบารมี คือเติมบุญบาริรัศมีเข้าไปอีก การเสด็จลงมาสู่โลกมนุษย์ของพระองค์ จึงเป็นการลงมาสร้างบารมีต่อวิชาบุญ เมื่อต่อเสร็จก็เสด็จกลับ เพียงแต่เราไม่เข้าใจเรื่องมิติแห่งกาลเวลา

มิติแห่งกาลเวลาในเทวโลก ๑ วัน เท่ากับ ๑๐๐ ปีบนโลกมนุษย์ พระองค์ขออนุญาตจากสรวงสวรรค์ ลงมาโลกมนุษย์เพียง ๑ วัน เพื่อขอต่อวิชาบุญ คือสร้างบารมีคือ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี ต่อเสร็จ ก็เสด็จกลับ แต่มนุษย์มองเห็น ๑ วันนั้น เป็น ๑๐๐ ปี เมื่อพระองค์กลับไป จึงอาลัยโศกเศร้าเสียใจ ยิ่งรักมาก ก็ยิ่งระทมทุกข์

โลกมนุษย์ จึงเป็นเพียงที่ทำงานสร้างบารมีของพระองค์ หากใช้บ้านพักอันสุขสบายไม่ เหมือนเรามีที่ทำงาน เสร็จ หมดเวลาทำงาน พนักงานทุกคนก็ต้องกลับไปนอนที่บ้าน เพราะสบายกว่า ดีกว่าปลอดภัยกว่า ไม่มีใคร

นอนที่สำนักงาน ที่ทำงานเป็นที่มาของรายได้เลี้ยงชีพ เหมือนโลกมนุษย์ เป็นสถานที่สังสมบุญบารมี

เมื่อพิจารณาในทางธรรมชาติแห่งสังสารวัฏ คือการเวียนว่ายตายเกิด ก็เห็นได้ว่า เพราะมีตายจึงมีเกิด เพราะมีเกิดจึงมีตาย การจากไปของชีวิตหนึ่งบนโลกใบนี้ ย่อมมีการเกิดในอีกภพภูมิหนึ่ง เช่นเดียวกัน การเกิดขึ้นของชีวิตหนึ่งในภพภูมิเรา ย่อมมีการตายจากอีกภพภูมิหนึ่ง เหมือนพระอาทิตย์ตกดินซีกโลกเรา แต่ไปขึ้นอีกซีกโลกหนึ่ง เราเรียกพระอาทิตย์ตกดิน แต่อีกซีกโลกเรียกพระอาทิตย์ขึ้น มิติของกาลเวลา บดบังการรับรู้ของปุถุชน สิ่งที่เห็นด้วยตาย่อมถูกเรียกตามสมมติ แต่สิ่งที่รู้ด้วยใจ เป็นความจริงสากล

การเกิด การตาย จึงเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เมื่อเห็นว่าชีวิตขาดความสมดุลง เพราะถูกชรา พยาธิ เล่นงานอย่างหนัก จนร่างกายใช้การต่อไปไม่ได้ ธรรมชาติก็จะเยียวยาตัวเอง การเยียวยาของธรรมชาติไม่เคยให้โทษแก่สิ่งใด เพราะธรรมชาติ เป็นหมอผู้เยียวยาที่อ่อนโยนที่สุด ปลอดภัยที่สุด สมดุลที่สุด

คิดในทางปลื้มปิติว่า การจากไปของพระองค์ แม้จะทำให้คนทั้งแผ่นดินในภพนี้ร้องไห้อาลัยรัก แต่ภพภูมิของเทพพรหมบนสรวงสวรรค์ กลับปลื้มปิตินดีต่อการกลับคืนสู่เทวโลกของเทพองค์หนึ่ง หลังจากลงไปบำเพ็ญบุญบารมีบนโลกมนุษย์ ๑ วันหรือ ๘๔ ปี

เทพพรหมองค์นี้ เป็นผู้มั่งคั่งดีใหญ่ ทรงดงามเจิดจาย มีรัศมีผุดผ่องสว่างไสวเกินกว่าเทพองค์ใด ๆ นั้น เป็นเพราะอานิสงส์แห่งคุณงามความดีที่ทรงบำเพ็ญอย่างเต็มเปี่ยมบนโลกมนุษย์ จนเป็นที่ปรากฏแก่ชาวโลกนั่นเอง

คนดีเทพคุ้มครอง ชื่อเสียงของคนดีหอมทวนลม กลิ่นของคนดี หอมฟุ้งทั่วทั้งจักรวาล คนดีย่อมเป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสว่า

“กลืนจันทน์ กลืนกฤษณา และกลืนกะลัมพัก ที่ว่าหอม กลืนความดี หอมยิ่งกว่าคันธชาติเหล่านั้น”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงเป็นดวงประทีปแก้ว
ของชาติ ทรงเป็นราชาธิราช บนโลกมนุษย์ และบัดนี้ พระองค์ทรงเป็นเทวราชา บนสรวงสวรรค์อันรื่นรมย์
สมดังพระราชปณิธานแล้วทุกประการ

ทรงเป็นเทพคุ้มครองไทย

โดย

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิสุทธิ ป.ธ.๙ M.A.)

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพฯ

ยิ่งรักยิ่งโศก ยิ่งรักดียิ่งเศร้า ความโศกความเศร้า บรรเทาได้ด้วยธรรมะและกาลเวลา ความโศกเศร้า เพราะพลัดพรากสูญเสียคนรัก คือพ่อแม่ญาติมิตร แม้จะทำใจได้ยาก แต่ก็กระเทือนเพียงครีเอญาดิ แต่คราวนี้ **คนไทยทั้งชาติเป็นครีเอญาดิแห่งพระองค์ เพราะมีความจงรักภักดี**

ความโศกเศร้า ได้กระเทือนหัวใจคนไทยทั้งแผ่นดิน เมื่อทราบว่าพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคต ได้ลาจากโลกนี้ไปเสียแล้ว เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๕.๕๒ น. พระชนมพรรษา ๘๙ พรรษา ทรงครองราชย์ได้ ๗๐ ปี

ความรู้สึกเหมือนลูกขาดพ่อ ครอบครัวขาดเสาหลัก เป็นความว้าเหว โหยหา โศกเศร้า ขาดที่พึ่ง แล้วจะมี ธรรมะข้อใดบ้างเล่า ที่พอจะบรรเทาเยียวยาดวงใจในคราวนี้

ลองนึกคิดใคร่ครวญตามซ้ำ ๆ

๑. นึกคิดในทางสร้างบุญบารมี

แผ่นดินเป็นสมบัติของเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่ ผู้จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินได้ จะต้องจุติมาจากภพภูมิชั้นสูง มาเกิดเป็นมนุษย์ผู้มีศักดิ์ใหญ่ให้สัตว์โลกได้พึ่งพิง มนุษย์เป็นแต่เพียงผู้อยู่อาศัยชั่วคราว มิใช่เจ้าของ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงจุติมาจากสรวงสวรรค์ บังเกิดบนโลกมนุษย์ เพื่อสร้าง พระบารมี ด้วยการช่วยเหลือประชาชนในโลกมนุษย์ พระองค์ทรงงานในฐานะพระมหากษัตริย์ คือเจ้าของแผ่นดิน

นานถึง ๗๐ ปี เมื่อเหนื่อยหนัก ก็อยากพักผ่อนบ้าง

โลกนี้เป็นเพียงที่ทำงาน ส่วนบ้านพักคือสรวงสวรรค์ หนึ่งวันบนสรวงสวรรค์ เท่ากับ ๑๐๐ ปีบนโลกมนุษย์ พระองค์เสด็จลงมาทรงงาน และกลับไปพัก เหมือนเราออกจากบ้านไปทำงาน หมดเวลาทำงานก็กลับมาพักที่บ้าน

เมื่อพระองค์ทรงงานเสร็จ ก็เสด็จกลับไปพัก หรือเราอยากให้พระองค์ทำงานทั้งวันทั้งคืน นอนในที่ทำงาน พระองค์ทรงขอพักพระวรกายให้สุขสบาย พลังนี้จะมาทรงงานใหม่

โดยธรรมชาติ เมื่อจิตออกจากร่าง ก็เหมือนคนออกจากคุก คุกที่เต็มไปด้วยขรา พยาธิ เหมือนคนตรากตรำทำงานกลางแดดกลางฝน ต้องอดทนอย่างมาก กินของหยาบ ต้องขับถ่าย ต้องเจ็บป่วย ไม่มีอะไรเป็นทิพย์เหมือนในเทวโลก

ขณะนี้ พระองค์ทรงพ้นทุกข์โศกโรคภัยทุกประการแล้ว เพราะทรงเป็นทิพย์ด้วยอำนาจแห่งบุญ ดวงใจของพระองค์แจ่มใส เจิดจ้า งดงาม โชติช่วง สว่างไสว มีรัศมีเปล่งปลั่ง สถิตในเทวโลก

พระองค์มิได้จากไปไหน เพียงเสด็จลงมาเพิ่มบารมี เยี่ยมเยียนโลกมนุษย์ชั่วขณะหนึ่ง เสร็จภาระแล้ว ก็ขอเดินทางกลับไปสู่สรวงศาลายที่ทรงประทับ บุญบารมีที่ทรงบำเพ็ญ ๘๘ ปีบนโลกมนุษย์ คือเสเปียงบุญ สำหรับต่อวิชาอายุบนโลกสวรรค์ และเป็นมรดกทางสติปัญญาของโลก

พระองค์ไม่ได้ทิ้งคนไทยไปไหน หากแต่ทรงไปเป็นเทพไท่เทวา ผู้มีศักดิ์ใหญ่ คอยปกป้องคุ้มครองผืนแผ่นดินไทย พสกนิกรชาวไทยที่จงรักภักดีต่อพระองค์ ให้ทุกคนร่มเย็นเป็นสุข เหมือนที่เราขอพึ่งพระบารมี ของสมเด็จพระปิยมหาราช รัชกาลที่ ๕ สิ่งที่ต้องใส่ใจต่อจากนี้ไป คือมรดกทางสติปัญญาที่ทรงฝากไว้ให้ลูกหลานเรียนรู้ และรักษาไว้ อย่าให้สูญเสีย

๒. นึกคิดถึงกฎแห่งกรรมซ้ำดี

การมาเกิดบนโลกใบนี้ เหมือนนักบินนำเครื่องออกสู่สนามรบ พระองค์ทรงรบกับร่างกาย ร้อนหนาว เจ็บป่วย รบกับความทุกข์ยากลำบากนานัปการของชนชาติ ทรงผ่านมาทุกสมรภูมิ มีทั้งปล้ำปิตี ไศกเศร้าและสูญเสีย ทรงเป็นนักรบที่แม้แต่ข้าศึกก็ยังรัก เพราะทรงรบกับความยากจน ทำให้คนจนมีรอยยิ้ม ทรงรบกับกิเลสโกรธเกลียด อาฆาตพยาบาท ทรงอภัยให้ศัตรู สุดท้าย ทรงรบกับกาลเวลา ชรา พยาธิ อย่างอดทนที่สุด จนร่างกายของพระองค์ชราและเสื่อมสภาพ

เมื่อเครื่องถูกยิง นักบินต้องรีบติดตัวออกจากเครื่องบิน กดร่มชูชีพให้กาง พุ่งตัวลงสู่ที่ๆปลอดภัยอันใด ชีวิตก็ฉับนั้น ร่างกายเหมือนเครื่องบิน จิตเหมือนนักบิน ชราพยาธิเหมือนลูกกระสุนจากข้าศึก ร่มชูชีพเหมือน บุญบารมี

บุญกุศล ทั้งที่เกิดจากบุญบารมีที่ทรงบำเพ็ญเอง และจากพลังดวงใจแห่งรัก ของพสกนิกรทั้งแผ่นดิน ที่อธิษฐานส่ง เหมือนร่มชูชีพที่พยุ่งส่ง ให้พระองค์ทรงปลอดภัยในสวรรคาลัยอันเป็นทิพย์วิมาน

วันนี้ นักบินคือดวงจิตของพระองค์ ได้วางเครื่องบินคือเรือนร่างที่ใช้งานมานาน จนชราชำรุดเกิน จะเยียวยาได้ ยิ่งรักษายิ่งทรุดโทรมเหมือนเครื่องบินถูกยิงจนพurun นักบินที่สติดี จึงต้องรีบติดตัวออกจาก เครื่อง ให้ธรรมชาติเยียวยา แยกย่อย และหลอมรวมตามหลักจักรกรรม

๓. นึกคิดถึงสังสารวัฏแห่งชีวิต

สังสารวัฏนี้ ไม่มีเกิดจริง ไม่มีตายจริง เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ตามหลักไตรลักษณ์เท่านั้น ทุกอย่างล้วนเป็นสังขารธรรม บางอย่างเปลี่ยนแปลงเร็ว บางอย่างเปลี่ยนแปลงช้า ก้อนหิน กับก้อนน้ำแข็ง ต่างก็เปลี่ยนแปลง แต่ช้าเร็วต่างกันมาก มากจนมองไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงของก้อนหิน

เวลานี้ ถึงเวลาเปลี่ยนแปลง คือให้ธรรมชาติเยียวยาตัวเอง ให้ดินน้ำลมไฟกลับไปสู่สภาพเดิมของตน ธรรมชาติบำบัดจะสร้างสมดุลให้ชีวิต ธรรมชาติทำงาน ก็เพื่อให้สะดวกต่อการเดินทางข้ามภพภูมิ มิใช่ทำลาย

โลกนี้ไม่มีอะไร การเกิดเหมือนพระอาทิตย์ขึ้น การตายเหมือนพระอาทิตย์ตกดิน การเกิดใหม่ ก็เหมือนดวงอาทิตย์ไปขึ้นใหม่ เราคิดว่าพระอาทิตย์ตกดินเพราะโลกมืด แต่ความจริง พระอาทิตย์กำลังไปขึ้นใหม่ ในอีกซีกหนึ่งของโลกต่างหาก

ภพชาติก็เช่นกัน ชีวิตมีภพชาติ มีมิติแห่งกาลเวลา ทุกชีวิตต้องเตรียมตัวเดินทางข้ามมิติแห่งกาลเวลา เราสมมติ เรียกว่าตายในภพภูมิของเรา แท้จริงคือการเกิดในอีกภพภูมิใหม่ ซึ่งบัดนี้ พระองค์ทรงได้ภพภูมิที่สูงกว่า ดีกว่า ร่มเย็นกว่าภพภูมิบนโลกมนุษย์แล้ว

ลองคิดดู เมื่อมีเด็กมาเกิดใหม่ในบ้าน เรารู้สึกดีใจ แต่เบื้องหลังการเกิดของเด็กคนนั้น คือการตายของอีกชีวิตหนึ่งในต่างภพภูมิ ในขณะที่เราดีใจที่ได้สมาชิกใหม่ แต่มีคนอีกไม่น้อยกำลังร้องไห้เสียใจ เหมือนที่กำลังเกิดกับเราในขณะนี้

ทุกอย่างเป็นเพียงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ขณะที่คนจำนวนล้าน ๆ คน กำลังร้องไห้โศกเศร้าเสียใจ เพราะสูญเสียคนที่ตนจงรักภักดี แต่อีกภพภูมิหนึ่ง กลับปลาบปลื้มปิติดีใจ คอยต้อนรับอย่างมโหฬาร ในการกลับมาสู่สรวงสวรรค์ ของเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่ มีรัศมีเปล่งปลั่งงดงามกว่าใคร

๘. นึกคิดในทางโลกุตระ

ชีวิตเป็นวัฏจักร เปลี่ยนแปลงเหมือนฤดูกาล เกิดเหมือนฤดูใบไม้ผลิ หนุ่มสาวแบ่งบานงดงามเหมือนฤดูร้อน แก่เหมือนฤดูใบไม้ร่วง ตายเหมือนฤดูหนาว ถูกหิมะปกคลุม รู้สึกเหมือนต้นไม้ตาย ต้นแห้งโกรนไร้ดอกใบ มีเพียงกิ่งก้านสาขาปรากฏ แต่เมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ ก็ผลิดอกออกใบคั่นชีพวงงาม เหมือนการมาเกิดใหม่ของชีวิต วนเวียนอยู่เช่นนี้ ครั้งแล้วครั้งเล่า

ชีวิตต้องเผชิญกับชรา พยาธิ และมรณะ ข้าซาบซึ้งที่สุด จนกว่าจะหมดเชื้อกิเลสเป็นเหตุให้มาเกิด ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเรียกว่า นิพพาน คือการสิ้นสุดหยุดเดินทางในวัฏสงสาร นั่นคือการสร้างบารมีจนเต็มเปี่ยมดังพระพุทธองค์

พิจารณาให้สูงขึ้น เกิดกับตาย เป็นเพียงการสมมติเรียกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเท่านั้น แท้จริง นี่คือนิเวศวิเวคของหมอธรรมชาติ ที่มีความเชี่ยวชาญกว่าหมอใด ๆ

ขออนุยุทฺธที่ปวงพสกนิกรชาวไทย ได้บำเพ็ญน้อมถวายเป็นพระราชกุศลอุทิศดีแล้วนี้ จงเป็นบุญญาบารมีสูงส่ง ดำรงพระเกียรติยศพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไว้บนพื้นพิภพนี้ และนำส่งดวงพระวิญญาณ ให้อุบัติเป็นเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่ มีรัศมีเปล่งปลั่งโชติช่วงงดงาม เป็นพระสยามเทวาธิราช สถิตในทิพยวิมานอันบรมสุข คอยปกป้องคุ้มครองไทย ให้ร่มเย็นปลอดภัย ตลอดไป.

น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย

❁ แสนวิโยค ไศกศัลย์ ฟอพลันจาก
แม่นยออมรับ ดับไป ไม่ยั้งยั้ง	แสนทุกข์ยาก โทมณัส สุดขัดขืน
แต่สะอื้น ร่ำไห้ ในอุรา
❁ ๕ ทรงเป็น ประทีปแก้ว ของชนชาติ
ย่ำพระบาท ประพาสต้น คนบูชา	ทรงเป็นปราชญ์ แห่งดิน ถิ่นพงศา
ซบชีวา นาสวน ล้วนอุดม
❁ ทรงเป็นแรง บันดาลใจ ให้คั่นคิด
มั่นสูงชาติ กษัตรา น่านิรมย์	ทรงเป็นมิตร ไมตรี ที่เหมาะสม
แต่ชื่นชม คนยาก จนจากลา
❁ จากนั้นไป ไม่มี ประทีปแล้ว
ขอเดินตาม รอยบาท กษัตรา	มีเพียงแนว ยাত্রา มาศึกษา
เพิ่มคุณค่า ชีวิต ลิขิตตาม
❁ จะจงรัก รักดี มีจิตมั่น
จะเรียนรู้ ฝนฝัก ตรึกตรองตาม	จะฝ่าฟัน ผองภัย ในสนาม
ให้สมนาม “ลูกพ่อ รู้พอเพียง”

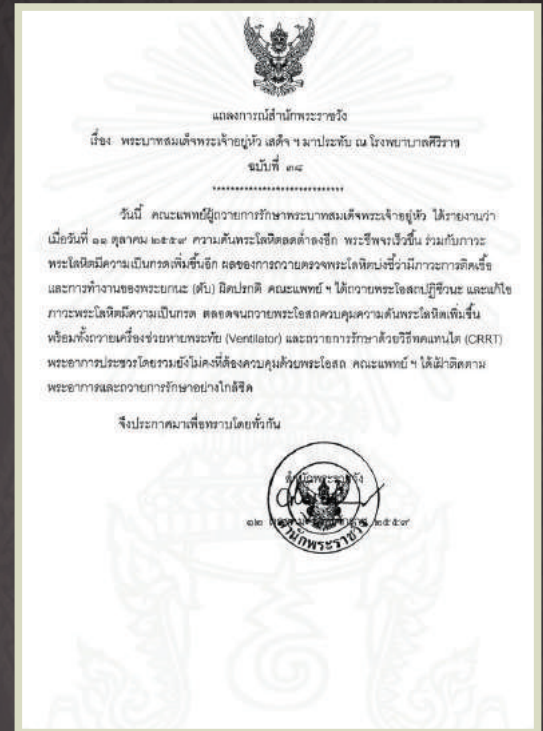
ป.ป.พ.

๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๙

ประกาศสำนักพระราชวังเรื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ฉบับที่ ๓๙ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๙ พสกนิกรชาวไทยจากทั่วทุกสารทิศพร้อมใจกันไปรอพืงข่าวพระอาการประชวรของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่โรงพยาบาลศิริราช

ประชาชนพร้อมใจสวมใส่เสื้อสีเหลืองและสีชมพู รวมตัวกันที่ลานพระราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หน้าศาลาศิริราช ๑๐๐ ปี สวตมนต์บทโพชนังคปริตรตั้งแต่เย็นวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๙ และล่องเข้าสู่เช้าวันใหม่ (๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙) ภาวนาให้ในหลวง รัชกาลที่ ๙ หายจากพระอาการประชวร

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

๑๔.๒๐ น. สำนักพระราชวังประกาศงดลงนามถวายพระพร ณ ศาลาสหทัยสมาคมในพระบรมมหาราชวัง พร้อมขอให้ประชาชน นั้บร้อยคนเคลื่อนย้ายออกจากศาลาฯ

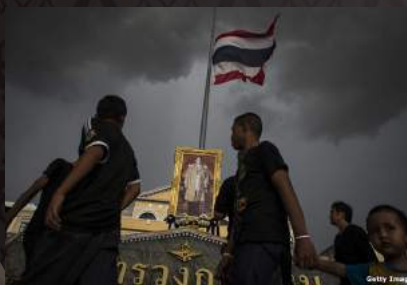
บรรยาการศึ่มีครึ่มปกคลุมไปทั่วโรงพยาบาลศิริราช เสียงสวดมนต์จึงดังกว่าทุกวันที่ผ่านมา

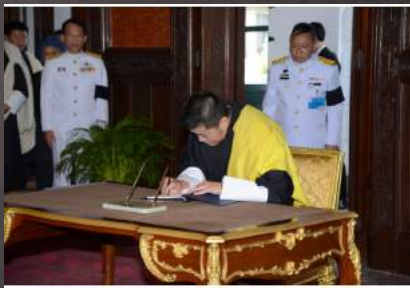
๑๘.๔๗ น. สำนักพระราชวังออกประกาศ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคต โดยระบุถึงช่วงเวลาสุดท้ายที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้เสด็จเข้ารับ การรักษาพระอาการประชวร ณ โรงพยาบาลศิริราช ในวันศุกร์ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

“แม้คณะแพทย์ได้ถวายการรักษาอย่างใกล้ชิดจนสุด ความสามารถ แต่พระอาการประชวรหาคลายไม่ ได้ทูลดหนักลง ตามลำดับ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ เวลา ๑๕ นาฬิกา ๕๒ นาที เสด็จสวรรคต ณ โรงพยาบาลศิริราช ด้วยพระอาการสงบ สิริพระชนมพรรษาปีที่ ๘๙ ทรงครองราช-สมบัติได้ ๗๐ ปี”

ทุกสายตาของประชาชนที่ไปรวมตัวกันที่อาคารศิริราช ๑๐๐ ปี จั้บจ้องไปยังชั้น ๑๖ ความเงียบวังเวงเกาะกินจิตใจฝูงชน ชั่วอึดใจ ก่อนเปลี่ยนเป็นเสียงร่ำไห้ระงม สลับเสียงร้องเพลง สรรเสริญพระบารมีและเพลงสดุดีมหาราชา

บทความพระราชญาณกวี (ปิยโสภณ)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

ยิ่งรักยิ่งโศก ยิ่งรักดียิ่งเศร้า ความโศกเศร้าเพราะพลัดพราก สูญเสียคนรัก คือพ่อแม่ญาติมิตร แม้จะทำใจได้ยาก แต่ก็กระเทือนเพียงครีเอณูติ แต่คราวนี้กระเทือนหัวใจคนไทยทั้งชาติ เมื่อทราบข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตแล้ว

พระราชญาณกวีได้ยกธรรมะเยียววาจิตใจคนไทย ใจความสำคัญกล่าวว่าให้คิดว่าพระเจ้าอยู่หัวเสด็จอุบัติมาสร้างบุญบารมี ทรงช่วยเหลือประชาชน บนราชบัลลังก์แห่งกษัตริย์มานานถึง ๗๐ ปี วันนี้ พระองค์ท่านทรงพักพระวรกายให้สบายใจ ทรงพ้นทุกข์โศกโรคภัยทุกประการแล้วเพียงร่างกายเท่านั้น ที่เจ็บป่วย แต่ดวงใจยังแจ่มใส สงบนิ่ง อิ่มบุญ เพียงพระองค์ลงมาสร้างบารมีเยี่ยมเยียนโลกมนุษย์ชั่วขณะหนึ่ง เสร็จภาระแล้ว วันนี้ ขอเดินทางกลับไปสู่สวรรคาลัยที่ทรงประทับ

บุญบารมีที่ทรงบำเพ็ญ ๘๘ ปี บนโลกมนุษย์ ก็เพียงพอแล้ว ที่จะต่ออายุบนโลกสวรรค์ พระองค์ ไม่ได้ทิ้งคนไทยไปไหนแต่ทรงไปเป็นเทพไท้เทวา ผู้มีศักดิ์ใหญ่ คอยปกป้องคุ้มครองผืนแผ่นดินไทย พลกนิกรไทยที่จงรักภักดีต่อพระองค์ ให้ทุกคนร่มเย็นเป็นสุข เหมือนที่เราขอพึ่งพระบารมีของสมเด็จพระปิยมหาราช

นอกจากนี้ยังได้ยกธรรมะในทางโลกุตระ สังสารวัฏ ไม่มีเกิด ไม่มีตายจริง มีเพียงปรากฏการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงตามหลักไตรลักษณ์เท่านั้น ทุกอย่างเป็นกฎแห่งธรรมชาติและสังขธรรม บทความดังกล่าวถูกส่งต่อให้เพื่อน ครอบครัว และผู้คนในโลกออนไลน์ เพื่อช่วยบรรเทาความเศร้าของกันและกัน

บวชไ้พ่อ ร.๙

โครงการบรรพชาอุปสมบท น้อมถวายพระราชกุศลอุทิศ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
ณ

วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๙

ปฏิบัติชุดงควัตร ณ

วัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี

วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย

วัดภูริทัตตธรรมาวาส (วัดป่าบ้านหนองผือ) จังหวัดสกลนคร

วัดถ้ำขาม จังหวัดสกลนคร

วัดป่าคำเจริญ จังหวัดอุดรธานี

โครงการบรรพชาอุปสมบท น้อมถวายพระราชกุศลลุลุติศ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงอุปถัมภ์เป็นสมมติเทพบนแผ่นดินไทย ได้นำความสงบสุขร่มเย็นมาสู่อาณาประชาราษฎร์พสกนิกรชาวไทย โดยไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีงามของพุทธมามกะ ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นที่รักยิ่งของไพร่ฟ้าประชาชน ได้เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ นำความทุกข์โศกมาสู่ดวงใจของปวงพสกนิกรชาวไทยทั้งแผ่นดิน

กาลนี้ มีผู้แสดงความประสงค์ขอบรรพชาอุปสมบทเป็นกรณีพิเศษ เพื่อน้อมถวายพระราชกุศลลุลุติศ แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีและน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย

สถานที่บรรพชา - อุปสมบท

ณ พระอุโบสถ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

สถานที่พัก - ปฏิบัติธรรม

๑. อาคารธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๙ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพมหานคร
๒. รุดงคสถานญาณสังวร ณ วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
๓. รุดงคสถาน ณ วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย
๔. รุดงคสถาน ณ วัดภูริทัตตถิราวาส (วัดป่าบ้านหนองผือ) จังหวัดสกลนคร
๕. รุดงคสถาน ณ วัดถ้ำขาม จังหวัดสกลนคร
๖. รุดงคสถาน ณ วัดป่าคำเจริญ จังหวัดอุดรธานี

ผู้รับผิดชอบ

๑. วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก โดย ธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๙
๒. วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๔. มูลนิธิแผ่นดินธรรม ในพระสังฆราชูปถัมภ์
๕. มูลนิธิส่งเสริมการบริหารจิต ในพระสังฆราชูปถัมภ์
๖. มูลนิธิส่งเสริมสามเณร ในพระสังฆราชูปถัมภ์
๗. กองทุนปลุกเร้าแก้วศาสนทายาท วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. พสกนิกรชาวไทยผู้มีความจงรักภักดี ได้แสดงความกตัญญูตเวทิตาคุณ ด้วยการบรรพชาอุปสมบท
๒. ได้ทดแทนพระคุณอันประเสริฐ และรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
๓. ได้บำเพ็ญสมาธิภาวนา อธิษฐานจิต น้อมถวายพระราชกุศลอุทิศ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัยพระองค์

จำนวนนวกิกษุ สามเณร และศีลจาริณี บรรพชาอุปสมบท ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพมหานคร

รุ่นที่	วันที่บรรพชาอุปสมบท	ระยะเวลา	นวกิกษุ	สามเณร	ศีลจาริณี	รวม
รุ่นที่ ๑	วันที่ ๒๑ ตุลาคม-๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๑๐๓ รูป	๔๖ รูป	-	๑๔๙ รูป
รุ่นที่ ๒	วันที่ ๑๕-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๘๙ รูป	-	-	๘๙ รูป
รุ่นที่ ๓	วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน-๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ หุดงค์ ณ วัดป่าทรัพย์ทวีธรรมาราม จ.นครราชสีมา	๑๕ วัน	๙๐ รูป	-	-	๙๐ รูป
รุ่นที่ ๔	วันที่ ๓-๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๑๐๖ รูป	-	-	๑๐๖ รูป
รุ่นที่ ๕	วันที่ ๑๓-๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๗๘ รูป	-	-	๗๘ รูป
รุ่นที่ ๖	วันที่ ๗-๒๑ มกราคม ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๘๗ รูป	-	-	๘๗ รูป
รุ่นที่ ๗	วันที่ ๑๘-๒๖ มกราคม ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๙ วัน	๗๕ รูป	-	-	๗๕ รูป
รุ่นที่ ๘	วันที่ ๔-๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๕๒ รูป	-	-	๕๒ รูป
รุ่นที่ ๙	วันที่ ๔-๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๖๒ รูป	๗ รูป	-	๖๙ รูป

รุ่นที่	วันที่บรรพชาอุปสมบท	ระยะเวลา	นวกภิกษุ	สามเณร	ศีลจาริณี	รวม
รุ่นที่ ๑๐	วันที่ ๑-๑๕ เมษายน ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๖๒ รูป	-	-	๖๒ รูป
	วันที่ ๒-๑๖ เมษายน ๒๕๖๐	๑๕ วัน				
	สามเณรรากแก้วไปบ้านนา จ.นครนายก					
	สามเณรรากแก้วที่บ้านดุง จ.อุดรธานี		-	๑๘๙ รูป	-	๑๘๙ รูป
	สามเณรรากแก้วที่ดอยแม่สลอง จ.เชียงราย					
รุ่นที่ ๑๑	วันที่ ๖-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จาริกบุญตามรอยพระอริยสงฆ์ในภาคอีสาน (อุดรธานี, สกลนคร, หนองคาย)	๑๕ วัน	๔๑ รูป	๑๐ รูป	-	๕๑ รูป
รุ่นที่ ๑๒	วันที่ ๓-๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	๑๕ วัน	๔๓ รูป	๔ รูป	-	๔๗ รูป
รุ่นที่ ๑๓	บวชเข้าพรรษา	๓ เดือน	-	-	-	
รุ่นที่ ๑๔	วันที่ ๑๓-๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐	๑๕ วัน				
	หุดงค์ ณ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี		๙๑ รูป	-	-	๑๙๒ รูป
	หุดงค์ ณ วัดหินหมากเป้ง จ.หนองคาย		๑๐๑ รูป	-	-	
รุ่นที่ ๑๕	วันที่ ๔-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดหินหมากเป้ง จ.หนองคาย	๑๕ วัน	๑๔ รูป	-	-	๑๔ รูป
รุ่นที่ ๑๖	วันที่ ๒-๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดหินหมากเป้ง จ.หนองคาย	๑๕ วัน	๕๓ รูป	-	-	๕๓ รูป
ธนาคารเกียรตินาคิน วันที่ ๑๗-๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐		๑๕ วัน	๘๙ รูป	-	-	๘๙ รูป
สามเณรรากแก้วศาสนทายาท วันที่ ๑๑ มี.ค.-๑ เม.ย. ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ ประเทศพม่า		๑๗ วัน	๔ รูป	๑๒ รูป	๓ รูป	๑๙ รูป
สามเณรรากแก้วนานาชาติ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดสุวรณมาศมงคล จ.เพชรบุรี		๑๕ วัน	-	๕ รูป	๑ รูป	๖ รูป
สามเณรรากแก้วราชพลี รุ่นที่ ๑ วันที่ ๑๕-๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ หุดงค์ ณ วัดสุวรณมาศมงคล จ.เพชรบุรี		๑๕ วัน	๑๘-	๖๙ รูป	๑๓ รูป	๘๒ รูป
สามเณรรากแก้วราชพลี รุ่นที่ ๒ วันที่ ๑๖ ธันวาคม - ๑ มกราคม ๒๕๖๑ หุดงค์ ณ วัดสุวรณมาศมงคล จ.เพชรบุรี		๑๕ วัน	-	๑๔ รูป	๑ รูป	๑๕ รูป
			๑,๒๔๐	๓๕๖	๑๘	๑,๖๑๔

ตารางอบรมนวกภิกษุ

น้อมถวายพระราชกุศลอุทิศ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙

กิจกรรมตลอดระยะเวลา ๑๕ วัน ของแต่ละรุ่น

ศึกษาภาคทฤษฎี ณ ธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๙ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

ปฏิบัติธรรมชุดงดวัตร ณ ชุดงดสถานญาณสังวร วัดญาณสังวราราม ชลบุรี

ลาสิกขา ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

วันที่	เวลา	ภาคเช้า	ภาคบ่าย-เย็น	ภาคค่ำ-กลางคืน	
		๐๕.๐๐-๐๘.๓๐	๐๙.๓๐-๑๑.๐๐	๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ ๑๕.๐๐-๑๗.๓๐ ๑๘.๐๐-๒๑.๐๐	
๑		๑๖.๐๐ น.ปฐมนิเทศน์-ซ้อมขานนาค			
๒		๑๓.๐๐ น. ซ้อมขานนาค			
๓		เวลา ๑๓.๐๐ น. ลงทะเบียนเข้าพัก	เวลา ๑๖.๓๐ น. พิธีขอขมา-ขลิบผม-ปลงผมนาค ณ ลานโพธิ์หน้าพระอุโบสถ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก	ซ้อมพิธีบรรพชา-อุปสมบท ณ ห้องประชุม โรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษก	
๔		พิธีบรรพชา ณ พระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก		พิธีอุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก	
๕		พิธีอุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก			
๖	๐๕.๐๐ น. ๐๖.๐๐ น. ๐๖.๓๐ น. ๐๗.๓๐ น.	• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ให้อาหารสัตว์ สวดมนต์ทำสมาธิ ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ถ่ายภาพหมู่หน้าพระอุโบสถ • ฉันภัตตาหารเช้า ณ ลานหน้าพระอุโบสถ	• ๐๙.๐๐ น. ปฐมนิเทศนวกภิกษุ • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล • ๑๒.๐๐ น. เตรียมเก็บสัมภาระ ณ ธรรมสถาน เฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙	๑๓.๐๐ น. เดินทางไปปฏิบัติชุดงดวัตร ณ วัดญาณสังวราราม ชลบุรี ๑๖.๐๐ น. ปฐมนิเทศที่พัก แบ่งกลุ่มพักตามเรือนนอน	• ทำวัตรเย็นที่ริมน้ำทะเลสาบ • จุดเทียน ภปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหนะ เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหาการุณิก ชัยนโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชาชนนี • เวียนเทียนรอบพระเจดีย์พุทธคยา
๗	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น. ๐๖.๓๐ น. ๐๗.๓๐ น.	• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ทำสมาธิ ให้อาหารสัตว์ สวดมนต์ • เดินรอบทะเลสาบ ไปทางรพ.-วิหารเขียน สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณ ชุดงดสถานญาณสังวร	๐๙.๐๐ น. ปฐมนิเทศ โดย พระครูสรภัญญ์ประกาศ ณ ศาลาจักรักภักดี-ชุดงดสถาน	• ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำ อุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณชุดงดสถานญาณสังวร • ๑๓.๐๐ น. ธรรมบรรยาย ๓๐ นาที ทำสมาธิ ๓๐ นาที เดินจงกรม ๓๐ นาที สวดมนต์ ๓๐ นาที	• ทำวัตรเย็นที่วิหารพระศรีอริยเมตไตรย • จุดเทียน ภปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหนะ เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหาการุณิก ชัยนโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชาชนนี • เวียนเทียนรอบพระเจดีย์พุทธคยา

๘	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น. ๐๖.๐๐ น. ๐๗.๓๐ น.	<ul style="list-style-type: none"> • ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ทำสมาธิ • เดินขึ้นมณฑป ปร. สก. ให้พระสวดมนต์ สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า เดินลงจากมณฑป ปร. สก. ไปพระตำหนักทรงพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> • ๐๙.๐๐ น. เรียนพระวินัยเบื้องต้น ทำสมาธิภาวนา ณ ลานธรรมตามอัธยาศัย • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล ที่บริเวณพระตำหนักทรงพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> • ๑๓.๐๐ น. ฟังธรรมบรรยาย โดยเจ้าอาวาสวัดญาณสังวราราม ณ พระอุโบสถ วัดญาณสังวราราม 	<ul style="list-style-type: none"> • ทำวัตรเย็น ณ ลานด้านหน้าพระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์ • จุดเทียน ปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหุง เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐณีโก ขยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์
๙	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น. ๐๖.๓๐ น. ๐๗.๓๐ น.	<ul style="list-style-type: none"> • ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ทำสมาธิ ให้พระสวดมนต์ • เดินรอบทะเลสาบ ไปทางรพ.-วิหารเขียน สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณ รุดงคสถานญาณสังวร 	<ul style="list-style-type: none"> • ๐๙.๐๐ น. เรียนพระวินัยเบื้องต้น ทำสมาธิภาวนา ณ ลานธรรมตามอัธยาศัย • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณรุดงคสถานญาณสังวร 	<ul style="list-style-type: none"> • ๑๓.๐๐ น. ธรรมบรรยาย ๓๐ นาที ทำสมาธิ ๓๐ นาที เติงกรรม ๓๐ นาที สวดมนต์ ๓๐ นาที 	<ul style="list-style-type: none"> • ทำวัตรเย็นบริเวณลานธรรมข้างศาลาสมเด็จพระเจ้า หนึ่งพระเจดีย์ พุทธคยา • จุดเทียน ปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหุง เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐณีโก ขยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระเจดีย์พุทธคยา
๑๐	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น. ๐๖.๓๐ น. ๐๗.๓๐ น.	<ul style="list-style-type: none"> • ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ทำสมาธิ ให้พระสวดมนต์ • เดินเท้าไปเขาชีจรรย์ สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณเขาชีจรรย์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ๐๙.๓๐ น. เดินกลับวัดญาณสังวราราม • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณรุดงคสถานญาณสังวร 	<ul style="list-style-type: none"> • ๑๓.๐๐ น. ธรรมบรรยาย ๓๐ นาที ทำสมาธิ ๓๐ นาที เติงกรรม ๓๐ นาที สวดมนต์ ๓๐ นาที 	<ul style="list-style-type: none"> • ทำวัตรเย็นที่วิหารพระศรีอริยเมตไตรย • จุดเทียน ปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหุง เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐณีโก ขยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระเจดีย์พุทธคยา
๑๑	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น. ๐๖.๓๐ น. ๐๗.๓๐ น.	<ul style="list-style-type: none"> • ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • เดินไปบริเวณหอไตร • ทำสมาธิ ให้พระสวดมนต์ สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณหอไตร 	<ul style="list-style-type: none"> • ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น. ทำสมาธิภาวนาตามอัธยาศัย • ๑๐.๐๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๐.๓๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณรุดงคสถานญาณสังวร • ๑๑.๓๐ น. นวากิษุแสดงอาบัติ 	<ul style="list-style-type: none"> • ๑๒.๐๐ น. ฟังสวดพระปาฏิโมกข์ ในพระอุโบสถ • ๑๓.๐๐ น. ธรรมบรรยาย ๓๐ นาที ทำสมาธิ ๓๐ นาที เติงกรรม ๓๐ นาที สวดมนต์ ๓๐ นาที 	<ul style="list-style-type: none"> • ทำวัตรเย็น ณ ลานด้านหน้าพระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์ • จุดเทียน ปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหุง เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐณีโก ขยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์
๑๒	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น. ๐๖.๓๐ น. ๐๗.๓๐ น.	<ul style="list-style-type: none"> • ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ทำสมาธิ ให้พระสวดมนต์ • เดินเท้าไปเขาชีจรรย์ สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณเขาชีจรรย์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ๐๙.๐๐ น. เรียนพระวินัยเบื้องต้น ทำสมาธิภาวนา ณ ลานธรรมตามอัธยาศัย • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณรุดงคสถานญาณสังวร 	<ul style="list-style-type: none"> • ๑๓.๓๐ น. สุนทรียสนทนา (กิจกรรมกลุ่ม) “พระราชชาของประชาชน” ดริยยุทธ สงวนชม ไท. ๐๘ - ๙๙๒๗ - ๙๐๒๘ 	<ul style="list-style-type: none"> • ทำวัตรเย็นที่ริมทะเลสาบ • จุดเทียน ปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ-พาหุง เป็นพุทธานุชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐณีโก ขยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดโพชฌงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระเจดีย์พุทธคยา
๑๓	๐๔.๐๐ น. ๐๕.๐๐ น.	<ul style="list-style-type: none"> • ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ทำสมาธิ 			

๑๓ (ต่อ)	๐๖.๐๐ น. ๐๗.๓๐ น.	• เดินทางไปยังสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์ป่า บางละมุง โครงการพระราชดำริ (ใช้เวลา ๒๐ นาที) • ให้อาหารพระสวมนต์ สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า ชมสัตว์ป่านานาพันธุ์ จากนั้นในสถานที่เพาะเลี้ยง สัตว์ป่าบางละมุง เดินทางไปยัง สวนป่าสิริเจริญวรรษ (ใช้เวลา ๑ ชม.)	สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวาย พระราชกุศล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณสวนป่าสิริเจริญวรรษ	• ๑๓.๓๐ น. ฟังบรรยายโดยเจ้าหน้าที่สวนป่าฯ • ชมสวนป่าสิริเจริญวรรษ • เดินทางกลับวัดญาณสังวราราม • พักตามอรัญญิก	• ทำวัตรเย็นบริเวณเจดีย์พุทธคยา • จุดเทียน ภปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ- พาหุง เป็นพุทธบูชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐนโก ชยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดไพธมรงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระเจดีย์พุทธคยา
๑๔	๐๕.๐๐ น. ๐๖.๐๐ น. ๐๗.๔๕ น.	• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว/เก็บสัมภาระ • เดินทางบะเตสาบ ไปทางรพ.-วิหารเขียน สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณ จุดศาลสถานญาณสังวร	• ๐๙.๐๐ น. เรียนพระวินัยเบื้องต้น ทำสมาธิภาวนา ณ ลานธรรมตาม อรัญญิก • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำ อุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณจุดศาลสถานญาณสังวร	• ๑๓.๐๐ น. ธรรมบรรยาย ๓๐ นาที ทำสมาธิ ๓๐ นาที เดินจงกรม ๓๐ นาที สวดมนต์ ๓๐ นาที	• ทำวัตรเย็น ณ ลานด้านหน้าพระบรมธาตุ เจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์ • จุดเทียน ภปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ- พาหุง เป็นพุทธบูชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐนโก ชยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดไพธมรงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • เวียนเทียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์
๑๕	๐๕.๐๐ น. ๐๖.๐๐ น. ๐๗.๔๕ น.	• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว/เก็บสัมภาระ • เดินทางบะเตสาบ ไปทางรพ.-วิหารเขียน สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณ จุดศาลสถานญาณสังวร	• ๐๙.๐๐ น. เรียนพระวินัยเบื้องต้น ทำสมาธิภาวนา ณ ลานธรรมตาม อรัญญิก • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำ อุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันเพล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณริมน้ำวิหารเขียน (วิหารเขียนเป็นเจ้าภาพ)	๑๓.๐๐ น. ชมวิหารเขียน ตามอรัญญิก	• ทำวัตรเย็นบริเวณมณฑป ภปร. สก. • จุดเทียน ภปร. วปร. สก. • สวดพุทธคุณ- พาหุง เป็นพุทธบูชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐนโก ชยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดไพธมรงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี • สวดมหากาฐนโก ชยันโต ถวาย ร.๑๐ • เวียนเทียนรอบมณฑป ภปร. สก.
๑๖		• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว/เก็บสัมภาระ • เดินทางบะเตสาบ ไปทางรพ.-วิหารเขียน สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศ ถวายเป็นพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า บริเวณ จุดศาลสถานญาณสังวร	• ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น. บำเพ็ญประโยชน์ ทำความสะอาด ล้าง-ขัด เก็บเครื่องใช้ ทุกชนิด พับผ้าให้เรียบร้อย • ๑๐.๓๐ น. สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล • ๑๑.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเพล บริเวณจุดศาลสถานญาณสังวร	• ๑๓.๐๐ น. เดินทางกลับ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก	• ทำวัตรเย็น ที่ธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙ • สวดพุทธคุณ- พาหุง เป็นพุทธบูชา • สวดธรรมนิยาม อุทิศถวายพระราชกุศล • สวดมหากาฐนโก ชยันโต ถวาย ร.๑๐ • สวดไพธมรงค์ ถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี
๑๗	๐๕.๐๐ น. ๐๖.๐๐ น. ๐๗.๓๐ น.	• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ให้อาหารพระสวมนต์ สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า ณ หน้าลานธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติ.๙		นวกภิกษุ-สามเณจรงักกัถิ รุ่นที่ ๑๔ ร่วมกิจกรรมงานพระราชพิธีถวายพระเพลิง พระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ณ ลานหน้าพระอุโบสถวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก	
๑๘	๐๕.๐๐ น. ๐๖.๐๐ น. ๐๗.๓๐ น.	• ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว • ให้อาหารพระสวมนต์ สวดธรรมนิยาม ทำสมาธิ กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนฉันภัตตาหารเช้า • ฉันภัตตาหารเช้า ณ หน้าลานธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติ.๙		• ๐๘.๓๐ น. รับเกียรติบัตรและหนังสือทำเนียบรุ่น สวดธรรมนิยาม กรวดน้ำอุทิศถวายพระราชกุศล ก่อนพิธีลาสิกขา • ๐๙.๐๐ น. ทำพิธีขอมาพะอุปัชฌาย์ และพระอาจารย์ พิธีลาสิกขา • ๑๐.๐๐ น. ช่วยกันทำความสะอาดธรรมสถานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๙ • ๑๑.๐๐ น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ	

พระอุปัชฌาย์

โครงการบรรพชาอุปสมบท น้อมถวายพระราชกุศลลุลุติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
ณ วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก

พระสุธรรมาธิปดี (แบน กิตติสาร)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร

พระธรรมบัณฑิต (อภิพล อภิพล)
เจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก

พระธรรมปาโมกข์ (สุนทร สุนทรโก)
เจ้าอาวาสวัดราชผาติการามวรวิหาร

พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโด)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาสราชวรวิหาร

พระเทพปัญญามณี (ทองดี สุตายุโก)
เจ้าอาวาสวัดอาวุธวิกสิตาราม

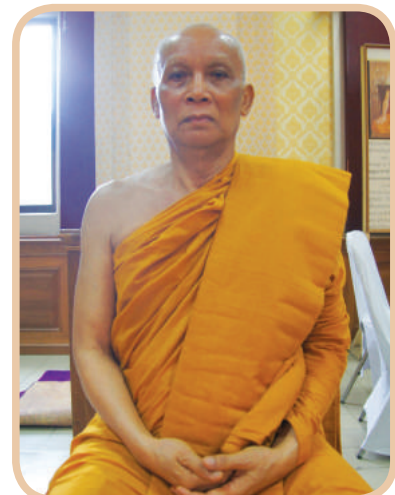
พระเทพดิลก (วัชรพันธ์ นนฺทิโย)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปทุมวนารามราชวรวิหาร

พระราชวรญาณโสภณ (ชูป เขมสุโขโร)
เจ้าอาวาสวัดธาตุทอง

พระราชญาณเวที (พัลลภ ปญฺญวตฺถโน)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชผาติการามวรวิหาร

พระครูวินัยธรอำไพ (จิรธมฺโม)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลุลุติ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑ จำนวน ๑๐๓ รูป สามเณร ๔๖ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระพรหมมหาราชาภิกขุ พลอดุยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
วันที่ ๒๑ ตุลาคม - ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑
ระหว่างวันที่ ๒๑ ตุลาคม - ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระประยุทธ	ปยุตโต	(เทศวิศาล)
๒	พระจำนง	ญาณรตโน	(อุไรรัตน์)
๓	พระประสิทธิ์	ธมฺมสิทฺโธ	(เวียงวิเศษ)
๔	พระร่ำพร	ญาณโฆสโก	(วรโฆสิต)
๕	พระสมเจตน์	ญาณจิตฺโต	(สว่างเนตร)
๖	พระวิริยะ	วรวิริย	(แก่นอินทร์)
๗	พระเมธี	ญาณเมธิโก	(วิณะสนธิ)
๘	พระกษปัทม	คุณวโร	(วงษ์ทอง)
๙	พระศาสตร์	ปิยธมฺโม	(ศรีสุท่า)
๑๐	พระกมล	โสตุกฺกโม	(ปั้นศิริ)
๑๑	พระพรชัย	โสตุชโย	(ดนตรีรส)
๑๒	พระอุกฤษ	อภิกิจฺโจ	(กาลาย)
๑๓	พระวิสูตร	มหาสุโข	(สุขสมภิก)
๑๔	พระสุพรรณ	ญาณกุสโล	(หอบัตร)
๑๕	พระอานนท์	ธมฺมานนฺโท	(ธิปารุง)
๑๖	พระธวัชชัย	กิตฺติวโร	(วิระพวรรณชัยกุล)
๑๗	พระรัชตะ	ธมฺมวฑฺโฒ	(อัครสุวรรณชัย)
๑๘	พระยงยุทธ	ญาณยุทฺโธ	(สงวนชม)
๑๙	พระเทียนชัย	วราชโย	(ราชวานิช)
๒๐	พระธนเดช	ญาณเตโช	(หัตถพันธ์)
๒๑	พระวีระ	วีระธมฺโม	(สมความคิด)
๒๒	พระสุวัฒน์	สุขวฑฺฒโน	(สุขสารัญ)
๒๓	พระพิสิษฐ์	ฐานิสฺสโร	(นาคำ)
๒๔	พระพชร	กิตฺตวชิโร	(วัจนลักษณ์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระสมศักดิ์	ธมฺมสตุติโก	(ชลาลล)
๒๖	พระอภิชา	ปฺญณฺธมฺโม	(ประสงค์ธรรม)
๒๗	พระพิษณุ	ธมฺมยุทฺโธ	(วิชัยโยธิน)
๒๘	พระอมร	อภิจิตฺโต	(อารี)
๒๙	พระภูมิพัฒน์	สิริวฑฺฒโน	(โกมลมิตร)
๓๐	พระณัฐพล	ญาณพลโ	(ศรีหฤทัย)
๓๑	พระองอาจ	ฐิตาสโก	(เพียรประสาธน์ศิริ)
๓๒	พระพิชิต	สิริกุลโ	(อัครนรินทร์กุล)
๓๓	พระอนันต์	ญาณสุโข	(นามานิมีตวานิช)
๓๔	พระประพันธ์	ปฺญญชโย	(ชาวร้อยชัย)
๓๕	พระเอกพร	สุขวชิโร	(พันธุวัชรระโจจน์)
๓๖	พระธีรศักดิ์	ธมฺมสโก	(กาญจนคงคา)
๓๗	พระกร	กิตฺติโก	(พรเกรียงไกร)
๓๘	พระเกรียงไกร	ธมฺมวโร	(กอดหลวง)
๓๙	พระเมธี	คุณจุนฺโท	(จันทร์สว่าง)
๔๐	พระบังอร	สุวิชาโน	(เกาะพันธ์)
๔๑	พระอานวย	ญาณสุทฺโธ	(ศรีสุวรรณ)
๔๒	พระศุภสิทธิ์	ธมฺมวิปฺโล	(วิบูลย์ลาภ)
๔๓	พระณัฐพัชร	ญาณวชิโร	(พิพัฒน์ธนาบุตร)
๔๔	พระเอี่ยม	อภิปญฺญโ	(แก้วปัญญาวงศ์)
๔๕	พระศศิ	เสฏฺฐวฑฺฒโน	(เจริญพจน์)
๔๖	พระพลภัทร	คุณภทฺโท	(สายวงศ์)
๔๗	พระรัฐนันท์	ญาณรตโน	(กุลชยารัตนศิริ)
๔๘	พระเอกชัย	ญาณชโย	(ธนาเลขาพัฒน์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๙	พระไททัศน์	ญาณธมฺโม	(ธรรมเนียมตัน)
๕๐	พระศศิธร	อภิฑฒโน	(รติพัฒนระบิล)
๕๑	พระสรวธิญ์	ปญฺญโจจโน	(ไพศณนาโจจณวงศ์)
๕๒	พระพงษ์เทพ	วรวิโส	(ทองอ่อน)
๕๓	พระสมบัติ	สิริวุฑโฒ	(ธัญญาวัฒน์)
๕๔	พระนัฐพล	อภิศกโก	(กิ่งสักกลาง)
๕๕	พระกร	คุณาโร	(มานิตพิสิฐกุล)
๕๖	พระธนพนธ์	ญาณธโน	(บุญนาค)
๕๗	พระนที	ญาณปญฺญโน	(โกษาการ)
๕๘	พระชัยยุทธ์	ญาณโชโต	(ศรีรัตนโชติชัย)
๕๙	พระธีระพงศ์	อภิวิโส	(ห้วยหงษ์ทอง)
๖๐	พระสุวโรจณ์	ปญฺญโชโต	(เลิศจักรอำรุงรัฐ)
๖๑	พระชุมชน	คุณุตโต	(สีบวงศ์)
๖๒	พระชลอ	ปญฺญเสฏฺฐโน	(ทองแดง)
๖๓	พระสวาวุธ	อากาโร	(เผือกสี)
๖๔	พระวรธนี	อธิมฺโม	(ยมจินดา)
๖๕	พระนคร	ปญฺญทสฺสโน	(ชมภูทัศน์)
๖๖	พระไพรัช	ญาณจโน	(ลูกจันทร์)
๖๗	พระอริญ	สิริโชโต	(แสงเมือง)
๖๘	พระอุเทน	อภิวิโร	(เพ็งจ้อย)
๖๙	พระแทนคุณ	วิโรจิตโต	(จิตต์อิสระ)
๗๐	พระวีโรจณ์	ธมฺมวิโรจโน	(ศิรธนเศรษฐี)
๗๑	พระสุดเขต	สุสุทฺโธ	(แจ้งเจริญ)
๗๒	พระวีริชญ์	ธมฺมวิโร	(องค์เจริญใจ)
๗๓	พระกนกเทพ	สิริเทโว	(ล้อมริน)
๗๔	พระจักรี	อภิเทโว	(ชูเทพ)
๗๕	พระสพล	สุพล	(เจริญศิลป์)
๗๖	พระชัยรัตน์	ญาณวิชัย	(กล้าสนอง)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๗	พระมานิช	ญาณมโน	(สกุลครู)
๗๘	พระบุญมี	ฐิตปญฺญโน	(ภูจักรินทร์)
๗๙	พระธนธัส	สุธโน	(ไทรวิมาน)
๘๐	พระวิโรจน์	ธีรโชโต	(ทองดอนพุ่ม)
๘๑	พระประเสริฐ	ปญฺญโสภโน	(ภูโสภนา)
๘๒	พระชยกฤต	อภิวิโส	(เรืองรังษี)
๘๓	พระภาณิศร	สุชญาโน	(พรมสุข)
๘๔	พระกฤต	สุชกโร	(สุวรรณ)
๘๕	พระกันต์	สุรตโน	(รัตนภรณ์)
๘๖	พระภูริภัทร์	วรภทฺโท	(ใจยาวงค์)
๘๗	พระฐนปัติย์	อภิสนฺติโก	(สันติวิริยผดุง)
๘๘	พระบุญใหม่	ญาณปญฺญโน	(ระเวกโสม)
๘๙	พระกรญ์	สุชกาโม	(สุขมาก)
๙๐	พระกอบพัฒน์	ปญฺญวฑฺฒโน	(ไพศาลเจริญ)
๙๑	พระประกาศิต	ธมฺมารุกฺโข	(รักษศิริ)
๙๒	พระดำรง	ธีรญาโน	()
๙๓	พระนัฐพล	คุณพล	(สีจาด)
๙๔	พระภมรเทพ	อภิกิตฺติโก	(ด้วงทอง)
๙๕	พระปริญญา	ปญฺญสุโข	(อยู่สุขอาบ)
๙๖	พระธีรวัฒน์	ญาณธโร	(กันตังกุล)
๙๗	พระบรรจง	คุณเสฏฺฐโน	(อัครอิมสุวรรณ)
๙๘	พระนันทอนกฤต	สุทฺธิญาโน	(อัครชาติ)
๙๙	พระสันทกร	ปญฺญากโร	(ท้าวฟ้า)
๑๐๐	พระธนวิญญ์	ญาณวิฑฺฒโน	(ทรงศิริกุล)
๑๐๑	พระชลัช	คุณโชโต	(แสนไช้)
๑๐๒	พระอธิพงษ์	อธิวิโส	(ปุกไธสง)
๑๐๓	พระอุดร	คุณุตโต	(เอกสังสรรค์)

รายชื่อสามเณรรากแก้วศาสนทายาท รุ่นที่ ๑
ระหว่างวันที่ ๒๑ ตุลาคม-๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑	สามเณร	ธนวัฒน์	พานสุวรรณ
๒	สามเณร	พลศักดิ์	ก้อนเมฆ
๓	สามเณร	วสันต์	สปฏี
๔	สามเณร	วัลลภ	มีเพชร
๕	สามเณร	วีรชัย	เย็นรัมย์
๖	สามเณร	สถาพร	ใจดี
๗	สามเณร	คชภัค	ธนาณหิรัญ
๘	สามเณร	ภาณุวัตร	ชูเมือง
๙	สามเณร	ศุภณัฐ	ธิตินันท์คุณ
๑๐	สามเณร	อมรกานต์	หอมหวาน
๑๑	สามเณร	ยอด	อินตา
๑๒	สามเณร	ธีรยุทธ	จรุงพันธ์
๑๓	สามเณร	อิทธิพล	ช่อย
๑๔	สามเณร	นพรุจ	สุขสงค์
๑๕	สามเณร	เคนโตะ	โอกิ
๑๖	สามเณร	ธรรมชาติ	ผ่านพูล
๑๗	สามเณร	เขมฐิติ	ข้าวชา
๑๘	สามเณร	ธนาชาติ	ชูเฟื่องฟ้า
๑๙	สามเณร	กิตติธัช	จรินโท
๒๐	สามเณร	ณภัทร์	ศิลปสุวรรณ
๒๑	สามเณร	จิณณพัต	สุฐมานนท์
๒๒	สามเณร	พงศ์ภัทร	เลิศศลไพโรจน์
๒๓	สามเณร	อเลกซ์	วิเลชวิไล
๒๔	สามเณร	ชญานนท์	กอลหลวง

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๒๕	สามเณร	ชัยณัฐ	ลิมชุนหนูกุล
๒๖	สามเณร	สิทธินันท์	คุ้มภัย
๒๗	สามเณร	อศิรา	คิม
๒๘	สามเณร	พลิชฐ์	พันธ์พีระพิชัย
๒๙	สามเณร	สุภทัต	ปัทมจิตร
๓๐	สามเณร	กานต์	การะเกศ
๓๑	สามเณร	ณัฐวุฒิ	เอ็นตรี
๓๒	สามเณร	กันตภณ	โสวนะปริชา
๓๓	สามเณร	วงศ์ปดินทร์	อภิเมณทร์รักษา
๓๔	สามเณร	แดนนี่	วิเลชวิไล
๓๕	สามเณร	สนั่นธน	โอวเจริญสกุล
๓๖	สามเณร	ธีรภัทร	คุ้มภัย
๓๗	สามเณร	ณภัทร์	ศิริไฉ
๓๘	สามเณร	กานต์เกล้า	พัฒนพลานนท์
๓๙	สามเณร	วิษณุสุพัทธ์	จัมมวานิชกุล
๔๐	สามเณร	ณัฐดนัย	ไกรนรา
๔๑	สามเณร	อชิระ	ไกรเนตร
๔๒	สามเณร	แผ่นดิน	ธัญญาวัฒน์
๔๓	สามเณร	ธรรมจักร	ผ่านพูล
๔๔	สามเณร	สุภณ	ฉิมพงษ์
๔๕	สามเณร	ยศกร	รัตนภาพ
๔๖	สามเณร	ศุภฤกษ์	กอธชัย

โครงการบรรพชาอุปสมบท บัณฑิตถวายพระราชกุศลลุลุฬิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๒ จำนวน ๘๙ รูป สามเณร ๑ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
พ. วันที่ ๑๕-๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจรรีกักดี รุ่นที่ ๒
ระหว่างวันที่ ๑๕-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระชัดเจน	ปัญญเวรโช	(วิเศษ)
๒	พระไผ่เชิด	สุทริโว	(อินทวงศ์)
๓	พระชัยวัชร	ธมฺมวชิโร	(ถิระศุภะ)
๔	พระเชิดศักดิ์	อภิสุโก	(ธนารักษ์ไช)
๕	พระไพโรจน์	อภิโรจโน	(จิตต์รักไทย)
๖	พระอนุชา	ธมฺมปวโร	(บวรเศรษฐพงศ์)
๗	พระภูมิ	สุภาโร	(บุชวงศ์)
๘	พระสิริพงศ์	ปัญญชโย	(ปราบชนะ)
๙	พระสุรชาติ	ธมฺมชาโต	(จัยกระจำง)
๑๐	พระจรรณ	อภิโชโต	(คงมา)
๑๑	พระธนกฤต	สุธโน	(มุขอารีวัฒนา)
๑๒	พระสมโภชน์	สิทธินาโณ	(อินแบน)
๑๓	พระจรรณ	ธมฺมโชโต	(ตาหมี่)
๑๔	พระวันชัย	กิตติชโย	(ธิตินาค)
๑๕	พระธนยศ	กิตติโย	(ประหา)
๑๖	พระปญญา	สุภาทิโก	(แก้วเจริญ)
๑๗	พระภูมิศักดิ์	สุสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส	(ภักบัวรุ่ง)
๑๘	พระศุภชัย	ธมฺมสุโก	(ฤกษ์สุริยพันธ์)
๑๙	พระศราวุธ	ปัญญปณโน	(ศรีบูรณะ)
๒๐	พระอำพล	อภิเชมโก	(วาริเกษม)
๒๑	พระบุญเกียรติ	ธมฺมานนุโท	(ศรีบูรพานนท์)
๒๒	พระบำรุง	ธมฺมภาณโก	(จันทร์สอน)
๒๓	พระจงเจต	อภิเจโต	(ธนธรรณนา)
๒๔	พระเจษฎา	ปัญญเชฏโฐ	(หันซ่อ)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระจิรวุฑู	ฐานวโร	(กาทอง)
๒๖	พระวันชัย	ฐิตจิตโต	(จจจิตรนันท์)
๒๗	พระรัฐชาติ	กิตติชาติโก	(แทนนิมิต)
๒๘	พระธนสาร	สิริธโน	(ราชสีห์)
๒๙	พระประทีป	ธมฺมปทีโป	(แสงแพรว)
๓๐	พระภูมिवรรณ	อภิวิฑู	(เลิศสันติวิทย์)
๓๑	พระสุเทพ	ปัญญภินโญ	(ภิญโญสวัสดิ์สกุล)
๓๒	พระพงศ์พันธ์	วีรวโร	(พรประดิษฐ์กุล)
๓๓	พระวิศิษฎ์	ปัญญธโน	(นวลรัตนตระกูล)
๓๔	พระภูมิขจร	ปัญญสุนทร	(สุนทรวิภาต)
๓๕	พระประดิษฐ์	อภิปติโก	(สมหมาย)
๓๖	พระ ศรัศกดา	กิตติสโก	(วังอาจ)
๓๗	พระสญญา ลักษณ์	ฐิตสุโข	(ม่วงเงิน)
๓๘	พระกอบภพ	สุภาโต	(ใบแย้ม)
๓๙	พระพลกฤษณ์	ฐิตวิโร	(วิริยานุภาพ)
๔๐	พระ ธนัฐ	ชุตินทรมโน	(เสริมพัฒนา)
๔๑	พระเอนก	สุชปญโญ	(ประดิษฐ์ฐานมรณ)
๔๒	พระวิญญู	ปัญญผลโต	(ทวีผล)
๔๓	พระวิฑู	ฐิตินทรมโน	(เจริญอภิวันท์)
๔๔	พระวิฑู	ฐิตมณฺโค	(ยันต์มงคล)
๔๕	พระภาสกร	ฐิตินทรมโน	(เรืองวานิช)
๔๖	พระพนธกร	ธมฺมภาโร	(สุชใส)
๔๗	พระปรีชา	ชุตินทรมโน	(หงษ์ทองหงษ์สา)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๘	พระเอกชัย	วีรชโย	(อัครนาตระกุล)
๔๙	พระกวินธร	วีรธโร	(แสงสาคร)
๕๐	พระจิรภัทร์	อภิภาทุโท	(อุทยางกูร)
๕๑	พระธวัชชัย	ธมฺมสุโข	(พาอีเม้ง)
๕๒	พระพิสิษฐยศ	กิตติสิทุโธ	(ปรัชชญาสิทธิกุล)
๕๓	พระพีรพัฒน์	โชติวีโร	(ผั่นนระรา)
๕๔	พระธีรเดช	ธมฺมธีโร	(จันทรดัด)
๕๕	พระณัฐฐิเดช	กิตติวิโส	(ชัยปกรณวงศ์)
๕๖	พระจักรพันธ์	ญาณจกโก	(ศิริปรุ)
๕๗	พระธนนทร์ฐิ	อภิสติโก	(ศิริพงศ์ศักดิ์)
๕๘	พระนิริวิทย์	ปัญญวฑฺฒโน	(ธนิตธวิวัฒน์)
๕๙	พระอรรถพรพร	กโตภาโส	(นิลประภา)
๖๐	พระยาน ชิน	ธมฺมชโน	(เหรียญ)
๖๑	พระปฏิภาณ	ปัญญภาณโก	(คล้ายสิงห์)
๖๒	พระผดุงเดช	ปัญญชโย	(ธรรมไชย)
๖๓	พระวิศรุต	ปัญญสุโข	(ทองสุข)
๖๔	พระมโนพันธุ์	กิตติมโน	(ลีโพบลย์)
๖๕	พระนัฐฐา	ฐิตาสโก	(อยู่อ่อง)
๖๖	พระทองพล	กิตติพลโ	(ล้ออุไร)
๖๗	พระธนะพัฒน์	ญาณธโน	(แดงวิเศษ)
๖๘	พระอมรวิทย์	อภิเสฏฺโฐ	(เอี่ยมแก้วประเสริฐ)
๖๙	พระศุภฤกษ์	ปัญญโสภโณ	(ฤกษ์โสภ)
๗๐	พระธำรงค์ศักดิ์	ธมฺมรดโข	(สุเดชะ)
๗๑	พระณัฐพงษ์	กุสลวิโส	(ตันติธนูทอง)
๗๒	พระพงศ์ธร	กิตติวฑฺฒโน	(สุวัธมณา)
๗๓	พระอภิชาติ	วีรานนุโท	(นิลละบุษบานนท์)
๗๔	พระนพรัตน์	อภิรตโน	(ลิลิตกุลพาณิชย์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๕	พระจตุพล	อภิวิโส	(พงษ์วัน)
๗๖	พระสมบุรณ์	สุขบุณโณ	(ปัญญาธิ์โกศล)
๗๗	พระธวัชชัย	ฐิตบุณโณโก	(สมบุรณ์)
๗๘	พระศศิวั	สุขชีโว	(สุวรรณาคิน)
๗๙	พระณัฐพัชร	อภิวิโร	(เลิศวิริยะสวัสดิ์)
๘๐	พระสุจิต	อธิบุณโณ	(เหลียมสมบุญ)
๘๑	พระปณณวิช	บุณณบุณโณ	(พิศเพ็ง)
๘๒	พระเศรษฐีวัฒน์	ฐิตเสฏฺโฐ	(เพชรประเสริฐ)
๘๓	พระศรัทธาเทพ	ญาณรตโน	(แก้วเกตุ)
๘๔	พระธนกร	กิตติโกโร	(วรัญญวัฒน์)
๘๕	พระทองสิทธิ์	ฐิตวณโณ	(ทองประเสริฐ)
๘๖	พระภาณุพงศ์	โชติจโนโท	(นาริจันทร์)
๘๗	พระภาณุวัชร	ปัญญุตโม	(เอี่ยมอุดมสิน)
๘๘	พระพีระพงษ์	ปัญญวิโร	(เรือนนินทร์)
๘๙	พระธานี	กิตติโรจโน	(ชัยนงนารุ่งโรจน์)

โครงการบรรพชาอุปสมบท น้อมถวายพระราชกุศลลุลุติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๘๙ พรรษา
นวกภิกษุจงรักภักดี การทางพิเศษแห่งประเทศไทย รุ่นที่ ๓ จำนวน ๙๐ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระพรหมมหาราชาภิกขุ พลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
มณฑล วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน - ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๓
ระหว่างวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน - ๕ ธันวาคม ๒๕๕๕

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระประโยชน์	ญาณชวโน	(เขาวนัสสินธุ์)
๒	พระวิสิทธิ์	ธมฺมสิทฺโธ	(ต้นหล้าบุตร)
๓	พระพิบูลศักดิ์	ธมฺมธโร	(อังศุภรา)
๔	พระอรณนพ	เขมรตโน	(โตพฤษยา)
๕	พระสุพนฺธุ	สิริทยโย	(เรืองไทย)
๖	พระกัจจา	เขมกัจโจ	(เย็นสุดใจ)
๗	พระรุ่ง	ฐานโชโต	(มากปรางค์)
๘	พระสุเทพ	สุเทโว	(ชนะโชคชัยกุล)
๙	พระณัฐภัทร	เขมภทฺโท	(สังข์เฉย)
๑๐	พระสมชาย	ญาณชโย	(สวระกุล ร.น.)
๑๑	พระสุวโรจน์	อภิโรจโน	(ไพโรจน์ธนากุล)
๑๒	พระสุชุม	สุชุมโม	(เปล่งปลั่ง)
๑๓	พระจักรา	ญาณวโร	(พงษ์ศิลป์)
๑๔	พระสิทธิโชติ	ฐิตสิทฺธิโก	(ธรรมโชติ)
๑๕	พระธีรศักดิ์	ญาณธโร	(ภักดีคุณผล)
๑๖	พระธงไชย	ปัญญชโย	(เกิดเนตร)
๑๗	พระธนิต	ธมฺมปัญฺโญ	(บุญประจวบ)
๑๘	พระลาภดี	ธมฺมลาโภ	(กลยניים)
๑๙	พระบรรพจน์	เขมวจโน	(หวานเสนาะ)
๒๐	พระธรรมรัตน์	ญาณรตโน	(พวงข้า)
๒๑	พระอมรเทพฤทธิ์	อภิเทโว	(เกิดปราโมทย์)
๒๒	พระศิริชัย	ปัญญบุโกล	(โพธิเวชกุล)
๒๓	พระอมร	อาภากรโ	(ลิ้นทอง)
๒๔	พระณัฐวุฒิ	ฐิตวฑฺฒโน	(จินดา)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระธนาชาติ	อภิธมฺโม	(ธรรมเนียมเปลี่ยน)
๒๖	พระกฤตศักดิ์	สุสฺสฺสโก	(ชูสกุล)
๒๗	พระสุมิตร	เขมสุนฺทรโ	(หลิมสุนทร)
๒๘	พระภาคภูมิ	ฐิตปัญฺโญ	(บุญเก่า)
๒๙	พระวรพงศ์	อภิโว	(เทวรังษี)
๓๐	พระวรวิทย์	เขมสุโข	(ศิริสุข)
๓๑	พระเกรียงไกร	ธมฺมสุโร	(บัวทอง)
๓๒	พระประเสริฐ	วรสุโข	(สุขกลาง)
๓๓	พระจิรวัดน์	ญาณวฑฺฒโน	(สมัครวงษ์)
๓๔	พระเสนอ	ฐิตโชติโก	(จันทร์สว่าง)
๓๕	พระสุวัฒน์	ปัญญวฑฺฒโน	(บุญนาค)
๓๖	พระเฉลิมกิตติ์	ญาณกิตฺติโก	(ฝั่งสาคร)
๓๗	พระจารุเกียรติ	อภิกิตฺติโก	(คู่ยาค)
๓๘	พระณัฐพัชร	เขมวชิโร	(วงศ์ปัทมชัย)
๓๙	พระกรกช	สิริวโร	(วงศ์ภูมิ)
๔๐	พระภิกจนันต์	ญาณกัจโจ	(ภิกจนะเสวี)
๔๑	พระธนัคร	เขมโชโต	(แก้วกระจ่าง)
๔๒	พระปฐมศักดิ์	ฐิตสฺสฺสโก	(มาศกลิน)
๔๓	พระจตุรงค์	ญาณธมฺโม	(วงศ์ราชฤทธิ์)
๔๔	พระประจวบ	เขมจุนฺโท	(จันทวิวัฒน์)
๔๕	พระชาญวิทย์	วรชโย	(นครชัย)
๔๖	พระอภิศักดิ์	สิริสกุโก	(หัดขุนทด)
๔๗	พระปรีชา	ปัญญคฺโช	(ช้างทอง)
๔๘	พระพนธ์โชค	สิทฺธิโชโต	(โชติคุณนะ)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๙	พระภททพงศ์	ฐิตโรจโน	(สว่างโรจน์)
๕๐	พระสิทธิกร	ญาณโกโร	(จันคง)
๕๑	พระศักดิ์ศรี	เขมาภรโณ	(อาภรณ์ศิริ)
๕๒	พระจีระ	ธมฺมปฺณฺโณ	(บุญเอม)
๕๓	พระอุเทน	สุขปฺณฺโณ	(ผลบุญ)
๕๔	พระกฤษณ	เขมาภูโณ	(น้อยอรุณ)
๕๕	พระวุฒิชัย	ธมฺมวฺฑฺโฒ	(เทพาทิพงศ์)
๕๖	พระพัสกร	ญาณปิตฺติโก	(ปลื้มปรีดี)
๕๗	พระสมศักดิ์	ญาณผลโ	(พูลผล)
๕๘	พระเมธีณัฐ	กิตฺติวชิโร	(ตรีแก้วธนวัชร)
๕๙	พระกฤตินันท์	สุขนฺนฺโท	(ยุวานนท์)
๖๐	พระอุทิศ	อภิวัโส	(ชาลีวงษ์)
๖๑	พระสมเกียรติ	ปฺณฺณกิตฺติโก	(อิมแดง)
๖๒	พระกิตติพงษ์	เขมกุสโล	(มากกุศล)
๖๓	พระทรงวุฒิ	ญาณธโร	(ภาคสารการ)
๖๔	พระเศกศักดิ์	อภิสุโก	(คงคาชาติ)
๖๕	พระโสภณพิสุทธิ	ฐิตเขโม	(นาคเกษม)
๖๖	พระวงศ์กร	สิริธมฺโม	(เฉพาะธรรม)
๖๗	พระอรอนพ	อธิวาโส	(ทรงอยู่)
๖๘	พระทรงพล	เขมธโร	(กรองทอง)
๖๙	พระสุริยะ	อภิปฺณฺโณ	(บุญประเสริฐ)
๗๐	พระศราวุธ	สิริกุล	(อนันต์กุล)
๗๑	พระธงชัย	ปฺณฺณชโย	(ช่วยเกิด)
๗๒	พระสิทธิชัย	กิตฺติชโย	(ภู่อารีย์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๓	พระอุทัย	ปฺณฺณชโย	(วังชัยศรี)
๗๔	พระวิรุทธิ์	ปฺณฺณสุโข	(สนธิสุข)
๗๕	พระมนตรี	ฐิตมนฺติโก	(แสงสกุล)
๗๖	พระสุรชาติ	กิตฺติสุโร	(วรกุลรังสรรค์)
๗๗	พระปรีชา	เขมปทุมโ	(ยอดประทุม)
๗๘	พระวัชรารุช	ญาณาวโร	(ฤกษ์สมุทร)
๗๙	พระศราววุฒิ	ธมฺมวชิโร	(เพ็ชรศรี)
๘๐	พระชยุต	อภิชาติโก	(เกิดโกสม)
๘๑	พระปรีชญา	ฐิตปฺณฺโณ	(คู่เงิน)
๘๒	พระเกรียงศักดิ์	กิตฺติสุโก	(ทองแก้ว)
๘๓	พระณัฐพงษ์	ญาณกนโก	(พักสุวรรณ)
๘๔	พระฐิติพัฒน์	ฐิตมนโ	(ไฉเย็น)
๘๕	พระกิริติ	กิตฺติสุโข	(พระะพิสุทธิ)
๘๖	พระคณศ	สุขเทโว	(เทพพานิช)
๘๗	พระพงษ์พันธุ์	ธมฺมวัโส	(อิฐสุวรรณ)
๘๘	พระณัฐพล	ปฺณฺณพลโ	(แป้นสุข)
๘๙	พระจักรกฤษณ	ญาณสีโ	(สิงห์พรัง)
๙๐	พระเจริญ	ปิยวฑฺฒโน	(ภูวิเศษ)

โครงการบรรพชาอุปสมบท บัณฑิตถวายพระราชกุศลลุลุฬิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
นวกภิกษุจงรักภักดี กระทรวงแรงงาน รุ่นที่ ๔ จำนวน ๑๐๖ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
อุปสมบท วันที่ ๓-๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๔
ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระสมคิด	ปิยจิตโต	(ด้วงเงิน)
๒	พระอนันตชัย	อภิขโย	(ชัยสวัสดิ์)
๓	พระจรินทร์	อภิสิวโร	(ชาติสงวนนาม)
๔	พระเชาว์	ปิยวฑฒโน	(คล้ายเจริญ)
๕	พระปณณพงศ์	สิรินนุโท	(อิทธิอรอนนท)
๖	พระอภิวัฒน์	กิตติวฑฒโน	(ศรีณรงค์)
๗	พระสิงหนเดช	สีหนเดโช	(ชูอำนาจ)
๘	พระสมศักดิ์	กตวีริโย	(พรินยวง)
๙	พระวชิระ	ญาณวชิโร	(ศรีบัวชุม)
๑๐	พระคงเกียรติ	สิริวฑฒโน	(เจริญบุญวรรณ)
๑๑	พระสาโรจน์	อภิโรจโน	(ฉัตรฉายา)
๑๒	พระศักดิ์สกล	ธมฺมสกุโก	(จินดาสวัสดิ์)
๑๓	พระวิชัย	ฐิตวิชัย	(คงรัตนชาติ)
๑๔	พระสกันธ์	ญาณวิสาโล	(วนาตอนพิศาล)
๑๕	พระอนุรักษ์	ฐานานุรกโข	(ทศรัตน์)
๑๖	พระมงคล	ปิยมงคล	(ลีลาธนากร)
๑๗	พระสุเทพ	สุเทโว	(เบญจภาคีสกุล)
๑๘	พระสุเมธ	สุเมโธ	(มโหสถ)
๑๙	พระวราคม	ปิยชโย	(ไชยยศ)
๒๐	พระเสรี	กิตติวโล	(เมธาวณิชพงศ์)
๒๑	พระอานวย	กิตติสุนทร	(สุนทรวริยวงค์)
๒๒	พระมงคล	กิตติมงคล	(รักษาสุข)
๒๓	พระมนัส	วิรมโน	(ทานะมัย)
๒๔	พระสุทธิ	เขมกุสโล	(สุโกศล)
๒๕	พระวัชร	อภิวชิโร	(จงสกุล)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๖	พระสมควร	ปิยเทโว	(สกุลเทวัญพิทักษ์)
๒๗	พระประทีป	ปทีโป	(ทรงลายอง)
๒๘	พระพนม	กิตติเชโม	(สำเียง)
๒๙	พระนิพนธ์	ฐิตวณฺโณ	(สุวรรณหาร)
๓๐	พระสัมพันธ์	ปิยธโน	(พูลทรัพย์)
๓๑	พระสุขสันต์	สุขสนฺโต	(สุวรรณสวัสดิ์)
๓๒	พระทวีศักดิ์	อภิสกุโก	(ศรีสมบุญ)
๓๓	พระอรรถกร	อากาโร	(นวลกระจ่าง)
๓๔	พระอุรุพงษ์	อภิเวชฺโช	(เวชศรี)
๓๕	พระวิกรม	ธมฺมสุโข	(ปิตุสุข)
๓๖	พระธนกิจ	ญาณโสภโณ	(สาโสภา)
๓๗	พระภูมิพิทักษ์	วรสิปป	(ศิลปสร)
๓๘	พระสุรเชษฐ	สุรเชฏฺโฐ	(สุภาวะ)
๓๙	พระชาญณรงค์	คุณวโร	(สิงห์ทอง)
๔๐	พระสันติ	สุสนฺติโก	(นันทสุวรรณ)
๔๑	พระศราวุธ	เมตตาคณฺโธ	(คันธะมาลย์)
๔๒	พระนิตติ	เมตตากร	(พวงร้อย)
๔๓	พระสิทธิชัย	กตชโย	(บุญเลื่อน)
๔๔	พระสมพร	สุขาวโร	(ไชยเลียบ)
๔๕	พระจกตรี	กิตติปญฺโญ	(มีสมบัติ)
๔๖	พระประสิทธิ์	วรสิทฺโธ	(ปาดังคะโร)
๔๗	พระจเร	ธมฺมปญฺโญ	(พูลช่วย)
๔๘	พระพงศ์พันธุ์	มิตตกร	(ตั้งกิจ)
๔๙	พระประจวบ	สุวณฺณวาโส	(ทองอยู่)
๕๐	พระเมธี	เมธิก	(ตรีตรง)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๕๑	พระประสิทธิ์	ธมฺมสิทฺโธ	(พลายสันเทียะ)
๕๒	พระนิคม	ปิยรัตนโน	(แก้วเขียว)
๕๓	พระสนธยา	ธมฺมมาโส	(ทองตาม)
๕๔	พระจูนนท์	กิตฺตินนฺโท	(สุวรรณรัตน์)
๕๕	พระอนุพันธ์	สุขรตโน	(ตันท์เจริญรัตน์)
๕๖	พระสุวัฒน์	ธมฺมวฑฺฒโน	(วิจิตรเศรณี)
๕๗	พระปรีชา	วีรคฺุณ	(สิงใส)
๕๘	พระพิทักษ์	สุรกุโข	(สมพงษ์)
๕๙	พระจิรวัดน์	อภิวฑฺฒโน	(ศรีคง)
๖๐	พระเสกสรรค์	สุขปฺญโญ	(ขาวสังข์)
๖๑	พระอดิศร	วรธมฺโม	(ดีปานธรรม)
๖๒	พระวัชรพงษ์	กิตฺติวชิโร	(มุขเชิด)
๖๓	พระประสาร	กิตฺติวโส	(กิ่งพุทธพงษ์)
๖๔	พระทองศักดิ์	ชุตินาโค	(ภูนาศพันธ์)
๖๕	พระกิตติ	กิตฺติรัตนโน	(จินดา)
๖๖	พระณพธรรม	กิตฺติธมฺโม	(กิ่งแก้ว)
๖๗	พระอำนาจ	ปิยวโส	(จุลแสน)
๖๘	พระจำรัส	ชุติสจฺโจ	(เลาสัตย์)
๖๙	พระจินดา	อภिरกุโข	(บุบผารักษ์)
๗๐	พระคมกริบ	สุขวีโร	(พีระธรรม)
๗๑	พระจตุรงค์	อภิชิตฺติโก	(เนตรน้อย)
๗๒	พระธีระชัย	สุขธีโร	(ปัญแสง)
๗๓	พระณรัชต์	กิตฺติคฺุณโ	(กลินสุดใจ)
๗๔	พระชัยยะ	วรชโย	(วงศ์สวัสดิ์)
๗๕	พระอภิรักษ์	สุโขโต	(อินสว่าง)
๗๖	พระประจัญ	ปฺญญจิตฺโต	(เจตบรรจง)
๗๗	พระศิริเชษฐ	วรชภูโ	(นพชัยเตชากิตติ)
๗๘	พระพิทักษ์	สุขปฺญโน	(เชิดบุญนก)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๙	พระธีรวัฒน์	ชุตีธีโร	(สำราญรัตน์)
๘๐	พระทวีศักดิ์	อภิวณฺโณ	(นวลผ้าย)
๘๑	พระอุทิศ	กตปฺญโญ	(พันธุ์มา)
๘๒	พระกมล	สุชนนฺโท	(จึงมานนท์)
๘๓	พระจตุพร	ชุติวโร	(ฉันทนา)
๘๔	พระภูวนาท	ปฺญญวฑฺฒโน	(ช่วยวัฒนะ)
๘๕	พระปวรพัฒน์	กิตฺติวโร	(จารุพัฒนะสิริกุล)
๘๖	พระเดชา	ปฺญญเตโช	(แก้วกันยา)
๘๗	พระวีระชาติ	ธมฺมวีโร	(แก้วอำพุท)
๘๘	พระเอกรินทร์	ปฺญญจฺนโท	(เพ็งจันทร์)
๘๙	พระวัชรพงศ์	วรวชิโร	(โสนไธสง)
๙๐	พระธนโชติ	โชติธโน	(โรจนฐาน)
๙๑	พระเต็มสิน	ธมฺมธโน	(พิทักษ์สาลี)
๙๒	พระกรกฎ	กิตฺติปฺญโญ	(ปานเจิม)
๙๓	พระศักดิ์ดา	ฐิตสฺกโก	(เลิศขามป้อม)
๙๔	พระวีระพล	สุขพลโ	(จรัสชัย)
๙๕	พระฉันทพัฒน์	ชุติวฑฺฒโน	(ภาคภูมิใจ)
๙๖	พระสมาน	ชนาทโร	(เอื้อราชบุรี)
๙๗	พระปัญญา	อภิปฺญโญ	(จันทรมนตรี)
๙๘	พระกิจจา	สิริกิจฺโจ	(จันทร์ศิริโพรา)
๙๙	พระสาทิศ	อภิตโน	(คุ้มแก้ว)
๑๐๐	พระพงษ์ธร	กิตฺตธโร	(จำแสน)
๑๐๑	พระธนากร	ฐิตโชติโก	(ลาภอนันต์รุ่ง)
๑๐๒	พระฐภูมิภิตต์	สุกิตฺติโก	(ทิพย์มณี)
๑๐๓	พระญาณวุฒิ	ญาณวฑฺฒโน	(ปิยะรัตน์พิพัฒน์)
๑๐๔	พระประวิตร	สุปฺพิโต	(พระโคศรี)
๑๐๕	พระณสุกร	กิตฺติวฑฺฒโน	(เรืองวุฒิสกุลชัย)
๑๐๖	พระดุษฎี	กตธโน	(ลิมนานกุล)

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลพฺพธิดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี บุญถาวร รุ่นที่ ๕ จำนวน ๗๘ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระพรหมญาณมหาราชมงคลมุนีพลอดยุยเดช บรรณากบพิตร รัชกาลที่ ๙
วันที่ ๑๓-๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อชนวนภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๕
ระหว่างวันที่ ๑๓-๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระวิวัฒน์	กิตติวฑฺฒโน	(ทยาวิวัฒน์)
๒	พระพงษ์ธเนศ	สุขธโน	(คำหิรม)
๓	พระสายัณห์	ธมฺมทีโป	(มัธยมจันทร์)
๔	พระบรรจง	วรมโม	(มาลีสี)
๕	พระชัยศักดิ์	ธมฺมธีโร	(ธีระศาสน)
๖	พระชัชวาลย์	ญาณจิตโต	(ปลื้มจิตต์)
๗	พระภา	สุภาโว	(พงศ์พิศาล)
๘	พระสมบุญ	วรมฺญโณ	(สุวรรณวิจิตร)
๙	พระกมลศักดิ์	ปญฺญกมโล	(ด้านพิทักษ์)
๑๐	พระอาณู	กิตติปญฺโญ	(กันหา)
๑๑	พระจิโรจน์	อภิโรจโน	(จิโรชกิตติพงศ์)
๑๒	พระกริชพงษ์ศักดิ์	ปญฺญโว	(พงษ์สวัสดิ์)
๑๓	พระไสว	อภิธมฺมาโน	(พิศเพ่ง)
๑๔	พระสิริพงศ์	สุขสนฺโต	(สันต์สัมพันธ์กุล)
๑๕	พระกรรณสร	กิตติธมฺโม	(เจียกใจ)
๑๖	พระธีระ	ฐิตธีโร	(ติวรรเกียรติ)
๑๗	พระจิน	อภิชาติโก	(ฉิมเรือง)
๑๘	พระรพีพงศ์	ธมฺมนนฺโท	(นันทิยานุรักษ์)
๑๙	พระจรัญ	ฐานวุฑฺโฒ	(คำสินลา)
๒๐	พระพีรฉัตร	ฐิตพุทฺธิโก	(พุทธิกุลวงศ์)
๒๑	พระสนอง	ปญฺโญภาโส	(เอี่ยมแจ้ง)
๒๒	พระปรีชา	กิตติธโร	(สินธรโสภณ)
๒๓	พระศุภชัย	ธมฺมสุโก	(ศิริรัตน์)
๒๔	พระธรรมรงค์	ญาณธมฺโม	(เข็มเพชร)
๒๕	พระศุภกิตติ	สุภกิตติโก	(นาแพง)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๖	พระกฤษณ์	สุภโชโต	(นิมิตชินนัย)
๒๗	พระคุณวุฒิ	กิตติวุฑฺฒโก	(วัฒนกิจ)
๒๘	พระสมปอง	สุวโน	(พุทศรีสกุล)
๒๙	พระสุสันต์	ญาณสุโข	(เขมแจรี)
๓๐	พระอิทธิศักดิ์	วีรสกุโก	(ตนุธรณ์ธนา)
๓๑	พระฐเกียรติ	กิตติโชโต	(อนุชาติบุตร)
๓๒	พระอมร	อภิไชโย	(ไชยเกล้า)
๓๓	พระชัยวัฒน์	ญาณชโย	(ยังสว่าง)
๓๔	พระสุรการ	ปญฺญรตโน	(แก้วโกมุต)
๓๕	พระปิยชาติ	ธมฺมปิโย	(วิเชนุกิตติพล)
๓๖	พระสุชาติ	ญาณชาโต	(ผ่องสันเทียะ)
๓๗	พระมนชัย	สุมนโน	(บุญไกรสร)
๓๘	พระคมกฤษ	สุสโว	(มัสเกต)
๓๙	พระอดิวัฒน์	วรสุโข	(ถนอมสุข)
๔๐	พระสุรสิทธิ์	ญาณสิทฺโธ	(สุระอารณ)
๔๑	พระชาติตะวัน	ธมฺมชาโต	(ฤทธิ์เทพ)
๔๒	พระวิระศักดิ์	ปญฺญโว	(ผ่านเมือง)
๔๓	พระเกียรติยะ	ฐิตกิตติโก	(แก้วกันเนตร)
๔๔	พระเอกกฤต	ฐานกโร	(เมืองจันทร์)
๔๕	พระอาณน	ธมฺมานนฺโท	(วิเศษเรขสุสมิต)
๔๖	พระธรรมาทิพย์	อาภาโร	(วงศ์แป้น)
๔๗	พระจิรวุฑฺ	สุขจิโร	(ขอปป)
๔๘	พระธีรยุทธ	ปญฺญธีโร	(โพธิมณี)
๔๙	พระพรชัย	วรไชโย	(เพ็งทะลุง)
๕๐	พระสิริวิทย์	ญาณวิฑฺโฒ	(ยันตติลก)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๕๑	พระเกรียงไกร	อภิสุโข	(กลินศรีสุข)
๕๒	พระทวีพงศ์	ญาณกิจใจ	(เจริญกิจสกุลชัย)
๕๓	พระณรงค์ฤทธิ์	ฐานิสฺสโร	(ขอนแก่น)
๕๔	พระยุทธพงศ์	ทีปเตโช	(ยังพระเดช)
๕๕	พระสุภณ	บุญญโสมโก	(รัตนสำราญ)
๕๖	พระเพชรรัตน์	ฐิตวชิโร	(จันทรา)
๕๗	พระอภิพัฒน์	ญาณวฑฺฒโน	(เพ็ญภาค)
๕๘	พระจักรินทร์	สุขจโก	(เลิศศิริขจร)
๕๙	พระจตุรภัทร	กิตฺติโก	(ธนเสนา)
๖๐	พระจิรุตต์	ญาณธมฺโม	(มันธรรม)
๖๑	พระณัฐพล	ญาณพล	(นภนุ)
๖๒	พระอำพล	อิทธิพล	(ธิติมูล)
๖๓	พระกิตติชาติ	สุขกิตฺติโก	(พักทอง)
๖๔	พระชายกัมแพง	กิตฺติโร	(วิฑูรรัตน์)
๖๕	พระอาคมศักดิ์	อภินโน	(ขวัญหอม)
๖๖	พระเมธาสิทธิ์	วีระเมโ	(พูนธนาภิทรสกุล)
๖๗	พระธนพัฒน์	สุธโน	(มาลีสี)
๖๘	พระสมเกียรติ	ธมฺมกิตฺติโก	(พ่วงคง)
๖๙	พระวุฒม์	ธมฺมุตฺตโม	(สุขเจริญ)
๗๐	พระธนวิชัย	อภินโน	(บุญส่ง)
๗๑	พระณนพ	กิตฺติโว	(สุขกะพงศ์)
๗๒	พระวราวุธ	ญาณวโร	(เกตุแก้ว)
๗๓	พระธนารักษ์	อุตฺตมโน	(คงภักดี)
๗๔	พระวัชรจักร	กิตฺติวชิโร	(สุทธายน)
๗๕	พระภมร	ฐิตวโร	(พรพิชิตโชคชัย)
๗๖	พระชอบ	สมฺมาวุฒโ	(จันเจริญ)
๗๗	พระรัตนชัย	อภินโน	(วาจรัส)
๗๘	พระเขมชาติ	สุกิตฺติโก	(กำจรกิตติ)

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลพฺพิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) รุ่นที่ ๖ จำนวน ๘๗ รูป บรรพชา

สมเด็จพระประมิตขรรคมหาภุมิพลอดุยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
อาอุปสมบท วันที่ ๗-๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๖
ระหว่างวันที่ ๗-๒๑ มกราคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระเสริมเกียรติ	อภิภิกขิตโก	(สงวนเรื่อง)
๒	พระคาน	เชมธมฺโม	(สุพรรณ)
๓	พระชาญชัย	ขนฺติขโย	(มูลจันทร์หอม)
๔	พระพิทักษ์	อภิวโร	(จรรยาพงษ์)
๕	พระเต็มชัย	วรชโย	(บุญนาถ)
๖	พระสิงห์ชัย	ธมฺมสีโห	(อิมทรัพย์)
๗	พระเดชา	ฐิตเตโช	(บุญวรรณ)
๘	พระกฤษณะ	อดุลโกโร	(อรรถกฤษณ์)
๙	พระจรัสศักดิ์	ธมฺมปญฺโญ	(ศรีบุญจิตต์)
๑๐	พระโอฬาริก	อดตมโน	(ใจจาง)
๑๑	พระอรณพ	อภิโกสโล	(ดีเหลือ)
๑๒	พระชัชวาลย์	อภิขุติโก	(รอดเชื้อ)
๑๓	พระธีรพงษ์	ธมฺมวริโย	(วิริยาภรณ์)
๑๔	พระสุริยันต์	ปิยปุตุโต	(บุตรศรี)
๑๕	พระนิคม	ธมฺมโสธโก	(ฮ่องนอก)
๑๖	พระภาวนาย	จิตตาวุโร	(เสนาวุธ)
๑๗	พระศุภเวช	ปิยเวฑุโข	(ฐิตวัชร)
๑๘	พระบุญเกิด	อภิปญฺโญ	(จันทร์มหา)
๑๙	พระนิวิฐฐ์	ฐิตนโล	(ผลวานิชย์)
๒๐	พระสราวุธ	สุขธมฺโม	(ดวงสวัสดิ์)
๒๑	พระกฤษดา	กตภิกฺโข	(ปลูกนุต)
๒๒	พระอดิศักดิ์	วโรชโย	(ชาไชย)
๒๓	พระปฐินทร์	ฐิตชโย	(อมรพิช)
๒๔	พระธีระศักดิ์	ธมฺมธีโร	(พิชัยสวัสดิ์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระธีรรัตน์	ปิยธีโร	(มุขดี)
๒๖	พระรุ่งโรจน์	ปิยโรจโน	(ภัทรพงศาณิชย์)
๒๗	พระประเดิม	ฐิตเปโม	(สุตสงวน)
๒๘	พระสมสฤษฏ์	จิตตสุโข	(ตรีประเสริฐสุข)
๒๙	พระภูษิต	จิตตปญฺโญ	(สุปัญญาเดชกุล)
๓๐	พระฟิลลิปส์	ธมฺมยุตโต	(จิระประยุต)
๓๑	พระดนัย	ขนฺติวโร	(วณิชโยบาล)
๓๒	พระประสิทธิ์	สุเมธโก	(เมธีวีรวงศ์)
๓๓	พระไกรสิงห์	สุสุทฺโธ	(มีผดุง)
๓๔	พระอิทธิพัทธ์	สุขปญฺโญ	(ทองพิทักษ์)
๓๕	พระเชิดศักดิ์	สุขวุฑฺฒโก	(ธรรมวุฒา)
๓๖	พระชาญวิทย์	อภิขณฺโญ	(เจนอักษร)
๓๗	พระนิวัติ	ปญฺญชโย	(เชียวชาญ)
๓๘	พระภาณุมาศ	ญาณสุทฺโธ	(ดำรงชอบ)
๓๙	พระนัฐพล	จิตตสุโก	(ศุภวิวรรณ)
๔๐	พระณรงค์ชัย	อภิภาณุโน	(ประทุมสุวรรณ)
๔๑	พระสัณชัย	ปิยคณฺโธ	(กลินหอม)
๔๒	พระธวัชธรรม์	ขนฺติชโย	(ศักดิ์ศิริเวทย์กุล)
๔๓	พระอนุศาสน์	อภิวฑฺฒโน	(นิตยวรรณะ)
๔๔	พระพลรบ	อภิชุทฺโธ	(เหรียญทอง)
๔๕	พระธนนันต์	อภิโชโต	(จันทร์โชติ)
๔๖	พระศุภิตตย์	จินฺตามโย	(ทับทิมใส)
๔๗	พระวิทยา	ขนฺติสุโข	(นาถสุข)
๔๘	พระเฉลิมชัย	สุเขโม	(วรรณเกษม)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๙	พระสุปรภาการ	เขมงฺกโร	(จันดี)
๕๐	พระสมพงษ์	จิตฺตสํวโร	(พละสาร)
๕๑	พระเอกราช	ปญฺญผล	(เกิดผล)
๕๒	พระธราพงศ์	ปญฺญาธโร	(รัตนวิศ)
๕๓	พระอรณพ	เขมวฑฺฒโน	(ศรีวัฒนาวานิช)
๕๔	พระพงษ์ศักดิ์	ธมฺมภทฺโท	(ภัทรเมธีวิญญู)
๕๕	พระณภัทร	เขมภทฺโท	(ดำรงสิทธิ์)
๕๖	พระชยพล	เขมชโย	(กุลแพทย์)
๕๗	พระณัฐพล	เขมรตโน	(รัตนา)
๕๘	พระศิริวัฒน์	จิตฺตวฑฺฒโน	(ธนไมตรีจิตต์)
๕๙	พระภาควุฒิ	ธมฺมโรจโน	(อมรรจิโรจน์)
๖๐	พระวัชรินทร์	อภิกฺขโร	(จิระวีรานวัตร)
๖๑	พระภาสกร	ปญฺญาภโร	(โพธิพิมพานนท์)
๖๒	พระวิชาญ	อภิตโน	(เหล้ารัตน์)
๖๓	พระชัยนัต์	อภิกมโล	(โกมลภมร)
๖๔	พระเฉลิมพล	ปญฺญาพล	(เปล่งวัฒน์)
๖๕	พระธงชัย	ญาณธโร	(รอดนางรอง)
๖๖	พระปรเมินทร์	ฐานิบุโ	(พรหมมาเข้)
๖๗	พระณัฐภูมิ	สุขวาโส	(อยู่ยรรยง)
๖๘	พระปิติ	สุโขจโน	(ภูพัฒน์กุล)
๖๙	พระไทยเนตร์	วรวรตโน	(รัตนวิจารณ์)
๗๐	พระอาทิตย์	อาทิตย์โจ	(ตาทิพย์)
๗๑	พระพรหมนัส	วรมโน	(โรจนสิทธิกุล)
๗๒	พระเอกยุทธ์	อิทธิยุทฺโธ	(บ้านทิดอิทธิ)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๓	พระนิวัฒน์	สิริวฑฺฒโน	(ภักดีชน)
๗๔	พระธวัชชัย	ธมฺมุตฺตโม	(วงศ์วิกรม)
๗๕	พระพชร	สุขวชิโร	(ชัยศรีลักษณ์)
๗๖	พระอิสรา	สุขปญฺโญ	(ทองพูล)
๗๗	พระชิตพล	อิทธิพล	(ต้นฟ้าไฟ)
๗๘	พระธนาวัฒน์	ปญฺญธโน	(ด้านดิษฐ์ทิพย์)
๗๙	พระจิรายุส	ปญฺญณฺปนฺโน	(บุรณะพงศ์)
๘๐	พระอนิรุทธิ์	ปญฺญรตฺโข	(เดชะธนาวงศ์)
๘๑	พระณภัทร	เขมวโร	(เช่นชาย)
๘๒	พระสุทพริช	เขมภโว	(ไตรภพภูมิ)
๘๓	พระธีทัต	สุขทตฺโต	(จรรยาพงษ์)
๘๔	พระสิทธิชัย	ขนฺตสิทฺโธ	(มณีเทศ)
๘๕	พระวิชาญ	ชุติมิตฺโต	(สมมิตร)
๘๖	พระณัฐวัฒน์	สุขวฑฺฒโน	(ปุ่นหว่างค์)
๘๗	พระมานะ	วรมโน	(สุวรรณศิลป์)

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลพบุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี ธนาคารอมสิน รุ่นที่ ๗ จำนวน ๗๕ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระพรหมญาณมุนีมโหฬารมณเฑียร รัชกาลที่ ๙

บพ วันที่ ๑๘-๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๗
ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๖ มกราคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระสนั่น	ปญฺญาโชโต	(โหมจลวย)
๒	พระอุดมมาก	สุขปญฺโญ	(บุตรปญฺญา)
๓	พระลิขิต	คุณปญฺโญ	(กลินถนอม)
๔	พระณัฐภูมิ	วฑฺฒิชโย	(ชัยประโคน)
๕	พระชัยพร	ชยวโร	(สำราญรื่น)
๖	พระอนรรักษ์	ชยจิตฺโต	(เสียมจิตร)
๗	พระอดิศร	อภิธโน	(จันทสมบัติ)
๘	พระกรณ์	กิตฺติโก	(ทองสงสม)
๙	พระสมชาย	ปญฺญงฺกูโร	(นุตยงกูร)
๑๐	พระสัมภาษณ์	กโตภาโส	(ศรี)
๑๑	พระยุทธศักดิ์	ธมฺมวฑฺฒโก	(ยินเจริญ)
๑๒	พระมนตรี	ชยมนฺโต	(งามวิเศษศรี)
๑๓	พระสุชาติ	ปิยชาติ	(แสงพัฒนาพร)
๑๔	พระบุญชัย	กตปญฺโญ	(จิรพนากร)
๑๕	พระชัชวาลย์	ปญฺญาโชติโก	(อ่อนละม้าย)
๑๖	พระวสันต์	ธมฺมสนฺโต	(ศาลการณ์ไกล)
๑๗	พระอัมพร	วชิรโร	(เพชรคง)
๑๘	พระนิพัฏฐพนธ์	ธมฺมานนฺโท	(พรมนนท์)
๑๙	พระอารีย์	สุขวโร	(เกตุสุวรรณวงศ์)
๒๐	พระอนันต์	ฐานธมฺโม	(กันหา)
๒๑	พระววิธ	ญาณรตโน	(นพรัตน์)
๒๒	พระไกรเทพ	ฐิตธมฺโม	(ไกรนรา)
๒๓	พระสิทธิโชค	สิทธิธีโร	(ภูริธีร์)
๒๔	พระชัชวาลย์	วรสุโข	(สุขสวัสดิ์)

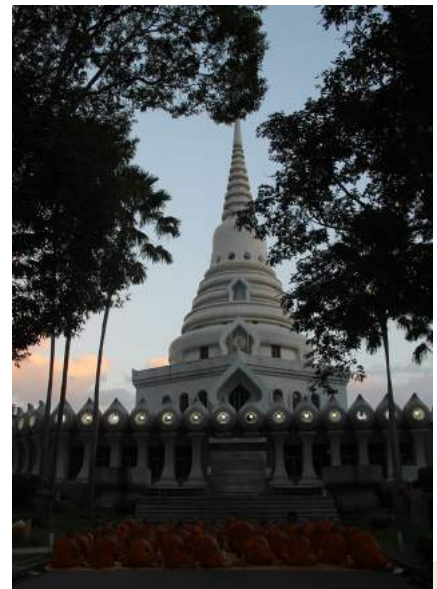
ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระสุรศักดิ์	สุธมฺโม	(สารธรรมวุฒิกุล)
๒๖	พระจำรูญวิทย์	อภิวิบูล	(ชูไพบูลย์)
๒๗	พระเจษฎา	เปมสุโข	(เปิงประวัติ)
๒๘	พระชัยยงค์	ชยสิทฺโธ	(โคกขุนทด)
๒๙	พระเจษฎา	ปญฺญสุโข	(นครังสุ)
๓๐	พระประสงค์	ญาณุตฺตโม	(กุดจอมศรี)
๓๑	พระวรวุฒิ	ปญฺญาโร	(วัดแยม)
๓๒	พระธนจิตร	อภิวฑฺฒโก	(เจริญศรีเจริญ)
๓๓	พระนรินทร์	ญาณนฺโท	(ตรีสุวรรณ)
๓๔	พระกิตติ	สุกิตฺติโก	(ศศิภิญโญนาฏ)
๓๕	พระจิตต์ภักดี	อภิจิตฺโต	(มุตตนาหาราช)
๓๖	พระอนุวัฒน์	ถิรวฑฺฒโน	(คำเคน)
๓๗	พระศักดิ์สิทธิ์	กิตฺติสโก	(บุญทองศิริ)
๓๘	พระดุษฎี	ญาณเสฏฺฐโ	(สนธิประเสริฐ)
๓๙	พระจตุพร	ถิรวโร	(พรมมา)
๔๐	พระธนวรรณ	กุลวฑฺฒโน	(หล้านามวงศ์)
๔๑	พระชัชวาล	อภิโชติโก	(มากมูล)
๔๒	พระจักรพันธ์	ธมฺมธีโร	(ธีรพงศ์สกุล)
๔๓	พระธนพร	ญาณวโร	(อุดมสิน)
๔๔	พระกาญจน์เลิศ	อภิเชฏฺฐโ	(สาธุวงศ์)
๔๕	พระกิตติ์ธเนศ	ถิรกิตฺติโก	(หิรัญนิรัช)
๔๖	พระชนาภิวัฒน์	อภิวฑฺฒโน	(ขันทะ)
๔๗	พระเอกรัตน์	สุขรตโน	(ชูสุวรรณ)
๔๘	พระธีรภัทร	ปิยธีโร	(วงศ์สุนทร)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๙	พระณัฐ	สุทธโน	(โกமாக)
๕๐	พระดารา	สุทธโน	(หมู่ดี)
๕๑	พระนฤดม	ขนฺติธโร	(คะแนนอก)
๕๒	พระวิฑูส	ธมฺมปญฺโญ	(คล้ายนิล)
๕๓	พระดล	โชติวณฺโณ	(วรทอง)
๕๔	พระอภิทัต	ปิยชโย	(ร่วมเจริญ)
๕๕	พระสันติสุข	ขนฺติสุขโข	(ยวงแก้ว)
๕๖	พระนัฐภูมิ	เชมชโย	(พิชัย)
๕๗	พระกฤษกร	ขนฺติวิโร	(ยอดเพชร)
๕๘	พระวิชัยพัฒน์	ชยวฑฺฒโน	(ยมถนนอม)
๕๙	พระมัสสลง	กนฺตธมฺโม	(สังฆะมณี)
๖๐	พระประสิทธิ์	ปญฺญาวชิโร	(เพชรจรัส)
๖๑	พระสวัสดิพล	ปญฺญาวุฑฺโฒ	(ว่องเจริญลาก)
๖๒	พระดำรงศักดิ์	อภิปญฺญะ	(แก้วบุญเรือง)
๖๓	พระภาสพงศ์	ปิโยภาโส	(ชะเอมเทศ)
๖๔	พระนิรันทร	โอภาโส	(ทับทอง)
๖๕	พระวิชนันท	ธมฺมวิฑูส	(แตงน้อย)
๖๖	พระภักพล	กิตติพล	(แสงพิทักษ์)
๖๗	พระธนากร	ธนากรโ	(ไทยเล็ก)
๖๘	พระเจนทิพย์	ญานวิฑูส	(โหมอุปฮาด)
๖๙	พระปวิรรช	ธมฺมุตฺโต	(ทองคำดี)
๗๐	พระจิรนนท์	อภินนฺโท	(จันทร์เทพ)
๗๑	พระภคณัฐ	สุทฺธิธมฺโม	(สุทฺธิวานิช)
๗๒	พระสุวิจักขณ์	ปญฺญาวฑฺฒโน	(วีระพัฒนากูร)
๗๓	พระณัฐพล	กิจจมนฺติโก	(มนตรีนิยมกาล)
๗๔	พระพิชญ์	สุขวิฑูส	(พิมพ์ลา)

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลุลุติ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) รุ่นที่ ๘ จำนวน ๕๒ รูป บรรพชา

สมเด็จพระปรมิขรทรมหาภูมิพลอดุยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
รพชาอุปสมบท วันที่ ๔-๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนภิเษก

รายชื่อนวนกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๘
ระหว่างวันที่ ๔-๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระประจวบ	กิตติธมโม	(สุบิน)
๒	พระบุญเลี้ยง	ฐิตปัญโญ	(เถินนอก)
๓	พระวชิระ	อภิวชิโร	(สาเลียงกานนท์)
๔	พระวิโรจน์	ธมมโรจโน	(ตั้งสุภากิจ)
๕	พระจำเริญเกียรติ	อภิวฑฒโน	(ศิริพงษ์)
๖	พระกมล	สิริวฑฒโน	(พัฒนกลม)
๗	พระพนัส	ญาณวโร	(นินนามนะ)
๘	พระณชรัฐ	กนฺโตภาโส	(ภาสพันธ์)
๙	พระประสิทธิ์	ญาณสิทฺโธ	(ถาวรณรงค์)
๑๐	พระคณัฐพล	อภิวโร	(พรแสนประเสริฐ)
๑๑	พระทัตเทพ	อภิสิปปโป	(สอนศิลป์)
๑๒	พระอาคม	ฐานวีโร	(ไม้ดัดจันทร์)
๑๓	พระสงบ	ฐานวโร	(ขาวลำเล็ด)
๑๔	พระธนกร	กิตติงฺโก	(ภูมิวงศ์)
๑๕	พระเกษมศักดิ์	สุเขโม	(วงศ์อุไร)
๑๖	พระสมรรตชัย	ญาณชโย	(จันทร์สาธา)
๑๗	พระพนมรัตน์	ฐิตรตโน	(บุตทจันทร์)
๑๘	พระอนุพันธ์	ญาณกโร	(กรสวัสดิ์)
๑๙	พระยศพนธ์	ธมฺมยโส	(นาคทองคำ)
๒๐	พระยุทธนา	ญาณยุทฺโธ	(วงศ์เทียน)
๒๑	พระธนเศรษฐี	โชติธโน	(โชคประสพ)
๒๒	พระไชยพศ	ปัญญชโย	(ถาวรภักดี)
๒๓	พระสันต์	ฐิตสนฺโต	(ไทรงาม)
๒๔	พระภัทรพล	โชติโพล	(บัวทอง)
๒๕	พระนิวัฒน์	ธมฺมวฑฒโน	(ภูวก)
๒๖	พระปรีชา	อภิปญฺโญ	(ห้าวหาญ)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๗	พระจักรกฤษ	อภิกโร	(กวีภรณ์)
๒๘	พระชนรภัส	สุวโจ	(เบญจอารมณ์)
๒๙	พระนพพงศ์	ฑฺฒิวโร	(ทองก้อน)
๓๐	พระณัฐวุฒิ	ปญฺญาวฑฺโฒ	(โพธิ์ท่า)
๓๑	พระฑฺฒินันท์	อภิโชติโก	(เชื้อรุ่งบุญ)
๓๒	พระปราโมทย์	ฑฺฒิตมโม	(เฒอโธ)
๓๓	พระนราเศรษฐี	ฐิตเสฏฺโฐ	(สายสวัสดิ์)
๓๔	พระศมนิตย์	ปญฺญาโชโต	(ปิ่นญาติ)
๓๕	พระศิวธีร	ปญฺญาชโร	(อินทระ)
๓๖	พระกฤษณา	ฑฺฒิงฺโก	(เกิดเสมอ)
๓๗	พระศุภโชค	สุภโชโต	(งามสิริภาส)
๓๘	พระพงษ์ชนนต์	โชตชโย	(อักษรสวัสดิ์)
๓๙	พระจงวิวัฒน์	อุตตมโน	(วงศ์บุญธมฺม)
๔๐	พระนพพร	อุตตมาโร	(ทองแท้)
๔๑	พระธีรวัตร	ธมฺมธีโร	(ศรีทอง)
๔๒	พระเสรีพล	ปญฺญพโล	(งาดีสงวนนาม)
๔๓	พระกิตติพงษ์	ปญฺญกิตฺติโก	(กิจสถิตย์)
๔๔	พระปริวรรต	ปญฺญารตโน	(คงคารัตน์)
๔๕	พระจิรพัทธ์	อภิกพัโท	(เทียมสุพัฒ)
๔๖	พระจุฑาวัฒน์	เอกวฑฺฒโน	(ศรีนวนล)
๔๗	พระรณชัย	วีรชโย	(เพ็ชรวิเศษ)
๔๘	พระอาชินทร์	ฑฺฒิตะโย	(สินธุเดชากุล)
๔๙	พระฤชการ	ธมฺมกโร	(ปิ่นทองพันธ์)
๕๐	พระนล	อภินฺโน	(สุวรรณพรินทร์)
๕๑	พระกฤษณ์กร	อภิจิตฺโต	(อิงอรวิจิตร)
๕๒	พระภูริณัฐ	ปญฺญาวิปโล	(ทรงไพบูลย์)

โครงการบรรพชาอุปสมบท น้อมถวายพระราชกุศลลลิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๙ จำนวน ๖๒ รูป สามเณร ๗ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระปรมิขบรมหาภุมิพลอดุยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
มณฑล วันที่ ๔-๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อผนวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๙
ระหว่างวันที่ ๔ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระจำรัส	ธมฺมโชโต	(เทศน้อย)
๒	พระทวี	ทิวโชติโก	(โชติมณีนพพันธ์)
๓	พระสมหมาย	สุชาโต	(พันธ์คำเกิด)
๔	พระธนเดช	ธนเตโช	(ด้วงส้มรวย)
๕	พระณัฐวัชร์	กิตติวโร	(โอชม)
๖	พระวงศกร	ธมฺมงฺกุโร	(พิรุพันธ์)
๗	พระทศพร	กิตติโชโต	(ฤทธิ์อ่วม)
๘	พระสงกรานต์	ชุติวโร	(พุทธทองนาค)
๙	พระยงยุทธ	ธมฺมยุทโธ	(หาญชำนาญ)
๑๐	พระกฤตบุญ	สุบุญโญ	(วรรณโร)
๑๑	พระมิตรชัย	โชติชโย	(ตรงศิริวัฒน์)
๑๒	พระพิศุทธิ์	ชุติมิตฺโต	(อารีมิตร)
๑๓	พระสมพร	สุขาวโร	(พังยา)
๑๔	พระเรงศักดิ์	ภุทฺสโก	(ภู่คำ)
๑๕	พระกุศล	ภุมิภุสโล	(สาระณิน)
๑๖	พระสิทธิชัย	สิทธิชโย	(แสงโชติ)
๑๗	พระอาทิตย์	สุวณฺโโต	(นำดี)
๑๘	พระพงศธร	ภุสสธโร	(ก๊วยสมบุญ)
๑๙	พระประสาน	ญาณนโร	(วงษ์ขำ)
๒๐	พระลิขิต	ธมฺมานนฺโท	(ศิริทรัพย์จันทน์)
๒๑	พระประกิจ	ภุทฺธิโก	(หอมหวล)
๒๒	พระสุริยา	วโร	(หาญพานิช)
๒๓	พระสระพร้ง	ภุทฺธิโก	(โหวหารดี)
๒๔	พระกษพัชร	อภิวชิโร	(มาลัยหวาน)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระขจรศักดิ์	อาภากรโ	(ประดิษฐ์ฐาน)
๒๖	พระสุรชัย	ภุสสชโย	(จริยวรพร)
๒๗	พระทินกฤต	สุขาวโณ	(พิกุลทอง)
๒๘	พระสมพงษ์	ภุทฺธโม	(มีธรรม)
๒๙	พระกิตติศักดิ์	กิตติงฺกรโ	(คำโพธิ์ชา)
๓๐	พระธีร์	ฐิติธีโร	(คงศาลา)
๓๑	พระวิทย์ยา	ญาณวิฑูโร	(พ่วงผลฉาย)
๓๒	พระวรวัฒน์	ญาณวฑฺฒโน	(กาพย์พิมาย)
๓๓	พระเสกข์	ธนสาโร	(ธนสารกุล)
๓๔	พระนราพงษ์	อภิกโร	(คำอ่อน)
๓๕	พระพลึงเอก	ภุทฺธิบุญโญ	(บุญนพ)
๓๖	พระมงคล	กิตติมงคลโ	(วงศ์ชั้น)
๓๗	พระกัณฑ์พัฒน์	ฐิตสาโร	(มณีสาร)
๓๘	พระอริย	สิรินโท	(อินทสาร)
๓๙	พระศิวภาค	กิตติรัตนโ	(แก้วแพรก)
๔๐	พระสรพงษ์	ธมฺมเวฑุโ	(เบญจเวฬุอรุ่ง)
๔๑	พระภัทรพงศ์	กตบุญโญ	(สินถาวร)
๔๒	พระฉันทชนก	อภินนฺโท	(ดุรงค์ฤทธิ์ชัย)
๔๓	พระกฤตพงศ์	สุขรตโน	(เมฆรัตน์)
๔๔	พระณัฐวุฒิ	ฐิตวฑฺฒโน	(วังชมพู่)
๔๕	พระธัชธนาวิทย์	ฐิตภทฺโท	(บวรภัทราวัฒน์)
๔๖	พระธวัชชัย	ธมฺมุตตโม	(วงศ์โรดม)
๔๗	พระวสุธา	ธีรธมฺโม	(เชน)
๔๘	พระเผ่ากานต์	อภิสมฺภูโ	(แก่งลือชา)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๙	พระธีรราช	ฐิตกุโล	(สิริกุลโพธิทอง)
๕๐	พระสัณยา	ภูริฑูติโก	(ศรีบุญเรือง)
๕๑	พระจันทรินทร์	กตสุโข	(สุขสิน)
๕๒	พระกฤษฏี	สจจวโร	(วงศ์เปี้ยสัจจ)
๕๓	พระประกิต	อภินนโท	(กันทะอินทร์)
๕๔	พระพีระเดช	ภูริเตโช	(เพียรดี)
๕๕	พระธนรัฐ	กตธโน	(เรืองเนตร)
๕๖	พระทินนภัทร	ญาณสุโข	(ศรีสุข)
๕๗	พระวิชา	กิตติวิฑูโร	(วิชาชัย)
๕๘	พระเลิศปรีชา	ญาณุตตโม	(คงเจริญ)
๕๙	พระณัฐภัทร	กิตติภทโท	(พูนรัตน์)
๖๐	พระชยุตพงศ์	ธมฺมาโร	(เสลาคุณ)
๖๑	พระพิภพล	ธมฺมพลโ	(ศรีเจริญจิตร)
๖๒	พระชณพงศกร	กิตติคุณโ	(เสลาคุณ)

รายชื่อสามเณรจากแก้วศาสนทายาท รุ่นที่ ๙
ระหว่างวันที่ ๔-๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑	สามเณร	ปวิรัช	ชมภูนุช
๒	สามเณร	อภิรักษ์	ชลประทาน
๓	สามเณร	กันตภณ	โสวนะปรีชา
๔	สามเณร	นวมวัฒน์	สุขก้อน
๕	สามเณร	ชนวีร์	เอกสุข
๖	สามเณร	ชรัตนม	จำงสี
๗	สามเณร	บุรพา	อรรคบุตร

โครงการบรรพชาอุปสมบท บัณฑิตถวายพระราชกุศลลุลุติล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๐ จำนวน ๖๒ รูป สามเณร ๑๘๙ รูป บรรพชาอุปสมบท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
สมทบ วันที่ ๑ - ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อนวนกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๐
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ เมษายน ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระรังษี	ปญฺญารํสีโก	(เหลืองแสงรุ่ง)
๒	พระเปรมพิสิฐ	เปมรกุโข	(อนุรักษ์ภราดร)
๓	พระประเทือง	ธมฺมธโร	(แมนพ่วง)
๔	พระชอภธรรม	วีรธมฺโม	(เกตทองสง)
๕	พระชัยพัชณฺ์	ปฺญฺญชโย	(ชูช่วง)
๖	พระวีระวงศ์	วีรวโร	(ศิลปอุดม)
๗	พระสุรสิทธิ์	ปฺญฺญสิทฺโธ	(หิรัญยเลขา)
๘	พระปรีชา	ปฺญฺญจฺจนฺโท	(จันทร์เชิดวนิช)
๙	พระทศพร	ธมฺมวชิโร	(เพชรกำแพง)
๑๐	พระพงศธร	กิตฺติธโร	(ฉัตรปวงคำ)
๑๑	พระธนนันท์ชัย	วิริยชโย	(วิริยาลัย)
๑๒	พระพิษณุ	อภิวฺโต	(ภูโต)
๑๓	พระกิตติชัย	กิตฺติชโย	(แก้วเมืองเพชร)
๑๔	พระสมบัติ	สจฺจวโร	(ตรงจิตจริง)
๑๕	พระจำเริญ	ปญฺญาวฑฺฒโน	(อาชาวจิตดา)
๑๖	พระบรรจง	อภิปญฺโญ	(ช่างฉาย)
๑๗	พระไพบูลย์	สจฺจจฺจนฺโท	(น้อยนนท์)
๑๘	พระศักดา	กิตฺติวชิโร	(เพชรวิเศษ)
๑๙	พระวุฒิชัย	ญฺาณชโย	(เหล่าพิเดช)
๒๐	พระศรีณย์	ปฺญฺญภาโส	(รตโนภาส)
๒๑	พระสมชาย	วรวิโร	(ภาคภูมิ)
๒๒	พระอรุณเลิศ	อภิชโน	(มหานาววงศ์)
๒๓	พระขวัญชัย	ญฺาณวิโร	(พุทธมาลี)
๒๔	พระชัยวัฒน์	วรวฑฺฒโน	(บุญแลบ)
๒๕	พระกรชัย	กิตฺติโก	(สีฟ้า)
๒๖	พระประวิทย์	ธมฺมมฺคโล	(มงคลวิสุทธิ)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๗	พระเอก	สจฺจมโน	(เลิศมนรัตน์)
๒๘	พระวุฒิชัย	กิตฺติวฑฺฒโน	(อิมหุ่น)
๒๙	พระโกศล	ปญฺญาโกสโล	(ศรัทธาคลัง)
๓๐	พระธนดล	กิตฺติโชติโก	(ชูนุช)
๓๑	พระอาณกร	ปฺญฺญาโก	(สิตาลรัศมี)
๓๒	พระวิวัฒน์	ญฺาณวฑฺฒโน	(ตั้งคุปตานนท์)
๓๓	พระนเรศ	ฐานิสฺสโร	(จันทร์พุ่ม)
๓๔	พระธิตินันท์	ญฺาณสุโข	(วาจรัตน์)
๓๕	พระโกมล	อภิปญฺโญ	(แหยมไทย)
๓๖	พระณัฐชนนพงศ์	กิตฺติวโร	(วัชรโลณรักษ์)
๓๗	พระนิธินันท์	วีรนนฺโท	(วังขึ้น)
๓๘	พระณัฐกานต์	กุสฺสโร	(เต็มไทรรัตน์)
๓๙	พระจตุพล	สจฺจพโล	(เกตุเพชร)
๔๐	พระพิษณุ	อภิวชิโร	(พันธ์วัตร)
๔๑	พระคชาทัช	สจฺจชโย	(อินทรมบตี)
๔๒	พระวราวุธ	สุวโร	(ใจเอื้อ)
๔๓	พระศักดา	ธีรโชติโก	(บรรเจิดลักษณ์)
๔๔	พระภาดา	วีรวโร	(วงศ์อุไร)
๔๕	พระเฉลิมชัย	กตชโย	(นัยเพียร)
๔๖	พระนิวัฒน์	อนฺวฑฺฒโน	(ศรีวะลม)
๔๗	พระปวีร์	ญฺาณวิโร	(อมรธาตรี)
๔๘	พระวสวัตดี	ธมฺมวฑฺฒโน	(ภาคววุฒิ)
๔๙	พระวัชร	ปญฺญาวชิโร	(สัมมาชีพ)
๕๐	พระศกิตติ	สิริวณฺโณ	(ผิวผ่อง)
๕๑	พระบุรเวช	ปฺญฺญเวชฺโช	(อศวพงศ์ไพบูลย์)
๕๒	พระวิทวัส	จิตฺตสุโข	(ถนอมลัดย)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๕๓	พระสุเมตฺร	สุขมิตฺโต	(แพ้นรัตน์)
๕๔	พระมตฺติ	สุขรตโน	(กันยารัตนะ)
๕๕	พระอภิสิทฺธิ์	ธมฺมวโส	(กมลასนวนงศ์)
๕๖	พระเฉลิมพล	ปญฺญพโล	(กลินบัวรุ่ง)
๕๗	พระประวิทย์	สิริวิฑฺโธ	(สายสงวนวงศ์)
๕๘	พระชยพล	กุสสชโย	(จักขวงศ์)
๕๙	พระชุตีวัต	สิฏฺธานนฺโท	(ศักดิ์ญานันท์)
๖๐	พระอารักษ์	สิทธมโฆ	(ศิริเสรี)
๖๑	พระภัทรภณ	สิทธโร	(ธีรธนสกุล)
๖๒	พระเอกภูมิ	อภิฑฺฒโฆ	(มุ่งหมาย)

รายชื่อสามเณรรากแก้วศาสนทายาท รุ่นที่ ๑๐ ระหว่างวันที่ ๒ - ๑๖ เมษายน ๒๕๖๐

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑	สามเณร	กฤติเน	สุทธิพงษ์ฉวีกุล
๒	สามเณร	สุริโชค	เด่นกิจกุล
๓	สามเณร	ธาวิน	แก้วสุโข
๔	สามเณร	ภูฟ้า	ตันติวิหคเหิร
๕	สามเณร	นสิทฺธิ์	ญาณปริชา
๖	สามเณร	จิรฐิ์	สีแสงเขียว
๗	สามเณร	ณัฐพล	น้อยมะเฟือง
๘	สามเณร	ณัฐนนท์	สุวรรณน้อย
๙	สามเณร	ศุภสัณห์	สระแก้ว
๑๐	สามเณร	ฐิติพันธ์	เรืองณรงค์
๑๑	สามเณร	ปฎิภาณ	ปันขุนห์
๑๒	สามเณร	ภูรินทร์	ชินราช
๑๓	สามเณร	จิตรปริพรรดี	เค้าเกล้า
๑๔	สามเณร	กฤตพจน์	จันทร์ค่อม
๑๕	สามเณร	ภคิน	กรีนการ
๑๖	สามเณร	วชิรวิทย์	พิชัยจารุเวศ

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑๗	สามเณร	ภูติศ	วิฑฺฒศุภาร
๑๘	สามเณร	บวรลักษณ	ปันขุนห์
๑๙	สามเณร	ฉิทธิกรณ	พิบูลย์ศักดิ์กุล
๒๐	สามเณร	ชมชสร	วีระพงษ์ประดิษฐ์
๒๑	สามเณร	รวีณรัช	งามเลิศ
๒๒	สามเณร	ธนดิษ	เจริญศุภโชค
๒๓	สามเณร	รัชกฤต	ธนาพรเดชากุล
๒๔	สามเณร	ภาณุพงศ์	มังกร
๒๕	สามเณร	กฤติน	พานิชย์
๒๖	สามเณร	วรภัทร	เพียงสุวรรณ
๒๗	สามเณร	กษิตเดช	กลิ่นนาทิพย์
๒๘	สามเณร	สินชัย	แท้แป้
๒๙	สามเณร	ภูติท	ละอองทอง
๓๐	สามเณร	ฉิรพุทธิ์	บำรุงสิน
๓๑	สามเณร	กิตติพัฒน์	สฤษฏ์เกรียง
๓๒	สามเณร	นพณัฐ	รวงทอง
๓๓	สามเณร	ภาวิต	ธัมมทนิก
๓๔	สามเณร	ณัฐธัญ	มัธยมแก้ว
๓๕	สามเณร	รวีกร	พุ่มไพจิราม
๓๖	สามเณร	วรพงศ์	โชติสุด
๓๗	สามเณร	ฐปนวรรษ	สุวรรณสุขุม
๓๘	สามเณร	วสพลธร	เปี่ยมสัมฤทธิ์
๓๙	สามเณร	ธณวัฒน์	แก้วมาลา
๔๐	สามเณร	พิสิษฐ์	สุดประเสริฐ
๔๑	สามเณร	ทวิวัฒน์	เกตสุวรรณวงศ์
๔๒	สามเณร	สรคม	เศวตรัตน์
๔๓	สามเณร	จิราพงษ์	สินอภิมย์สราญ
๔๔	สามเณร	กรธัช	วิฑฺฒศุภาร
๔๕	สามเณร	ภูเมศฐิ์	เลิศจุฬารังค์
๔๖	สามเณร	อิสรา	ฐจิต
๔๗	สามเณร	ศุภกร	แท้เตียว
๔๘	สามเณร	อัศชา	ทรัพย์พญา

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๔๙	สามเณร	ธิดิธาดา	ดํากลิน
๕๐	สามเณร	อภิภา	ทรัพย์ไพฑูลย์
๕๑	สามเณร	อนุศิษฐ์	ผดุงกิจนิรันดร์
๕๒	สามเณร	อดิลักษณ์	วรวิสินธุ์
๕๓	สามเณร	เศรษฐโชค	สังหลกะ
๕๔	สามเณร	พรพรวิศ	วิศศิริบุญรังษ์
๕๕	สามเณร	อุดมชัย	อำนาจสิริดล
๕๖	สามเณร	มหานคร	จรูญชาติ
๕๗	สามเณร	ชินภัทร	เลาหศักดิ์ประสิทธิ์
๕๘	สามเณร	รณกร	เกิดทรัพย์
๕๙	สามเณร	ธนศรณย์	วณิษฐลักษมี
๖๐	สามเณร	ศิริพิทักษ์	ไพศาล
๖๑	สามเณร	ณชคุณ	ศรมณี
๖๒	สามเณร	ธนวิทย์	ธัมมทนิก
๖๓	สามเณร	ณรงควิศ	วาจวัต
๖๔	สามเณร	ณัฐวิวัฒน์	อนุศาสนัน
๖๕	สามเณร	ธงชัย	นากดี
๖๖	สามเณร	สิริพงษ์	พูลศิริวรรณะ
๖๗	สามเณร	พัชรณัฐ	จันทร์แจ่ม
๖๘	สามเณร	ปณณวิทย์	วาจวัต
๖๙	สามเณร	ณพล	ธนนชัยณกร
๗๐	สามเณร	ฮารีฟาล	จินเดหวา
๗๑	สามเณร	ณัฐนนท์	กองทอง
๗๒	สามเณร	หัตถ์สชัย	วงทอง
๗๓	สามเณร	กิตติภูมิ	กาญจนภาณุรัช
๗๔	สามเณร	รุจิวิมล	แซ่ซัน
๗๕	สามเณร	ภูวนัฐ	พัทธะฐนัน
๗๖	สามเณร	พลภัทร	พานิชกุล
๗๗	สามเณร	ธนบดี	แก้วจำปา
๗๘	สามเณร	ณรงคชัย	พารักษา
๗๙	สามเณร	ภูธเนศ	มะเนตรชัย
๘๐	สามเณร	ธนากร	พงษ์ฤทธิ์ศักดิ์ดา

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๘๑	สามเณร	ภูริวัจน์	ศิริธัญวรรณ
๘๒	สามเณร	ธีรภัทร์	สังข์พิชัย
๘๓	สามเณร	ศุวิล	มาเน
๘๔	สามเณร	ธนาพร	วิริยะภักดี
๘๕	สามเณร	วีรวิทย์	จางณะพิพัฒน์
๘๖	สามเณร	ธนัส	ทัศนะเจริญกิจ
๘๗	สามเณร	ณัฐวัฒน์	ชวาลตันพิพัทธ์
๘๘	สามเณร	ณัฐพัชร	ชวาลตันพิพัทธ์
๘๙	สามเณร	กฤตภาส	ยศเสถียร
๙๐	สามเณร	วิษณุภาส	พิชัยสวัสดิ์
๙๑	สามเณร	อัศม์เศรษฐ์	กิตติเจริญวิวัฒน์
๙๒	สามเณร	ณัฐพัชร	โชติอนันต์วุฒิ
๙๓	สามเณร	สุรยุทธ	บริบูรณ์ยั่งยืน
๙๔	สามเณร	กันต์กร เคนโตะ	สุกมลจันทร์
๙๕	สามเณร	ณัฐดล	สมจิตร
๙๖	สามเณร	เอื้ออังกูร	ศรีวิริยเลิศกุล
๙๗	สามเณร	ปารามศ	ตันประสิทธิ์วิวัฒน์
๙๘	สามเณร	ชวินธร	คงสุนทรกิจกุล
๙๙	สามเณร	ภูรินทร์	อัมพรพิไลฤทธิ์
๑๐๐	สามเณร	ทณัฒ	สงเสริมสกุลสุข
๑๐๑	สามเณร	กรวีร์	คิวนาง
๑๐๒	สามเณร	ศิวกกร	วิรุณราช
๑๐๓	สามเณร	โชติช่วง	สุระวัฒน์ชัย
๑๐๔	สามเณร	ภูมิใจ	จันทร์ดวง
๑๐๕	สามเณร	กิตติศักดิ์	ฉลองกุลวัฒน์
๑๐๖	สามเณร	ปณณวัฒน์	ศรีจันทร์ดี
๑๐๗	สามเณร	ยศพรธ	วิริยะกิจสุนทร
๑๐๘	สามเณร	ธนภัทร์	สังข์พิชัย
๑๐๙	สามเณร	ศิริวุฒิ	เกิดเกียรติขจร
๑๑๐	สามเณร	อชิรวิทย์	พารักษา
๑๑๑	สามเณร	นิตธร	ปรัชญาทวิสุข
๑๑๒	สามเณร	ศุภกรณ์	ศรีสุขวัฒนา

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑๑๓	สามเณร	พิชญ์ณัฐ	จุลกะ
๑๑๔	สามเณร	ชยพล	เจริญทรัพย์ถาวร
๑๑๕	สามเณร	กฤต	นิพัทธโกศลสุข
๑๑๖	สามเณร	ทัฬหสสาร	อิมใจ
๑๑๗	สามเณร	ไกรวิชญ์	ชมอุตม์
๑๑๘	สามเณร	ยศภพ	กังวาลไกล
๑๑๙	สามเณร	ณัฐภัทร	วัชรชัยพงษ์
๑๒๐	สามเณร	ภูมินันท์	จิตรภักดิ์ประเสริฐ
๑๒๑	สามเณร	นราวิชญ์	ธนาภิรักษ์เจริญกุล
๑๒๒	สามเณร	กษิทธิ์เดช	เมธาศรราชู
๑๒๓	สามเณร	แมธเทียส	เวเบอร์
๑๒๔	สามเณร	ลูคัส	เวเบอร์
๑๒๕	สามเณร	ปราณต์	น้อยวัฒน์
๑๒๖	สามเณร	ชวัลวิทย์	อำพันธุ์
๑๒๗	สามเณร	ธันว	ศิริเลิศ
๑๒๘	สามเณร	ธนชัย	พุทธานุภาพ
๑๒๙	สามเณร	ภูวิศ	ชัยกังวาล
๑๓๐	สามเณร	ธนน	พุ่มวิจิตร
๑๓๑	สามเณร	เกศศักดิ์	ธีระวรรณันท์
๑๓๒	สามเณร	ประวีณ	สุจิตพาณิชนียกุล
๑๓๓	สามเณร	เชมชาติ	รังสินธุ์
๑๓๔	สามเณร	อนุภาส	วัฒนธันยานนท์
๑๓๕	สามเณร	กันตภณ	จิตสม
๑๓๖	สามเณร	ณธรรม	เทวาสะโน
๑๓๗	สามเณร	จิรวิทย์	พจนีพรพิทักษ์
๑๓๘	สามเณร	ปภาวิน	เหลื่องพิกุลทอง
๑๓๙	สามเณร	ภาสวุฒิ	ยลรวีวัฒน์
๑๔๐	สามเณร	โชติภณ	เมฆานนท์ชัย
๑๔๑	สามเณร	ปัญญวรรณ	สมทวิวัฒน์กุล
๑๔๒	สามเณร	ชยพล	เรืองพานิช
๑๔๓	สามเณร	พีรวิชญ์	อมรจารุสนธิกุล
๑๔๔	สามเณร	พฤตภากาญจน์	อนุสิทธิ์

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑๔๕	สามเณร	จิรภัทร์	น้ำหวาน
๑๔๖	สามเณร	ชินนพงศ์	เลิศพิทักษ์สิทธิ์
๑๔๗	สามเณร	ภูมิใจ	คงอุดม
๑๔๘	สามเณร	เศรษฐพงศ์	ทองคำดี
๑๔๙	สามเณร	ปิยะภูมิ	สุทธิพันธุ์
๑๕๐	สามเณร	พิตติพรรณ	ปวรสาสนนท์
๑๕๑	สามเณร	ชัชพล	เทอดสุวรรณ
๑๕๒	สามเณร	ณนน	ไวยนิตย
๑๕๓	สามเณร	ปาติโมกข์	วุฒินันท
๑๕๔	สามเณร	ปิยวัฒน์	วีระเดช
๑๕๕	สามเณร	ปราณต์	เข้มคุ้ม
๑๕๖	สามเณร	วิษชากร	รื่นใจชน
๑๕๗	สามเณร	ปณณทัต	จันทร์สุข
๑๕๘	สามเณร	ศุภกร	ศิลปดุง
๑๕๙	สามเณร	ภูสณภูมิ	วรสาสนนท์
๑๖๐	สามเณร	รสิ	ศิริชาติชัย
๑๖๑	สามเณร	ณัทชัย	รุ่งธนวงค์
๑๖๒	สามเณร	ภาณุภณ	มโนวิธนะ
๑๖๓	สามเณร	รัฐวรินทร์	เกาตระกูล
๑๖๔	สามเณร	แทนคุณ	สุชญา
๑๖๕	สามเณร	ภัทรพล	ชนะชัยสมบัติ
๑๖๖	สามเณร	ไทแทน	สุนทรเวช
๑๖๗	สามเณร	อภิสิทธิ์	ภมรอนนท์
๑๖๘	สามเณร	ศิริธณย์	อริวัฒน์อัคร
๑๖๙	สามเณร	จิรเทพ	ศิริรัตน์อัสตร
๑๗๐	สามเณร	ณัฐพล	มหาศรีขวรัตน์
๑๗๑	สามเณร	กัมพัฒน์	อยู่สวัสดิ์
๑๗๒	สามเณร	กนต์สุขพงษ์	พิพัฒน์กุลสวัสดิ์
๑๗๓	สามเณร	ณเดช	อชิรภูวนนท์
๑๗๔	สามเณร	ภูติท	นิพัทธโกศลสุข
๑๗๕	สามเณร	มนัญชัย	บุตรโค
๑๗๖	สามเณร	วรวัฒน์	วงศ์ชัยพรพงษ์

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑๗๗	สามเณร	ฐานวัฒน์	ชวิศเจริญวงศ์
๑๗๘	สามเณร	จิตเทิดไท	ภูติรัตน์
๑๗๙	สามเณร	รชภูทิต	คุ้มวงศ์
๑๘๐	สามเณร	ณัฐกิตติ์	จงณะพิพัฒน์
๑๘๑	สามเณร	จิรเทพ	นิลแสงทอง
๑๘๒	สามเณร	ปิยงกุล	ครุฑาโพธิ์
๑๘๓	สามเณร	ชาญวิทย์	สิบทศน์
๑๘๔	สามเณร	คุณอนันต์	ใจเอื้อย
๑๘๕	สามเณร	ธัชพล	ศิริพจนานนท์
๑๘๖	สามเณร	วรวัชร	พิกุลงาม
๑๘๗	สามเณร	ภาคิน	วีระพัฒนา
๑๘๘	สามเณร	ศุภกร	ดวงสวัสดิ์
๑๘๙	สามเณร	พุทธวิวัฒน์	โคตรวงศ์จันทร์

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลุลุติล พระบาทล
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๑ จำนวน ๔๑ รูป สามเณร ๑๐ รูป บรรพชาอุปส

สมเด็จพระพรหมชาลภรณ์มณฑลพายัพ บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
มณฑล วันที่ ๖-๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อนวนกษัตริย์จรรักษ์กัณฑ์ รุ่นที่ ๑๑
ระหว่างวันที่ ๖-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระศิรินทร	ธมฺมวโส	(บ้านทุ่งวงศ์)
๒	พระการณ	โชติปัญโญ	(หุ่นธนี)
๓	พระธีระจิตต์	ธีระจิตโต	(ชลโรธร)
๔	พระนราเศรษฐี	ชุตติเตโช	(ธนพัฒน์พูลเดช)
๕	พระอมรทัศน์	ปัญญามโร	(นิมจรรยา)
๖	พระสมนึก	ฐิตสีโล	(ธัญญาวิรัชกุล)
๗	พระสุทธิพงษ์	ฐิตวฑฺฒโน	(ทัพเจริญ)
๘	พระปริญญา	ธีรโชโต	(ลิมจำรูญ)
๙	พระกิตติ	สุกิตติโก	(เพชรดี)
๑๐	พระสุพจน์	สุวโจ	(แก้วพรหมมลาย)
๑๑	พระพิคณณ์ศวร	ฐิตสุโข	(เนรมิตสุขมงคล)
๑๒	พระสุรพงศ์	ปัญญเสฏฺฐโ	(อุ๋มดมยิง)
๑๓	พระกิจจา	สุกิจโจ	(กฤษณพเก้า)
๑๔	พระชาติ	ชุตติชาโต	(ขันทอง)
๑๕	พระชัชวาล	โชติรัตนโน	(เดชนันทรัตน์)
๑๖	พระชวลิต	อภิชาติโต	(เริกเขียว)
๑๗	พระศุภชัย	ปัญญชโย	(มณีนพ)
๑๘	พระกิจจา	สิทธิกิจโจ	(สกุลครู)
๑๙	พระพิสิษฐ์	สุธโน	(ชูแสงทรัพย์)
๒๐	พระทศพล	ชุตติปัญโญ	(กฤษณบุตร)
๒๑	พระศรณวรฐ	โชติกมโล	(บัวเลิง)
๒๒	พระฤกษ์	ชุตติโน	(กริธาทรัพย์)
๒๓	พระเนรมิต	ธมฺมพลโ	(พลเยี่ยม)
๒๔	พระพงษ์สัน	สนฺติโก	(จาดพันธิอินทร์)

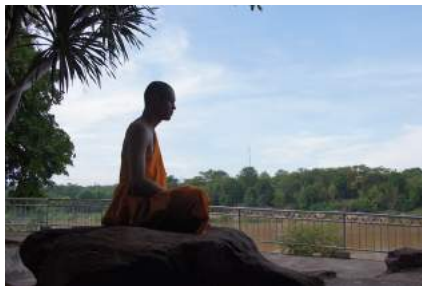
ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระนคร	ชุตติวณฺโณ	(ทองเหมือน)
๒๖	พระสมบุญ	ธมฺมบุญโญ	(ประเสริฐสงคราม)
๒๗	พระเกริกศักดิ์	ชุตติสกุโ	(มัยยางกุล)
๒๘	พระธรรคปภรณ์	ชุตติงกุโร	(เวค)
๒๙	พระสุรศักดิ์	ธมฺมสุโข	(หาสุข)
๓๐	พระศิริ	ปัญญชโยโต	(เรืองฤทธิ์)
๓๑	พระมาติภูมิ	โชติวโร	(แนวพนา)
๓๒	พระพลศรีณย์	ชุตติพลโ	(อัครอารีย์)
๓๓	พระบรรณรักษ์	ชุตติสุโข	(สมถวิล)
๓๔	พระสุทธิ	ปัญญสุทธิโก	(มนิรัตน์)
๓๕	พระกิตติกร	ปัญญกิตติโก	(สมจิตต์)
๓๖	พระชานน	สุปัญโญ	(ติวงศ์)
๓๗	พระสพล	ชุตติวฑฺฒโน	(ภัทรพัฒน์)
๓๘	พระสุขเกษม	สุขเขโม	(มีใจชื่น)
๓๙	พระภูริรัฐ	ปัญญงกุโร	(มังกรวงษ์)
๔๐	พระสิทธิชัย	ธีรชโย	(วาจรัส)
๔๑	พระกษดาศิน	สุชาติโก	(ศิริโล)

รายชื่อสามเณรจากแก้วศาสนทายาท รุ่นที่ ๑๑ ระหว่างวันที่ ๖-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑	สามเณร	นรวิชญ์ แอนดรูว์	นวลศิริพงศ์
๒	สามเณร	พัศกร	วิจิตชาญ
๓	สามเณร	พชรณัฐ	เยยะติگانต์
๔	สามเณร	กิตติพัฒน์	สฤษฏ์เกรียง
๕	สามเณร	สิปปวิชญ์	กิจเจริญไพศาล
๖	สามเณร	ศุภฤช	ปสุวิโร
๗	สามเณร	นรภัทร	นวลศิริพงศ์
๘	สามเณร	นรธรรม	นวลศิริพงศ์
๙	สามเณร	ชินดนัย	ไชยเกล้า
๑๐	สามเณร	วีรภัทร	สว่างพิทักษ์

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลุลหิฉ พระบาทล
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่ฉที่ ๑๒ จัฉฉฉ ๔๓ รูป สามเณร ๔ รูป บรรพชาอุปส

สมเด็จพระพรหมมหาราชมณีผลอดยุเดชะ พรหมนากบพิตร รัชกาลที่ ๙
มณฑล วันที่ ๓ - ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อนวนกิกษุจรงรักักดี รุ่นที่ ๑๒

ระหว่างวันที่ ๓-๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระประสิทธิ์	กิตติสิทฺโธ	(วงษ์ขำ)
๒	พระสรสิทธิ์	ธมฺมสิทฺโธ	(ศรีบัวเทศ)
๓	พระวิศิษฐ์	ญาณวฑฺฒโน	(บุรณวัฒน์)
๔	พระอารักษ์	วฑฺฒโน	(ไกรเจริญ)
๕	พระสมศักดิ์	ธมฺมสกุโ	(เนียมหอม)
๖	พระกฤษณ์	กตฺตโย	(พูลชัยการ)
๗	พระเฉลิมเกียรติ	อภิสิปฺโป	(สง่าศิลป์)
๘	พระพิณดย์	อภิกิจฺโจ	(พิมพ์เรือ)
๙	พระปัญญาวัฒน์	กิตฺติวฑฺฒโน	(ตั้งเลาหวีเชียร)
๑๐	พระพิณิต	สุขมิตฺโต	(กระแสนันท์)
๑๑	พระยุพธนา	ธมฺมยุทฺโธ	(เบิกขุนทด)
๑๒	พระเสรี	ธมฺมเวฑฺโธ	(เจริญเวียงเวทกิจ)
๑๓	พระธีระเดช	ญาณเตโช	(กันทรพย)
๑๔	พระธง	ธมฺมธโร	(พงษ์หาญยุทธ)
๑๕	พระกิตติศักดิ์	อุตฺตมสกุโ	(นวลปาน)
๑๖	พระคุณากร	ปญฺญากโร	(สุปรากการ)
๑๗	พระศุกร	ปญฺญาชโร	(หงษ์เพชรงาม)
๑๘	พระพงศกร	ปญฺญงฺกุโร	(บุญราศรี)
๑๙	พระดำรงค์	วีริชฺโช	(เรืองกระบี่วิทย์)
๒๐	พระสิทธา	ธมฺมาลงฺกาโร	(เทวาประดับ)
๒๑	พระวรนาถ	อุตฺตมมนาโ	(นิริวาราร)
๒๒	พระภาณุพงษ์	ปญฺญาสุโ	(ศุภเมธิน)
๒๓	พระยสินทร	ธมฺมธโร	(อิสระวรวานิช)
๒๔	พระเฉลิมเกียรติ	อภิกิตฺติโก	(บุญเสริม)
๒๕	พระทัตเทพ	สิริเทโว	(นาควิเชียร)
๒๖	พระพงศธร	ปญฺญาโร	(อโศกบุญรัตน์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๗	พระเดชาร	ชุตฺติโร	(ประภัสซานนท์)
๒๘	พระศุภกิตติ	สุภกิตฺติโก	(ธัญญาดาลักษณ์)
๒๙	พระณช	กิตฺติชิตฺติโก	(เกตทองสง)
๓๐	พระกันตภณ	สุโสมโน	(พฤษณ์อาร)
๓๑	พระนันทชัย	ชุตฺติชโย	(นราวิศนชัย)
๓๒	พระนพกร	กิตฺตินนฺโท	(กียรติไกรนนท์)
๓๓	พระธนศักดิ์	ชุตฺติปญฺโญ	(บุญเสริม)
๓๔	พระวัฒนา	สุขวฑฺฒโน	(ธีรรัตน์บงกช)
๓๕	พระสุภทนต์	ฐิตภทฺโท	(ดิษฐาน)
๓๖	พระณรงค์วัฒน์	กิตฺติวฑฺฒโน	(จิรตณอินทนนท์)
๓๗	พระศุภวิชัย	ปญฺญวิชัย	(ดิษฐาน)
๓๘	พระไวยุณัฐ	ปญฺญปญฺโญ	(วงษ์ขำ)
๓๙	พระอิทธิชัย	อุตฺตมชโย	(เชาว์มัน)
๔๐	พระศฤงคาร	ปญฺญสุทฺโธ	(ศิลปวิสุทธิ)
๔๑	พระศุกร	ปิยธมฺโม	(นาคทับทิม)
๔๒	พระวชิร	อภิวชิโร	(ภู่งาม)
๔๓	พระปวิศ	ปญฺญาโร	(ภู่งาม)

รายชื่อสามเณรจากแก้วศาสนทายาท รุ่นที่ ๑๑

ระหว่างวันที่ ๖-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ยศ	ชื่อ	นามสกุล
๑	สามเณร	ธีรวิ	สงวัฒนา
๒	สามเณร	พศวีร์	วีรธรรมจรัส
๓	สามเณร	ณภัทร	พรรณเชษฐ์
๔	สามเณร	จักริน	จิระคุณ

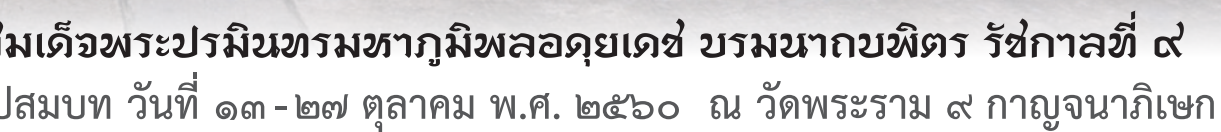

โครงการบรรพชาอุปสมบท บัณฑิตถวายพระราชกุศลลุลุฬิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๔ จำนวน ๑๙๒ รูป สามเณร ๒๔๕ รูป บรรพชาอุปสมบท

รายชื่อนวนกิกิขุจรงรักภักดี รุ่นที่ ๑๔
ระหว่างวันที่ ๑๓-๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
วัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี			
๑	พระกิตติศักดิ์	สุขเสฏฐโง	(รัฐประเสริฐ)
๒	พระสุปรีย์	อธิปิโย	(วงศ์ดีพร้อม)
๓	พระชิตวร	อธิชิตโต	(ลีละผลิน)
๔	พระบุญช่วย	บุญณบุญโญ	(ข้าภักตร์)
๕	พระวีระ	อภิวิโร	(ปัญญาสิลวุฒิ)
๖	พระสมจิตร	ธมฺมกฺโข	(กิจพิทักษ์)
๗	พระปรตถกร	เขมวชิโร	(เพชรเจริญ)
๘	พระสิฐฐพล	เปมานนฺโท	(สมิตานนท์)
๙	พระสาโรจน์	บุญญโรจโน	(นพคุณ)
๑๐	พระเศรฐฐกรณ	สนฺติงฺโก	(ตันติปรีชาวงศ์)
๑๑	พระธรรมเจริญสุข	สุขขทฺธโม	(บุญมาสำเร็จโชคดี)
๑๒	พระบุตรดา	ธีรปุโต	(ศรีเลิศชัย)
๑๓	พระเรืองเดช	ธีรเดโช	(ทองอารีย์)
๑๔	พระพันเดช	เขมเดโช	(เที่ยงพูนโชค)
๑๕	พระมนัส	ชิตมโน	(เรือนใจดี)
๑๖	พระนินพณ	วรณโน	(มั่งคั่ง)
๑๗	พระสุชาติ	อภิชาติโต	(มุขจัน)
๑๘	พระสมชาย	ปิยชโย	(คงชื่นสิน)
๑๙	พระดุสิต	ญาณมานโส	(สังข์ร่วมใจ)
๒๐	พระชัยพัฒน์	กิตฺติวฑฺฒโน	(มหาวรสิทธิกุล)
๒๑	พระชัชวาลย์	ฐิตโชโต	(กล้าน้อย)
๒๒	พระสมศักดิ์	บุญญวโน	(อิทธิพนา)
๒๓	พระทินกร	สิริโก	(ธนสารวิมล)
๒๔	พระดณัย	ธีรเทโว	(ทาสวัสดิ์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๕	พระชัยวัช	อภิเมธิโก	(เมธีกุล)
๒๖	พระดำรงชัย	สิริชโย	(รสชุม)
๒๗	พระปิติกานต์	สุขปิตโก	(พ่วงรอด)
๒๘	พระทองศิริวัลลภ	อภิวัลโล	(มูลศาสตร์)
๒๙	พระศักดิ์ศิริ	ปิยสตุติโก	(วิเศษศิริ)
๓๐	พระประยูร	ปญญาตุโล	(ตุลสิริ)
๓๑	พระอภิชาติ	วรชาติโก	(การุณกรสกุล)
๓๒	พระภุชชัย	อภิวิชโย	(ต่ายเกิด)
๓๓	พระกุลเชษฐ	สุขกุลโล	(ถนอมศักดิ์)
๓๔	พระณรงค์	ธมฺมบุญโญ	(บุญสมพงศ์)
๓๕	พระไธยยันต์	อภิชโย	(รัตนทองโรจน์)
๓๖	พระสมส่วน	ฐานสุโข	(ปลั่งกลาง)
๓๗	พระบุญเลิศ	สุขบุญโญ	(ปริญาวุฒิกุล)
๓๘	พระเจริญ	ชยวฑฺฒโน	(ปั้นแก้ว)
๓๙	พระเสกสรรค์	บุญณจโน	(จันทนะ)
๔๐	พระวีระ	ญาณวิโร	(มงคลมหาลาก)
๔๑	พระประจักษ์	ปญญาโร	(แหลมหลัก)
๔๒	พระกุลคุณ	สุจิตฺติโก	(ชูจิตตกุล)
๔๓	พระพงษ์ศักดิ์	วีรวโร	(อำนวยการนิตวารี)
๔๔	พระสุพจน์	กิตฺติวโจ	(วงศ์จรัสวี)
๔๕	พระกิตติคม	สิริกิตฺติโก	(ยังยืน)
๔๖	พระพีรภัทร	บุญญาทุโท	(หาญพงศ์พิทักษ์)
๔๗	พระณกรณ	กิตฺติงฺโก	(ไกรธณภูมิ)
๔๘	พระเชษฐาลักษณ์	ปญญาโร	(แก้วหทัยกาญจน์)
๔๙	พระศักดิ์ชัย	สุขสกุลโก	(สุขสุภาพ)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๕๐	พระสุเมิตร	ญาณธมโม	(ศรีสันติธรรม)
๕๑	พระมารุต	กิตติรัตนโม	(ศิริรัตน์)
๕๒	พระเพ็ญชีพ	ปญญชีโว	(หาญณรงค์)
๕๓	พระฤทธิ์	สิริฤทธิ์โก	(ดอกกุหลาบ)
๕๔	พระชาติตะวัน	เทวชาติโก	(ฤทธิ์เทพ)
๕๕	พระสกล	เขมภูมิโก	(ไกรรณภูมิ)
๕๖	พระไวยวุฒิ	ปญญาวุฒโธ	(วุฒิอรรถสาร)
๕๗	พระปริชา	ธีรธโน	(ต้นธนะเขชา)
๕๘	พระนัฐพล	สิริเวฐโธ	(ขจด์เวช)
๕๙	พระนัฐนัย	เขมโกสโล	(โกศลวิตร)
๖๐	พระภาวค	ฐานโรโต	(นาสารีรัต)
๖๑	พระอัครเดช	ชยเตโช	(บุญมี)
๖๒	พระกิตติพัฒน์	ปญญกิตติโก	(เรืองธนกุลรัตน์)
๖๓	พระชัยชาญ	อภินนุติโก	(อภินันท์กุลปานมี)
๖๔	พระธาวิน	ธมฺมุฑฺโฒ	(ทองเจริญ)
๖๕	พระรัฐวิชญ์	ชยวิชฺโช	(แสงอิทธิวิสัย)
๖๖	พระถาวรพล	ฐิตพลโธ	(จันทนภมมะ)
๖๗	พระรัตน์ป	สุขทีโป	(แช่มก)
๖๘	พระนัฐพล	ฐานพลโธ	(สิ่วไธสง)
๖๙	พระวรวิชัย	วรชโย	(นุมนก)
๗๐	พระเอกพล	ฐิตรัตนโม	(สังข์แก้ว)
๗๑	พระอากร	อาภากรโ	(แช่มก)
๗๒	พระธัญญา	ปิยจาโค	(สละทวน)
๗๓	พระนัฐกิตติ	อภิกิตติโก	(บุญศิริ)
๗๔	พระภาวิต	ฐิตปญฺญโ	(พลอยพานิช)
๗๕	พระอนวัช	เขมธนิโก	(ศรีสังข์)
๗๖	พระฉัตรชัย	ญาณชโย	(ผั่งสุวรรณดำรง)
๗๗	พระชยานนท์	อภิมกฺโข	(เมิกขศักดิ์)
๗๘	พระภาคิน	ปญฺญารกฺโข	(บุญธนรักษา)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๙	พระนัฐพล	วรุตตโม	(อุดม)
๘๐	พระกิตติกร	ปญญกิตติโก	(สมจิตต์)
๘๑	พระนิติพล	อุชฺเณติโก	(เนติพัฒน์)
๘๒	พระธีรเดช	ฐิตเตโช	(สันธพานิช)
๘๓	พระกรกช	เขมกโร	(กาญจนาศ)
๘๔	พระยุทธิพิชัย	เขมวิชโย	(สง่าเรืองฤทธิ์)
๘๕	พระเอกนรินทร์	กิตตินโร	(ชาวเหลือง)
๘๖	พระเชษฐพล	ปญญาพลโ	(เลิศตระกูลพิทักษ์)
๘๗	พระกฤตภพ	สุวุฒโธ	(เกษมสุพัฒน์)
๘๘	พระกิตติพศ	ญาณวโร	(เพชรกำแพง)
๘๙	พระนัฐวิญญู	เขมุตตโม	(อุดม)
๙๐	พระศิริเมศร์	ปญญชิตติโก	(รวงผึ้งวีระชาติ)
๙๑	พระกิตติพงศ์	สุวชิโร	(พัชรพันธุ์ชัย)
วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย			
๑	พระอิสริภาพ	ชริสสุโร	(จินตทัต)
๒	พระว่องไว	ปญญโชโต	(วิฑูรชาติ)
๓	พระอดุลย์	เขมเทโว	(พรหมเทพ)
๔	พระเอื้อน	สุธโน	(ปิ่นเงิน)
๕	พระน่าน	สุวิชาโน	(เพ็งพอรู้)
๖	พระนิยม	เขมกิตติโก	(สกลเกียรติขจร)
๗	พระบุญส่ง	สุสิขุโต	(ศึกษา)
๘	พระพรทิวา	ฐิตปญฺญโ	(ยศปัญญา)
๙	พระเจริญ	ปญฺญาวุฑฺโฒ	(ธีรงานต่อนันต์)
๑๐	พระจิโรจัน	อดิโรจโน	(จิโรชกิตติพงศ์)
๑๑	พระกริชพงษ์ศักดิ์	ปิยสกุโก	(พงษ์สวัสดิ์)
๑๒	พระวีเชียร	ฐิตวชิโร	(อนุกุล)
๑๓	พระสาธิต	ธมฺมเวชโช	(เวชกิจ)
๑๔	พระประเวศ	ปิยพลโ	(รักษพล)
๑๕	พระชูชีพ	เขมธโว	(มหาจันทร์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑๖	พระเชาวรินทร์	สิริเปโม	(เปรมสุริยา)
๑๗	พระสอนรัฐ	เขมวโร	(นิลวัฒนา)
๑๘	พระสมรชัย	เขมชโย	(คุณรักษ์)
๑๙	พระสุรพล	อภิสิทฺโธ	(สิทธิวนกุล)
๒๐	พระประเทือง	ปิยปฺโต	(ศรีบุตรดี)
๒๑	พระวรพล	เขมปญฺโญ	(ปญฺญะยันต์)
๒๒	พระบุญศักดิ์	สิริปญฺโญ	(ตั้งคำเจริญ)
๒๓	พระวราศิลป์	ปญฺญชโย	(ศักดิ์เสรีชัย)
๒๔	พระชยุต	ชยุตฺโต	(รัตนเหม)
๒๕	พระภาคภูมิ	เขมเวชฺโช	(ศิริเวช)
๒๖	พระมนัส	สุมานโส	(โสธวรัตน์)
๒๗	พระพรชัย	กตชโย	(ฤทธิสาร)
๒๘	พระวัชรพล	ธมฺมวชิโร	(รัตนสุวรรณ)
๒๙	พระพันธ์ศักดิ์	พฺุทธิโชโต	(โตสง่า)
๓๐	พระศักดิ์ชัย	ขนฺติชโย	(สวัสดิ์มนัสชัย)
๓๑	พระชิตพล	ญาณสฺเฏโฐ	(ชัชฌนเศรษฐกุล)
๓๒	พระอมร	ขนฺติพลโ	(พลเลิศ)
๓๓	พระไพฑูรย์	ฐานธโร	(อรชร)
๓๔	พระสุมิตร	วิรมิตฺโต	(จำปา)
๓๕	พระเผ่าไท	สุรวฑฺฒโน	(เจริญสุระสถล)
๓๖	พระผัด	สิริวณฺโณ	(เต็งผิว)
๓๗	พระวิเชียร	วชิรปญฺโญ	(ท้วมรอด)
๓๘	พระจตุพร	ชุติวโร	(แป้นคง)
๓๙	พระวัฒน์ศิริ	ฐิตวฑฺฒโน	(เปรมเจริญ)
๔๐	พระปรกรณ์	วีรานนฺโท	(พรมนนท์)
๔๑	พระสุนดล	เขมตโล	(สังข์ทอง)
๔๒	พระกิตติชัย	เขมวฑฺฒโน	(เจริญชัยวานิชย์)
๔๓	พระธนวัฒน์	ญาณวฑฺฒโน	(แท่นทอง)
๔๔	พระภูมิวรธน์	อภิวชิโร	(เลิศสันติวิทย์)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๔๕	พระวิศิษฐ์	ปญฺญารตโน	(นวลรัตน์ตระกูล)
๔๖	พระปรีชพล	เขมปญฺโญ	(วิสุวรรณ)
๔๗	พระชาคริต	ธมฺมชาโคโร	(ธนคุณธรรม)
๔๘	พระชนาธิป	อภิโชโต	(ชูประยูร)
๔๙	พระณทภัค	เขมวโร	(เทียนทอง)
๕๐	พระจิรศักดิ์	ญาณสโกโก	(พุ่มดวง)
๕๑	พระณพท	ฐิตสุโข	(สุศรีเจริญสุข)
๕๒	พระอริญ	อภิวโร	(ดำรงธรรมวานิช)
๕๓	พระกฤษชัย	สาสนโสภโณ	(โสภณวานิชกุล)
๕๔	พระพุทธพัชณ	ธมฺมวิชิโร	(พูลสวัสดิ์)
๕๕	พระกฤษณ์	อิทธิโก	(มีโชคสม)
๕๖	พระนครินทร์	กิตฺติโก	(คุณดิลกโกมล)
๕๗	พระประสิทธิ์	ปญฺญสิทฺโธ	(ทะลิหาญ)
๕๘	พระภักย์	เขมโพธิโก	(โพธิ์แสง)
๕๙	พระบวรเจด	ธีรสฺโส	(นิยมยังดี)
๖๐	พระวิเชียร	วชิรสุโข	(พูลสุข)
๖๑	พระทะเลนตร	ธมฺมชโก	(อุฤทธิ์)
๖๒	พระระพีพันธ์	ธีรพณฺุโก	(ภูวงค์)
๖๓	พระปฐมินทร์	ธมฺโมภาโส	(นิลประภา)
๖๔	พระไผ่ภ	สุปญฺโญ	(บุญชัยน)
๖๕	พระอัคร	สุธมฺโม	(อัครธรรมมากุล)
๖๖	พระจรัญ	อายุวฑฺฒโก	(มุงคุณ)
๖๗	พระชัยฤกษ์	ปญฺญาอคุโค	(อัครพัฒนสกุล)
๖๘	พระณัฐพล	กิตฺติโน	(เถรธนาพงศ์)
๖๙	พระอัศวิน	ญาณิสฺสโร	(อินแป้นพะเนา)
๗๐	พระวิโรจน์	ปญฺญโรจโน	(ครองใจ)
๗๑	พระปรมะ	ปญฺญปโม	(แย้มเกษสุคนธ์)
๗๒	พระสมหมาย	ฐานวฑฺฒโน	(บุรณเจริญ)
๗๓	พระสิทธิพัฒน์	ญาณวฑฺฒโน	(ตั้งทองฉัตร)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๗๔	พระสิทธิพล	ญาณสิทธิโ	(ตั้งทรงวุฒิกอ)
๗๕	พระวิชิต	ธมมวิชิตโ	(คันทะคร)
๗๖	พระพัทธนันท์	อภิณฺโณโ	(กตัญญูไชยพงค์)
๗๗	พระพลวิรัฐ	สุโพธิโก	(เดชะพสุโพธิ์)
๗๘	พระอาเขต	ปญฺญชโย	(ฉัตรชัยรุ่งเรือง)
๗๙	พระศรายุทธ	ธมมยุทโ	(จันทร์ทอง)
๘๐	พระณัฐ	อภิณฺโณโ	(นาคปนนท์)
๘๑	พระผดุงเดช	ปญฺญเตโช	(ธรรมไชย)
๘๒	พระติเรก	กิตติวิฑโ	(หงษ์ชัยภูมิ)
๘๓	พระกิตติชัย	ปญฺญชโย	(พักเงิน)
๘๔	พระณัฐนิธิ	อุตตมธมโ	(มณเฑียรชัย)
๘๕	พระรัชชัย	เปมชโย	(สิงห์เถื่อน)
๘๖	พระเปรมศักดิ์	อภิเปโม	(วรศาสตร์)
๘๗	พระบรรพต	ฐิตพลโ	(พลพุทธา)
๘๘	พระธนพล	กิตติวิฑโ	(แก้วเพชร)
๘๙	พระวีรยุทธ	กตยุทโ	(อาภา)
๙๐	พระพิสุทธิ	วรสุทโ	(ทองสุข)
๙๑	พระอนุชา	สุขมโน	(ใสสุด)
๙๒	พระชนินทร์	อภิวฑฒโน	(มอญวัฒน์)
๙๓	พระฐกฤต	กตปญฺโญ	(ลมรส)
๙๔	พระณัฐพงษ์	อภาจณฺโ	(มูลจันทร์)
๙๕	พระสุภินท์	สุภมิตฺโต	(เนรมิตพานิชย์)
๙๖	พระเอกพจน์	กิตติวโจ	(ปรองแก้ว)
๙๗	พระธีรวัฒน์	ฐิตธีโร	(วิบูลวรรณ)
๙๘	พระชุมพล	ญาณคณโ	(หมื่นหาวงค์)
๙๙	พระเบญจรงค์	วรสุโข	(สุขมานพ)
๑๐๐	พระคณสรรรค	กิตติโรจโน	(จริยวิโรจน์สกุล)
๑๐๑	พระอเล็กซานเดอร์	อภิสนฺโต	(โฮลท์)

โครงการบรรพชาอุปสมบท บัณฑิตถวายพระราชกุศลลุลุติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๕ จำนวน ๑๔ รูป
บรรพชาอุปสมบท วันที่ ๔-๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อชนวนภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๕ ระหว่างวันที่ ๔-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระสุริยา	อภิสุริโย	(เสาเวียง)
๒	พระสุชาติ	ญาณชาโต	(คุ้มกำทรกุล)
๓	พระคมสัน	ปญญคนฺโธ	(ขวัญหอม)
๔	พระณาสินธุ์	สิริโน	(ธิตะจาวี)
๕	พระนพดล	กิตติวฑฺฒโน	(คงศรีเจริญ)
๖	พระสิริโรจน์	ปญญวชิโร	(ตันวิเชียรซัซ)
๗	พระนันทศักดิ์	สิรินนฺโท	(นัคราเรือง)
๘	พระพรเลิศ	ธมฺมวโร	(ข้าต้นวงษ์)
๙	พระไพศาล	ปญฺญสาโร	(พิรุณสาร)
๑๐	พระวรวิทย์	ญาณวิฑฺโธ	(ดีสวาสดี)
๑๑	พระอนนต์ตา	ฐิตฺตโน	(แก้วนวม)
๑๒	พระวรวุฒิ	ฐานวุฑฺโฒ	(ใจวีระวัฒนา)
๑๓	พระพงศกร	ฐิตปญฺโญ	(ตามบุญ)
๑๔	พระพงศกร	ปญฺญนุกโร	(จรรยาพรภักดี)

โครงการบรรพชาอุปสมบท ข้อมถวายพระราชกุศลลุลุฬิต พระบาท
นวกภิกษุจงรักภักดี รุ่นที่ ๑๖ จำนวน ๕๓ รูป บรรพชาอุปสมบท วั

สมเด็จพระพรหมมหาราชมงคลมุนีพลอดยุตต์ ประมุขฝ่ายปกครอง รัชกาลที่ ๙
วันที่ ๒ - ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก

รายชื่อนวนกษัตริย์จรรักษ์กัณฑ์ รุ่นที่ ๑๖
ระหว่างวันที่ ๒-๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๑	พระวิรัตน์	ญาณรตโน	(เอียวอักษร)
๒	พระศุภกิจ	สุภกิจโจ	(แก้วทรง)
๓	พระอานนท์	ปญฺญานนุโท	(ทรงศิริกุล)
๔	พระชุชาติ	ฐิตโชโต	(วันเทพย์)
๕	พระธเนศวร	ธนินฺโท	(มหาธนินวงศ์)
๖	พระสุชาติ	ฐิตมฺจฺโล	(ธีระมงคลกุล)
๗	พระวรพงษ์	เขมวโร	(วงศ์สุวรรณ)
๘	พระณัฐพงษ์	เขมรตโน	(โกไคยรัตน์)
๙	พระชาญชัย	อมฺปิโย	(เสถียรพงษ์)
๑๐	พระพิเชษฐ	ฐิตสิทฺโธ	(ญาติทิพย์)
๑๑	พระศุภกร	ปญฺญสุโก	(ศรีสุวรรณ)
๑๒	พระสหัส	ญาณวิริโย	(วิริยะชาติ)
๑๓	พระชัยธร	ธนฺชโย	(กระด้าง)
๑๔	พระนพพร	เขมวโร	(เงินแก้ว)
๑๕	พระพลภัทร	เขมพลโ	(สายวงศ์)
๑๖	พระชาคริต	อภิวฑฺฒโน	(สหะเจริญ)
๑๗	พระธนาพนธ์	ญาณโสภณโ	(ธนาโสภณพาณิชย์)
๑๘	พระชนกร	เขมฺภโร	(สมหมาย)
๑๙	พระมงคล	กิตฺติมฺจฺโล	(พอพิลา)
๒๐	พระสุเมธ	เขมานนุโท	(เอี่ยมสะอาด)
๒๑	พระประยงค์	ญาณสุทฺโธ	(ขาวศรี)
๒๒	พระธีระพน	ญาณธีโร	(อาภาเขต)
๒๓	พระสุสิทฺธิ์	ธมฺมสุโข	(พิสิฐสิริกุล)
๒๔	พระอภิชญ์	สุชนนุโท	(ตันติไพธยานนท์)
๒๕	พระกิตติพงศ์	เขมกิตฺติโก	(พลเสน)
๒๖	พระสาธิต	ชุตินฺุโ	(เมื่องหอม)
๒๗	พระธนพร	อภิวโร	(สุขพึงธรรม)

ลำดับ	ชื่อ	ฉายา	นามสกุล
๒๘	พระปวิศร์	ญาณสุโร	(พุดราช)
๒๙	พระปวิศ	โชติสุโข	(สุขนิรันดร์)
๓๐	พระฐิติ	ฐิตวฑฺฒโน	(ลักษณะวัฒนา)
๓๑	พระพจน์	เขมวโร	(สันติศิริ)
๓๒	พระปานเทพ	อาภาเทโว	(อารีนิจ)
๓๓	พระวรพจน์	กิตฺติวโร	(อินทรพจน์)
๓๔	พระอุดมเกียรติ	กิตฺติรตโน	(ธงรัตน์)
๓๕	พระภัทร	ธมฺมวฑฺฒโก	(วิวัฒน์สร)
๓๖	พระวงศ์วิศ	ธมฺมโสภโ	(อัครเศรษฐการ)
๓๗	พระกษัตริยาพนธ์	ปญฺญนุโท	(ศิริภัทรธนาคุณ)
๓๘	พระธิตกร	ธมฺมโพิโก	(จุลละโพธิ์)
๓๙	พระกฤษณ	ปญฺญนุโท	(ภัทรฐิตินันท์)
๔๐	พระปวิธน์	ปญฺญาวุโ	(ส่งเสริม)
๔๑	พระธมกร	กิตฺติงโร	(เอมประณีตร)
๔๒	พระธวัธน์	กิตฺติวฑฺฒโน	(ประทุมรัตน์)
๔๓	พระบัณฑิต	ฐิตชโย	(เพียรวิรัตนชัย)
๔๔	พระนันทพงศ์	กิตฺติโรจโน	(แดงรุ่งโรจน์)
๔๕	พระนิเวศน์	ปญฺญาวิริโย	(วิริยาสถาภรณ์)
๔๖	พระทรงวุฒิ	ญาณวุโ	(จันทร์คำ)
๔๗	พระเกษมขวัญ	ปญฺญเขโม	(ละเอียดอ่อน)
๔๘	พระประพันธ์	เอกรตโน	(โคแก้ว)
๔๙	พระศิลา	สิริรตโน	(ภูริรัตน์)
๕๐	พระธีระพัฒน์	อมฺปิโร	(ลิมปวิพัฒน์กุล)
๕๑	พระณรงค์ศักดิ์	ฐิตสโก	(พันธ์ศรี)
๕๒	พระวิริฐ	อภิกุโ	(คุณนิรันดร์)
๕๓	พระเจษฎา	โชติมโน	(รุ่งเรือง)

รากแก้วศาสนทายาท - ศีลจารีณี

รุ่น นานาชาติ

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม

ถึง ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ
๑	สามเณร ชโย รุ่งโรจน์ธนกุล
๒	สามเณร ภณปณัช ลือวิเศษไพบูลย์
๓	สามเณร นาธาน ทันตัน
๔	สามเณร ณัฏฐิต สันติวราคม
๕	สามเณร งาม ไพศาลวชิรกิจ
๖	ด.ญ.สาริศา ลือวิเศษไพบูลย์

รากแก้วศาสนทายาท - ศีลจารีณี รุ่น ราชพลี ๑

วันที่ ๑๕-๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ
๑	สามเณร วิชชากร รื่นใจชน
๒	สามเณร อันดา ฤกษ์ปานี
๓	สามเณร ธรรมศ นิลศรี
๔	สามเณร ชวินธร อังก์วราปิตกร
๕	สามเณร จักรกฤษณ์ ชราวแดน
๖	สามเณร ธิทัต ฐะคุปต์
๗	สามเณร ตติยะ บวรพิชยานุรักษ์
๘	สามเณร เกษมสุข กลางประพันธ์
๙	สามเณร ภูวิศ เลิศวงศ์วิระชัย
๑๐	สามเณร ภูษิสส์ พุทธิอินทร์
๑๑	สามเณร ศักดิ์ดิษฐ์ นลินรัตน์สกุล
๑๒	สามเณร ภากร จันทะชาลี
๑๓	สามเณร ปุณย์ จิตต์การุณย์
๑๔	สามเณร จิรภัทร ม้วนทอง
๑๕	สามเณร สิริะ ดีหลี
๑๖	สามเณร พีรพงศ์ ช้างแก้ว
๑๗	สามเณร จินณะ กั้ววงศ์
๑๘	สามเณร วศิณ พัทธมน์
๑๙	สามเณร พีรณัฐ ชาญพิทักษ์สมุทร
๒๐	สามเณร ธนวินท์ มั่นคง
๒๑	สามเณร ธเนศพล จรรย์ยานุรักษ์
๒๒	สามเณร ภาคิน เชื้อบุญยะนันท์
๒๓	สามเณร ภาสิน เชื้อบุญยะนันท์

ลำดับ	ชื่อ
๒๔	สามเณร กมลธร มฤคสนธิ
๒๕	สามเณร ชุตินันท์ มฤคสนธิ
๒๖	สามเณร มาศภณ วัฒนเดชาชาญ
๒๗	สามเณร สิริวิญญ์ บุญกำพัว
๒๘	สามเณร วรศิวัฒน์ ปรีชาธรวิชัย
๒๙	สามเณร พัฒน์ วีระชนานันท์
๓๐	สามเณร สมภพ นวลรัตน์ตระกูล
๓๑	สามเณร วชิรวิทย์ ชูช่วย
๓๒	สามเณร ณัฐชนน คุ่มเสม
๓๓	สามเณร อานนท์ บรมสถิตย์
๓๔	สามเณร ศวัธ บัวคำวัฒนา
๓๕	สามเณร อุดมชัย อำนาจสิริดล
๓๖	สามเณร ภูมิศิษฐ์ พิพัฒน์ศรีกุล
๓๗	สามเณร ไชยสุรย์ เบรก
๓๘	สามเณร ศุภกร ปัญญาวรุดม
๓๙	สามเณร ศิริพงศ์ ทวยเจริญ
๔๐	สามเณร พงศ์ศิริ ทวยเจริญ
๔๑	สามเณร ธันวา ศิริเลิศ
๔๒	สามเณร จินณพัทธ์ ตั้งพานทอง
๔๓	สามเณร ปุญญพัฒน์ ตั้งพานทอง
๔๔	สามเณร พิสกร หนูवास
๔๕	สามเณร ปรวัฒน์ ศรีบัว
๔๖	สามเณร ภัทร์เตชินท์ ตินณณิษฐกุล

รายนามสาสนทายาท ศีลจารีณี

รุ่น ราชพลี ๒

วันที่ ๑๖-๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ชื่อ
๔๗	สามเณร เกศศักดิ์ ตีระวรรณนท์
๔๘	สามเณร ภณ ตันติกุลพงศ์
๔๙	สามเณร ปุณยธิษณ์ ศรีสลวยกุล
๕๐	สามเณร คณากร สีนธัญญกุล
๕๑	สามเณร ภูวภัท ภู่นพคุณ
๕๒	สามเณร ภูวนก ภู่นพคุณ
๕๓	สามเณร นพจุจ ศาสตรไย้ม
๕๔	สามเณร รพีพัฒน์ รับพรพระ
๕๕	สามเณร สมาวรรณ เพชรประสิทธิ์
๕๖	สามเณร วรธน ดิเรจรัส
๕๗	สามเณร จิรพันธ์ เทพเสนา
๕๘	สามเณร ณชพล วรบุตร
๕๙	สามเณร ธนภัทร มีมานะ
๖๐	สามเณร แน่มาก ทำนา
๖๑	สามเณร ภูติศ ไย้มเนียม
๖๒	สามเณร ศิริชัย อินทร์แดง
๖๓	สามเณร ณนันท สัตตะจุจาวงษ์
๖๔	สามเณร พุฒิพัฒน์ จารุณพัฒน์
๖๕	สามเณร ปุณณวิทย์ นาแล
๖๖	สามเณร วรภัทร รัตนเพชร
๖๗	สามเณร ชูณณ มานนท์
๖๘	สามเณร ปันณวัชร เกิดบั้งทอง

ลำดับ	ชื่อ
๖๙	สามเณร ศุภกฤษ ปุสวิโร
๗๐	สามเณร กฤตภาส เหลืองตระการ
๗๑	ด.ญ.สามิน ยศชัย
๗๒	ด.ญ.อภิสร สันวิสูตร
๗๓	ด.ญ.วาสนา จันทโชติ
๗๔	ด.ญ.ศรีไพร ฤทธิ์งาม
๗๕	ด.ญ.สนั่นตนา มากเกลื่อน
๗๖	ด.ญ.ณกัญญมณ สุวรรณพรหม
๗๗	ด.ญ.จุฬาวดี จุฬารมมกุล
๗๘	ด.ญ.บุญยชา พูลสวัสดิ์
๗๙	ด.ญ.สลินพร ทองใบ
๘๐	ด.ญ.นภสร สุวรรณพรหม
๘๑	ด.ญ.นิชชาภัทร พิมล
๘๒	ด.ญ.ณวิ สัตตะจุจาวงษ์
๘๓	นางนันทินี สัตตะจุจาวงษ์

ลำดับ	ชื่อ
๑	สามเณร ณสิน สกลไทย
๒	สามเณร นิติธร ธวมงคล
๓	สามเณร ภาวัต ตันทนะเวชกุล
๔	สามเณร ศษิน สว่างจิต
๕	สามเณร อัยภณ เล็กพิทยา
๖	สามเณร ชยพล มั่นหมั่น
๗	สามเณร ณรา พฤษศิริ
๘	สามเณร จักรคนต์ม บัณฑิยยันต์
๙	สามเณร วรพล ทองดี
๑๐	สามเณร บุญยสิทธิ์ ธีบุญพรภูมิพงศ์
๑๑	สามเณร รัชพล ทองดี
๑๒	สามเณร ภาวินท์ ตันทนะเวชกุล
๑๓	สามเณร ธีมาธิศ สายะวารานนท์
๑๔	สามเณร ณัฐวัฒน์ ไย้มชัยอนันต์
๑๕	ด.ญ. พุทธิชา ตันทนะเวชกุล

พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

ข้อมูลภาพ พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช วันที่ ๒๖-๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๐
จาก คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
กรมประชาสัมพันธ์ เลขที่ ๙ ซอยอารีย์สัมพันธ์ ถนนพระราม ๖ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
<http://www.kingrama๙.th/>

น้อมถวายอาลัยส่งเสด็จสู่สวรรคาลัย

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

การพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพของพระมหากษัตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นโบราณราชประเพณีที่มีแบบแผนธรรมเนียมมาแต่ครั้งสมัยอยุธยาตอนปลาย มีความสำคัญทัดเทียมกับพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ต่อมาแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนในรายละเอียดปลีกย่อยอยู่บ้างตามยุคสมัยและสภาวะของสังคม

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรมทรงได้รับการเทิดทูนเสมอด้วยสมมติเทพตามคติพราหมณ์ เมื่อเสด็จพระราชสมภพ ถือเป็นเทพอวตาร เทวดาจุติมาบนโลกมนุษย์

เมื่อเสด็จสวรรคต จึงถือเป็นการเสด็จกลับสู่สวรรคต พระราชพิธีเกี่ยวเนื่องกับพระบรมศพ จึงถือเป็นพระราชพิธีเพื่อเฉลิมพระเกียรติอย่างสูงสุด เพื่อเป็นการส่งดวงพระวิญญาณกลับสู่สรวงสวรรค์อันเป็นที่สถิตของเทพดาทั้งหลาย มีการประกอบพระราชพิธีอย่างยิ่งใหญ่ เริ่มตั้งแต่การสรงน้ำพระบรมศพ การอัญเชิญพระบรมศพประดิษฐานในพระบรมโกศ การบำเพ็ญพระราชกุศล การอัญเชิญพระบรมศพจากพระบรมมหาราชวังมาประดิษฐาน ณ พระเมรุมาศ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง การถวายพระเพลิงพระบรมศพ การอัญเชิญพระบรมอัฐิและพระบรมราชสรีรางคารกลับสู่พระบรมมหาราชวัง เหล่านี้มีแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดมาแต่โบราณราชประเพณี

พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช** ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ถือเป็นพระราชพิธีที่รัฐบาล ประชาชน และเอกชน รวมใจแสดงความอาลัยเป็นครั้งสุดท้าย ณ พระเมรุมาศ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

วันที่ ๒๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไฟฟ้าประชาชน ภายใต้การนำของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ได้รับการเตรียมการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ตั้งแต่วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เริ่มจากปรับพื้นที่บริเวณท้องสนามหลวงให้รองรับการจัดพระราชพิธี จนกระทั่งถึงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เสด็จพระราชดำเนินในการ พระราชพิธีทรงยกนพปฎลมหาเศวตฉัตรประดับยอดพระเมรุมาศ ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง เป็นอันเสร็จสิ้นการเตรียมการพระราชพิธีอย่างสมบูรณ์ เป็นที่จดจำจารึกไว้ว่าวันที่ ๒๖ ตุลาคม น้ำตาปวงประชาเนืองนองทั้งแผ่นดิน

พระราชพิธีอัญเชิญพระบรมโกศไปพระเมรุมาศ
หน้าพระราชอุทยานสราญรมย์ (สวนสราญรมย์) กระทรวงกลาโหม
๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

พระราชพิธีอัญเชิญพระบรมโกศไปพระเมรุมาศ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

พระราชพิธีเก็บพระบรมอัฐิ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

บำเพ็ญพระราชกุศลพระบรมอัฐิ

วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๐ (ภาพพระราชทาน)

พระราชพิธีอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิ ขึ้นประดิษฐาน ณ พระวิมาน บนพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๐ (ภาพพระราชทาน)

พระราชพิธีบรรจุพระบรมราชสรีรางคาร

วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๐

มูลนิธิแผ่นดินธรรม

